

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ Γ/Γ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ

ΣΤ'

89

ΣΧΒ

Εαρινή Μελέτη

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΑΣΙΑΣ, ΑΦΡΙΚΗΣ, ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΞΕΤΑΖΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1959

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΑΣΙΑΣ, ΑΦΡΙΚΗΣ, ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

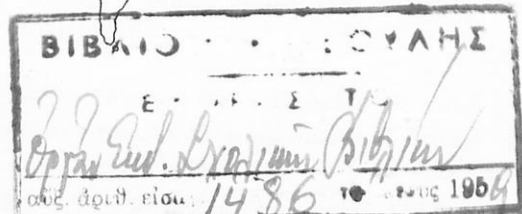
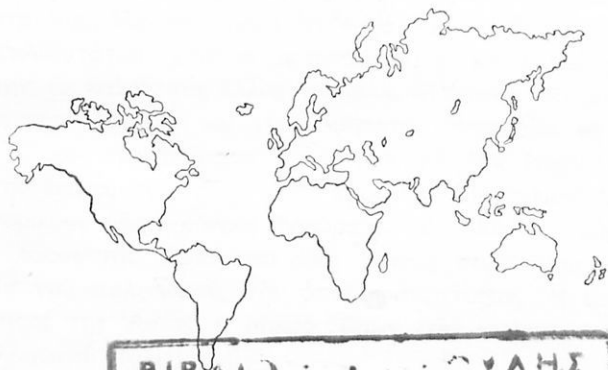
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΑΣΙΑΣ, ΑΦΡΙΚΗΣ, ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1959

002
K15
512B
1409

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ο ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

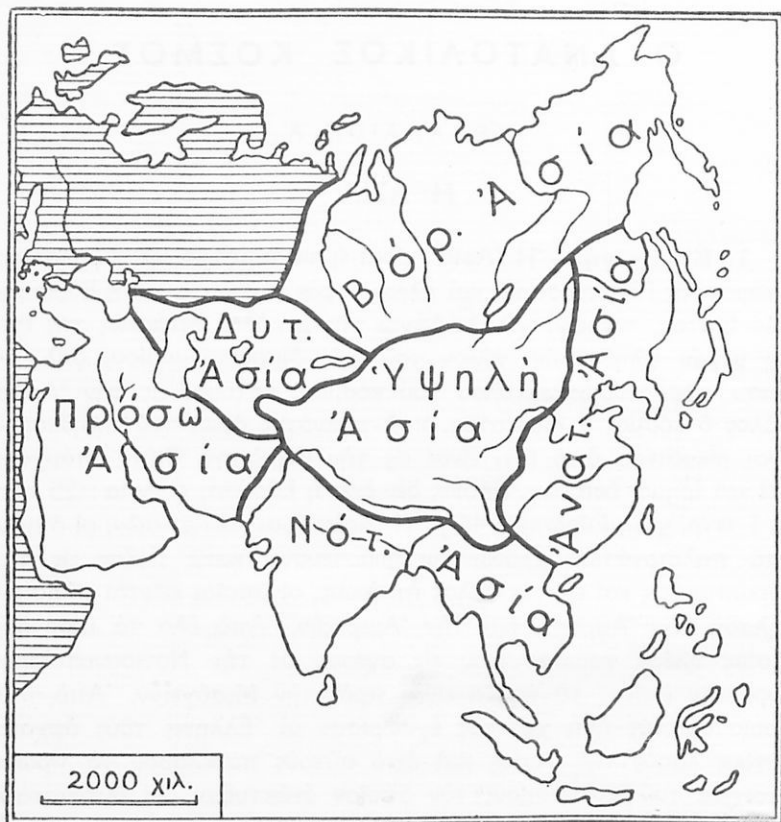
Η ΑΣΙΑ

1. Εἰσαγωγή.— Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ μεγαλυτέρα καὶ ὑψηλοτέρα ἡπειρος τῆς Γῆς, τέσσαρας καὶ πλέον φορές μεγαλυτέρα τῆς Εὐρώπης (44 ἑκατομ. τετραγ. χιλ.). Λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεώς της ἔχει καὶ μέγαν πληθυσμόν· πλέον τοῦ ἐνὸς δισεκατομμυρίου, δηλ. τὸ ἥμισυ τῶν ἀνθρώπων ὅλου τοῦ κόσμου, κατοικεῖ εἰς τὴν Ἀσίαν (ὅλος ὁ κόσμος 2 δισεκατομ.). ἡ πυκνότης ὁμως τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι μικροτέρα ἀπὸ ὅ,τι εἶναι εἰς τὴν Εὐρώπην, διότι ὑπάρχουν ἐκεῖ καὶ ἔρημοι ἐκτάσεις, ὁποίας δὲν ἔχει ἡ Εὐρώπη (Ἀσία : 25 κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλ., Εὐρώπη : 46). Ἡ Ἀσία εἶναι κοιτὶς λαῶν, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων μετηνάστευσαν κατὰ μάζας εἰς τὴν Εὐρώπην, ὡς καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἡπείρους, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πλησίον, δηλαδή τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Ἀμερικὴν. Ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἀσίας ἤλθον περισσότερον εἰς σχέσεις μὲ τὴν Νοτιοανατολικὴν Εὐρώπην ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶναι πρὸς τὴν Μεσόγειον. Ἀπὸ τοὺς προϊστορικοὺς ἤδη χρόνους ἐγνώρισαν οἱ Ἕλληνες τοὺς ἀρχαιοτάτους λαοὺς τῆς Ἀσίας καὶ ἀπὸ αὐτοὺς παρέλαβον τὰ πρῶτα στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἀνέπτυξαν. Ἡ δυτικωτάτη χερσόνησος τῆς Ἀσίας, ἡ Μικρὰ Ἀσία, ἦτο ἡ ἀρχαιοτάτη κοιτὶς τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἑρωτήσεις.— 1. Νὰ εὑρῇς ἐπὶ τοῦ χάρτου εἰς ποῖον γεωγρ. μῆκος ἐκ τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ Λονδίνου εὐρίσκεται τὸ ἀντικρὸν τῆς Λέσβου δυτικώτατον ἀκρωτήριον τῆς Ἀσίας *Λεκτόν*. — 2. Ἀπὸ ποίας νήσου τῆς Ἀσίας διέρχεται ὁ Ἰσημερινός; — 3. Ποῖον εἶναι τὸ νοτιώτατον ἀκρωτήριον τῆς Ἀσίας, τὸ ὁποῖον πλησιάζει τὸν Ἰσημερινόν; — 4. Δείξε τὸ ἀνατολικώτατον ἀκρωτήριον *Ἀνατολικόν* ἀπέναντι τῆς Ἀμερι-

κῆς· ποῖον τὸ γεωγρ. μῆκος αὐτοῦ;—5. Δεῖξε τὸ βορειότατον Τσε λ-γιο ὤ σ κ ι ν.—6. Παρακολούθησε εἰς τὴν Ἀσίαν τὸν παράλληλον τῶν Ἀθηνῶν (30^ο. β.γ.π.) καὶ ὀνόμασε τὰ μέρη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα διέρχεται.

1. Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Ἀσίας

2. Ὅρια.—Τὰ ὅρια τῆς Ἀσίας διακρίνονται καθαρῶς πρὸς Β. εἰς τὸν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανόν, πρὸς Α. εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν καὶ πρὸς Ν. εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν. Πρὸς Δ. ὅμως εἶναι ἀκαθόριστα, διότι ἡ Εὐρώπη φαίνεται ὡς προέκτασις τῆς μεγάλης ταύτης ἡπείρου. Τὰ ὄρη Οὐράλια, τὰ ὁποῖα λαμβάνονται ὡς ὅρια, δὲν εἶναι ὑψηλὰ καὶ διὰ τῶν αὐχένων των εἶναι εὐκόλος ἡ συγκοι-

νωνία πρὸς τὴν Εὐρώπην· εὐκολωτέρα εἶναι διὰ τῆς χαμηλῆς πεδιάδος, ἣ ὅποια κεῖται μεταξύ τῶν Οὐραλίων καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης. Ὡσαύτως ἡ Μικρὰ Ἀσία ἦτο ποτὲ ἡνωμένη μετὰ τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου καὶ ἀπεχωρίσθη ἀπὸ τὰς κατακρημνίσεις τῆς χώρας, τῆς ὁποίας τὴν θέσιν σήμερον κατέχει τὸ Αἰγαῖον πέλαγος· λείψανα τῆς χώρας ταύτης, δηλαδὴ τῆς Αἰγῆδος εἶναι τὸ πλῆθος τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Διὰ τοῦτο πολλοὶ θεωροῦν τὴν Εὐρώπην ὡς ἐξάρτημα τῆς Ἀσίας.

3. Διαίρεσις. — Εἰς τὸ μέσον τῆς ἡπείρου σχηματίζεται τεράστιον ὑψίπεδον μὲ ὑψηλότατα ὄρη, τὸ ὁποῖον λέγεται Ὑψηλὴ Ἀσία. Περί αὐτὴν ἐκτείνονται ἡ **Νοτιοδυτικὴ** ἢ **Πρόσω Ἀσία**, ἡ **Νότιος Ἀσία**, ἡ **Ανατολικὴ Ἀσία**, ἡ **Βόρειος Ἀσία** καὶ ἡ **Δυτικὴ Ἀσία** (σχ. 1).

Α'. ΠΡΟΣΩ ΑΣΙΑ

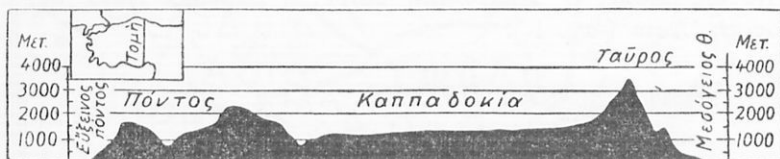
(ΕΓΓΥΣ ΑΝΑΤΟΛΗ)

1. ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ (ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ)

1. Εἰσαγωγή. — Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι ἡ δυτικὴ χερσόνησος τῆς Ἀσίας, ἣ ὅποια πλησιάζει τὴν Εὐρώπην. Λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς της ἦτο διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἡ γέφυρα διαβάσεως τῶν λαῶν ἀπὸ τὴν μίαν ἡπείρου εἰς τὴν ἄλλην. Ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1922 κατῴκουν ἐκεῖ ἑκατομμύρια Ἑλλήνων, πρὸ πάντων εἰς τὰ παράλια. Σήμερον ἀποτελεῖ αὕτη τὸ σημαντικώτερον τμῆμα τοῦ Τουρκικοῦ κράτους.

2. Σχῆμα καὶ ὅρια. — Ἡ Μ. Ἀσία ἔχει σχῆμα περίπου ὀρθογωνίου τετραπλεύρου, τοῦ ὁποίου αἱ δύο μικρότεραι πλευраί, βόρειος καὶ νότιος, ἡ μὲν βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τῆς Προποντίδος, ἡ δὲ ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ἡ δυτικὴ ἀκτὴ βρέχεται ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὅπου πρὸ αὐτῆς ὑφύονται αἱ πολυάριθμοι Ἑλληνικαὶ νῆσοι· πρὸς Α. τὰ ὅρια τῆς χερσονήσου εἶναι ἀσαφῆ, διότι αἱ ὁροσεираί τῆς Μ. Ἀσίας ἐξακολουθοῦν ὁμοιομόρφως εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν Μεσσοποταμίαν.

3. Μορφή τοῦ ἐδάφους. — Ἡ Μ. Ἀσία ἀποτελεῖται ἀπὸ παλαιὰ πετρώματα, τὰ ὁποῖα ἔπαθον πολλὰς διαταράξεις καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπεκάθησαν νεώτερα. Εἰς τὸ μέσον ἐκτείνεται παλαιὸν ὑπίπεδον (μέσου ὕψους 1.000 μ.), τὸ ὁποῖον περιβάλλεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὄροσειρῶν νεωτέρων πτυχώσεων. Πρὸς Β. ἐκτείνονται παραλλήλως τοῦ Εὐξείνου αἱ **Ποντικαὶ Ἀλπεις** (ὕψους 3.000 μ.). Ἐξ αὐτῶν τὸ ὄρος **Ἀντίταυρος** ἐκτείνεται κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς χερσονήσου ἔχον διεύθυνσιν ΝΔ. Ἡ νοτιὰ ὄροσειρὰ φέρει τὸ ὄνομα **Ταῦρος** (3.500 μ.). ΝΑ. τούτου, μέχρι τῆς θαλάσσης, ἐκτείνεται παράλιον βαθύπεδον ἀνήκον εἰς τὴν χώραν Κιλικίαν. Τὰ δὲ πρὸς τὸ Αἰγαῖον ὄρη εἶναι χαμηλότερα καὶ ἔχουν διεύθυνσιν ἐξ Α. πρὸς Δ. (Τμῶλος, Σίπυλος, Ἰδη, Μυσικὸς Ὀλυμ-

2. Τομὴ τῆς Μ. Ἀσίας (ἐκ Β. πρὸς Ν.)

πος κ.ἄ.). Εἰς τὰ ΝΑ. τοῦ κεντρικοῦ ὑπίπεδου ὑψοῦται τὸ ἡφαίστειον **Ἀργαῖος** (σχεδὸν 4.000 μ. ὕψ.), τὸ ὑψιστον τῆς Ἀσίας.

Ὅλαι αἱ ὄροσειραὶ αὗται, μέχρι τέλους τῆς τριτογενοῦς περιόδου τῆς ἡλικίας τῆς Γῆς, ὅτε δὲν ὑπῆρχε τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, συνεδέοντο μὲ τὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκικῆς Θράκης. Τὸν σύνδεσμον τοῦτον, πλὴν τῶν νήσων, δεικνύουν οἱ πορθμοὶ **Βόσπορος** (εὗρους 550 μ.) καὶ **Ἑλλήσποντος** (κοινῶς Δαρδανέλια, εὗρους 1.200 μ.), οἱ ὅποιοι ἄλλοτε ἦσαν κοιλάδες.

Ὁ πλούσιος διαμελισμὸς τῶν ἀκτῶν τοῦ Αἰγαίου ἐξηγεῖται ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὄροσειρῶν, αἱ ὁποῖαι χωροῦν ἐγκαρσίως πρὸς τὸ πέλαγος· κατὰ τὰς κατακρημνίσεις δηλαδή, αὗται ἔμειναν ὑπεράνω τῆς θαλάσσης, ἐνῷ ἡ θάλασσα κατέλαβε τὰ μετὰ τῶν ὀρέων χαμηλὰ μέρη. Οἱ ἐδῶ σχηματιζόμενοι κόλποι καὶ λιμένες εἶναι μέγα πλεονέκτημα, ὥς καὶ αἱ κοιλάδες, αἱ ὁποῖαι ἀνοίγονται πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εὐκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ κέντρου τῆς χώρας. Τουναντίον, ἀπὸ τὰς ἄλλας μακροτέρας ἀκτᾶς,

κατὰ τὰς ὁποίας τὰ ὄρη διατάσσονται παραλλήλως, ἡ συγκοινωνία εὐρίσκει δυσκολίας.

4. Ποταμοί. — Οἱ ἀπὸ τὰς θαλάσσας πνέοντες ἄνεμοι ψύχονται εἰς τὰ ὄρη καὶ οἱ ὑδρατμοὶ ἀφήνουν ἐδῶ ἀρκετὰς βροχάς, ἐνῶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον φθάνουν ξηροὶ καὶ αἱ βροχαὶ εἶναι σπάνιαι. Ἐπειδὴ δὲ αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως τὸν χειμῶνα, οἱ ποταμοὶ κατὰ μὲν τὰς ἄλλας ἐποχὰς τοῦ ἔτους ἔχουν ὀλίγον ὕδωρ, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα ἔχουν πολὺ· εἶναι δὲ καὶ θολόν, διότι τὸ ὕδωρ, ἐπειδὴ ρεεῖ ὀρμητικῶς, παρασύρει ἀπὸ τὰς ὄχθας καὶ τὸν πυθμένα πολὺ χῶμα καὶ τὸ μεταφέρει πρὸς τὰς ἐκβολάς. Ἐκεῖ ὁ ποταμὸς ρεεῖ διὰ προσχωσιγενῶν πεδιάδων καὶ ὁ ροῦς του καθίσταται ἡρεμὸς. Τὸ χῶμα κατακρίθεται, καὶ εἰς τὰς ἐκβολὰς ἢ πρόσχωσις σὺν τῷ χρόνῳ αὐξάνει. Ἄλλοτε οἱ κόλποι, εἰς τοὺς ὁποίους ἐκβάλλουν οἱ ποταμοὶ **Μαῖανδρος**, **Ἑρμος** καὶ **Κάυστρος**, ἦσαν πολὺ βαθύτεροι καὶ μεγαλύτεροι, πολλοὶ δὲ λιμένες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔχουν σήμερον καταχωσθῆ καὶ ἀποτελοῦν ξηράν. Πολλοὶ ποταμοὶ ρέουν καὶ πρὸς Ν. εἰς τὴν Μεσόγειον, ὡς ὁ **Εὐρυμέδων**, ὁ **Κύννος** καὶ ὁ **Πύραμος**· ὁ μεγαλύτερος ὅμως ποταμὸς τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι ὁ **Ἄλυσ** (Κιζιλ Ἰρμάκ), ὁ ὁποῖος διαγράφει μακρὸν τόξον εἰς τὸ ὑψίπεδον καὶ διασχίζων τὰ Ποντικὰ ὄρη ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνου· εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν ἐκβάλλει καὶ ὁ **Σαγγάριος**, παρὰ τὸν ὁποῖον ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς τῷ 1922 ἠγωνίσθη ἡρωικῶς. *

5. Κλίμα καὶ βλάστησις. — Τὸ καθαρῶς μεσογειακὸν κλίμα ἀπαντᾷται μόνον εἰς τὰς πρὸς τὸ Αἰγαῖον παραλίους χώρας. Ὁ χειμὼν ἐνταῦθα εἶναι γλυκὺς μὲ μετρίας βροχάς, τὸ δὲ θέρος θερμόν. Τὰ δάση, τὰ ὁποῖα εἶναι πτωχὰ καὶ ὀλίγα, ἀντικαθιστᾷ ἡ λόχμη.

Αἱ Ποντιακαὶ Ἀλπεις, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ὑγροὺς ἀνέμους ἐκ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, δέχονται πολλὰς βροχάς καὶ τὸ κλίμα τῶν βορείων τούτων χωρῶν, τὸ ὁποῖον εἶναι ὑγρὸν καὶ ψυχρόν, ὀνομάζεται πόντιον. Ὡς ἐκ τούτου φύονται δένδρα μεγάλα καὶ ποικίλα, τὰ ὁποῖα σχηματίζουν δασικὴν ζώνην πλάτους πλέον τῶν 100 χιλιομ. Τὰ δάση ὅμως ταῦτα ἔχουν πάθει πολλὰς καταστροφὰς ἀπὸ τοὺς ποιμένας.

Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Μ. Ἀσίας ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας

μεταξύ χειμῶνος καὶ θέρους εἶναι μεγάλη, δηλαδή τὸ κλίμα ἐκεῖ εἶναι ἡπειρωτικόν. Λόγῳ τῶν ὀλίγων βροχῶν ἢ βλάστησις εἶναι στεπιπώδης ἢ ἐλλείπει τελείως καὶ σχηματίζεται ἔρημος. Τὰ ὕδατα τὸ θέρος ξηραίνονται σχεδὸν πανταχοῦ καὶ μόνον ὁ Ἄλυς καὶ αἱ λίμναι ἔχουν ἀρκετὸν ὕδωρ. Πρὸς τὸ μέρος δὲ τοῦ Ταύρου, ἐπειδὴ οἱ ἄνεμοι ἔρχονται ἐκεῖ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, ἡ ὑγρασία εἶναι ὀλιγωτέρα καὶ ἡ θερμοκρασία ὑψηλότερα. Τὰ δάση τοῦ ὄρους συνίστανται ἐκ βελονοφύλλων δένδρων (ἐλατῶν, πευκῶν).

6. Ἱστορικὴ ἄποψις — Κάτοικοι. — Ἡ Μ. Ἀσία, ἐπειδὴ εἶναι ὡς γέφυρα μεταξύ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ἀνέκαθεν κατέχετο ἀπὸ διάφορα γειτονικά κράτη καὶ πολλὰ ἔθνη κατῴκησαν εἰς αὐτήν. Μέχρι σήμερον διαμένουν εἰς ἀποκέντρους περιοχὰς διάφορα μικρὰ ἔθνη, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει ἰδίαν θρησκείαν καὶ ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν κοινωνίαν. Τοιαῦτα εἶναι τὸ ἔθνος τῶν Ταχταδσῶν, τῶν Ἐρυθροκεφάλων, τῶν νομάδων Γιουρούκων καὶ Τουρκομάνων. Ἐξηγεῖται δὲ τοῦτο ἀπὸ τὴν δυσκολίαν τῆς ἐπικοινωνίας τῶν διαφόρων αὐτῶν ἐθνοτήτων λόγῳ τοῦ ὄρεινου τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν ἀδιαβάτων φαράγγων. Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν πολιτισμένων λαῶν, οἱ ὅποιοι ἔζησαν ἐδῶ, εἶναι οἱ Χετταῖοι, κατοικήσαντες πρὸς Α. τοῦ Ἄλυος ποταμοῦ, καὶ οἱ Ἕλληνες (ἀπὸ τοῦ 19ου π. Χ. αἰῶνος) πρὸς Δ. αὐτοῦ. Οἱ Χετταῖοι ἔνωρις ἐξηφανίσθησαν· τουναντίον ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἤκμασε καὶ ἰδίως ἀφ' οὗτου ἰδρύθησαν αἱ πολλαὶ ἀποικίαι ἀπὸ τὴν εὐρωπαϊκὴν Ἑλλάδα· τότε ἀνεφάνησαν ἐδῶ ἔξοχοι Ἕλληνες ποιηταί, συγγραφεῖς καὶ φιλόσοφοι (Ὀμηρος, Ἡρόδοτος, Θαλῆς καὶ ἄλλοι). Κατὰ τὴν ἀκμὴν τῶν Περσῶν ἡ Μ. Ἀσία ἦτο εἰς τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας, ἤκμασεν ὡς κυρία χώρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀντεπεξῆλθεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐναντίον τῶν Τούρκων, μέχρις οὗ κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα ὑπετάγη εἰς αὐτούς.

Οἱ Τοῦρκοι κατάγονται ἀπὸ τοὺς Μογγόλους καὶ ἦλθον ἐδῶ ἀπὸ τὰς κεντρικὰς στέππας τῆς Ἀσίας. Κατ' ἀρχὰς ἦσαν ποιμένες, ἔπειτα ὅμως πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἐγιναν καὶ γεωργοὶ καὶ ἱδρυσαν τὸ πρῶτον κράτος των εἰς τὰς βορειοδυτικὰς χώρας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Πρώτη πρωτεύουσα αὐτῶν ἦτο ἡ Προῦσα. Ἐπειτα κατέ-

κτησαν ὅλην τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ πολλὰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς καὶ ἐσχημάτισαν μεγάλην Τουρκικὴν Αὐτοκρατορίαν (Ὄθωμανικὸν κράτος), μετ' ἐπίσημον θρησκείαν τὸν Μωαμεθανισμόν ἢ Ἰσλαμισμόν. Ἐπειδὴ ἤρκοῦντο νὰ ζοῦν εἰς τὰ μεσόγεια, ὅπως ἦσαν μαθημένοι, ἄφηναν νὰ κατοικοῦν εἰς τὰ παράλια οἱ Ἕλληνες, οἱ ὅποιοι πλὴν τῆς καλλιέργειας τοῦ ἐδάφους ἡσχοῦντο καὶ εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Κατ' ὥκουν ἐπίσης καὶ ἄποικοι Ἀρμένιοι ἀνταγωνιζόμενοι τοὺς Ἕλληνας εἰς τὸ ἐμπόριον. Εἰς τὰ μεσόγεια ὀλίγοι Ἕλληνες ὑπῆρχον. Κατὰ τὸν Αἰὼν παγκόσμιον πόλεμον καὶ τὸ ἐθνικὸν ἀτύχημα τῆς Ἑλλάδος (1922), ὅλοι αὐτοί, δύο περίπου ἑκατομμ. ἠναγκάσθησαν νὰ καταφύγουν εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, ὅπου εὗρον νέαν κατοικίαν. Ὁ πλῆθυσμός τῆς Μ. Ἀσίας σήμερον εἶναι περὶ τὰ 12 ἑκατ. Μετὰς τελευταίας μεταρρυθμίσεις ἔχει ἀλλάξει ἡ τουρκικὴ γραφὴ καὶ ἀντὶ τοῦ ἀραβικοῦ ἀλφαβήτου ἔχει ἐφαρμοσθῇ τὸ λατινικόν· ἐπίσης ἀπηγορεύθη εἰς τοὺς Τούρκους νὰ φοροῦν φέσια καὶ σαρίκια ὅπως εἰς τὸ παρελθόν.

Ι. Η ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΜΕΡΗ

1. ΒΟΡΕΙΟΣ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

(Ἡ Βόρειος Μ. Ἀσία διακρίνεται ἀπὸ τὴν ἄλλην χερσόνησον διὰ τὸ **πόντιον** κλίμα τῆς. Συχνοὶ βόρειοι ἄνεμοι κάμνουν τὸ κλίμα ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν, διὰ τοῦτο ἐδῶ ἢ χλωρὴ διακρίνεται ἀπὸ τὴν χλωρίδα τῆς λοιπῆς Ἀσίας καὶ ὁμοιάζει πρὸς τὴν τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης μετ' ἴδιον θάμνον τὸ ροδόδενδρον. Ἐπίσης ἡ χώρα τοῦ Πόντου θεωρεῖται ὡς πατρίς τῆς κερασέας.) Δασικὴ ζώνη πυκνὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ δρύς, ὄξυας, λεπτοκαρυὰς καὶ καταστανάας.

Τὰ ἀσβεστολιθικὰ Ποντικὰ ὄρη ἔχουν πάθει πολλὰς μετακινήσεις καὶ διαρρήξεις, οἱ δὲ ποταμοὶ διέρχονται τὰς ὀροσειρὰς δι' ἐγκαρσίων φαράγγων. Εἰς τὰ ὄρη ὑπάρχουν μεταλλεῖα πολυτίμων μετάλλων, ἰδίως χαλκοῦ καὶ ἀργυροῦχου μολύβδου, τῶν ὁποίων ἡ ἐκμετάλλευσις εἶναι περιορισμένη λόγῳ τῆς δυσκολίας τῆς συγκοινωνίας. Τοὺς παλαιούς ὅμως καιροὺς ἐξεμεταλλεύοντο αὐτὰ περισσότερο οἱ Ἕλληνες μετὰς ἀποικίας των. Καὶ σήμερον ἀκόμη

οἱ Ἕλληνες Πόντιοι, οἱ ὅποιοι εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀγαπητὴν τῶν Πατρίδα, διακρίνονται ὡς καλοὶ χαλκουργοί. Εἰς μικρὰ εὐφορα ὁροπέδια καλλιεργοῦνται σιτηρὰ, καπνὸς καὶ ἄμπελοι· ἄφθονοι δὲ εἶναι καὶ οἱ ἐκ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καρποί, ὡς καρύδια, κάστανα, λεπτοκάρυα (ἢ ποντικὰ κάρυα, κοινῶς φουντούκια). Ἐκ τῶν πολλῶν ἐνταῦθα δασῶν ἐξάγεται καὶ ξυλεία.

α) Πόντος. — Πόντος κυρίως εἶναι ἡ πρὸς Α. τοῦ Ἄλυσος χώρα. Ἐνταῦθα σχηματίζονται μικρὰ παράλια πεδία εὐφορα καὶ λιμένες. Ἀπ' ἐδῶ τὴν παλαιὰν ἐποχὴν ἐνιργεῖτο ἐμπόριον μὲ καμήλους, αἱ ὁποῖαι ἐφθانون εἰς τὰς κεντρικὰς χώρας τῆς Ἀσίας. Κύριος λιμὴν ἦτο, ὅπως καὶ σήμερον, ἡ **Τραπεζοῦς** (40)*, ὅπου ἀνέκαθεν ὑπῆρχον Ἕλληνες ἔμποροι. Ἐχει προσέτι καὶ μικρὰν βιομηχανίαν ὑφασμάτων. Ἐμπορικοὶ λιμένες εἶναι ἡ **Ἀμισὸς** ἢ **Σαμψοῦς** καὶ ἡ **Κερασσοῦς**. Ἐκ τῆς Κερασσοῦντος ἐξάγονται ἐξαίρετα λεπτοκάρυα.

β) Παφλαγονία. — Ἡ πρὸς Δ. τοῦ Ἄλυσος χώρα λέγεται Παφλαγονία. Τὰ παράλια αὐτῆς πεδία εἶναι ὀλίγα, στενὰ καὶ ἀλιμένα. Μόνος ἀξιόλογος λιμὴν εἶναι ἡ **Σινώπη** (15), παλαιὰ ἐμπορικὴ πόλις. Σπουδαία εἶναι καὶ ἡ **Ποντοηράκλεια** (κ. Ἑρεγλί, 13), ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξάγονται ξυλεία καὶ λιθάνθρακες (ἐτησίως περίπου 1 ἑκατ. τόν.). Εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ὁροπέδια, ὅπου οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, ἀνεπτύχθησαν αἱ πόλεις **Κασταμονή** (28) καὶ **Σαφράμπολις**. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην φύεται κρόκος αὐτοφυῆς (ὁ κρόκος τουρκιστὶ λέγεται ζαφράν).

2. ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

Αὕτη πλησιάζει τὴν Θράκην, ἀπὸ τὴν ὁποίαν χωρίζεται διὰ τοῦ Βοσπόρου, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου. Πρὸς τὸν Βόσπορον σχηματίζεται ἡ Βιθυνικὴ χερσόνησος, πρὸς τὸν Ἑλ-

* Οἱ ἐν παρενθέσει ἀριθμοὶ δηλοῦν τὸν πληθυσμὸν πόλεων εἰς χιλιάδας ἢ τὸ ὕψος ὁρέων εἰς μέτρα.

λήσποντον δὲ ἡ Τρωική. Ὅπως καὶ αἱ λοιπαὶ βόρειαι χῶραι τῆς Μ. Ἀσίας, εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν ΒΑ. ἀνέμων καὶ ἡ θερμοκρασία κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι χαμηλή. Βροχαὶ πίπτουν εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, ἡ δὲ ποντία βλάστησις ἐναλλάσσεται μὲ τὴν μεσογειακὴν. Ἐδῶ διακρίνομεν τὰς χῶρας Βιθυνίαν, Μυσίαν καὶ Τρωάδα. Αἱ χῶραι αὗται μετὰ τῆς ἀπέναντι Θράκης ἔχουν μεγάλην σπουδαιότητα, διότι κατέχουν τὴν γραμμὴν τῆς συγκοινωνίας μεταξύ τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου.

α) Βιθυνία.— Ἡ Βιθυνικὴ χερσόνησος εἶναι ὁ πλησιέστερος κλάδος τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς τὴν Θράκην. Εἰς τὸ ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄκρον εἶναι τὸ προάστειόν της **Χρυσόπολις** (Σκούταρι), ἡ ἀρχὴ τῶν σιδηροδρόμων τῆς Μ. Ἀσίας, συνέχεια τῆς εὐρωπαϊκῆς γραμμῆς, ἡ ὁποία τελειώνει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὀλίγον νοτιώτερον κεῖται ἡ σπουδαιότατη ἄλλοτε πόλις **Χαλκηδὼν** (Δ' Οἰκουμενικὴ σύνοδος τῷ 415 μ. Χ.). Ὁ νοτιῶς τῆς χερσονήσου Ἀστακηνὸς κόλπος εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας καὶ διὰ τοῦτο ἀνεπτύχθη εἰς τὸν μυχὸν αὐτοῦ ἡ **Νικομήδεια** (τουρκ. Ἰσμίτ, 20). Ἐδῶ ἐβαπτίσθη καὶ ἀπέθανεν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος. Νοτιώτερον ἀκολουθεῖ ἄλλος κόλπος, ὁ τῆς **Κίου** (Γκεμλίκ), τοῦ ὁποίου συνέχεια εἶναι ἡ κοιλὰς, ἡ ὁποία προεκτείνεται πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν μέχρι τῆς λίμνης Ἀσκανίας, εἰς τὰς ὄχθας τῆς ὁποίας κεῖται ἡ **Νίκαια**. Σήμερον αὕτη εἶναι μικρὰ κωμόπολις (τουρκ. Ἰσνίκ). Ἀλλοτε ὅμως ἦτο σημαντικὴ πόλις τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἐνταῦθα συνῆλθε τῷ 325 ἡ Α' Οἰκουμενικὴ σύνοδος, διετέλεσε δὲ καὶ πρωτεύουσα τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας (1204 - 1261). Νοτιώτερον ὑψώνεται ὁ **Μυσικὸς Ὀλύμπος** (2.550), εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου χαμηλά, ἐν μέσῳ πλουσίας βλαστήσεως, κεῖται ἡ πόλις **Προῦσα** (62). Ἡ Προῦσα ἔχει πολλὰς μορέας καὶ ἀξιόλογον μεταξουργίαν, σιδηροδρομικὴ δὲ γραμμὴ ἐνώνει αὐτὴν μετὰ τοῦ ἐπινείου της **Μουδανιά**.

β) Μυσία.— Πρὸς Δ. τοῦ Ὀλύμπου ἀκολουθεῖ τὸ βαθύπεδον τῆς Μυσίας, τὸ ὁποῖον βρέχεται ὑπὸ τῆς Προποντιδὸς· εἰς

τοῦτο ρέουν οἱ ποταμοὶ **Ρύνδακος** καὶ **Μάκεστος**, σχηματίζονται δὲ καὶ λίμναι ἰχθυοτρόφοι, ἡ **Μανυὰς** καὶ ἡ τῆς **Ἀπολλωνίας**. (Τὸ ἔδαφος ἔχει πολλὰ δάση, εἰς δὲ τὰ γυμνὰ μέρη καλλιεργούνται σιτηρὰ.) Μεσόγειος πόλις εἶναι ἡ **Μπαλικεσέρ**, παράλιος δὲ ἡ **Πάνορμος** (κοινῶς Πάντερμα, 15), παρὰ τὴν ἀρχαίαν Κύζικον.

γ) **Τρωάς**. — Ὡς χερσονήσος τῆς Μυσίας προεκτείνεται ἡ Τρωάς, εἰς τὴν βᾶσιν τῆς ὁποίας ρεεῖ ὁ ποταμὸς **Γρανικός**, γνωστὸς ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου. Εἰς τὴν νοτίαν ἀκτὴν καὶ ἀπέναντι τῆς νήσου Λέσβου ὑψοῦται τὸ ὄρος **Ἰδη** (τουρκ. Κὰς Δάγ, 1770), ἀπὸ τὸ ὁποῖον πηγάζει ὁ ποταμὸς **Σκάμανδρος**. Τὰ δάση τῆς χώρας εἶναι κατεστραμμένα καὶ ἡ οἰκονομικὴ αὐτῆς σημασία μικρά· τὸ μόνον σημαντικὸν μέρος εἶναι ἡ ἀκτὴ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ἑλλησπόντου, ὁ ὁποῖος σχηματίζεται μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου· ὁ πορθμὸς οὗτος, διὰ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ θαλασσία συγκοινωνία ἐκ τοῦ Αἰγαίου εἰς τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Εὐξείνιον, λέγεται κοινῶς **Δαρδανέλλια** ἀπὸ τὴν μικρὰν πόλιν **Δαρδανέλλια** (8). Εὐρίσκεται πλησίον τῆς παλαιᾶς Ἀβύδου, ὅπου εἶναι τὸ στενωπτερον μέρος τοῦ Ἑλλησπόντου (1200 μ.), τὸ ὁποῖον τὸ πάλαι εἶχε γεφυρώσει ὁ Ξέρξης. Στρατηγικὴν σημασίαν ἔχει ἡ εἰσοδος τοῦ Ἑλλησπόντου, παρὰ τὴν ὁποίαν τὸ πάλαι ἔκειτο ἡ Τροία ἢ τὸ Ἰλίον.

3. ΔΥΤΙΚΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

Ἐνῶ εἰς τὴν Βόρειον καὶ ΒΔ. Μικρὰν Ἀσίαν τὰ ὄρη ἐκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκτὴν, εἰς τὴν πρὸς τὸ Αἶγαϊον Μικρὰν Ἀσίαν τὰ ὄρη διατείνονται ἐγκαρσίως πρὸς τὸ πέλαγος τοῦτο. Αἱ ἀκταὶ κολποῦνται βαθέως συμφώνως πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν ὀροσειρῶν (ἐκ Δ. πρὸς Α.), αἱ δὲ καθιζήσεις χωροῦν ὡς κοιλάδες πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χερσονήσου. Διὰ τὸν λόγον τοῦτ' ἡ Μ. Ἀσία ἀνοίγεται πρὸς τὴν δυτικὴν αὐτῆς πλευρὰν καὶ μάλιστα εἰς τὸ μέσον τμήμα, τὴν Ἰωνίαν.

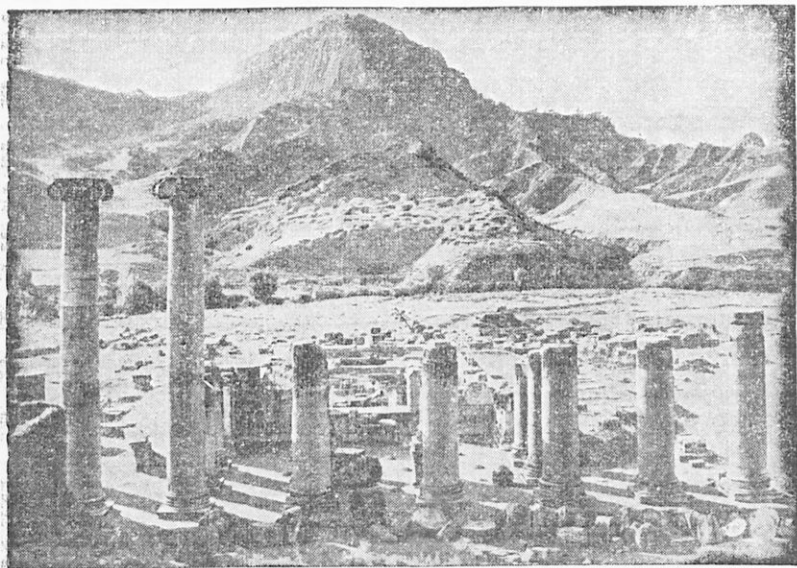
α) Ἡ περιοχὴ τῆς **Περγάμου**. — Ἀπέναντι τῆς νήσου Λέ-

σβου σχηματίζεται ὁ Ἀδραμυττηνὸς κόλπος, ὅπου αἱ πολίχναι **Ἀδραμύττιον** καὶ **Κυδωνίαι** (κ. Ἀϊβαλί). Αἱ Κυδωνίαι, ἀντικρὺ τῆς Μυτιλήνης, ἦσαν πρὸ τοῦ πολέμου καθαρῶς Ἑλληνικὴ πόλις. Μεσογειότερον, εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Καΐκου, κεῖται τὸ ἐμπορικὸν κέντρον **Πέργαμος** παρὰ τὴν ἀρχαίαν ὁμώνυμον πόλιν, ἡ ὁποία εἰς τοὺς παλαιούς χρόνους ἐχρημάτισε πρωτεύουσα Ἑλληνικοῦ βασιλείου. Μεσογειότερον, αὐλὼν συνδέει τὴν κοιλάδα τοῦ Καΐκου μὲ τὴν μεγάλην καθίζησιν τοῦ Ἑρμοῦ ποταμοῦ· κατὰ τὴν ὁδὸν ταύτην διέρχεται ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Πανόρμου - Σμύρνης.

β) Λυδία καὶ Ἰωνία. — Τὰ σπουδαιότερα μέρη τῆς Μ. Ἀσίας διὰ τὴν εὐκόλουν συγκοινωνίαν, τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι αἱ τρεῖς μεγάλαι κοιλάδες τῶν ποταμῶν Ἑρμοῦ, Καῦστρου καὶ Μαϊάνδρου, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται παραλλήλως. Τὰ καταβυθίσματα ταῦτα καθιστοῦν εὐκόλουν τὴν συγκοινωνίαν ἀπὸ τὰ παράλια πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον. Εἰς τὰ ἐνδότερα μέρη αἱ κοιλάδες πλησιάζουν τόσον ἀλλήλας, ὥστε εὐκόλως μεταβαίνει τις ἀπὸ τὴν μίαν εἰς τὴν ἄλλην. Δυτικώτερον ὁμως παρεντίθενται μεταξὺ αὐτῶν ὑψηλὰ ὄρη ὡς ὁ **Τμῶλος** (2.130) καὶ ἡ **Μεσσηγίς** (1.100). Εἰς πολλὰ μεσόγεια ἐδάφη ὑπάρχουν ἡφαιστειογενῆ πετρώματα, ὅπως ἡ παρὰ τὸν Ἑρμον λεγομένη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων περιοχὴ « Κατακεκαυμένη ». Ὡσαύτως κατὰ τὸν Ἄνω Μαϊάνδρον εἶναι αἱ θερμαὶ πηγαὶ τῆς Ἱεραπόλεως. Τὰ εὐφορώτερα μέρη εἶναι εἰς τὰς ὁμαλὰς πεδιάδας, ὅπου εὐδοκιμοῦν τὰ σιτηρά, ἡ συκῇ, ἡ ἐλαία, ἡ ἄμπελος, ἡ μορέα, ἡ πορτοκαλέα καὶ ἡ μικρασιατικὴ σταφίς. Εἰς τὰς ὑπωρείας καὶ κλιτῦς τῶν ὀρέων, ὅπου εἶναι εὐκόλουν τὸ πότισμα, ὑπάρχουν δάση ὁλόκληρα ἀπὸ ὀπωροφόρα δένδρα. Πλὴν τῶν πολλῶν χωρίων ὑπάρχουν καὶ κεντρικαὶ πόλεις, διὰ τῶν ὁποίων διέρχονται σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἑρμοῦ ἔκειτο παλαιὰ ἡ πλουσία πρωτεύουσα τῆς Λυδίας **Σάρδεις**. Σήμερον ὁ διασχίζων τὴν κοιλάδα αὐτὴν σιδηρόδρομος διέρχεται ἐξ Α. πρὸς Δ. τὰς πόλεις **Φιλαδέλφειαν** (Ἀλὰ Σεχίρ), **Κασαμπᾶν**, **Μαγνησίαν** (Μάνησα) καὶ **Μαινεμένην**. Παρὰ δὲ τὸν Μαϊάνδρον κεῖνται ἡ **Λαοδίχεια** (Δενισλί) καὶ τὸ **Ἀιδίνιον** (αἱ ἀρχαῖαι Τράλλεις), ἰσχυρὸν φρούριον τῆς Τουρκίας.

Τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Λυδίας ὠνομάζετο εἰς τὸ παρελθὸν Ἰωνία, λόγῳ τῶν 12 μεγάλων πόλεων τῶν Ἰωνικῶν ἀποικιῶν. Τότε οἱ κόλποι, εἰς τοὺς ὁποίους ἐξέβαλλον οἱ ποταμοὶ Κάϋστρος καὶ Μαίανδρος, εἰσεχώρουν περισσότερον εἰς τὴν ξηρὰν καὶ λιμένες καταλλήλотаτο! ἦσαν οἱ τῶν πλουσίων πόλεων τῆς Μιλήτου καὶ τῆς Ἐφέσου. Ἀλλ' ἡ κατάχωσις τῶν λιμένων ἐπέφερε τὴν παρακμὴν τῶν πόλεων. Ὁ ἄλλοτε Λατμικὸς κόλπος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐξέβαλλεν ὁ

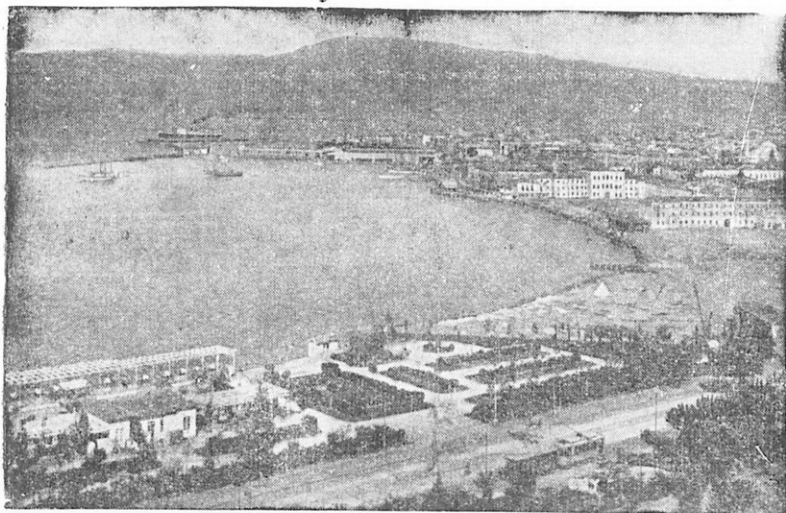

3. Ἐρείπια τῶν Σάρδεων

Μαίανδρος, εἶναι σήμερον ἐλώδης πεδινὴ ἑκτασις, ἐστία πυρετῶν, τὰ δὲ ἐρείπια τῆς Μιλήτου κεῖνται 10 χιλιόμε. μακρὰν τῆς σημερινῆς παραλίας. Ὡσαύτως, κατόπιν τῶν προσχώσεων τοῦ ποταμοῦ Κάϋστρου, ἡ κυρία ἀφεταιρία διὰ τὰς δύο νοτίας κοιλάδας, ἡ Ἐφεσος, εὐρίσκεται εἰς ἐρείπια σήμερον μακρὰν τῆς θαλάσσης, ὅσῳ καὶ ἡ Μίλητος. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπὸ τὸν Μεσαίωνα διάδοχος τούτων, ἡ Σμύρνη, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἑρμαίου κόλπου, ἤθελεν ὑποστῆ τὴν αὐτὴν τύχην μὲ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ἑρμου ποταμοῦ, ἂν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα δὲν ἐστρέφετο ὁ ροῦς τοῦ ποταμοῦ μὲ τεχνικὰ ἔργα

πρὸς Δ. διὰ νὰ ἀπομακρυνθοῦν αἱ ἐκβολαὶ τοῦ ἀπὸ τὰ στενὰ μέρη τοῦ κόλπου τούτου.)

(Οὕτω ἡ θέσις τῆς Σμύρνης εἶναι καταλληλοτάτη διὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἐμπορίου τῆς Μ. Ἀσίας, καὶ πρὸ τοῦ Αου παγκοσμίου πολέμου ἦτο σπουδαῖον κέντρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Σήμερον, μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ἐλληνικῆς συνοικίας (1922) καὶ τὴν

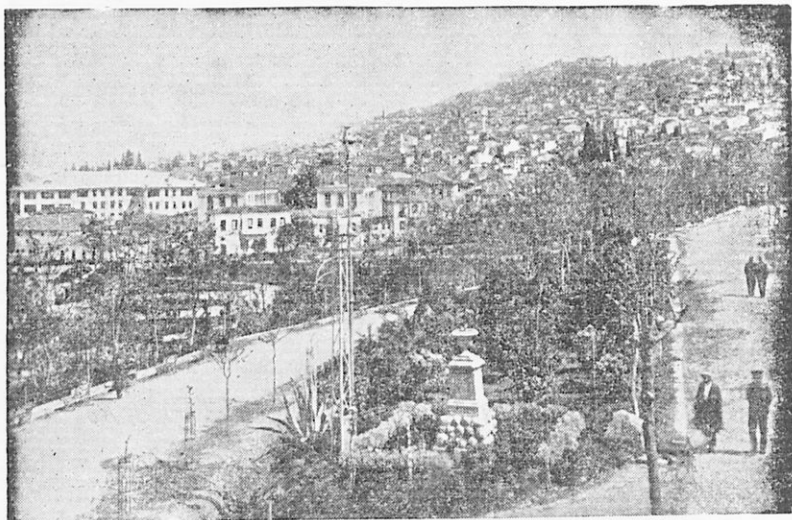
4. Ὁ λιμὴν τῆς Σμύρνης.

ἀπομάκρυνσιν τῶν Ἑλλήνων, ἡ Σμύρνη δὲν ἔχει πλέον τὸν ἄλλοτε πλοῦτον της (νῦν 150 χιλ. κ.).

Εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Ἑρμαίου κόλπου κεῖνται ἡ **Παλαιὰ** καὶ **Νέα Φώκαια**. Ἀπέναντι δὲ τῆς Χίου σχηματίζεται ἡ χερσονήσος **Ἐρυθραία**, ὅπου ἡ πόλις **Κρήνη** (κ. Τσεσμέ, 15).

Ἡ Σμύρνη. — Ἡ κατὰ τοὺς μυχοὺς τῶν κόλπων κατάχωσις τῶν λιμένων τῶν ἀρχαίων πόλεων Μιλήτου καὶ Ἐφέσου ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Σμύρνης. Ἡ μικρὰ αὕτη κατὰ τὸ παρελθὸν πόλις ἤρχισε νὰ προάγεται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἡ θέσις αὐτῆς εἶναι ἐξαιρετος διὰ τὴν συγκοινωνίαν. Ἐκ τοῦ Αἰγαίου ὁ εὐρὺς κόλπος τῆς Σμύρνης ἀνοίγεται μετὰ τῆς χερσονήσου Ἐρυθραίας καὶ τοῦ ὑψηλοῦ κορμοῦ τῆς χώρας.

Ἡ εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τούτου κειμένη πόλις προστατεύεται ἐκ τῶν προσχωσέων τοῦ πρὸς Β. ρέοντος Ἑρμου διὰ τοῦ ὄρους Σπιτύλου (1500 μ. ὑψ.). Ὁδὸς καὶ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ παρακάμπτουν τὸ ὄρος καὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἑρμου, διὰ τῆς ὁποίας αἱ ὁδοὶ διακλαδίζονται εὐκόλως, ἅψ' ἑνὸς πρὸς τὴν Πέργαμον καὶ τὴν Μυσίαν καὶ ἅψ' ἑτέρου εἰς τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ. Ὡσαύτως εὐκολύνεται ἡ συγκοινωνία διὰ τῶν χαμηλῶν ὄρεινῶν διαβάσεων πρὸς τὴν μεγάλην κοιλάδα τοῦ Μαιάνδρου καὶ δι' αὐτῆς ἅψ' ἑνὸς πρὸς τὴν ΝΔ. Ἀσίαν καὶ ἅψ' ἑτέρου πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν ὁροπέδιον. Εἰς τὴν πλουσίαν ταύτην ἐνδοχώραν ὀφείλεται ἡ σημασία τοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σμύρνης, τῆς μεγαλυ-

5. Σμύρνη. Μερικὴ ἄποψις.

τέρας πόλεως τῆς Μ. Ἀσίας. Ἐπειδὴ αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ τῆς δυτικῆς Μ. Ἀσίας ἀκτινοειδῶς συνενοῦνται ἐνταῦθα, ἔχει συγκεντρώσει τὸ ἥμισυ τοῦ ἐμπορίου τῆς δυτικῆς Μ. Ἀσίας καὶ ἐπισκιάζει καὶ αὐτὸ τὸ ἐμπόριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ ἐμπορικὴ αὕτη σημασία κατοπτρίζεται ἀπὸ τὸν διεθνή πληθυσμὸν τῆς. Ὁ πρὸ τοῦ Αου παγκοσμίου πολέμου ἐμπορικὸς πληθυσμὸς τῆς— Ἑλλήνες (50 %), Ἀρμένιοι (6 %), Ἑβραῖοι (10 %), Λεβαντινοὶ (7,5 %), ἀπέναντι τῶν ὁποίων ἡ ἀναλογία τῶν Τούρκων ἦτο 30 % — ἀπέβλεπε κυρίως εἰς τὴν ἀπόκτησιν πλοῦτου καὶ εἰς τὰς τέρψεις τοῦ βίου. Ἀνώτερα σχολεῖα μόνον οἱ Γάλλοι εἶχον καὶ οἱ Ἕλληνες· οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἐφρόντιζον διὰ τὴν διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ εἰς τὰ βάθη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἀκριβῶς δὲ διὰ τὸν χριστιανικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα, οἱ Τούρκοι ὠνόμαζον τὴν Σμύρνην Γκιαοῦρ Ἰσμίρ (ἄπιστον Σμύρνην). Παρ' ὅλην ὁμως τὴν ἐπιτόπιον συνεργασίαν οἱ κά-

τοικοί έχουν χωρισθῇ εἰς συνοικίας κατ' ἐθνότητος. Οὕτω, πρὸς τὴν βορείαν κλιτὺν τῆς ἀρχαίας ἀκροπόλεως ἀνέρχονται εἰς τὰ ὕψη οἱ ἡσυχιοὶ δρόμοι τῆς τουρκικῆς συνοικίας. Αἱ οἰκίαι παρατάσσονται μὲ περιτοιχισμένας αὐλὰς. Οἱ θόλοι καὶ οἱ μιναρέδες τῶν τζαμιῶν καὶ τὰ ὑπὸ κυπαρίσσων σκιαζόμενα μωαμεθανικὰ καὶ ἐβραϊκὰ κοιμητήρια δίδουν εἰς τὴν συνοικίαν ταύτην ἰδιαίτερον τοπικὸν χαρακτήρα. Κάτωθεν αὐτῆς ἀκολουθεῖ ἡ μὲ δρόμους στενοὺς καὶ ἀνωμάλους ἐβραϊκὴ συνοικία. Πλησίον τῶν συνοικιῶν αὐτῶν καὶ τῆς νέας πόλεως εὐρίσκεται τὸ παζάρι, μὲ πλούσια ἐμπορεύματα καὶ ζωηρὰν κίνησιν. Διὰ τῶν ἐπιστεγασμένων καὶ σκοτεινῶν ὁδῶν τούτου μεταβαίνει τις εἰς τὰς παραλλήλους τῆς προκυμαῖας ὁδοὺς, ὅπου τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα, τὰ ξενοδοχεῖα καὶ τὰ κέντρα διασκεδάσεων. Ἐκεῖ, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν προκυμαῖαν, βλέπει τις τὴν ποικιλίαν τοῦ ἐμπορικοῦ βίου τῆς Ἀνατολῆς. Πέραν τοῦ ἐμπορικοῦ τούτου τμήματος τῆς πόλεως ἀκολουθεῖ ἡ συνοικία τῶν Γάλλων, μετ' αὐτῆς δὲ συνείχοντο καὶ αἱ συνοικίαι τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων πρὸ τῆς μικρασιατικῆς ἀτυχίας τῶν ἐλληνικῶν ὅπλων (1922). Σπαράσσονται αἱ καρδίαι τῶν Ἑλλήνων, ὅταν ἀναλογίζονται τὴν φοβερὰν καταστροφὴν τῆς μεγάλης ἑλληνικῆς συνοικίας τῆς Σμύρνης καὶ τὴν ἐκρίζωσιν ἀπ' αὐτὴν τῶν κατοίκων, οἱ ὅποιοι κατέφυγον εἰς τὴν μὲντέρα Ἑλλάδα...

(Κατὰ τὸν Otto Maul)

4. ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗ Μ. ΑΣΙΑ

Καὶ ἡ νοτιοδυτικὴ Μ. Ἀσία, ὅπου αἱ ἀρχαῖαι χῶραι Καρία καὶ Λυκία, ἔχει πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμόν, στερεῖται ὁμως βαθυπέδων. Διὰ τοῦ ὑψηλοῦ ὄρους Λυκίου Ταύρου (3.100) ἀποκλείεται ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς χώρας, πρὸς δὲ τὰς ἀκτὰς καταπίπτει διὰ τοξοειδῶν βαθμίδων. Ὅρειναι καὶ πολύμορφοι χερσόνησοι συνδέονται μετὰ τῆς ξηρᾶς δι' ἰσθμῶν, πολλοὶ δὲ νῆσοι, ὡς ἡ Δωδεκάνησος, κεῖνται πρὸ τῶν ἀνοιγμένων κόλπων. Ὅχι μόνον δὲ τὸ ἔδαφος εἶναι ὄρεινόν, ἀλλὰ καὶ αἱ βροχαὶ σχετικῶς ὀλίγαι. Διὰ τοῦτο ἡ νοτιοδυτικὴ Μ. Ἀσία, εἶναι εἰς προῖόντα πτωχή, οἱ δὲ κόλποι καὶ οἱ λιμένες χωρὶς ἐμπορικὴν κίνησιν. Κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα ὁμως, εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκτοπλοΐας, ἡ πλευρὰ αὕτη εἶχεν ἐξαιρετικὴν σημασίαν. Ἡ Ἀλικαρνασσὸς καὶ ἡ Κνίδος ἦσαν σπουδαῖοι θαλάσσιοι σταθμοί, ὅπως καὶ ἡ ἀπέναντι τούτων νῆσος Ρόδος.

5. ΝΟΤΙΟΣ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

Εἰς τὰς νοτίους χώρας διακρίνομεν τὸν ἀνοικτὸν κόλπον τῆς Ἀτταλείας καὶ τὸν Ἰσικόν, ὁ ὁποῖος σχηματίζεται μεταξὺ τῆς

Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Συρίας. Ἐπειδὴ δὲ αἱ χῶραι αὗται προφυλάσσονται ὑπὸ τοῦ ὄρους Ταύρου ἀπὸ τοὺς βορείους ἀνέμους, ἔχουν κλίμα μᾶλλον θερμὸν καὶ κατὰ τοῦτο ὁμοιάζουν μὲ τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν τοιοῦτοτρόπως ἔχουν φυτὰ τῶν θερμῶν μερῶν, ὡς ὁ φοῖνιξ καὶ τὸ σακχαροκάλαμον. Αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλιγώτεραι ἀπὸ τὰς ἄλλας παραλίους χώρας καὶ ὁ οὐρανὸς καθαρός. Εἰς εὐφόρους ἀγρούς οἱ κάτοικοι καλλιερгоοῦν ἑσπεριδοειδῆ, λαχανικά, σιτηρὰ καὶ βάμβακα· ἀσχολοῦνται ὁμῶς καὶ μὲ τὴν κτηνοτροφίαν.

α) Παμφυλία. — Παμφυλία λέγεται ἡ κατὰ τὸν κόλπον τῆς Ἀτταλείας χώρα. Ἡ πόλις **Ἀττάλεια** (20) εἶχε κτισθῇ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἦτο ἐμπορικὴ πόλις, ὅπως εἶναι καὶ σήμερον (πρὸ τοῦ Αου παγκοσμίου πολέμου τὸ 1/4 τῶν κατοίκων ἦσαν Ἑλληες).

β) Πισιδία — Ἰσαυρία. — Αἱ πρὸς τὰ μεσόγεια χωροῦσαι Πισιδία καὶ Ἰσαυρία εἶναι ὀρειναὶ χῶραι μὲ ὠραία δάση. Τὸ ἀσβεστολιθικὸν ἔδαφος φέρει λεκάνας καὶ λίμνας μὲ κάρστεια φαινόμενα (ὡς ἐν τῇ Ἀρκαδίᾳ τῆς Πελοποννήσου). Μεγάλαι λίμναι εἶναι ἡ Ἐγερδὶρ καὶ ἡ Κάραλις. Ὁ ἀπὸ τὴν Πισιδίαν πηγάζων ποταμὸς **Εὐρυμέδων** εἶναι ὀνομαστὸς εἰς τὴν ἱστορίαν διὰ τὴν παρὰ τοῦτον νίκην τοῦ Κίμωνος. Ἀξιόλογος πόλις εἰς τὴν Πισιδίαν εἶναι ἡ **Σπάρτη**, ἡ ὁποία ἔχει ἀρίστην ταπητουργίαν.

γ) Κιλικία. — Ἡ Κιλικία ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὴν γειτονικὴν Συρίαν καὶ κατὰ τὴν φύσιν καὶ κατὰ τὰ ἥθη τῶν κατοίκων. Τὸ εὐρὺ αὐτῆς βαθύπεδον, ἂν καὶ εἶναι προσχωσιγενές, ἔχει ἐκτάσεις στεππώδεις, ἕνεκα τῶν ὀλίγων βροχῶν. Πολλὰ χωρία κεῖνται ἐν μέσῳ ἑσπεριδοειδῶν, ἐλαιῶνων, μορεῶν καὶ φοινίκων, αἱ δὲ συγκομιδαὶ τῶν σιτηρῶν καὶ τοῦ βάμβακος εἶναι πλούσιαι. Κέντρον τῆς χώρας εἶναι τὰ **Ἀδανα** (73), ἐπὶ τοῦ Σάρου ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος ἕως ἐδῶ εἶναι πλωτὸς εἰς φορτηγὰ πλοῖα. Παρὰ τὸν Κύνδον ποταμὸν εἶναι ἡ σπουδαία ἄλλοτε πόλις **Ταρσός**, ἡ πατρίς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Ἡ παράλιος **Μερσίνα** (50) εἶναι ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Κιλικίας, συνδεομένη μετὰ τῆς Ταρσοῦ καὶ τῶν Ἀδάνων διὰ σιδηροδρόμου.

Ἡ Κιλικία κατέχει τὴν ὁδὸν ἀπὸ τὴν Μ. Ἀσίαν πρὸς τὴν Συρίαν καὶ τὴν λοιπὴν Ἀσίαν. Διὰ ταύτης διέρχεται ὁ λεγόμενος σιδηροδρόμος τῆς Βαγδάτης, ὁ ὁποῖος κατεβαίνει ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς χώρας τῆς Μ. Ἀσίας διὰ τῶν «Κιλικίων πυλῶν» τοῦ ὅρους Ταύρου.

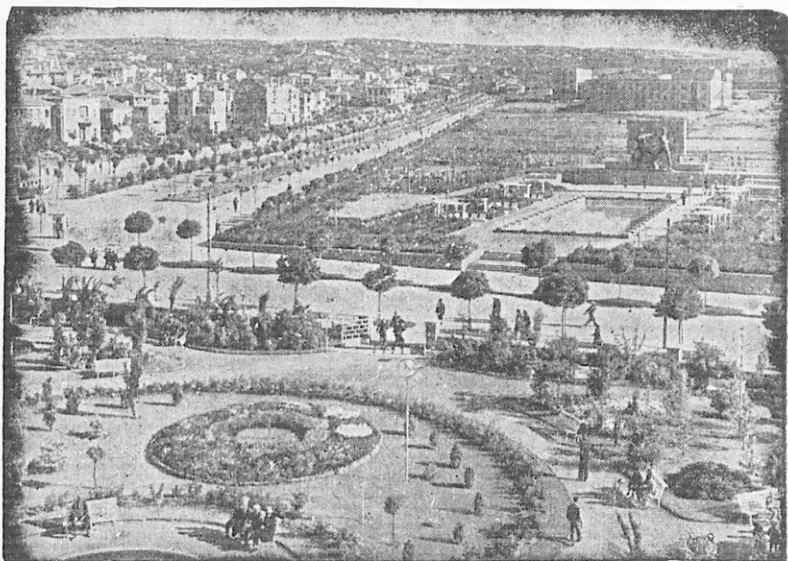
6. Αἱ Ἐσωτερικαὶ Χῶραι

(Αἱ ἐσωτερικαὶ χῶραι εἶναι πτωχαὶ εἰς βροχάς.) Τοῦτο δὲ ὡς καὶ τὸ ἡπειρωτικὸν αὐτῶν κλίμα ὀφείλεται εἰς τὴν περιφερειακὴν διάταξιν τῶν ὁρέων τῆς Μ. Ἀσίας. Τὸ θέρος εἶναι θερμόν, τὸν δὲ χειμῶνα ὀλόκληρος ἡ ἑκτασις σκεπάζεται ὑπὸ χιόνος. Εἰς τὴν Λυκαονίαν, ὅπου τὸ κέντρον τοῦ ὑψιπέδου, πίπτει τόσον ὀλίγη βροχὴ (20 χιλιοστά), ὥστε τὸ ἔδαφος, τὸ ὁποῖον περιέχει καὶ ἄλας, δὲν ἔχει δένδρα καὶ σχηματίζονται εἰς μερικὰ μέρη ἔρημοι, ὡς ἡ Ἀλμυρά, ἡ καὶ Ὀλμυραὶ λίμναι, ὡς ἡ Τάττα. Ἐν τούτοις ἡ βόρειος Φρυγία, ἡ Γαλατία καὶ ἡ Καππαδοκία ἔχουν δάση καὶ λιβάδια. Ἄλλοτε ὑπῆρχον πολὺ περισσότερα δάση, κατεστράφησαν ὁμως ἀπὸ τὴν κακὴν ὕλοτομίαν καὶ ἀπὸ τὰς αἰγας· οὕτως αἱ ἐκτάσεις ἔχουν μεταβληθῇ εἰς στέππας, τὰς ὁποίας προτιμοῦν οἱ ποιμένες Τοῦρκοι. Αἱ στέππαι αὗται μὲ τεχνητὸν πότισμα δύνανται νὰ γίνουν κατάλληλοι διὰ καλλιέργειαν.

α) Φρυγία. — Περισσότερον εὐφορος εἶναι ἡ μὲ τὰς μεσογειακὰς χώρας συνορεύουσα Φρυγία, ἡ ὁποία παλαιὰ ἦτο ὑπὸ ἰδιαίτερον βασιλείᾳ. Εἰς αὐτὴν φθάνουν οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ κόλπου τῆς Ἀτταλείας καὶ αἱ βροχαὶ εἶναι ἄρκεται δι' ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας· ἐπίσης ἀσκεῖται ἡ κτηνοτροφία εἰς τὰ εὐρύχωρα πεδία αὐτῆς, κατὰ μῆκος δὲ τῶν ρυάκων πολλὰ χωρία παρατάσσονται μὲ ὀπωροφόρα δένδρα καὶ λεύκας. Εἰς κατάλληλα μέρη ἔχουν ἀναπτυχθῇ πόλεις. Εἰς τὴν βόρειον Φρυγίαν διευθύνεται πρὸς Β. ἡ κοιλὰς τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ. Πλησίον τούτου κεῖται τὸ **Δορύλειον** (Ἑσκί Σεχίρ, 40). Ἡ ἀπὸ τὴν Χρυσόπολιν ἀπλῇ σιδηροδρομικῇ γραμμῇ ἐδῶ διακλαδίζεται εἰς δύο, καὶ μία μὲν κατευθύνεται εἰς τὴν Ἀγκυραν, ἄλλη δὲ διὰ τῆς **Κιουτάχειας** φθάνει εἰς τὸ **Ἀφιὸν Καρα - Χισάρ** (δηλ. Ὀπίου Μαῦρο Κάστρο). Ἡ πόλις αὕτη λέγεται οὕτως ἀπὸ τὸ ὅπιον, τὸ ὁποῖον καλλιεργεῖται ἐδῶ. Εἶναι σπουδαῖον σιδηροδρομικὸν κέντρον, διότι εἰς ταύτην

ἐνοῦνται αἱ γραμμαί, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουν ἀπὸ τὴν Χρυσόπολιν (Κωνσταντινουπόλεως) καὶ ἀπὸ τὴν Σμύρνην.

β) Γαλατία. — Ἡ πρὸς Α. χώρα Γαλατία λέγεται οὕτως ἀπὸ τοὺς Γαλάτας (κελτικῆς καταγωγῆς), οἱ ὁποῖοι εἶχον ἐγκατασταθῇ ἐδῶ περὶ τὸ 280 π.Χ. Ὀνομαστὸν εἶναι τὸ λεπτὸν καὶ μεταξοειδὲς ἔριον τῶν αἰγῶν τῆς Ἀγκύρας, τὸ ὁποῖον εἶναι πολύτιμον διὰ τὴν

6. Ἀγκυρα. Ἡ νέα πόλις.

βιομηχανίαν καὶ ἐξάγεται εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ πόλις ἸΑγκυρα (100) εἶναι ἡ νέα πρωτεύουσα τῆς Τουρκίας ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Αου παγκοσμίου πολέμου (πρὸ τοῦ πολέμου πρωτεύουσα ἦτο ἡ Κωνσταντινούπολις), ἐν μέσῳ ἀγρῶν, ἀμπέλων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων. Ἐξελέγη ἡ πόλις αὕτη ὡς πρωτεύουσα διὰ τὸ κεντρικὸν τῆς θέσεως καὶ τὴν στρατηγικὴν σημασίαν. Ἡ ἐκ τοῦ Δορυλαίου σιδηροδρομικὴ γραμμὴ διέρχεται διὰ τῆς πρωτευούσης, ἀπ' ἐκεῖ δὲ διακλαδίζεται εἰς δύο γραμμάς: ἡ μία διευθύνεται πρὸς τὴν Παφλαγονίαν καταλήγουσα εἰς τὴν Ποντοπράκλειαν, ἡ δὲ ἄλλη πρὸς τὴν Καππαδοκίαν, εἰς τὴν πόλιν Καισάρειαν.

γ) **Ἡ Καππαδοκία.** — Ἡ Καππαδοκία, διασχιζομένη ὑπὸ τοῦ Ἄλως ποταμοῦ, εἶναι ἡ χώρα τῶν στεππῶν καὶ τῆς μεγάλης κτηνοτροφίας. Ἐξαιρετικῶς εὐφορον ἔδαφος ἔχει ἡ πρὸς τὸ ὄρος Ἀργαῖος περιοχή. Ἐδῶ εἶναι ἡ πόλις **Καισάρεια** (40), ἡ πατρὶς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἔχουσα ὑφαντουργίαν ἀπὸ παλαιοτάτης ἐποχῆς. Τὸ ΒΑ τῆς Καππαδοκίας κατέχουν αἱ ἀλύσεις τῶν Πον-

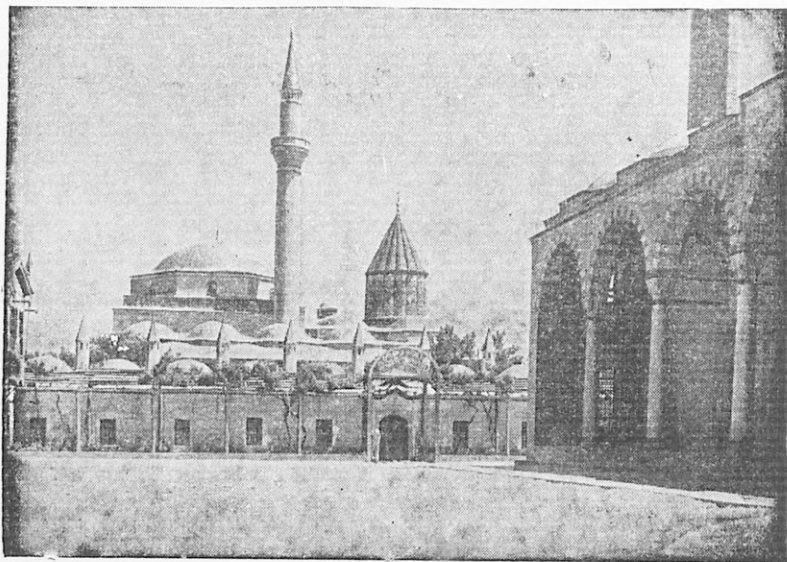

7. Καισάρεια. Εἰς τὸ βάθος τὸ ὄρος Ἀργαῖος

τικῶν ὀρέων, ὅπου καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ Ἄλως. Παρὰ τὸν ποταμὸν αὐτὸν εἶναι ἡ γεωργικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις **Σεβάστεια** (40), ἡ ὁποία στέλλει τὰ προϊόντα της εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀμισοῦ (Σαμποῦντος) διὰ σιδηροδρόμου.

δ) **Ἡ Λυκαονία.** — Εἰς τὸ κέντρον τῆς Μ. Ἀσίας εὐρίσκεται ἡ Λυκαονία (μέσ. ὕψ. 1.000 μ.). Εἶναι ἄδενδρος μὲ τσέππας ἀλμυράς. Ἡ εἰς τὸ μέσον ἀλμυρὰ λίμνη Τάττα (Τουζ Γκιόλ) ἔχει ἐπιφάνειαν ἴσην πρὸς τὴν Ἀττικὴν. Καλλιέργεια γίνεται ὅπου ρέουν ὕδατα. Κέντρον τῆς Λυκαονίας εἶναι τὸ **Ἰκόνιον** (70), τοῦ

ὁποίου αἱ παλαιαὶ οἰκίαι δεικνύουν διαφόρους ἀνατολικούς ρυθμούς, οἱ ὅποιοι προέρχονται ἀπὸ τὸν Βυζαντινὸν πολιτισμὸν. ΝΑ., εἰς τοὺς προβούνους τοῦ Ταύρου, κατῴκουν πρὸ τοῦ Ἀου παγκοσμίου πολέμου πολλοὶ Ἕλληνες εἰς ὠραία χωρία μὲ πολλοὺς κήπους καὶ ἀμπέλους (περιοχὴ τῆς Νίγδης). Τὴν Λυκαονίαν διασχίζει ὁ σιδη-

8. Ἰκόνιον. Πλατεῖα μετὰ τζαμιοῦ.

ρόδρομος, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὸ Ἀφιὸν Καρὰ - Χισσάρ διέρχεται τὸ Ἰκόνιον, διασχίζει τὸν Ταῦρον μὲ σήραγγα εἰς τὰς Κιλικίους πύλας καὶ κατεβαίνει εἰς τὴν Κιλικίαν.

II. Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

1. Γενικά. Ἡ Μικρὰ Ἀσία μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης καὶ μέρους τῆς Ἀρμενίας ἀποτελεῖ τὴν σημερινὴν Τουρκίαν. Ἐχει ἐπιφάνειαν ἑξαπλασίαν τῆς Ἑλλάδος, πληθυσμὸν ὅμως μόνον ὑπερδιπλάσιον (16 ἑκατ.) Τὸ πολίτευμα αὐτῆς πρὸ τοῦ 1908 ἦτο μοναρχία μὲ ἀνώτατον ἄρχοντα τὸν Σουλτᾶνον, ὁ ὁποῖος εἶχεν ὅλην τὴν πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἐξουσίαν. Ἀπὸ τοῦ ἔτους

τούτου, με τὴν ἐπανάστασιν τῶν Νεοτούρκων, ἐδόθη Σύνταγμα, ἀλλὰ τὸ 1923 ἀνεκηρύχθη δημοκρατία.

Πλὴν τῶν Τούρκων τὸ Τουρκικὸν κράτος περιλαμβάνει κατοίκους καὶ ἄλλων ἐθνότητων. Οὕτως, εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν Κιλικίαν κατοικοῦν Ἀρμένιοι, εἰς δὲ τὰ νότια μέρη Ἀραβες καὶ Ἑβραῖοι.

2. Οἰκονομικὴ ζωή. — Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας, πρὶν ἀνακαλυφθῆ ἡ θαλασσία ὁδὸς διὰ τὰς Ἰνδίας, αἱ χώραι αὗται εἶχον μεγάλην οἰκονομικὴν σπουδαιότητα, διότι τὰ προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν μετεφέροντο εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ ξηρᾶς. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς θαλασσίας ὁδοῦ διὰ τοῦ περίπλου τῆς Ἀφρικῆς, ὅποτε εἶχεν ἤδη ἀρχίσει ἡ τουρκικὴ κατάκτησις, ἤρχισε καὶ ἡ οἰκονομικὴ παρακμὴ. Σήμερον τολμῆρὰ καὶ δραστηρίᾳ κυβέρνησις δίδει ζωὴν εἰς τὴν χώραν καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐξυψώσῃ τὴν Τουρκίαν εἰς μεγάλην δύναμιν τῆς Ἀνατολῆς. Οἱ φυσικοὶ ὅμως ὅροι τῆς χώρας δὲν εἶναι πολὺ εὐνοϊκοί· ἡ διάπλσις τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλίμα περιορίζουν τὰς εὐφόρους περιοχάς.

Ἡ προσπάθεια αὕτη τῆς Τουρκίας συμπίπτει πρὸς ὁμοίαν προσπάθειαν τῇ Ἑλλάδι, μετὰ τῆς ὁποίας συνεδέθη διὰ στενῆς συμμαχίας.

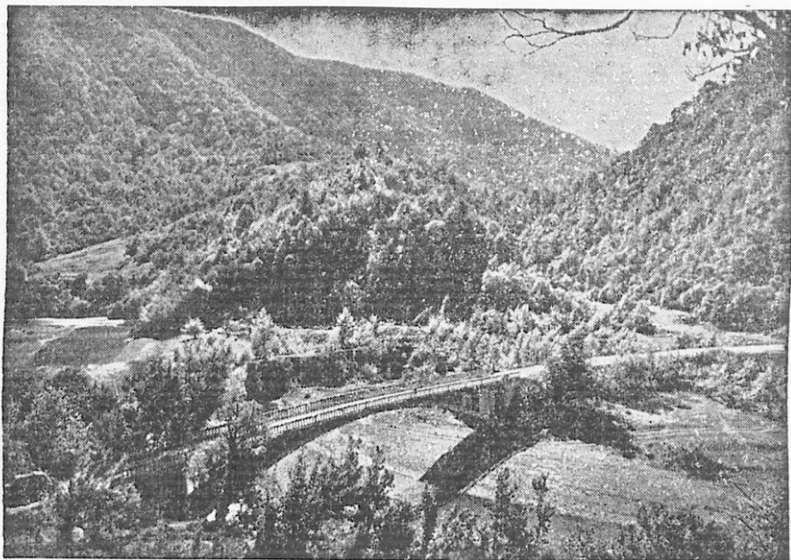
3. Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. — Τὰ εἶδη τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ ἡ κτηνοτροφία ἐξαρτῶνται κατ' ἐξοχὴν ἐκ τοῦ κλίματος, τὸ ὅποῖον ἔχουν αἱ διάφοροι περιοχαί.

α) Δυτικαὶ περιοχαί. Οἱ γεωργοὶ ἀνταμείβονται πλουσίως εἰς τὰς δυτικὰς περιοχάς, διότι αἱ πεδιάδες εἶναι ἀρκετὰ ἐκτεταμέναι, ἡ ἄρδευσις αὐτῶν εἶναι εὐκόλος καὶ οἱ ὕγροι ἄνεμοι φθάνουν μέχρι τῶν ὄρεινῶν βαθμίδων. Χαμηλὰ θερίζεται σῖτος, ἀραβόσιτος καὶ κριθή, εἰς δὲ τὰς κλιτύς τῶν ὀρέων συλλέγονται ὀπώραι (σῦκα, ἐλαῖαι, σταφυλαί, πορτοκάλια, ἀμύγδαλα). Ἐκ τούτων ἐξάγονται κυρίως σῦκα, ἐλαῖαι καὶ σουλτανίνα (σταφίς τῆς Σμύρνης).

β) Βόρειοι περιοχαί. Εἰς τὰς βορείους περιοχάς αἱ καλλιέργειαι γίνονται κατὰ τὰς ὀρεινὰς βαθμίδας (λεπτοκαρυαὶ περὶ τὴν Τραπεζοῦντα καὶ Κερασοῦντα), ἐνῶ εἰς τὰ μικρὰ παράλια βαθύπεδα καλλιεργεῖται ὁ ἀραβόσιτος, ὁ καπνὸς καὶ ἡ μορέα.

γ) **Νότιοι περιοχαί.** Αί μεσημβριναί περιοχαί εἶναι ὀλιγώτερον πλούσιαι· τὰ ὑψηλὰ μέρη παράγουν ἐσπεριδοειδῆ καὶ πρέπει νὰ καταβῇ τις εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Κιλικίας διὰ νὰ ἴδῃ φυτείας β ἄ μ β α κ ο ς καὶ σ ί τ ο υ .

δ) **Τὸ ἐσωτερικόν.** Εἰς τὰς ἀγόνους ἐσωτερικὰς περιοχὰς ἐπικρατεῖ ἡ κτηνοτροφία. Μεγάλα ποίμνια προβάτων καὶ αἰγῶν,

9. Τοπίον παρὰ τὸ Ζουγγουλδάκ, ὑποὺ τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τῆς Ποντοηρακλείας.

νομαδικῶς τρεφόμενα, εἶναι ὁ κύριος πλοῦτος τῶν ἐδῶ ὑψηπέδων· ἰδιαίτερου εἴδους εἶναι ἐνταῦθα ἡ αἶξ τῆς Ἀγκύρας διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ποιότητα τοῦ ἐρίου της. Ἡ καλλιέργεια περιορίζεται εἰς διεσπαρμέναν ὁ ἄ σ ε ι ς , κατὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὄρέων· γίνονται δ' ἐνταῦθα ἀρδευτικὰ ἔργα διὰ νὰ αὐξηθῇ ἡ καλλιεργήσιμος ἔκτασις.

4. **Ὁ φυσικὸς πλοῦτος καὶ ἡ βιομηχανία.** — Ὁ φυσικὸς πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι μέτριος· ἀλλὰ καὶ τοῦτον ἡ Τουρκία δὲν δύναται νὰ ἐκμεταλλευθῇ ἐπαρκῶς, διότι ἡ συγκοινωνία εἶναι ἐλλι-

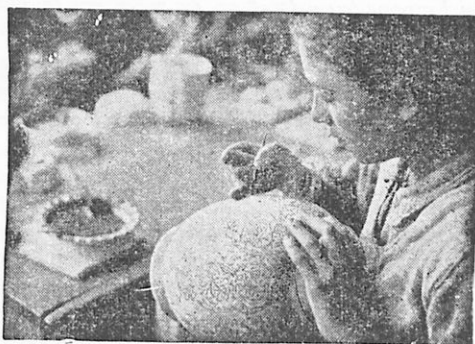
πής, ἐλλείπουν δὲ καὶ τὰ χρηματικά κεφάλαια, τὰ ὅποια χρειάζονται διὰ ταῦτα. Τοιουτοτρόπως ἡ ἐκμετάλλευσις τῆς ξυλείας τῶν δασῶν εἶναι μικρά. Ὅρυκτά (χαλκοῦ, μολύβδου καὶ σμύριδος) ἐξορύσσονται εἰς ἀσήμαντον ποσότητα, μικροτέραν καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Σπουδαιότητα ἔχει ὁ **γαϊ-άνθραξ** τῆς Ποντοηρακλείας (ἕως 2 ἑκατομ. τόννους ἑτησίως), ἐνῶ ἡ Ἑλλὰς δὲν ἔχει εἰμὴ λιγνίτην.)

Ἐπίσης ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι μεγάλη καὶ περιορίζεται εἰς τὰς οἰκογενεῖας ἢ εἰς μικρὰ ἐργαστήρια· τὰ προϊόντα ὅμως αὐ-

10. Χωρικοὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Μ. Ἀσίας.

τῆς εἶναι σπουδαῖα διὰ τὴν ποιότητα καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν ἐ-

11. Διακόσμησις ἀγγείων Κιουταχείας.

πεξεργασίαν· τὰ κυριώτερα εἶναι οἱ τάπητες τῆς Σμύρνης καὶ τῆς Ἀγκύρας, τὰ κεραμευτικά καὶ τὰ κεντημένα δέρματα. Νεώτερα νηματουργεῖα βάμβακος καὶ μετάξης ὡς καὶ ὑφαντήρια ἔχουν ἰδρυθῇ εἰς τὴν Προῦσαν, τὴν Σμύρνην καὶ τὴν Τραπεζοῦντα.

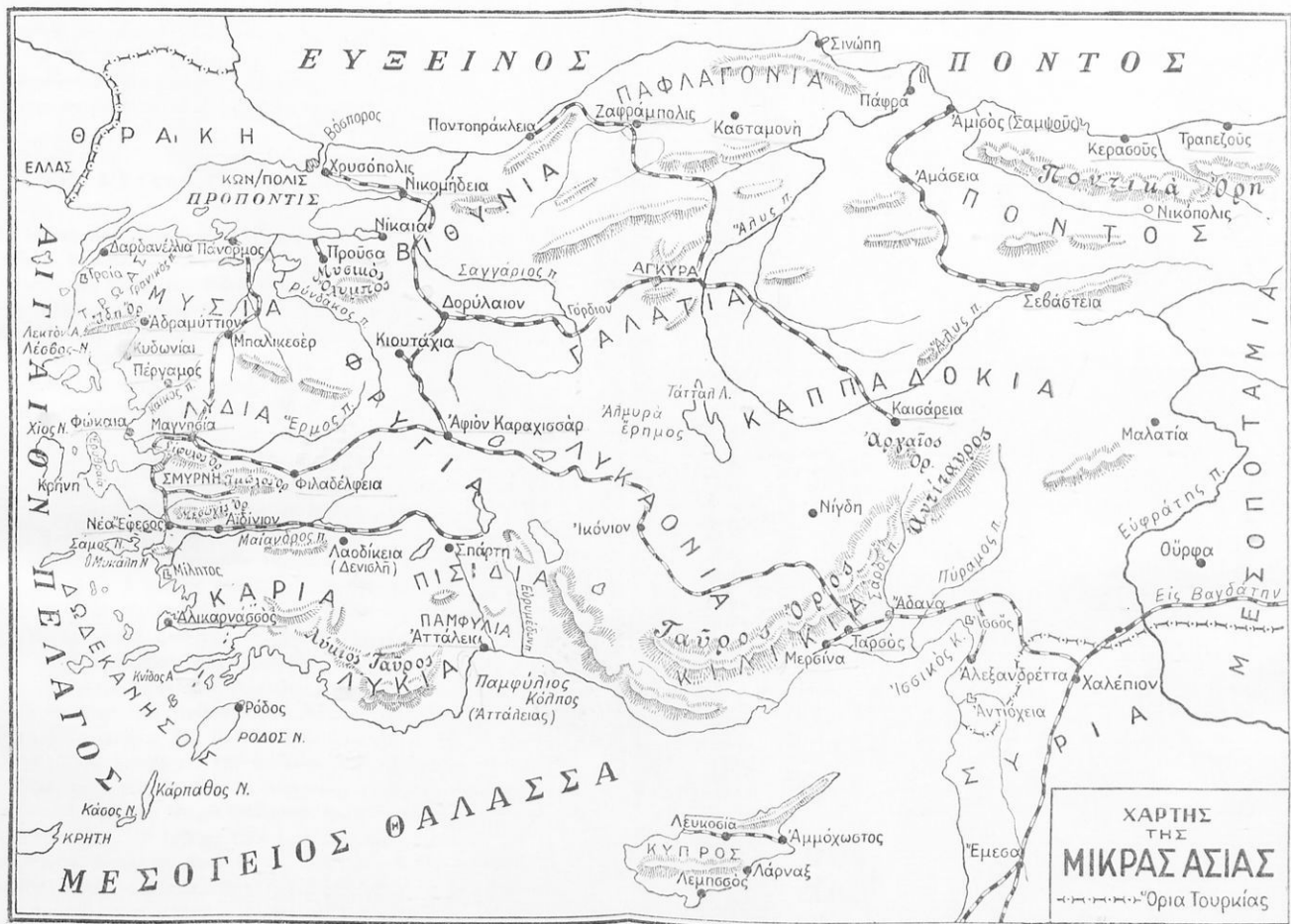
5. Τὸ ἐμπόριον καὶ οἱ λιμένες. — Τὸ διὰ θαλάσσης ἐμπόριον πρὸ τοῦ Αὐο παγκοσμίου πολέμου εὐρίσκετο ὅλον σχεδὸν εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἀρμενίων καὶ ἄλλων ξένων. Ὁ ἐμπορικὸς στόλος τῆς Τουρκίας εἶναι πολὺ μικρότερος τοῦ ἐλληνικοῦ, ἡ δὲ

ἑξωτερικὴ συγκοινωνία γίνεται κατὰ τὸ πλεῖστον μὲ ξένα πλοῖα. Ἡ εἰσαγωγή ξένων προϊόντων εἰς τὴν Τουρκίαν, ἰδίως βιομηχανικῶν, εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα τῆς ἐξαγωγῆς τῶν ἐγχωρίων. Οἱ λιμένες τοῦ Εὐξείνου Πόντου Τραπεζοῦς καὶ Σινώπη ἐξάγουν ξυλείαν, ὀπώρας καὶ καπνόν· ἄλλαι σπουδαῖαι ἐμπορικαὶ πόλεις εἶναι εἰς μὲν τὴν νοτίαν ἁκτὴν ἡ Μερσίνα, εἰς δὲ τὴν εὐνοϊκὴν δυτικὴν ἁκτὴν ἡ πρώτη ἐμπορικὴ πόλις Σμύρνη. Ἐκ τῆς Τουρκίας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγονται ζῶα (ἰδίως αἰγοπρόβατα), ἰχθύες νωποὶ καὶ ἀλίπαστοι, σῖτος, αὐγά, ὄσπρια καὶ γαιάνθρακες. Τὰ δὲ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος εἰς αὐτὴν εἰσαγόμενα εἶναι χημικὰ λιπάσματα, τερεβινθίνη, κολοφώνιον, βαμβακερὰ νήματα καὶ σιδηρικά.

Προπαρασκευαὶ ἀναχωρήσεως ἐνὸς καραβανίου ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ. — Τὸ καραβάνιον, κατὰ τὸ σῆμα, εἶχεν ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς πόλεως πρὸ δύο ἡμερῶν καὶ εἶχε κατασκευάσει εἰς ὅποισασιν ἡμισείας ὥρας ἀπὸ μιᾶς κωμοπόλεως. Ἦτο σημαντικόν. Ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης ἐφαίνοντο τὰ μεταγωγικά ζῶα, ἡμίονοι καὶ ἵπποι, οἱ ὅποιοι προσδεμένοι εἰς πασσάλους, ἐλάμβανον τὴν πρωϊνὴν τροφήν των, διότι μετ' ὀλίγον ἐπρόκειτο νὰ ἀναχωρήσουν. Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἦσαν ἀναμμένα φῶτα· τὰ δέματα τῶν ἐμπορευμάτων ὑψοῦντο ὡς τεῖχη καὶ ἐσχημάτιζον εἰς πολλὰ μέρη κελλία· ταῦτα οἱ ἰδιοκτῆται εἶχον ἐπιπλῶσει ἐκ τοῦ προχείρου μὲ τάπητας καὶ σκεπάσματα ἐπὶ τῶν ὁποίων καὶ ὑπὸ τὰ ὅποια εἶχον κοιμηθῇ. Τὰ πρόχειρα ταῦτα διαμερίσματα συνεδέοντο μεταξύ των διὰ διαδρόμων, διὰ τῶν ὁποίων τὸ πλῆθος ἐκυκλοφόρει πολυάσχολον. Κατ' ἀποστάσεις εἶχον στηθῇ σκηναί, ἐντὸς τῶν ὁποίων διεκρίνοντο ἀπ' ἑξω σκιαὶ κινούμεναι χάρις εἰς τὰς λυχνίας, τὰς ὁποίας εἶχον ἀνάψει οἱ ἔνοικοι αὐτῶν καὶ εἰς τὸ λεπτὸν τοῦ ὑφάσματος τῶν σκηνῶν. Ἦσαν οἱ μικροπωληταί, οἱ ὅποιοι ἐξηπλωμένοι κατὰ γῆς πλησίον πυραύνου, ἐκράτουν παξιμάδια, ἄρτον, σκεύη πρὸς παρασκευὴν τείου ἢ καφέ, κυάθους διὰ γάλα, τεμάχια κρέατος προβάτου ἢ πτηνοῦ. Ἄλλοι ἐπρογευματίζον καὶ ἄλλοι περιεφέροντο. Οἱ ἀγωγιάται ἐμάζευον ἐκ νέου τὰ δέματα, τὰ ἔδενον μὲ τὰ σχοινία καὶ ἤρχιζον νὰ φορτώνουν τὰ ζῶα. Ἱερατικὰ πρόσωπα μὲ δυνατὴν φωνὴν προσήχοντο.

Ὁ ἐπὶ κεφαλῇς τῶν ἀγωγιατῶν εἶναι καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ καραβανίου· οὗτος εἰς τὰς μουσουλμανικὰς χώρας δὲν κατέχει ἱεραρχικὴν τινα τάξιν μεταξύ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, οὔτε θεωρεῖται σπουδαῖον τι πρόσωπον· χαίρει ὅμως δύο σπανίων προνομίων μεταξύ τοῦ πλήθους· πρῶτον διευθύνει καὶ ἀποφασίζει ἀνεξέλεγκτος τὰ πάντα καὶ τὸ κύρος του εἶναι ἀναμφισβήτητον· δεύτερον ἡ ἀρετὴ του θεωρεῖται ἀδιαφιλονίκητος, σπανίως δὲ συμβαίνει νὰ τίθεται αὕτη ἐν ἀμφιβόλῳ.

(Κατὰ τὸν Gobineaux)

Ἀσκήσεις. — 1. Ποίās ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης γνωρίζεις ἀποκεκλεισμένας διὰ ὁρέων, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πτωχὰς βροχάς; — 2. Ποῖαι χῶραι τῆς Μ. Ἀσίας ὁμοιάζουν μὲ ἑλληνικὰς κατὰ τὸν διαμελισμὸν τῶν παραλίων, τὸ κλίμα καὶ τὰ προϊόντα; — 3. Ταξίδευσσε νοερώς ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν μέχρι τῶν Ἀδάνων.

II 2. ΣΥΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

1. Θέσις καὶ μορφὴ τοῦ ἐδάφους. — Αἱ σπουδαιόταται αὗται χῶραι ἐκτείνονται ἀπὸ τοῦ Ἰστικοῦ κόλπου μέχρι τῆς Ἀφρικῆς. Ὁ ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης διαμελισμὸς αὐτῶν εἶναι πτωχός, τὸ δὲ ἔδαφος μορφώνεται ὡς τραπεζοειδὲς ὀροπέδιον, τὸ ὁποῖον τόσον πρὸς τὴν θάλασσαν, ὅσον καὶ πρὸς τὰ μεσόγεια, καταπίπτει κατὰ βαθμίδας.

Παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκτὴν τὸ ὀροπέδιον διακόπτεται ὑπὸ καθιζήσεως ταφροειδοῦς εἰς μῆκος 750 χιλιομ. Κατὰ τὸ μέσον τοῦ μήκους καὶ πρὸς τὰς πλευράς τῆς τάφρου ὑψοῦνται τὰ ὄρη **Λίβανος** (3.100 μ.) καὶ **Ἀντιλίβανος** (2.600 μ.). Οἱ ἀσβεστολιθικοὶ βράχοι τοῦ Λιβάνου λάμπουν ἐκτυφλωτικῶς ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Κατὰ τὰ ὄρη ταῦτα διακρίνονται αἱ χῶραι πρὸς Β. μὲν ἡ **Συρία**, πρὸς Ν. δὲ ἡ **Παλαιστίνη**.

Τὸ πρὸς Β. κλῖνον χαμηλὸν τμήμα διαρρέεται ὑπὸ τοῦ **Ὀρόντου** ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκβάλλει πλησίον τοῦ Ἰστικοῦ κόλπου. Τὸ δὲ πρὸς Ν., καλούμενον κοιλὰς Γῶρ, καταπίπτει εἰς βάθος χαμηλότερον καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. (Εἰς τὴν βαθεῖαν αὐτὴν κοιλάδα ρεεῖ ὀρητικῶς ὁ **Ἰορδάνης** ποταμὸς (ἴσος εἰς τὸ μῆκος πρὸς τὸν Ἀχελῶν). Πηγάζων ἀπὸ τὸν Ἀντιλίβανον διαρρέει τὴν ἰχθυοτρόφον λίμνην **Γεννησαρὲτ** ἢ **Τιβεριάδα** εἰς ὑψόμετρον 212 μ. ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ διατρέχων τὴν κοιλάδα Γῶρ ἐκβάλλει εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν, τῆς ὁποίας ἡ ἐπιφάνεια εὐρίσκεται χαμηλότερα (350 μ.). Λέγεται Νεκρὰ Θάλασσα, διότι δὲν ἔχει ἰχθυὺς ἢ ἄλλο ὑδρόβιον ζῶον. Οἱ ἰχθυεὺς, τοὺς ὁποίους φέρουν ἐδῶ τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου, θνήσκουν ἀπὸ τὸ πολὺ ἅλας καὶ τὴν ἀσφαλτον, τὴν ὁποίαν ἔχουν τὰ ὕδατα αὐτῆς· ἡ μεγάλη αὐτὴ ποσότης ἁλατος

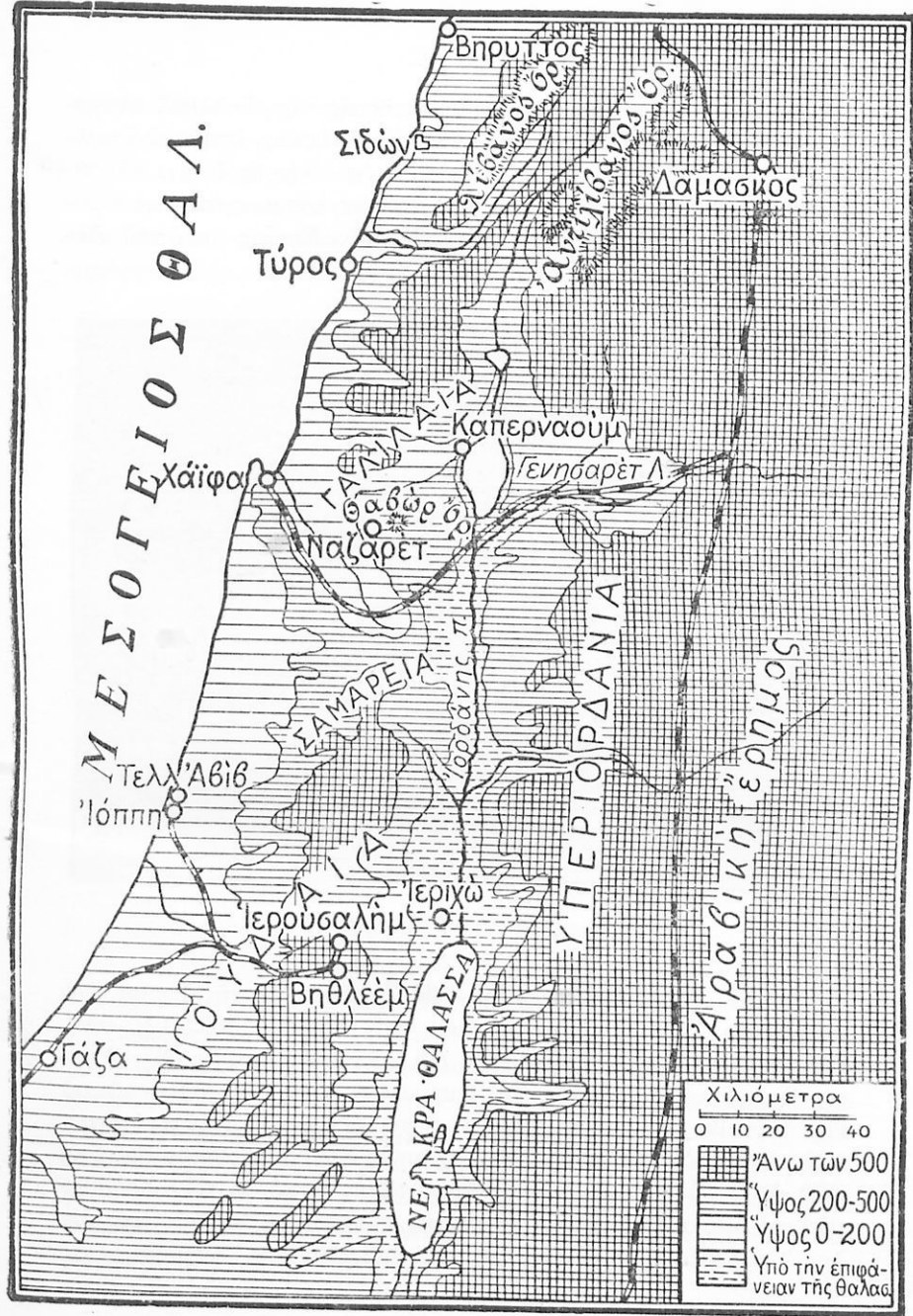
προέρχεται ἀπὸ τὴν ἰσχυρὰν ἐξάτμισιν τῶν ὑδάτων τῆς λίμνης, κειμένης ἐν μέσῳ ξηρᾶς περιοχῆς.

2. Κλίμα καὶ βλάστησις. — Μόνον ἡ παραλιακὴ ὑψηλὴ ζώνη δέχεται διὰ τῶν θαλασσίων ἀνέμων τὸν χειμῶνα πλουσίας βροχάς, πρὸς τὸ μεσογειακὸν δὲ τοῦτο κλίμα συμφωνεῖ καὶ ἡ βλάστησις. Ἀπὸ τοὺς κέδρους τοῦ Λιβάνου ὀλίγοι σήμερον σώζονται ἀκόμη. Εὐδοκιμεῖ ἡ ἄμπελος, ἡ ἄμυγδαλῇ, ἡ πορτοκαλέα, ἡ βανανέα καὶ ὁ βάμβας. Πρὸς τὰ μεσόγεια αἱ βροχαὶ ἐλαττοῦνται βαθμηδὸν καὶ τὸ ἔδαφος μεταβάλλεται εἰς στεπιπῶδες, ἕως ὅτου μεσογειότερον καταντήσῃ εἰς ἔρημον. Ἡ Συριακὴ καὶ ἡ Ἀραβικὴ ἔρημος ὀρίζουν τὰς χώρας ταύτας πρὸς Α.

1. Η ΣΥΡΙΑ

1. Ἱστορικὴ ἄποψις. — Εἰς τὴν Ἀρχαιότητα ἡ Συρία εἶχε μεγάλην σπουδαιότητα. Εἰς τὴν παραλίαν, ὅπου ἦτο πυκνὸς ὁ πληθυσμὸς τῶν Φοινίκων, ὑπῆρχον μεγάλαι πόλεις, ὡς ἡ Τύρος καὶ ἡ Σιδῶν. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν, ἔμποροι καὶ ναυτικοί, ἱδρυσαν πολλὰς ἀποικίας εἰς τὴν Μεσόγειον. Νοτιώτερον τούτων κατῴκουν οἱ **Φιλισταῖοι**, ἐνῶ εἰς τὴν μεσόγειον Παλαιστίνην (ἡ τὴν Γῆν Χαναάν) κατῴκουν οἱ **Ἰουδαῖοι**. Ἡ Συρία ἀπετέλεσε καὶ Ἑλληνικὸν κράτος (ἐπὶ τῶν Σελευκιδῶν), ὅποτε ἐκτίσθη ἡ μεγάλη πόλις **Ἀντιόχεια** παρὰ τὸν Ὀρόντην (ἄλλοτε 700 χιλ. κάτ.), ὅπου τὸ πρῶτον ὠνομάσθησαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ Χριστιανοί. Κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους αἱ παραλιακαὶ πόλεις εἶχον τὸ διακομιστικὸν ἐμπόριον μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, διότι ἦσαν εἰς τὸ τέρμα τῶν ὁδῶν ἐκ τῶν Ἰνδιῶν, τοῦ Ἰράν καὶ τῆς Μεσοποταμίας. Σήμερον οἱ λιμένες τῆς Τύρου καὶ τῆς Σιδῶνος εἶναι χωμένοι ἀπὸ σωρούς ἄμμου καὶ λάσπης, τοὺς ὁποίους φέρει ἐδῶ θαλάσσιον ρεῦμα ἀπὸ τὸ δέλτα τοῦ Νείλου. Οἱ χρησιμοποιούμενοι λιμένες τῆς **Χαΐφας** καὶ τῆς **Βηρυτοῦ** προστατεύονται ἀπὸ τὰς ἐπιχώσεις δι' ἀκρωτηρίων, τὰ ὅποια προεκτείνονται δυτικῶς ἐκάστου τούτων.

Ἡ Συρία πρὸ τοῦ Αου παγκοσμίου πολέμου ἀνῆκεν εἰς τὴν Τουρκίαν. Μετὰ τὸν πόλεμον τοῦτον ἡ Κοινωνία τῶν Ἑθνῶν ἀ-

12. Χάρτης τῆς Παλαιστίνης

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νέθεσε δι' ἐντολῆς τὴν διοίκησιν αὐτῆς εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἀργότερον ἢ ἐπ' αὐτῆς **Πολιτεία τῆς Ἀλεξανδρέττας**, ἐπειδὴ εἶχε πολλοὺς Τούρκους, ἀπεσπάρσθη ἀπὸ τὴν γαλλικὴν διοίκησιν καὶ ἠνώθη μετὰ τῆς Τουρκίας. Μετὰ τὸν Βον παγκόσμιον πόλεμον ἰδρύθησαν αἱ δύο ἀνεξάρτητοι δημοκρατίαι τῆς **Συρίας** καὶ τοῦ **Λιβάνου**.

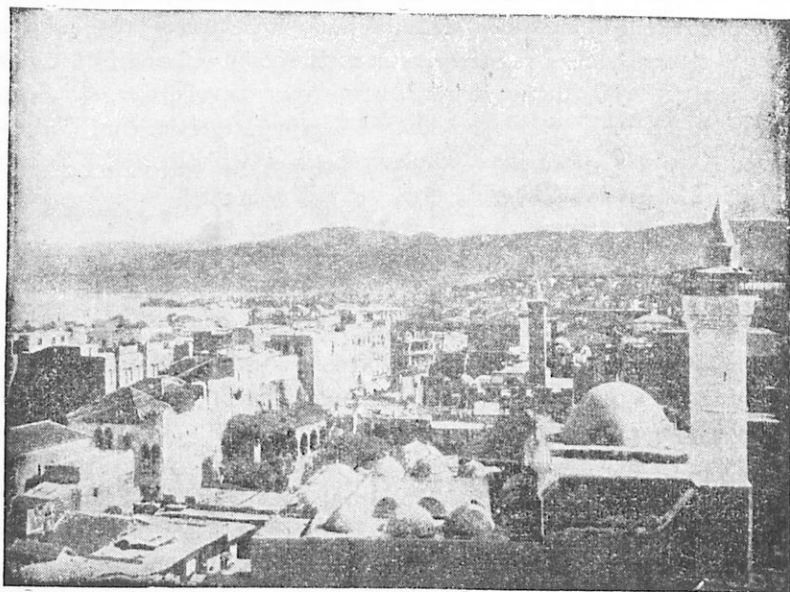

13. Δαμασκός. Γενικὴ ἄποψις.

2. Ἡ Συρία πολιτικῶς. — Ἡ Δημοκρατία τῆς Συρίας ἔχει ἐπιφάνειαν 187.000 τετραγ. χιλιομ. (ἢ Ἑλλάς 130.000), πληθυσμὸν δὲ σχεδὸν 3.330.000 κατ. (ἢ Ἑλλάς 7 ἐκατ.). Οἱ κάτοικοι εἶναι διαφόρων φυλῶν καὶ θρησκειῶν. Ἀπὸ τὰ πολλὰ τζαμιά καὶ τοὺς μιναρέδες τῶν πόλεων ἀντιλαμβάνεται τις ὅτι ὑπερτεροῦν κατὰ τὸν ἀριθμὸν οἱ Μωαμεθανοὶ Ἀραβες· εἰς τοὺς βράχους τῶν ὄρεων ὑψώνονται ὡς φρούρια τὰ μοναστήρια τῶν Χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι ἀνήκουν εἰς διαφόρους αἱρέσεις. Οἱ Ἕλληνες καὶ ἄλλοι Ὁρθόδοξοι ἀνήκουν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ἀντιοχείας καὶ

κατοικοῦν μὲ τοὺς Ἀρμενίους καὶ τοὺς Ἑβραίους εἰς τοὺς ἐμπορικὺς λιμένας.

(Εἰς τὴν Συρίαν διακρίνονται : α) ἡ **Συριακὴ πολιτεία**. Πρωτεύουσα αὐτῆς ὡς καὶ τῆς Συρίας εἶναι ἡ **Δαμασκὸς** (335), κειμένη εἰς ὁσιν ἀνατολικῶς τοῦ Ἀντιλιβάνου. Εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ Πατριάρχου τῆς Ἀντιοχείας. Ἔχει ἀνεπτυγμένην βιοτεχνίαν καὶ ἐ-

14. Βηρυτός. Γενικὴ ἀποψις.

μπόριον, συνδέεται δὲ μετὰ τῆς Βηρυτοῦ καὶ μετὰ τῆς ἐμπορικῆς πόλεως **Χαλεπίου** (362)· β) ἡ **Πολιτεία τῶν Δρούσων**· γ) ἡ Πολιτεία τῶν **Ἀλαουιτῶν** μὲ πρωτεύουσαν τὴν **Λαοδικεῖαν** (100), ἥτις εἶναι καὶ ὁ κυριώτερος συριακὸς λιμὴν. Ἐνταῦθα εἶναι καὶ ἡ μικρὰ σήμερον πόλις Ἀντιόχεια. Εἰς τὴν Συρίαν δὲν ὑπάρχουν μεγάλαι βιομηχανίαι. Ἡ βιοτεχνία περιορίζεται εἰς τὴν κατασκευὴν μαλλίνων, βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων, κύρια δ' ἐξαγόμενα προϊόντα εἶναι ἐσπεριδοειδῆ καὶ βανάναι.

3. Ἡ Δημοκρατία τοῦ Λιβάνου. — Ἡ Δημοκρατία τοῦ Λιβάνου, ἥτις ἀπὸ τοῦ 1945 ἔχει ἀποκτήσει πλήρη αὐτονομίαν, ἔχει ἔκτασιν περίπου 10.170 τετραγ. χιλ. καὶ πληθυσμὸν 1.370.000 κατ. Ὁ Λίβανος ἔχει μεγάλην σιροτροφίαν καὶ παραγωγὴν μεταξωτῶν καὶ βαμβακερῶν ὑφασμάτων.)

Εὐρίσκεται εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν **Βηρυτὸν** (233), ἥτις εἶναι ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τοῦ Λιβάνου. Διὰ τοῦ λιμένος της διεξάγεται τὸ εἰσαγωγικὸν καὶ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν βιομηχανίαν ὑφασμάτων μεταξωτῶν, βαμβακερῶν καὶ μὲ τὴν ταπητουργίαν. Ἀλλας πόλεις ἔχει τὴν **Τρίπολιν** (70), ἥτις ἔχει μέγα διυλιστήριον πετρελαίου, τὴν **Σαῖντα** (ἡ ἀρχαία Σιδῶν, 18) κ.ἄ.

2. Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

1. Ἡ Παλαιστίνη πολιτικῶς. — Ἡ Παλαιστίνη πρὸ τοῦ Αὐο Παγκοσμίου πολέμου ἀνῆκεν εἰς τὴν Τουρκίαν. Μετὰ τὸν πόλεμον τοῦτον ἡ Κοινωνία τῶν Ἑθνῶν ἀνέθεσε δι' ἐντολῆς τὴν διοίκησιν εἰς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν.)

Ἡ ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν ἐντολὴν Παλαιστίνη εἶχεν ἐπιφάνειαν 66.000 τετραγ. χιλιόμετρα (τὸ ἡμισυ τῆς Ἑλλάδος) καὶ κατοίκους περὶ τὸ 1 1/2 ἑκατομμύριον. Περιελάμβανε δύο κράτη: Τὴν κυρίως Παλαιστίνην καὶ τὴν Ὑπεριορδανίαν, δηλαδὴ τὴν πέραν τοῦ Ὀρδάνου χώραν.

Ὁ πληθυσμὸς ἀποτελεῖτο ἐξ Ἀράβων, Μουσουλμάνων καὶ Ἰουδαίων. Οἱ τελευταῖοι ἤρχοντο ἀπὸ τὰ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου, ὅπου ἦσαν διεσπαρμένοι, καὶ ἐγκαθίσταντο εἰς τὴν παλαιάν των πατρίδα καὶ ἰδίως εἰς τὰ παράλια, ὅπου ἱδρυσαν καὶ ἐντελῶς νέαν πόλιν τὴν **Τέλ Ἀβίβ**. Οἱ Ἀραβες καὶ οἱ Ἰουδαῖοι εὕρισκοντο πρὸς ἀλλήλους διαρκῶς εἰς προστριβὰς καὶ πολλάκις συνέβαινον αἱματηραὶ συμπλοκαί, αἱ ὅποια κατεστέλλοντο ἀπὸ τὰ βρεττανικὰ στρατεύματα. Εἰς τὴν ἀνώμαλον ταύτην κατάστασιν προσετίθεντο καὶ αἱ ἀξιώσεις τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ διὰ τοὺς Ἀγίους Τόπους.

(Μετὰ τὸν Βον παγκόσμιον πόλεμον Παλαιστίνη δὲν ὑφίστα-

ται· μόνον γεωγραφική καὶ ἱστορική ἔκφρασις αὐτῆς ὑπάρχει. Ἀντὶ αὐτῆς ὑπάρχουν δύο ἀνεξάρτητα κράτη : τοῦ **Ἰσραήλ** καὶ τῆς **Ἰορδανίας**.

2. Ἡ Δημοκρατία τοῦ Ἰσραήλ. — Ἡ Δημοκρατία τοῦ Ἰσραήλ εἶναι τὸ νεώτερον ἐλεύθερον κράτος τοῦ κόσμου μετὰ τὴν Ἰνδουησίαν, εὐρίσκεται εἰς τὴν Ν.Α. ἁκτὴν τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ περιλαμβάνει σημαντικὸν τμήμα τῆς πρὸς Δ. τοῦ Ἰορδάνου Παλαιστίνης. Ἔχει ἑκτασιν περὶ τὰ 20.000 τετραγ. χιλίόμετρα καὶ πληθυσμὸν 1.370.000 κατ. (1.203.000 περίπου Ἰουδαῖοι). Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ **Τέλ Ἀβιβ** (300). Ἄλλη πόλις εἶναι ἡ **Χάϊφα**, ὁ καλύτερος λιμὴν τοῦ Ἰσραήλ καὶ εἰς ἀπὸ τοὺς ἀρίστους λιμένας τῆς Μεσογείου.

3. Τὸ Βασίλειον τῆς Ἰορδανίας. — Τὸ Βασίλειον τῆς Ἰορδανίας περιλαμβάνει τὴν Ὑπεριορδανίαν καὶ τμήμα τῆς ἐντεῦθεν τοῦ Ἰορδάνου Παλαιστίνης.

Ἔχει ἑκτασιν περὶ τὰ 117.080 τετραγ. χιλίόμετρα καὶ πληθυσμὸν περίπου 1.400.000 κατ. Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι ἡ πόλις **Ἀμμὰν** (150). Ἄλλας πόλεις ἔχει τὴν **Ἱεριχώ** καὶ τὴν **Βηθλεέμ**, (15), γνωστὴν ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας.

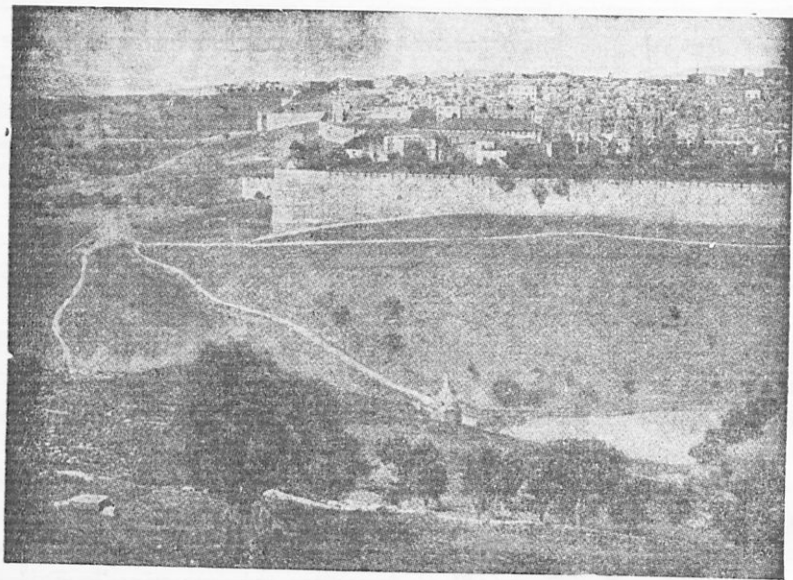
Ἡ Ἀγία πόλις **Ἱερουσαλήμ** (149), τῆς ὁποίας τὸ νέον τμήμα ἀνήκει εἰς τὸ κράτος τοῦ Ἰσραήλ καὶ τὸ παλαιὸν εἰς τὸ κράτος τῆς Ἰορδανίας, εὐρίσκεται εἰς ὕψος 800 μ. καὶ εἶναι ἱερὰ δι' ὅλους τοὺς Χριστιανούς· ἱερὰ θεωρεῖται καὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν Μωαμεθανῶν. Κατ' ἔτος χιλιάδες Χριστιανῶν ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον συρρέουν ἐδῶ (ἰδίως τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα) διὰ νὰ προσκυνήσουν τὸν Πανάγιον Τάφον τοῦ Σωτῆρος. Κατοικεῖται ἀπὸ Ἀραβας, Χριστιανούς, Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας καὶ εἶναι ἑδρα Ὀρθοδόξου Πατριάρχου. Ἐπίνειον τῆς πόλεως εἶναι ἡ Ἰόπη (κοινῶς Γιάφα), ἡ ὁποία ἔχει ἐνωθῇ μὲ τὴν Τέλ Ἀβιβ, συνδέεται δὲ ἡ Ἱερουσαλήμ μὲ τὴν Τέλ Ἀβιβ διὰ σιδηροδρόμου.

Πρὸς Ν. τῆς Παλαιστίνης, εἰς μίαν τριγωνικὴν χερσόνησον, ὑψώνεται τὸ ὄρος **Σινᾶ** μὲ ἑλληνικὸν μοναστήριον. Εἶναι γνωστὸν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ Μωϋσέως.

Ὁ πλοῦτος τῶν δύο κρατῶν αὐτῶν εἶναι μέτριος, διότι τὸ

ἔδαφος δὲν εἶναι πανταχοῦ εὐφορον· αἱ καλλιέργειαι περιορίζονται εἰς τὰς βαθμίδας καὶ κλιτῦς τῶν ὀρέων, ὡς καὶ εἰς τὰς ὁάσεις. Κύρια προϊόντα εἶναι : πορτοκάλια, οἶνος, ἔλαιον καὶ κριθή.

Ἐπὶ τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης. — Διὰ βενζινακάτου διαπλέομεν τὸν Ὀρδάνην πρὸς τὸν κατάρρουν ἐν καιρῷ ἀνοιξέως, ὅποτε τὰ ὕδατα αὐτοῦ εἶναι ὑψωμένα καὶ θολά. Τὸ πλάτος τοῦ ποταμοῦ, ὅσον προχωροῦμεν, τόσον καὶ αὐξάνεται.

15. Ἡ Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν. Ἐμπροσθεν ἡ « Κοιλὰς τῶν Κέδρων »

νεται. Συγχρόνως ἡ ἐπὶ τῶν ὀχθῶν πρασίνη λόχμη γίνεται χαμηλοτέρα καὶ διακόπτεται ὑπὸ γυμνῆς γῆς. Ξηρά τινα δένδρα ὑψοῦνται ἄνωθεν τοῦ ρεύματος. Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν. Οἱ ἰχθύες, τοὺς ὁποίους παρασύρει τὸ ρεῦμα μέχρι τῶν ἐκβολῶν, δὲν δύνανται νὰ ζήσουν εἰς τὸ ὑπερβολικὰ ἄλμυρὸν ὕδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἀφοῦ ἀγωνισθοῦν ἐπὶ τινα χρόνον τὸν ἄνευ ἐλπίδος κατὰ τοῦ θανάτου ἀγῶνα, ὑποκύπτουν, τὰ δὲ πτώματά των ἐκβράζονται ὑπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ἀκτὴν. Μοῦ φαίνεται ὡς νὰ πλησιάζωμεν εἰς τὸν κάτω κόσμον.

Δὲν ὑπάρχει εἰς ἄλλο μέρος τῆς γῆς ὕδωρ μὲ τόσον γλυκὸν φωτισμόν, οὔτε οὐρανὸς μὲ τόσον ἥρεμον χρῶμα, ὅσον ἐδῶ, ὅπου ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης εἶναι γεμάτη ἀπὸ ὀσμῆς. Ρίπτομαι μέσα εἰς τὸ θερμὸν καὶ καθαρὸν ὕ-

δωρ. Αἰσθάνομαι ὡς νὰ πίπτω εἰς παχὺ πουπουλένιον στρώμα τερατίας κλίνης, καὶ ἐξαπλώνομαι ὡς νὰ εὐρισκόμην εἰς μαλακὴν ἄμμον, εἰς τρόπον ὥστε θὰ ἤμποροῦσα νὰ ἀναγνώσω καὶ ἐφημερίδα. Τόσον θαυμαστή εἶναι ἡ μεγάλη ἄνωσις τοῦ ὕδατος. Ἀλλὰ μόλις ἀφήνω τὸ ὕδωρ, καταλαμβάνει τὸ σῶμα μου καυστικός κνησμός. Ἄν καὶ δὲν βυθίζεται τις εἰς τὴν θάλασσαν αὐτὴν, ἐν τούτοις τὸν κολυμβητὴν καταλαμβάνει τρόμος, ὅταν προσπαθῇ νὰ κρατηθῇ ὀρθίος καὶ δὲν ἤμπορῇ. Καὶ ὀλίγον ὕδωρ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ στόμα του, εἶναι ἐπικίνδυνον : γλῶσσαν, ρώθωνες καὶ οὐρανίσκος καίουν, ὡς νὰ προσεβλήθησαν ἀπὸ κατατρώγον ὀξύ.

Ἡ μηχανὴ τοῦ ἀκατίου μας ἀγκομαχεῖ, διότι αἱ κινήσεις της δυσκολεύονται ἀπὸ τὴν ἀλμυρότητα τοῦ ὕδατος. Μεγάλαι λευκαὶ κηλίδες παρουσιάζονται ὑπὸ τὸν λάμποντα ἥλιον ἐπὶ τοῦ φαιοῦ ὑποκαμίσου μας· ὁ ἰδρώς μας εἶναι καὶ αὐτὸς ἄλας. Ὅσον προχωροῦμεν, τόσον καὶ ἡ χώρα λαμβάνει ὄψιν θλιβερωτέραν. Μακρὰν πρὸς Ν. ὑψώνεται τὸ Ἀλατοβουνί, ὅπου φαίνεται ὅτι ὑπῆρχον τὰ καταβυθισθέντα Σόδομα.

Μετὰ μεσημβρίαν τῆς δευτέρας ἡμέρας μᾶς κατέλαβε θύελλα. Μὲ τρομακτικὴν δύναμιν, ὡς μόλυβδος βαρὺς ὑψώθη τὸ ὕδωρ, ἂν καὶ ὁ οὐρανὸς ἦτο αἰθήριος. Τρομακτικὰ ἐκρότουν τὰ ἀλμυρὰ κύματα ἐπὶ τῶν βράχων. Εὐτυχῶς τὴν πρωΐαν τῆς ἐπομένης ὁ καιρὸς ἡσύχασεν. Ὁ βαρὺς καὶ ἀλατόχρους οὐρανὸς ἐφωτίσθη βραδέως. Ὅτε ἐπανείδομεν ἀλλήλους, τὰ πρόσωπά μας ἦσαν ὡς ἐπιχρισμένα ὑπὸ ἀσβεστοκονιάματος· αἱ τρίχες μας ἦσαν λευκαὶ ἀπὸ τὸ ἄλας καὶ ἐφανόμεθα ὡς νὰ ἐγγράσαμεν εἰς τὸ διάστημα μιᾶς νυκτός. Ὅλον τὸ ἀκάτιόν μας ἦτο σκεπασμένον ὑπὸ ἀλατοῦχου στρώματος ὡς ὑπὸ χιόνος.

(Κατὰ τὸν Α. Α. Wagner)

Ἀσκήσεις. — 1. Σχημάτισε ἐπὶ τοῦ πίνακος τομὴν τοῦ ἐδάφους τῆς Παλαιστίνης ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν διὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ μέχρι τῆς Ὑπεριορδανίας καὶ σημείωσε τὰ διάφορα αὐτοῦ ὄρη. — 2. Ποῖα ἄλλα μέρη γνωρίζεις χαμηλότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης; — 3. Εὐρὲ εἰς τὸν χάρτην τὴν Ναζαρετ καὶ ἄλλας πόλεις καὶ θέσεις ποὺ γνωρίζεις ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Ἱστορίαν. — 4. Ποίαν μεγάλην νῆσον γνωρίζεις ἀπέναντι τοῦ Ἰστικοῦ κόλπου; — 5. Ταξίδευσεν νοερώς ἐκ τῆς πατρίδος σου διὰ Κύπρου εἰς τὴν Χαΐφαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἱεροσόλυμα.

3. ΑΡΑΒΙΑ

1. Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. — Ἡ Ἀραβία εἶναι μεγάλη καὶ ὑψηλὴ χερσόνησος· εἶναι χώρα τραπεζοειδής, ὅπως καὶ ἡ Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη. Χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν διὰ τῆς Ἑρυθρᾶς θαλάσσης, ἡ ὁποία εἶναι προέκτασις τῆς ταφροειδοῦς κα-

θιζήσεως τῆς Συρίας. Ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Μεσογείου διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ (εἰς τὸν ὁμώνυμον ἰσθμόν), φυσικῶς δὲ ἐνοῦται μετὰ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ διὰ τοῦ πορθμοῦ Βάβ-ἐλ-Μανδέβ (Πύλη τῶν δακρύνων). Λέγεται τοιούτοτρόπως ἀπὸ τοὺς Ἀραβας, διότι ὁ εἰσπλέων εἰς τὴν Ἐρυθρὰν ἀναλογίζεται τὰς ταλαιπωρίας, τὰς ὁποίας μέλλει νὰ ὑποστῇ κα-

16. Δυτικὴ Ἀσία. Πολιτικὴ διαίρεσις.

τὰ τὸν διάπλουον, ἐν μέσῳ θερμότητος κλίματος καὶ ἐρήμων κατὰ τὸ πλεῖστον παραλίων. Β. Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου.

Ἔνεκα τῆς νοτίας θέσεώς της, ἡ χερσόνησος ἔχει θερμὸν κλίμα, τὸ ὅποιον κατὰ τὸ θέρος κάμνει τὰ παράλια νὰ εἶναι πραγματικὴ κόλασις. Τὸ ἐσωτερικὸν στερεῖται σχεδὸν ἐντελῶς βρο-

χῶν, διὰ τοῦτο οὐδένα ποταμὸν ἔχει εἰμὴ μόνον χειμάρρους, οἱ ὅποιοι σχηματίζονται κατόπιν σπανιωτάτων βροχῶν, τὸ δὲ ὕδωρ ἀμέσως ἀπορροφᾶται ὑπὸ τῆς ἄμμου. Οἱ τοιοῦτοι χειμάρροι λέγονται **Οὐάδι**. Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ Ἀραβία εἶναι πλήρης ἐρήμων καὶ στεππῶν. Μόνον ἡ δυτικὴ παραλία δέχεται βροχὰς κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ τὸν Σεπτέμβριον, πλουσίας δὲ ἡ νοτιο-δυτικὴ χώρα **Ύεμένη**.

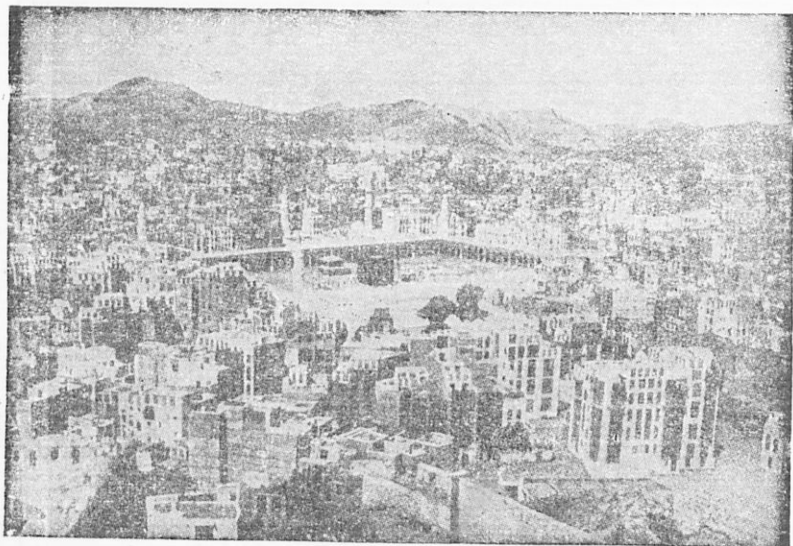
17. Κατασκηνώσεις τῶν Ἀράβων (Βεδουίνων)

Αἱ ἐξ ὑφάσματος χονδροῦ σκηναὶ τῶν Ἀράβων ὁμοιάζουν πρὸς τὰς ἐκ δέρματος σκηνάς τῶν Κιργισίων. Αὗται εὐκολύνουν πολὺ τὰς κινήτας τῶν ἐγκαταστάσεις κατὰ τὸν νομαδικὸν τῶν βίον εἰς τὰς ἐρήμους καὶ τὰς στέππας.

2. Κάτοικοι καὶ πολιτικὴ κατάστασις.—Λόγῳ τοῦ ἀνύδρου τῆς χώρας ἡ Ἀραβία ἔχει ἀραιότατον πληθυσμόν. Ἐνθ' ἡ ἑκτασίς της εἶναι 2.586.000 τετραγ. χιλ., ἥτοι εἰκοσάπλασία τῆς Ἑλλάδος, ὁ πληθυσμὸς της εἶναι ἴσος, 12.323.000 κατ. Κύριοι κάτοικοι εἶναι οἱ Ἀραβες, ἀποκαλούμενοι Βεδουῖνοι, οἱ ὅποιοι περιφέρονται ὡς κτηνοτρόφοι νομάδες μὲ τὰ πρόβατα, τοὺς ἵππους καὶ τὰς καμήλους τῶν ἀνὰ τὰ μέρη, ὅπου εὐρίσκουν ὀλίγην βλάστησιν. Ἐπειδὴ εἰς τὴν Ἀραβίαν δὲν δύνανται νὰ ζήσουν πολλοί

ἄνθρωποι, ὁ αὐξανόμενος ἀραβικὸς πληθυσμὸς ἐξηπλώθη ἀπὸ τῆς Ἀρχαιότητος εἰς τὰς πέριξ χώρας. Ἀπὸ δὲ τοὺς χρόνους τοῦ Μωάμεθ οἱ Ἀραβες ἐτράπησαν εἰς διαφόρους κατακτήσεις καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Συρίαν, τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Περσίαν, τὴν Αἴγυπτον, ὅλην τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν καὶ αὐτὴν τὴν Ἰσπανίαν.

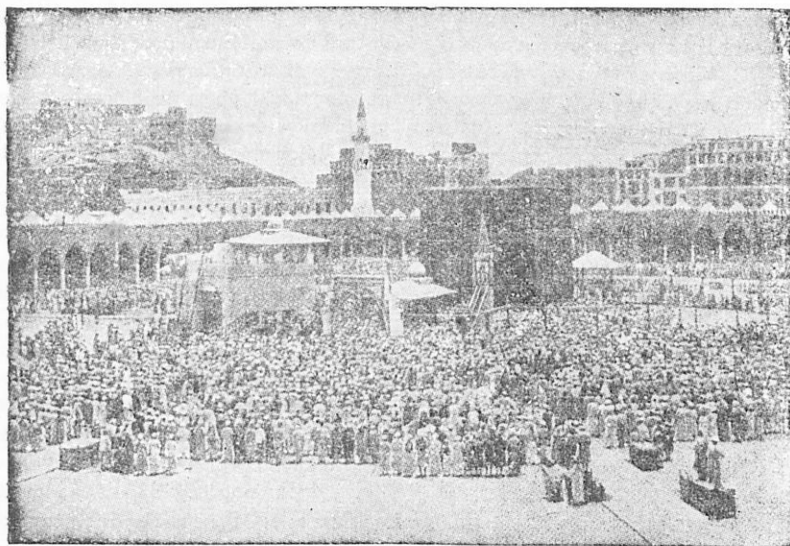
Πολιτικῶς σήμερον ἡ Ἀραβία διαιρεῖται εἰς διάφορα κράτη, ὅπως τῆς **Σαουδικῆς Ἀραβίας**, τῆς **Ύμενης**, τοῦ **Ὁμάν - Μασκάτ** κ.ἄ. Ἡ Ἀγγλία κατέχει διάφορα παράλια μέρη, ὅπως τὸ

18. Ἡ πόλις Μέκκα. Ἐν τῷ μέσῳ ὁ « Καάβα »

προτεκτοράτον τοῦ **Ἀντεν**, τὸ ὁποῖον εἶναι ὑπὸ τὴν διοίκησιν της, καὶ παρὰ τὸ Βάβ - ἐλ - Μανδὲβ εἶναι ἡ ἀποικία αὐτῆς **Ἀντεν**, ὄχυρὸς σταθμὸς, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἔχει ἐξασφαλίσει τὴν σπουδαίαν παραλιακὴν γραμμὴν διὰ τὰς συγκοινωνίας μὲ τὰς ἀποικίας καὶ τὰς κτήσεις της. Οἱ Ἀραβες ἀκολουθοῦν τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν καὶ ἱεραὶ πόλεις αὐτῶν εἶναι ἡ **Μέκκα** (80) καὶ ἡ **Μεδίνα** (30), ὅπου φθάνει ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἀπὸ τοὺς συριακοὺς σιδηροδρόμους. Ἡ Μέκκα εἶναι ἡ πατρίς τοῦ Μωάμεθ, εἰς δὲ τὴν Μεδίναν ὑπάρχει ὁ τάφος του. Μυριάδες προσκυ-

νητῶν ἔρχονται κατ' ἔτος μὲ τὸν σιδηρόδρομον ἀπὸ τὴν Δαμασκὸν εἰς τὴν Μέκκαν διὰ νὰ προσκυνήσουν τὴν Καάβαν, δηλαδή ἕνα κυβοειδὲς οἰκοδόμημα, ὅπου φυλάσσεται ὁ ἱερὸς λίθος (μετεωρόλιθος). Ἄλλοι διὰ θαλάσσης ἔρχονται εἰς τὰς ἱερὰς πόλεις διὰ τοῦ λιμένος **Δζέδδα** (40), ὁ ὁποῖος συνδέεται μὲ τὰς πόλεις διὰ σιδηροδρόμου. Καθ' ἡμέραν τὸ 1/10 τῆς ἀνθρωπότητος στρέφει τὸ πρόσωπον πρὸς τὸ μέρος τοῦ ὀρίζοντος, ὅπου εὐρίσκεται ἡ Μέκκα, διὰ νὰ προσευχηθῇ. Ἡ δὲ νοτιωτέρα χώρα Ὑεμένη, λό-

19. Ἡ Καάβα εἰς τὴν Μέκκαν.

γῶ τῶν πλουσίων βροχῶν της, ἔχει μεγάλην βλάβησιν καὶ ἐπονομάζεται «Εὐδαίμων Ἀραβία». Παράγει σιτηρὰ, πορτοκάλια, χουρμάδες καὶ πρὸ πάντων καφέν, ὁ ὁποῖος ἐξάγεται ἐκ τῶν λιμένων **Μόκκας** καὶ **Χοδείδας**.)

Ὁ πλοῦς διὰ τῆς «κολάσεως». — Ἐν ὥρᾳ σκοτεινῆς νυκτὸς εἰσερχόμεθα εἰς τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ. Θαμβωτικοὶ πράσινοι φανοὶ φωτίζουν τὴν νύκτα μὲ μαγικὸν φῶς καὶ μᾶς δεικνύουν τὴν γραμμὴν τῆς θαλασσίας ὁδοῦ. Τὸ ἀτμόπλοϊόν μας ὀφείλει, ὅπως ὅλα τὰ πλοῖα, νὰ πλῆθι βραδέως, ὅπως μὴ τὸ παρα-

γόμενον κῦμα βλάβη τὰ παρόχθια τοιχώματα τῆς διώρυγος. Μὲ θαυμασμὸν διαπλέομεν τὴν μακρὰν ταύτην ὑδατίνην ὁδόν, ἡ ὁποία εἰς μῆκος 168 χιλιομέτρων διαχωρίζει τὴν Ἀραβίαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον. Τεράστιοι βορβοροφάγοι διαφόρων συστημάτων ἴστανται κατ' ἀποστάσεις ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, ὅπως καθαρῶς τὴν κοίτην τῆς διώρυγος ἀπὸ τῆς ἱλὺς καὶ τῆς ἄμμου. Ἀτελεῖωτα ἐρημικὰ μέρη, βραχῶδη ἐδάφη καὶ ἀραβικὰ χωρία διέρχονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας. Συχνὰ φαίνονται Βεδουῖνοι καὶ ἀγέλαι καμήλων, αἰγῶν καὶ προβάτων.

Κατὰ τὴν πρωΐαν φθάνομεν εἰς τὸ Σουέζ. Ἀπ' ἐκεῖ, ὅσον τὸ πλοῖον προχωρεῖ πρὸς τὰ ἔξω τοῦ κόλπου, τόσον αὐξάνει καὶ ὁ καύσων. Ὁ πλοίαρχος παρουσιάζεται με λευκὴν στολὴν, οἱ καμαρότοι με λευκὸν καὶ κοντὸν ἐπενδύτην. Εἶναι καιρὸς νὰ φορέσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ λινὰ μας καὶ τὴν κάσκαν μας, διότι ἀπ' ἐδῶ ἀρχίζει ἡ περίφημος « Ἑρυθρὰ θάλασσα ». Ἀριστερά μας ὑπεράνω τῆς βαθυκυάνου θαλάσσης καὶ τῆς ἐρυθροκιτρίνου ἀκτῆς ὑψώνεται τὸ περίφημον ὄρος Σινᾶ.

Ὁ ὑδράργυρος τοῦ θερμομέτρου ἀνέρχεται ἀκαταπαύστως. Ἀνωθεν ἡμῶν θολοῦται φλογερὸς οὐρανός· ὑποτρέμοντες κυματισμοὶ ἀέρος ἀναδίδονται ἐκ τοῦ πλοίου. Οἱ ἀνεμιστήρες εἰς τοὺς θαλάμους ματαίως ἀγωνίζονται κατὰ τοῦ καύσωνος, ὁ ὁποῖος μᾶς ἐξήρανε τὸν οὐρανίσκον. Μίαν πρωΐαν μᾶς ἐξυπνᾷ ἀπὸ τὸν θερμὸν ὕπνον μονότονος φωνή, ἡ ὁποία προήρχετο ἀπὸ βραχνὸν φάρυγγα καὶ ὁμοίαζε πρὸς ὕμνον λιτανείας· ἡ φωνὴ αὕτη μᾶς ἀναγγέλλει ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τὴν θερμοτάτην πόλιν τοῦ κόσμου, τὴν **Μασσαῦαν**, τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἁλότες Ἰταλικῆς ἀποικίας Ἑρυθραίας. Τὸ θερμομέτρον δεικνύει ἤδη 45 βαθμοὺς Κελσίου. Τὸ πλοῖον σταματᾷ, ὅπότε νέα εἰκὼν παράξενος παρουσιάζεται πρὸ ἡμῶν. Ὁ πρὸ τοῦ πλοίου χώρος ἐγέμισεν ἀπὸ πληθὺς Νιγηρητῶν, οἱ ὁποῖοι κραυγάζοντες καὶ ῥιζοῦντες μετέφερον κιβώτια καὶ σάκκους ἐπὶ τῶν ἡλικοῶν ράχεων των διὰ νὰ τὰ φορτώσουν εἰς τὸ πλοῖον μας. Τὴν εἰκόνα ταύτην ἐφώτιζον αἱ θερμαὶ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου. Μικραὶ σπιλινόμαυροι Νιγηρήτιδες ἐπῆδων εἰς τὸ ἄλμυρον ὕδωρ καὶ ἐβυθίζοντο διὰ νὰ περισυλλέξουν τὰ νομίσματα, τὰ ὁποῖα ἐρρίπτομεν πρὸς αὐτάς.

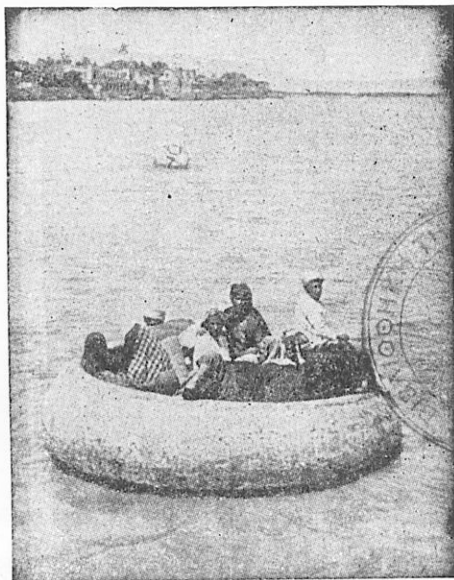
Ἀφοῦ ἀφήσαμεν τὴν Μασσαῦαν, ἐπλέομεν ἀκόμη εἰς τὴν κόλασιν τῆς Ἑρυθρᾶς θαλάσσης. Μόλις πλησίον τοῦ Ἀδεν, εἰς τὸν πορθμὸν Βάβ - ἔλ - Μανδέβ, καταπίπτει ὀλίγον ἡ θερμοκρασία. Ἡ ἀρχαία πόλις Ἀδεν εὐρίσκεται εἰς ἓνα κοίλωμα. Ἄν καὶ εἶμεθα εἰς τὴν Ἀραβίαν σπανίως ἐβλέπομεν εἰς τὰς ὁδοὺς ἰθαγενεῖς. Ἐπικρατεῖ ζωὴ Ἰνδική, διότι ἡ πόλις κατέχεται ὑπὸ τῶν Ἀγγλων καὶ ξαρτᾶται ἀπὸ Ἰνδικὴν κυβέρνησιν. Ἡ βροχὴ εἰς τὸ Ἀδεν εἶναι σπάνιον φαινόμενον· πολλάκις παρέρχονται καὶ δύο ἔτη, χωρὶς νὰ βρέξῃ. Ἀνῆλθομεν πέραν τῆς πόλεως διὰ νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὰς περιφήμους ὑδαταποθήκας, εἰς τὰς ὁποίας διὰ φράγματος συγκρατεῖται τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς. Πολλάκις ὁμως συμβαίνει μετὰ μακρὰν ξηρασίαν ἡ δεξαμενὴ νὰ εἶναι κενή.

Ὅταν ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τοῦ Ἀδεν, ἔπνεε δροσερὸς ἄνεμος ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ· μετὰ τὸν καθαρὸν καὶ ἑναστρον οὐρανὸν τῆς νυκτὸς καὶ μετὰ τὰ φωσφορίζοντα ὕδατα τῆς σκοτεινῆς θαλάσσης, ἔπειτα ἀπὸ τὴν κόλασιν, ἐφαίνετο εἰς ἡμᾶς ἡ νύξ παραδεισέας ὠραιότητος.

(Κατὰ τὸν Α. Lübecke)

4. ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

1. Φυσική ἄποψις. — Ἡ Μεσοποταμία εἶναι μέγα βαθύπεδον λεκανοειδές, τὸ ὁποῖον ἀνοίγεται μεταξύ τῆς Ἀραβίας καὶ τοῦ Ἰρανικοῦ ὑψιπέδου. Τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος καταλαμβάνεται ἀπὸ λόφους καὶ χαμηλὰ ὄροπέδια, τὰ ὁποῖα συνδέονται μὲ τὰ ὑψηλὰ ὄρη τῆς Ἀρμενίας. Ἔνεκα τῆς κλειστῆς θέσεώς της δέχεται ὀλίγας βροχάς. Ἐν τούτοις ἡ ἑκτασις τοῦ βαθυπέδου καλύπτεται ἀπὸ στρῶμα ἄμμου καὶ ἀργίλου, τὸ ὁποῖον μετέφερον οἱ μεγάλοι ποταμοὶ **Τίγρης** καὶ **Εὐφράτης**, κατερχόμενοι ἐκ τῆς Ἀρμενίας. Μὲ τὰς πλημμύρας των, κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ Μάϊον, λιπαίνουν καὶ ποτίζουν τὸ ἔδαφος, ἐνούμενοι δὲ ὑπὸ τὸ ὄνομα Σάτ-έλ - Ἀράβ δημιουργοῦν εἰς τὴν ἐκβολὴν μέγα δέλτα, τὸ ὁποῖον προεκτείνεται ἀπὸ τὸν Περσικὸν κόλπον κατ' ἔτος 50 μ.

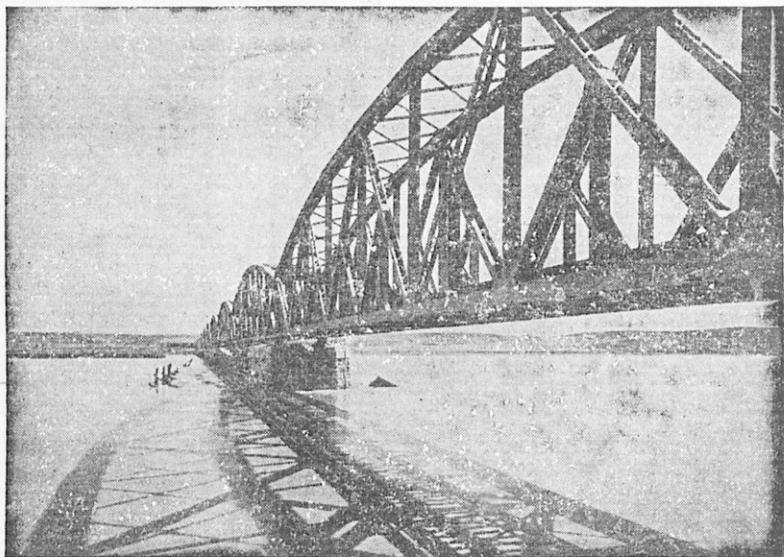

20. Σχεδιά εἰς τὸν Τίγρητα ποταμόν.

2. Ἱστορικὴ ἄποψις. — Κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα, λόγῳ τῶν πλημμυρῶν τῶν ποταμῶν, ἡ Μεσοποταμία ὑπῆρξε μίᾱ ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας χώρας τοῦ κόσμου, παράγουσα σιτηρὰ καὶ στολισμένη μὲ φοίνικας. Ἔνεκα τῆς εὐφορίας της καὶ τῆς κεντρικῆς θέσεώς της ἤκμασαν ἐδῶ ἡ πόλις **Νινευὶ** τῶν Ἀσσυρίων καὶ ἡ **Βαβυλὼν** τῶν Βαβυλωνίων. Γεγονοικοὶ λαοὶ ἐκυρίευσαν καὶ κατέστρεψαν τὰς πόλεις ταύτας. Νέαν ἀκμὴν ἔλαβεν ἡ χώρα ἐπὶ τῶν Διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὁπότε ἐκτίσθη ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου ἡ μεγάλη πόλις **Σελούκεια**. Ἀργότερον κατὰ τὸν Μεσαίωνα, ὁπότε κατείχετο ὑπὸ τῶν

Ἀράβων, ἤκμασεν ἡ **Βαγδάτη**, ἡ ὁποία εἶχε 2.000.000 κατοίκους καὶ ἦτο ἡ μεγίστη καὶ πλουσιωτάτη πόλις τοῦ κόσμου. Οἱ σημερινοὶ κάτοικοι εἶναι Ἀραβες καὶ Κοῦρδοι, Μουσουλμάνοι τὸ θρησκευμα.

3. Τὸ βασίλειον τοῦ Ἰράκ (Μεσοποταμίας).— Τὸ Ἰράκ σήμερον εἶναι βασίλειον (433.000 τετραγ. χιλ.) ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Ὁ πληθυσμὸς του ἀνέρχεται εἰς

21. Γέφυρα ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου

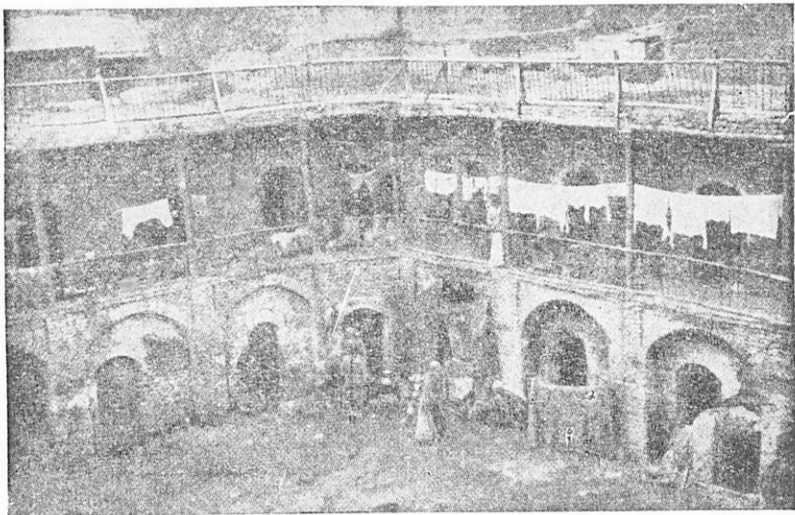
4.795.000 κατοίκων καὶ πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι ἡ **Βαγδάτη** (833) ἐπὶ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ.

4. Ὁ οἰκονομικὸς βίος.— Πρὸ τοῦ πρώτου Παγκοσμίου πολέμου ἡ χώρα, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων, εἶχε παραμληθῇ. Σήμερον, μὲ τὰ χρηματικὰ κεφάλαια καὶ τὴν φροντίδα τῶν Ἀγγλων, τὸ Ἰράκ ἀναλαμβάνει οἰκονομικῶς καὶ δεικνύει σημαντικὰς προόδους.

α) Γεωργία. Μὲ φράγματα ἐπὶ τῶν ποταμῶν καὶ μὲ διώ-

ρυγας ποτίζονται ἀπέραντοι ἐκτάσεις. Παρὰ τοὺς ὀρυζῶνας, τοὺς σιταγροὺς καὶ τοὺς φοίνικας, οἱ ὅποιοι προορίζονται διὰ τὴν ἐντοπίαν κατανάλωσιν, οἱ Ἄγγλοι ἐγκαθιστοῦν μεγάλας φυτείας βάμβακος.

β) Ἐκμετάλλευσις φυσικοῦ πλούτου. Ἐπὶ τοῦ ἄνω Τίγρητος καὶ πλησίον τῆς πόλεως Μοσοῦλης (600), εὐρέθη ἄφθονον πετρέλαιον, τὸ ὅποιον μὲ μακροτάτους σωλῆνας διοχετεύεται εἰς λιμένας τῆς Μεσογείου, τὴν Τρίπολιν τοῦ Λιβάνου καὶ

22. Πανδοχεῖον (χάνι) δημόσιον ἐν Βαγδάτῃ

τὴν Χαΐφαν τοῦ Ἰσραήλ. Ἀπ' ἐκεῖ μεταφέρεται τὸ πετρέλαιον διὰ πλοίων εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς.)

γ) Συγκοινωνία καὶ ἐμπόριον. Τὸ Ἰράκ ἔχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὰς διεθνεῖς συγκοινωνίας. Εἶναι ἡ ὁδός, ἡ ὅποια ἀπὸ τὸν Βόσπορον φέρει εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον, αὐτὴν δὲ ἀκολουθεῖ ὁ λεγόμενος σιδηρόδρομος τῆς Βαγδάτης. Ποταμόπλοια ἐκ τοῦ κόλπου πλέουν διὰ τοῦ Σάτ - ἐλ - Ἀράβ μέχρι τῆς πόλεως Βασσόρας (182), ἀπ' ἐκεῖ δὲ ἀνέρχονται καὶ μέχρι τῆς Βαγδάτης. Ἐπὶ πλέον οἱ Ἄγγλοι, διὰ τῆς Μεσοποταμίας, ἀσφαλιζοῦν τὴν διὰ ξηρᾶς ὁδόν, ἡ ὅποια φέρει πρὸς τὰς Ἰνδίας, ὑπεράνω δὲ ταύτης πετοῦν καὶ τὰ ἀγγλικά ἀεροπλάνα.

5. A R M E N I A

Ἡ Ἀρμενία ὁμοιάζει κατὰ τὴν διαμόρφωσιν μὲ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Εἶναι ὄρεινὴ χώρα μὲ πολλὰς ὄροσειράς, αἱ ὁποῖαι εἶναι συνέχεια τῶν Ποντικῶν ὄρέων. Ἐδῶ ὅμως ὅλα τὰ ὄρη εἶναι ἄδενδρα καὶ τὰ ὄρη αὐτῶν πετρώματα σκεπάζονται εἰς τὰ περισσότερα μέρη μὲ ἡφαιστειογενῆ στρώματα λάβας καὶ στάκτης. Τὸ

Πίναξ 1. Αἱ χώραι τῆς Δυτικῆς Πρόσω Ἀσίας.

Χῶραι	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλιόμε.	Πυκνότης πληθυσ- μοῦ	Κάτοικοι κατὰ χιλιᾶδας	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότεραι πό- λεις μὲ τὸν πλη- θυσμὸν κατὰ χιλ.	Σπουδαιότε- ρα προϊόντα
Τουρκία	700.000	20	16.000	*Αγκυρα (280) Σμύρνη (230) *Αδανα (88) *Ἰκόνιον (78) Προῦσα (100) Μερσίνα (30) Τραπεζοῦς (38)	σιτηρὰ καπνὸς ὀπῶραι » » ἔριον
Συρία	187.000	17	3.330	Δαμασκὸς (335) Χαλέπιον (362)	ὀπῶραι ἔριον
Λίβανος	10.170		1.370	Βηρυτὸς (233)	σιτηρὰ
Ἰσραὴλ	20.000	44	1.360	*Ἱερουσαλὴμ (149)	σιτηρὰ
*Ὀρδανία	117.000	7	1.400	Τελ Ἀβιβ (300)	ὀπῶραι
*Αραβία (Σούλ Νέδς)	2.586.000	4	12.323	*Αμμάν (150) Μέκκα (80) Μεδίνα (30) Δζέδδα (40)	χουρμάδες δέρματα χουρμάδες δέρματα
Μεσοποταμία (Ἰράκ)	433.000	18	4.795	Βαγδάτη (883) Μοσούλη (600) Βασσόρα (182)	καφὲς ἔριον σιτηρὰ χουρμάδες πετρέλαιον

ὕψηλότετον καὶ γνωστὸν ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὄρος ***Αραράτ** (5.200) εἶναι ἡφαιστειον, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἡ αἰωνία χιών εἰς τὴν κορυφὴν φαίνεται ἀπὸ πολὺ μακρὰν.)

Εἰς τὰ ὄρη ταῦτα ἔχουν τὰς πηγὰς τῶν οἱ ποταμοὶ Τίγρης καὶ Εὐφράτης, οἱ ὁποῖοι διέρχονται ὑψηλὰ λεκανοπέδια ἢ κόπτουν

τὰς ὄροσειρὰς μὲ ἀγρίας φάραγγας. Εἰς μερικά μέρη μεταξύ τῶν ὄροσειρῶν κλείονται μεγάλοι καὶ ἀλμυροὶ λίμναι, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ Βὰν κεῖται εἰς ὕψος 1700 μ.

Λόγῳ τῆς τοιαύτης κατατάξεως τῶν ὀρέων τὸ κλίμα τῆς Ἀρμενίας εἶναι ἡπειρωτικόν. Ὁχι σπανίως ἡ θερμοκρασία τὸ θέρος ἀναβαίνει + 38^ο καὶ τὸν χειμῶνα καταβαίνει - 20^ο. Ὅλα ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον ἕως τὸν Ἀπρίλιον εἶναι σκεπασμένα μὲ χιόνας. Ἡ τῆξις τῆς χιόνος καὶ αἱ βροχαὶ προσχώνουν μὲ τὴν ἡφαιστειογενῆ γῆν τὰς κοιλάδας καὶ σχηματίζουν εὐφορον ἔδαφος. Ἡ Ἀρμενία εἶναι ἡ πατρίς τῆς βερυκοκκέας καὶ ἔχει ἄρκετὰ γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Αἱ ἄθλια ὁμῶς ὁδοὶ ἐμποδίζουν τὴν μεταφορὰν τούτων.

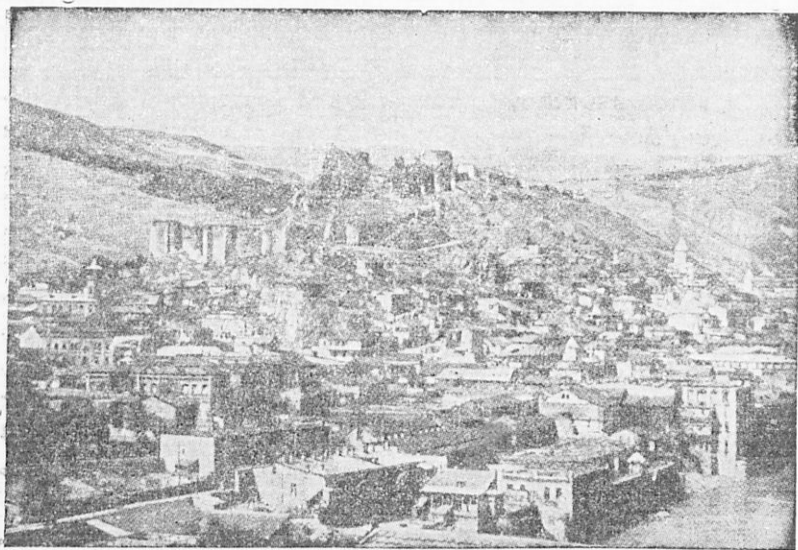
(Οἱ κάτοικοι ὑπολογίζονται εἰς 2 1/2 ἑκατομμύρια. Οἱ Ἀρμένιοι εἶναι Ἀριανῆς καταγωγῆς καὶ λόγῳ τῶν δυσβάτων ὀρέων τῆς χώρας τῶν ἐφύλαξαν τὸν χριστιανισμόν, τὸν ὁποῖον παρέλαβον ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, εἶναι ὁμῶς Μονοφυσῖται. Εἰρηνικοὶ ἄνθρωποι, ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Ζητοῦντες τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἔπαθον κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τόσας σφαγὰς καὶ καταστροφάς, ὥστε ὀλίγοι σήμερον μένουν εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ πολλοὶ ζοῦν εἰς ἄλλα μέρη, ὅπου διακρίνονται ὡς ἐπιτήδριοι ἔμποροι. Εἰς τὴν Ἑλλάδα μένουν σήμερον 30.000 πρόσφυγες. Εἰς τὰ νότια τῆς χώρας, εἰς τὸ **Κουρδιστάν**, ζοῦν κατὰ τὸ πλεῖστον ὡς νομάδες κτηνοτρόφοι οἱ **Κοῦρδοι** ὁμιλοῦντες γλῶσσαν, ἡ ὁποία ὁμοιάζει μὲ τὴν περσικὴν. Εἶναι Μωσαμεθανοὶ καὶ ἐχθροὶ τῶν Ἀρμενίων, ἐπιτίθενται δὲ πολλάκις ἐναντίον τῶν ὡς λησταί.

Ἡ Ἀρμενία δὲν εἶναι αὐτόνομος χώρα. Ἡ συνθήκη τῶν Σεβρῶν (1919) εἶχεν ἀναγνωρίσει αὐτὴν ὡς ἀνεξάρτητον κράτος, ἀλλ' ἡ Τουρκία καὶ ἡ Ρωσία δὲν τὴν ἀνεγνώρισαν. Τὸ Ν.Δ. τμῆμα αὐτῆς ἀνήκει εἰς τὴν Τουρκίαν. Ἐδῶ οἱ Τούρκοι σήμερον ἰδρύουν σιδηροδρομικὰς γραμμὰς διὰ νὰ μεταφέρουν τὰ κυριώτερα προϊόντα, δηλαδὴ τὰ ἐξσίρετα ὀπωρικά καὶ τὸ ἔριον τῶν ζώων, καὶ νὰ ἐκμεταλλευσθῶν τὰς ἱαματικὰς πηγὰς καὶ τὸν πλοῦτον τῶν ὀρυκτῶν. Πρωτεύουσα τῆς τουρκικῆς Ἀρμενίας εἶναι ἡ **Ἐρζερούμ** (30) εἰς ὕψος 1.800 μέτρων μὲ πολλὰ τζαμιά. Ἡ Β.Α. Ἀρμενία ἀποτελεῖ μέρος τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας, ἡ ὁποία λέγεται

“Υπερκαυκασία.) Τὰ ἐδῶ ὄρη διατέμνουں βαθεΐαι κοιλάδες, διὰ τῶν ὁποίων ρέουں ποταμοὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Κασπίαν. Σπουδαιότερος τούτων εἶναι ὁ Ἀράξης (Ἀράς). Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Ἐριβάν (200). Τὸ ἀνατολικὸν τμήμα, ὅπου ἡ πόλις Ταυρίς (200), ἀνήκει ἀπὸ πολλοῦ εἰς τὴν Περσίαν.)

6. ΚΑΥΚΑΣΙΑ

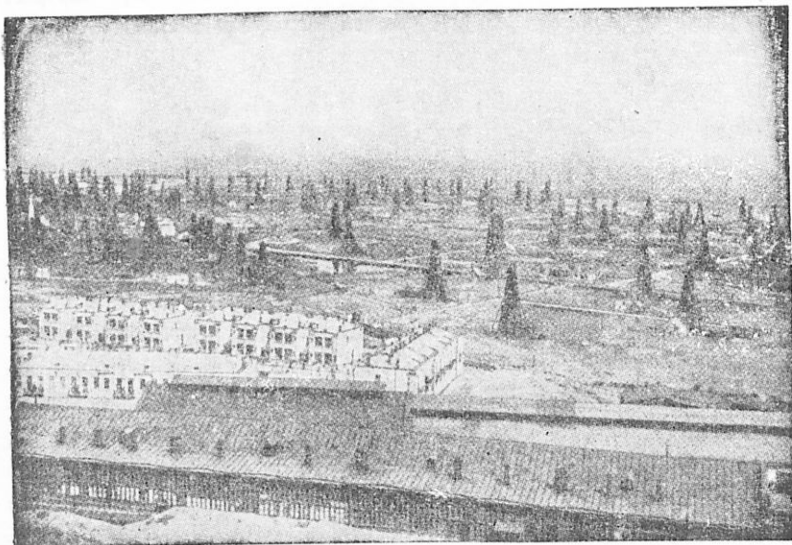
Ὁ Καύκασος εἶναι τὸ ὄριον μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Πρώ-
σῳ Ἀσίας. Ἔχει ὑψηλὰς κορυφὰς (Ἐλμπρούς 5.600 μ.) καὶ

23. Τιφλίς. Γενικὴ ἄποψις μετὰ τῆς ἀκροπόλεως.

ὑψώνεται ὡς τεῖχος ἀδιάβατον, ὅπως καὶ τὰ Πυρηναιὰ ὄρη. Ἡ πρὸς Β. αὐτοῦ χώρα, ἡ **Προκαυκασία**, εἶναι λοφώδης καὶ στεπ-
πώδης, ὁμοία μὲ τὰς στέππας τῆς νοτίου Ρωσίας. Εἰς τὸ ὄρος κα-
τοικοῦν διάφοροι ὀρεινοὶ λαοί, ὡς οἱ **Γεωργιανοὶ** καὶ οἱ **Γρῶ-
σῖνοι**. Πρὸς Ν. τοῦ Καυκάσου εἶναι ἡ Ἐπερκαυκασία (βλέπε
πίνακα 2, σελὶς 58), εἰς τὴν ὁποίαν διὰ νὰ ἔλθῃ ὁ σιδηρόδρομος
ἀπὸ τὴν Προκαυκασίαν παρακάμπτει τὸ ὄρος πρὸς Α., ἐνῶ ἡ ἀ-
μαξιτὴ ὁδὸς μὲ δυσκολίαν ὑπερβαίνει τὸ ὄρος διὰ διόδου 2.400

μέτρων ὕψους. Ἡ δυτική πλευρὰ τῆς Ὑπερκαυκασίας εἶναι ὑγρὰ καὶ θερμὴ ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιδράσεως τῆς Μαύρης θαλάσσης. Ἐπὶ ταύτης εἶναι ἡ ἀρχαία χώρα Κολχίς, γνωστὴ ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος. Εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφος τῆς Ὑπερκαυκασίας γίνονται πλούσια συγκομιδαὶ σταφυλῶν, σιτηρῶν, ὀπωρῶν, καπνοῦ, βάμβακος καὶ τείου. Κέντρον τῆς χώρας εἶναι ἡ **Τιφλίς** (400). Ὅσον προχωρεῖ τις πρὸς τὴν Κασπίαν, τόσον ἡ

24. Πετρελαιοπηγαὶ παρὰ τὸ Βακοῦ.

χώρα παρουσιάζεται ξηρὰ καὶ ἄκαρπος, διότι ἕως ἐδῶ δὲν φθάνουν οἱ ὑγροὶ ἄνεμοι τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Πλησίον τῆς ἀκτῆς τῆς Κασπίας θαλάσσης, παρὰ τὴν πόλιν **Βακοῦ** (450), εὐρίσκονται πλούσια πηγαὶ πετρελαίου· ἀπ' ἐδῶ τὸ πετρέλαιον διαχετεύεται μέχρι τοῦ λιμένος **Βατοῦμ** τοῦ Εὐξείνου Πόντου διὰ σωλῆνων μήκους 840 χιλιομέτρων διὰ νὰ παραλαμβάνεται ἀπὸ τὰ πλοῖα πρὸς μεταφορὰν. Ἀπὸ τὸ πετρέλαιον τοῦτο καὶ τὴν βενζίνην προμηθεύεται καὶ ἡ Ἑλλάς. Ἀπὸ τὸ Βατοῦμ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ διὰ μέσου τῆς Τιφλίδος σταματᾷ καὶ εἰς ἄλλον

λιμένα τοῦ Εὐξείνου Πόντου, βορειότερον τοῦ Βακοῦ, εἰς τὸ **Πότι**.

Ἡ Καυκασία πολιτικῶς ἀποτελεῖ μικρὰς αὐτονόμους πολιτείας, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνονται εἰς τὴν Ἑνωσιν τῶν Ρωσικῶν Σοβιέτ, ἥτοι ἡ Προκαυκασία ἀποτελεῖ τμήμα τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Ρωσίας καὶ ἡ Ὑπερκαυκασία περιλαμβάνει τὰς τρεῖς Σοβιετικὰς Δημοκρατίας : α) τῆς **Γεωργίας** μὲ πρωτεύουσαν τὴν **Τιφλίδα**, β) τῆς **Ἀρμενίας** μὲ πρωτεύουσαν τὴν **Ἐριβάν** καὶ γ) τοῦ **Ἀζερμπαϊτζάν** μὲ πρωτεύουσαν τὴν **Βακοῦ**.)

7. Α Ρ Ι Α Ν Η

Φυσικὴ ἄποψις.—Πρὸς Α. τῆς Ἀρμενίας αἱ ὄροσειραὶ ἀποχωρίζονται ἐκ νέου καὶ περικλείουν τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἀριανῆς. Πρὸς Β. ὑψηλὰ ὄρη μὲ παλαιὰ ἡφαίστεια (σχηματίζουν τὰ ὄρη **Ἐλμπρούς**, τὰ ὁποῖα πίπτουν ἀποτόμως εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν· τὸ ὕψιστον αὐτῶν ὄρος, τὸ **Δεμαβέντ**, φθάνει εἰς ὕψος 5.670 μ. Τὰ πρὸς Α. ὄρη τοῦ Ἀφγανιστάν ἐνοῦνται Β.Α. μὲ τὸ ὄρος **Ἰνδοκοῦχον**, τὸ ὁποῖον εἶχεν ὑπερβῆ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος μὲ τὸν στρατόν του. Τὰ Ν.Α. ὄρη, τὰ **Σουλεϊμάν**, καταπίπτουν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ ποταμοῦ Ἰνδοῦ.)

Ἐπειδὴ τὸ ὄροπέδιον ἀποκλείεται ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, τὸ κλίμα εἰς αὐτὸ εἶναι καθαρῶς ἡπειρωτικὸν καὶ πολὺ ξηρόν. Αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας κατὰ τὸ ἡμερο-νύκτιον εἶναι τόσον μεγάλαι, ὥστε τὰ γυμνὰ πετρώματα σχίζονται καὶ κατατεμαχίζονται. Τὰ θρύμματα καὶ τὰ χρώματα σκεπάζουν τὰς κοιλάδας τῶν βουνῶν, ὁ δὲ ἄνεμος παρασύρει αὐτὰ καὶ σχηματίζει θίνας, δηλαδὴ ἐκτεταμένους σωρούς ἀπὸ ἄμμον.

Τὸ ὕδωρ τῶν ὀλίγων ποταμῶν, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὰ ὄρη κατέρχεται εἰς τὸ κλειστὸν ὄροπέδιον, συναθροίζεται εἰς κοιλάδας ἢ λεκάνας, ὅπου μεταβάλλεται εἰς ἄλμυρὰ ἔλη, τὰ ὁποῖα λέγονται **τη γάνια**. Ταῦτα εἶναι ὁ τρόμος τῶν караβανίων, διότι ἂν τύχη караβάνιον, τὸ ὁποῖον διέρχεται δι' αὐτοῦ, νὰ καταληφθῇ ὑπὸ βροχῆς, βυθίζεται εἰς τὸ γλοιῶδες ἔδαφος. Λόγῳ τῆς τοιαύτης συστάσεως τοῦ ἐδάφους τὸ ὄροπέδιον γενικῶς εἶναι ἄγονον, καὶ μόνον εἰς μερικὰ μέρη ὑπάρχουν στέππαι μὲ ἀκαν-

θώδεις θάμνους. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ὑψηπέδου εἶναι κατάλληλον διὰ κτηνοτροφίαν. Οἱ νομάδες τρέφουν αἰγοπρόβατα, ἵππους καὶ καμήλους. Καλλιέργεια εἶναι δυνατὴ μόνον εἰς τὰς ὑγρὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν καὶ εἰς τὰς πέριξ ὄρεινὰς περιοχάς. Εἰς αὐτάς, ὡς εἶναι ἐπόμενονον, ὑπάρχουν αἱ περισσότεραι πόλεις.

Πολιτικῶς ἡ Ἀριανὴ διαιρεῖται εἰς τὴν **Περσίαν** (ἡ **Ἰράν**), τὸ **Ἀφγανιστάν** καὶ τὸ **Βελουτχιστάν**.

1. ΠΕΡΣΙΑ (ΙΡΑΝ)

1. Ἑκτασις — πληθυσμός. — Ἡ Περσία ἔχει ἑκτασιν 1.647.000 τετρ. χιλιόμετρα καὶ πληθυσμὸν περίπου 19.000.000 κατοίκους. Οἱ κάτοικοι εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Περσῶν λαβόντες ἀπὸ τοὺς Ἀραβας, ὅταν αὐτοὶ κατέλαβον τὴν χώραν των, τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν.

2. Γεωργία. — Μόνον εἰς τὰς ὁάσεις, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὄρεων, καὶ εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ ὄροπεδίου, ὅπου ρέουν ὕδατα, ὑπάρχουν καλλιέργειαι σιτηρῶν, ἀμπέλων, μορεῶν καὶ καπνῶν. Εἰς τὴν νότιον πλευρὰν, ὅπου τὸ πάλαι ἔκειτο ἡ μεγάλη πρωτεύουσα τῆς Περσίας Περσέπολις, ὑπάρχουν μεγάλοι κῆποι πλήρεις φοινίκων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων. Εἰς τοὺς ἀγροὺς τῆς σημερινῆς πόλεως **Σιράζ** (114) ὑπάρχουν κῆποι ρόδων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα παράγεται ροδέλαιον (ὅπως εἰς τὴν Βουλγαρίαν).

3. Κτηνοτροφία. — Ἡ κτηνοτροφία τῶν νομάδων ἀποφέρει κρέας καὶ ἄφθονον ἔριον, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖται διὰ τοὺς περιφήμους περσικοὺς τάπητας.

4. Ὁρυκτὸς πλοῦτος. — Τὸ ὑπέδαφος κρύπτει **πολυτίμους λίθους** καὶ πρὸ πάντων **πετρέλαιον**, τοῦ ὁποίου γίνεται ἐκμετάλλευσις ὑπὸ τῶν ἀγγλικῶν ἐταιρειῶν. Εὐρίσκεται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους **Ζάγρου** (πρὸς Δ.). Εἰς τὴν ἐξαγωγήν τούτου τὸ Ἰράν κατέχει τὴν τετάρτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ.

Πλὴν τῆς βιομηχανίας ταπήτων καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων, ἄλλη τις βιομηχανία δὲν ὑπάρχει.

5. Συγκοινωνία και πόλεις. — Αί ζῶναι ἐρήμων δυσκολεύουν τὴν συγκοινωνίαν. Αἱ μεταφοραὶ γίνονται συνήθως μὲ καράβια ἢ ἀκόμα καὶ ὑπὸ ἀχθοφόρων. Σιδηροδρόμους ἡ χώρα δὲν ἔχει πολλοὺς. Ἡ **Ταυρίς** (200) συνδέεται μετὰ τῆς ρωσικῆς Τιφλίδος διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. Ἀπὸ τοῦ 1939 λειτουργεῖ ὁ ὑπεριφανικὸς σιδηρόδρομος, ὁ ὁποῖος συνδέει τὴν ἀκτὴν τῆς Κασπίας θαλάσσης μὲ τὴν ἀκτὴν τοῦ Περσικοῦ κόλπου. Ἡ συγκοινωνία γίνεται κυρίως δι' αὐτοκινήτων καὶ ἀεροπλάνων. Κέντρον τοῦ ὁδικοῦ δικτύου εἶναι ἡ πρωτεύουσα **Τεχεράνη** (990), πόλις μὲ ὁδοὺς στενὰς καὶ μὲ ἀγορὰς ταπήτων.

2. ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

1. Ἔκτασις — πληθυσμός. — Τὸ Ἀφγανιστάν, κατέχον τὸ Β.Α. τμήμα τῆς Ἀριανῆς, εἶναι βασιλείον (650.000 τετραγ. χιλίον.), τὸ ὁποῖον ἔχει 12.000.000 κατοίκους. Οἱ Ἀφγανοὶ εἶναι συγγενεῖς μὲ τοὺς Πέρσας. Οὗτοι, ὡς καὶ οἱ ὀλίγοι Τουρκομάνοι, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν ἐνταῦθα, εἶναι Μωαμεθανοί. Ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ Ἀφγανιστάν διατηρεῖται ἔνεκα τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, διότι συνореύει μὲ τὰς κτήσεις τούτων.

2. Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. — Εἰς τὰς κοιλάδας καὶ τὰς ὁάσεις καλλιεργοῦνται ἡ ὄρυζα, ὁ σῖτος καὶ ὁ βάμβαξ. Εἰς τὰς στέππας βόσκουν ποίμνια προβάτων, καμήλων, ἵππων καὶ ὄνων.

3. Ὅρυκτὸς πλοῦτος καὶ πόλεις. — Ὑπάρχουν κοιτάσματα πετρελαίου πλησίον τῆς πρωτευούσης **Καβούλ** (200), ὡς καὶ χρυσὸς πλησίον τῆς **Κανδαχάρ** (77). ἡ βιομηχανικὴ ὁμως ἐκμετάλλευσις εἶναι ἀδύνατος, διότι αἱ ὁδοὶ εἶναι ἀνεπαρκεῖς. Εἰς τὰς δύο ἀνωτέρω πόλεις καταλήγουν σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐκ τῶν Ἰνδιῶν.

3. ΒΕΛΟΥΤΧΙΣΤΑΝ

Τὸ Βελουτχιστάν (Ν.Α. Ἀριανή) ἔχει ἐπιφάνειαν 135.000 τετρ. χιλιόμετρα καὶ πληθυσμὸν μόλις 867.000 κατ., διότι μεγάλα ἐκτάσεις εἶναι ἔρημοι. Τὴν ἔρημον Γεδρωσίαν εἶχε διέλθει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος μὲ τὸν στρατὸν του, ὅταν ἐπέστρεφεν ἐκ τῶν Ἰνδιῶν.

Ἐπειδὴ ἡ χώρα εἶναι πτωχή, οἱ κάτοικοι ζοῦν ὡς νομάδες. Σήμερον τὸ Βελουτχιστὰν ἀνήκει εἰς τὸ ἀνεξάρτητον κράτος Πακιστὰν τῶν Ἰνδιῶν. Κυριώτεραι πόλεις αὐτοῦ εἶναι ἡ **Κονέττα** (64) καὶ ἡ **Κελάτ** (12).

Ἡ εἰκὼν τῆς πόλεως τῆς Ἑγγύς Ἀνατολῆς διαφέρει κατὰ πολὺ τῶν ἰδικῶν μας. Εἰς στενὰς καὶ δαιδαλῶδεις ὁδούς, αἱ ὁποῖαι εἶναι σκοτειναὶ καὶ ἀκάθαρτοι, ἴστανται κυβοειδεῖς οἰκίαι, σχεδὸν ἀνευ παραθύρων. Εἶναι γενικῶς μονόροφοι ἢ διώροφοι καὶ ἔχουν στέγην ἐπίπεδον (δῶμα). Ἐπὶ τούτου τὴν ἐσπέραν διαδραματίζεται ἡ ζωὴ τῶν ἐνοίκων, οἱ ὅποιοι καὶ κοιμῶνται ἐδῶ κατὰ τὰς θερμὰς νύκτας· κατὰ τὴν ἡμέραν προτιμοῦν νὰ παραμένουν εἰς τὴν σκιερὰν αὐλήν. Οἱ θόλοι τῶν τζαμιῶν καὶ οἱ ὑψηλοὶ μιναρέδες, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μουεζίνης ἐκφωνεῖ τὴν προσευχήν, ὑπερέχουν τῶν κυβοειδῶν οἰκῶν. Εἰς τὰς περιτοιχισμένας αὐλὰς τῶν πανδοχείων, τὰ ὁποῖα προορίζονται διὰ τὰ καραβάνια, διανυκτερεύει ὁ ξένος ἔμπορος. Εἰς τὰ παζάρια, δηλαδὴ τὰς διαρκεῖς ἀγοράς, δι' ἀγορὰν ἐμπορεύματος ἀξίας ὀλίγων μόνον δραχμῶν συμβαίνει μὲ τὰς διαπραγματεύσεις (παζαρεύματα) νὰ περνοῦν ὥραι ἢ καὶ ὁλόκληρος ἡμέρα. Οἱ τεχνῖται κάθηνται ἀναπαυτικὰ εἰς τὰ ἀνοικτὰ τῶν ἐργαστήρια, κατασκευάζουν τάπητας, σφρηματοῦν ὀρειχάλκινα πινάκια, πλάττουν ἐξ ἀργίλου ἀγγεῖα ἢ κεντοῦν ποικιλόχρωμα ὑφάσματα καὶ δέρματα. Κανεὶς δὲν βιάζεται, διὰ τοῦτο οὔτε καὶ πολυεργάζεται. (Κατὰ τὸν S. Passarde)

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΑΣΙΑΣ

Ἡ Πρόσω Ἀσία κατὰ τὴν διάπλασιν τοῦ ἐδάφους διακρίνεται εἰς δύο φυσικὰ τμήματα· τὸ ἐν ἀποτελεῖται ἀπὸ πτυχωσιγενεῖς χώρας (Μικρὰ Ἀσία, Ἀρμενία, Καυκασία καὶ Ἀριανή), τὸ δὲ ἄλλο ἀπὸ τραπεζοειδεῖς (Συρία καὶ Παλαιστίνη, Μεσοποταμία καὶ Ἀραβία).

Εἰς ταύτην προεκτείνονται τὰ εὐρωπαϊκὰ ὄρη. Ἀλλ' ἡ διάταξις τῶν ὀρέων δὲν εἶναι τόσοσιν συγκεντρωμένη, ὅπως εἰς τὴν Εὐρώπην, τοῦτο δὲ συντελεῖ εἰς τὸν σχηματισμὸν ἐρήμων. Τὸ κλίμα καὶ ἡ ποιότης τοῦ ἐδάφους δὲν εὐνοοῦν εἰς μεγάλα μέρη αὐτῆς τὴν ἀνάπτυξιν πυκνοῦ πληθυσμοῦ. Ἐν τούτοις κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἠδυνήθησαν ἐργατικοὶ λαοὶ νὰ μεταβάλουν ἐκτεταμένας ἐκτάσεις εἰς ὀπωροφόρους κήπους. Λόγῳ τῆς θέσεώς της πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν, ἡ Πρόσω Ἀσία ἦτο ἀνέκαθεν πλουσία διαβατικῇ περιοχῇ. Εἰς τὴν δυτικὴν αὐτῆς ἄκτὴν, τὴν « Ἀνατολήν » (Μικρὰν Ἀσίαν καὶ Συ-

ρίαν), ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους συνηθροίζοντο τὰ προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας, διὰ νὰ μεταφερθοῦν εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας. Σειρὰ ἰσχυρῶν κρατῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὰ ἰσχυρότερα τοῦ κόσμου, ἐσχηματίσθησαν εἰς τὰ ἐδάφη αὐτῆς. Ἐδῶ ἐγεννήθησαν πολλοὶ θρησκεῖαι, ὡς ἡ Ἰουδαϊκὴ, ἡ Χριστιανικὴ καὶ ἡ Μωαμεθανικὴ. Ἐπειδὴ ἡ χώρα αὕτη ἐκτείνεται ὡς γέφυρα ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν πρὸς

Πίναξ 2. Αἱ χῶραι τῆς Ἀνατολικῆς Πρόσω Ἀσίας

Χῶραι	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλόμε.	Σπουδαιότε- ραι ὁροσεῖρ. (τὰ ὕψη τῶν ὁρέων εἰς μ.)	Κάτοικοι κατὰ χιλ. (εἰς 1 τετρ. χιλόμε.)	Πρωτεύουσαι καὶ μεγαλύτε- ραι πόλεις (κατ. κατὰ χιλ.)	Σπουδαιότε- ρα προϊόντα
Ἑπερ- καυκασία	185.000	Καύκασος (5.600)	7.100 (32)	Τιφλίς (400) Βακού (450)	πετρέλαιον σιτηρὰ
Ρωσικὴ Ἀρμενία				Ἐριβάν (200)	χαλκός
Περσία ἡ Ἰράν	1.648.000	Δεμαβέντ (5.670)	19.000 (9)	Τεχεράνη (990) Ταυρίς (200)	πετρέλαιον τάπητες σιτηρὰ
Ἀφγανι- στάν	650.000	Ἰνδοκοῦχον (5.140)	12.000 (12)	Καβούλ (200) Κανδαχάρ (77)	κτηνοτροφ. ἔριον καπνός
Βελουτ- χιστάν	135.000		867 (6)	Κονέττα (64)	

τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν καὶ τὰς Ἰνδίας, ἔχει σήμερον κοσμοπολιτικὴν σημασίαν. Ἀγγλοὶ, Ρῶσοι καὶ Γάλλοι ζητοῦν νὰ ἀποκτήσουν ἐδῶ ἐπιρροὴν διὰ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰς συγκοινωνιακὰς θέσεις καὶ τὰ φυσικὰ πλοῦτη.

Ἀσκήσεις. — 1. Σχεδίασε χάρτην τῆς Πρόσω Ἀσίας καὶ ἱερογράφησε τὰ πτωχοσιγενῆ αὐτῆς ὄρη, ὡς καὶ τὰς ἐρήμους. — 2. Χρωμάτισε τὰς ὑπὸ εὐρωπαϊκὴν ἐπιρροὴν χώρας, ὅρισε τὰ ἀνεξάρτητα κράτη καὶ θέσε τὰς σπουδαιότερας πόλεις. — 3. Σύγκρινε τὸ μέγεθος τῆς

ἐπιφανείας καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων ἐκάστου κράτους μὲ τὴν Ἑλλάδα (ἐκ τῶν πινάκων 1 καὶ 2) καὶ διάκρισε ποῖα εἶναι μεγαλύτερα. — 4. Ποίαις ἱερὰς πόλεις ἔμαθες εἰς τὴν Περσίαν; — 5. Ταξίδευσσε νοερώς ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Μέκκαν καὶ ἀπὸ Σμύρνης εἰς Βαγδάτην.

Β'. ΝΟΤΙΟΣ ΑΣΙΑ

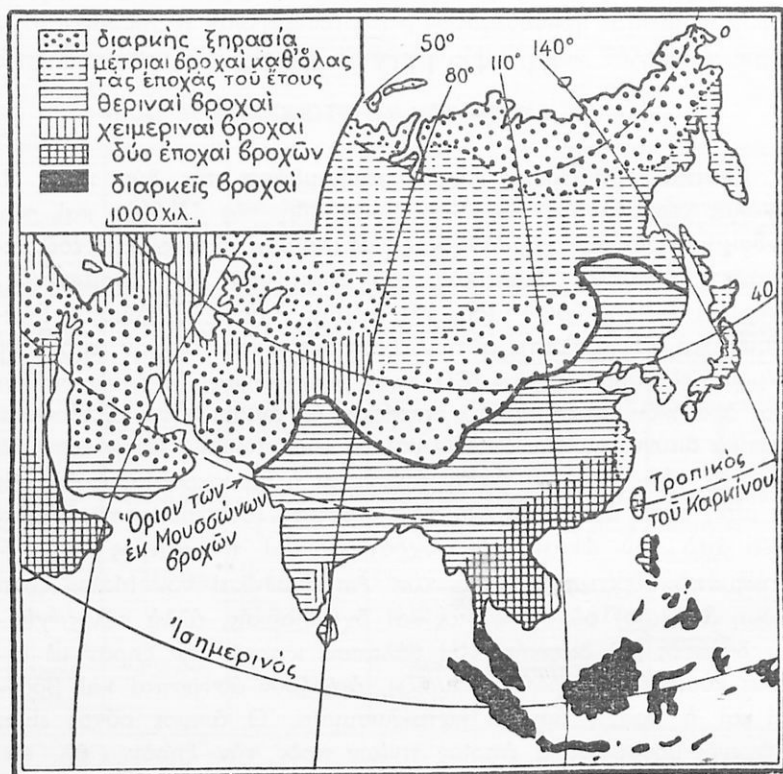
(ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΣΩΝΩΝ)

Γενικά. — Ἡ Νότιος Ἀσία περιλαμβάνει τὰς δύο πρὸς Ν. μεγάλας χερσονήσους τῆς Ἀσίας, δηλαδή τὰς **Ἰνδίας** καὶ τὴν **Ἰνδοκίαν**, ὡς καὶ τὰς **Ἰνδικὰς** ἢ **Μαλαϊκὰς** νήσους. Ἀπὸ ἐδῶ διέρχονται οἱ κύκλοι **Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου** καὶ **Ἰσημερινός**. Εἶναι λοιπὸν τὸ κύριον μέρος τῆς θερμῆς Ἀσίας. Τὸ κλίμα, ἡ βλάστησις καὶ τὰ προϊόντα αὐτῶν ἐξαρτῶνται κατ' ἐξοχὴν ἀπὸ τοὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι πνέουν ἐδῶ, τοὺς **μουσσῶνας**. Τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι ἀραβικὸν καὶ σημαίνει « ἐτήσια ». Οἱ ἄνεμοι οὗτοι ἀλλάσσουν τακτικὰ διεύθυνσιν τὴν ἄνοιξιν καὶ τὸ φθινόπωρον. Ὅταν κατὰ τὸ θέρος εἰς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν ἀνέρχεται ἡ θερμοκρασία, ὁ ἀήρ εἰς τὰ μέρη αὐτὰ ἀραιούται καὶ τότε πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας πνέει ἀπὸ τὸν ὠκεανὸν ὁ ψυχρότερος καὶ πυκνότερος ἀήρ γεμάτος ἀπὸ ὑδρατμούς. Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ τὸν Μάιον εἶναι ἀκόμη ὁ ἄνεμος οὗτος μέτριος καὶ ὄχι διαρκής, ἀλλὰ τέλος γίνεταί δυνατὸς καὶ διαρκής. Ἡ θάλασσα κτυπᾷ τὴν ξηρὰν μὲ μεγάλα κύματα, ὁ οὐρανὸς μαυρίζει, ἀρχίζουν ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ καὶ ἡ βροχὴ ἀρχίζει κατακλυσμιαία. Ὁ ἄνεμος οὗτος εἶναι ὁ θερινὸς μουσσών, ὁ ὁποῖος πνέων πρὸς τὴν ξηρὰν (βλ. εἰκ. 25), συναντᾷ εἰς τὸν δρόμον του ὄρη, ὅπου ἀφίνει τὰς ἀφθονωτέρας βροχάς. Ὁ δὲ χειμερινὸς μουσσών πνέει ἀπὸ τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν ξηρὸς πρὸς τὴν θάλασσαν, ἡ ὁποία τότε εἶναι θερμοτέρα.

1. ΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

1. Φυσικὴ ἄποψις. — Τὸ ὄρος Ἰνδοκοῦχον ἐνώνει τὰ ὄρη τῆς Ἀριανῆς μετὰ τοῦ **Παμίρ**, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὑψηλότερον

ὕψιπτεδον τῆς Γῆς (7.000 μ.) καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν. Ν.Α. τοῦτου ἐκτείνονται ἐν σχήματι τεραστίου τόξου τὰ ὄρη **Καρακοροῦμ** (8.620 μ.) καὶ **Ἰμαλάια** τῶν ὁποίων ἡ κορυφή **Ἐβερεστ** εἶναι ἡ ὑψηλότερα τοῦ κόσμου (8.840 μ.). Τὰ ὄρη ταῦτα,

25. Χάρτης τῶν Μουσσῶνων.

τὰ ὁποῖα ὀρίζουν πρὸς Β. τὰς Ἰνδίας ἀπὸ τῆς Ὑψηλῆς Ἀσίας, καταπίπτουν πρὸς Ν. εἰς μακρὰν πεδινὴν χώραν, ὅπου διακρίνονται τὰ βαθύπεδα τῶν ποταμῶν **Ἰνδοῦ**, **Γάγγου** καὶ **Βραχμαπούτρα**. Ἡ μεγάλη οὕτη πεδινὴ ἔκτασις, προσχωσιγενὴς κατὰ τὸ πλεῖστον, εἶναι εὐφορωτάτη.

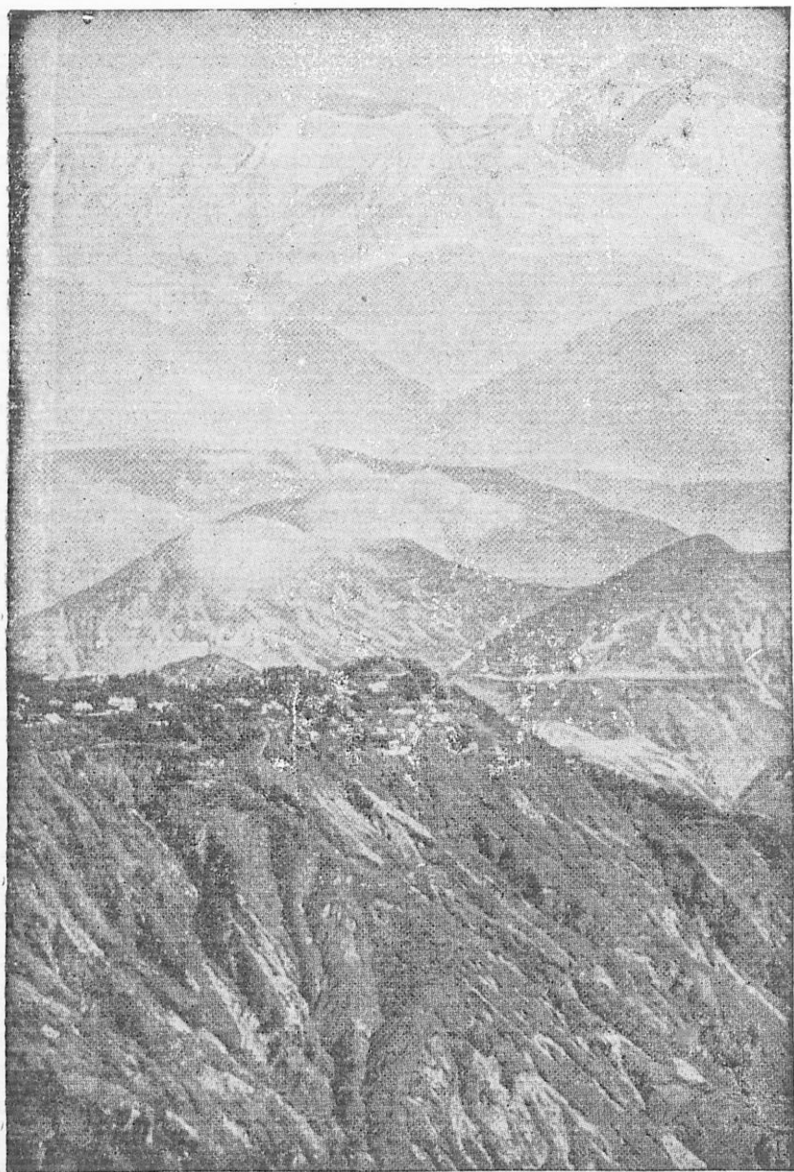
Νοτίως ταύτης ἐκτείνεται ὡς ὀροπέδιον ἡ τριγωνικὴ χερσό-

νησος **Δεκάν**· αἱ πλευραὶ τοῦ ὀροπεδίου ὑψοῦνται ὡς ὑψηλαὶ βαθμίδες, ἰδίως πρὸς Δ., ὅπου καὶ τὰ ὄρη **Δυτικὰ Γαταῖα**. Β.Δ. παρατηρεῖται ἔδαφος ἡφαιστειογενές, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀποσαθρωθῇ ὑπὸ τῶν ὑδάτων καὶ εἶναι εὐφορώτατον. Τὸ Δεκάν λήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον **Κομορῖνον**, Ν.Α. τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ μεγάλη νῆσος **Κεϋλάνη**, ἀπόκομμα τῆς χερσονήσου.

2. Κλίμα.— Αἱ Ἰνδίαί, ἐπειδὴ τὰ Ἰμαλαῖα, ὡς πελώριον τεῖχος, ἐμποδίζουν τὴν ψυχρὰν ἐπίδρασιν τῶν βορειοτέρων χωρῶν, εἶναι κατὰ τὸ θέρος θερμότεραι καὶ ὑγρότεραι ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην χώραν τοῦ αὐτοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους. Τοῦτο τὸ θερμὸν κλίμα λέγεται **τροπικόν**. Εἶναι καθ' ὅλον τὸ ἔτος θερμότερον τῶν 25° καὶ ἔχει μικρὰν διακύμανσιν. Συμβαίνει δὲ ὁ καύσων οὗτος, διότι ὁ ἥλιος καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας τοῦ ἔτους ἀναβαίνει πολὺ ὑψηλὰ ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα καὶ ρίπτει τὰς ἀκτῖνας του ὀλιγώτερον πλαγίως ἢ εἰς τὰ ἰδικὰ μας γεωγραφικὰ πλάτη, ἢ καὶ καθέτως, ὅταν φθάνη εἰς τὸ Zenith. Εἰς τοὺς τόπους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους διέρχεται ὁ Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου, ὁ ἥλιος φθάνει εἰς τὸ Zenith τὴν μεσημβρίαν κατὰ τὸν Ἰούνιον, εἰς δὲ τοὺς νοτιωτέρους τόπους διέρχεται διὰ τούτου δύο φορές κατ' ἔτος. Αὐτὸ δὲ παρατηρεῖται μέχρι τῶν τόπων, διὰ τῶν ὁποίων διέρχεται ὁ Τροπικὸς τοῦ Αἰγίου-κερω.

Ὁ ὑγρὸς μουσσὼν διατρέχει διὰ βραχιόνων τὰς ἀκτάς, ἀφίνων ἐπὶ τῶν Γαταίων ἀφθόνους βροχάς. Πρὸς τὰ μεσόγεια συναντᾷ τὰς κλιτύς τῶν Ἰμαλαίων καὶ τὴν ὀρεινὴν χώραν **Ἀσάμ**, ἡ ὁποία εἶναι ἡ βροχερωτέρα περιοχὴ τοῦ κόσμου. Ἐνταῦθα ἡ κατ' ἔτος πίπτουσα βροχὴ μετρεῖται εἰς 12 μέτρα. Τουναντίον ὁ μουσσὼν κατὰ τὸ κέντρον τῆς χώρας φέρει ἀνεπαρκεῖς βροχάς καὶ πολλάκις εἰς αὐτὸ ἐπέρχεται ξηρασία καὶ ὡς ἐκ ταύτης εἰς τοὺς κατοίκους πείνα.

3. Βλάστησις.— Τὸ τροπικὸν κλίμα εἶναι εὐνοϊκὸν διὰ τὴν βλάστησιν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορον, αἱ Ἰνδίαί εἶναι πλουσίαι χώρα εἰς γεωργικὰ προϊόντα. Ἐνεκα τούτου αὐξάνει πολὺς καὶ πυκνὸς πληθυσμός.

26. "Αποψις τῶν Ἱμαλαίων καὶ τοῦ Ντάρντσυλγκ.

I. ΑΙ ΙΝΔΙΑΙ ΚΑΤΑ ΜΕΡΗ

1. Ἡ ὄρεινὴ χώρα τῶν Ἰμαλαΐων. — Ἰμαλαΐα σημαίνει «κατοικία τῶν χιόνων». Ἀπὸ 5.000 μ. καὶ ἄνω αἰώνια χιόνες ἐμποδίζουν τοὺς τολμηροὺς ὀρειβάτας νὰ φθάσουν εἰς τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς τῶν. Οὐδεὶς ἄνθρωπος ἕως τὸ 1953 ἠδυνήθη νὰ ἀναβῇ εἰς τὸ Ὑβερεστ καὶ πολλοὶ ἐπιχειρήσαντες τοῦτο εὗρον τὸν θάνατον. Τὸ ἔτος 1953 ὠργανώθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Βασιλικῆς Γεωγραφικῆς Ἑταιρείας καὶ τῆς Ἑταιρείας Ἀλпинιστῶν τοῦ Λονδίνου ἀγγλικὴ ὀκταμελὴς ἀποστολὴ ὑπὸ τὸν Ἀγγλον συνταγματάρχην Χάντ διὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ Ὑβερεστ. Πράγματι τὴν 2αν Ἰουνίου 1953 ὁ Νεοζηλανδὸς Ἐντμουν Χίλλαρν καὶ ὁ ἐκ Νεπάλ Σέρπα Μπούτια ἔφθασαν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ὑβερεστ.

Εἰς τὴν ζώνην μεταξὺ τῶν ὑψῶν τῶν 5.000 καὶ 4.000 μ. ὑπάρχουν λειμῶνες στολιζόμενοι μὲ ἄνθη. Χαμηλότερον ἀκολουθοῦν καμπυλόκλαδοι θάμνοι, ἀκολουθῶντες δὲ ὑγρὸν δάσος βελονοφύλλων δένδρων. Κάτω τῶν 1.000 μ. ἐκτείνεται τροπικὴ βλάστησις, ἡ καλουμένη ζούγκλα, μὲ πλατύφυλλα δένδρα καὶ ἰνδοκαλάμους (βαμβοῦ). Εἰς αὐτὴν ζοῦν ἐλέφαντες, πίθηκοι, τίγρεις καὶ ἄλλα ἄγρια θηρία.

Εἰς τὴν πολίχνην **Ντάρντσιλιγκ** (εἰς ὕψος 2.200 μ.) ἀναβαίνουν οἱ εἰς τὰς Ἰνδίας ἐγκατεστημένοι Εὐρωπαῖοι διὰ νὰ παραθερίσουν.

2. Ἡ Ἀσσάμ. — Ἡ ὄρεινὴ χώρα Ἀσσάμ, εὑρισκομένη κατὰ τὸν ροῦν τοῦ Βραχμαπούτρα, ἀνεπτύχθη εἰς τὴν σπουδαιότητα τὴν χώραν τοῦ τείους τῶν Ἰνδιῶν. Αἱ Ἰνδαί εἶναι ἡ πρώτη χώρα τῆς Γῆς εἰς τὸ προϊόν τοῦτο.

3. Ἰνδοστάν. — Πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαίων κεῖται τὸ βαθύπεδον τοῦ Γάγγου ποταμοῦ ἢ τὸ Ἰνδοστάν. Ὁμοιάζει πρὸς τὸ βαθύπεδον τοῦ Πάδου ὅπως ἐκεῖνο, οὕτω καὶ τὸ βαθύπεδον τοῦ Γάγγου προσχώνεται μὲ τὰ πολυάριθμα ποτάμια, τὰ ὅποια κατέρχονται ἀπὸ τὰ ὄρη, διὰ τοῦτο δὲ εἶναι πολὺ εὐφορον. Τὸ Ἰνδοστάν εἶναι ὁ σιτιβολὼν τῶν Ἰνδιῶν καὶ ἡ κοιτὶς τοῦ Ἰνδικοῦ πο-

λιτισμοῦ. Τὸ ἥμισυ τῶν Ἰνδῶν ζῇ ἐδῶ εἰς χωρία ἢ μεγάλας πόλεις, μετὰ τῶν ὁποίων σπουδαιόταται εἶναι ἡ ἱερὰ πόλις τῶν Ἰνδῶν **Μπεναρὲς** (355) καὶ ἡ πρωτεύουσα τῶν Ἰνδιῶν **Δελχί** (914). Εἰς τὸν κάτω ροὴν τοῦ ποταμοῦ, ὅπου συμβάλλει καὶ ὁ Βραχμαπούτρας, τὸ ρεῦμα διασχίζεται εἰς πολυαρίθμους βραχίονας καὶ μορφώνεται δέλτα μεγαλύτερον κατὰ τὸ μέγεθος ἀπὸ τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα. Σχηματίζονται ἐδῶ ἀπέραντα ἔλη, τὰ ὅποια σκεπάζονται ἀπὸ ἀδιαβάτους ζούγκλας. Εἰς πλωτὸν βραχίονα τοῦ δέλτα εἶναι κτισμένη ἡ μεγάλη πόλις **Καλκούτα** (2548) πρωτεύουσα ἄλλοτε τῶν Ἰνδιῶν. Εἰς τοὺς ἀκαθάρτους δρόμους τῆς συναντῶνται ὅλοι οἱ λαοὶ τῶν Ἰνδιῶν, τὸ εὐρωπαϊκὸν ὅμως τμήμα τῆς πόλεως ἀπαστρέφει ἀπὸ καθαριότητα. Ἡ πόλις ἀποστέλλει τοὺς θησαυροὺς τῆς χώρας εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

4. Βαθύπεδον τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. — Διαφορετικὴ εἶναι ἡ μορφή τοῦ βαθυπέδου τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. Πέντε ποταμοὶ καταβαίνουν ἀπὸ τὰ Ἰμαλάια καὶ διαρρέουν τὴν χώραν **Πενταποταμίαν** (Πεντζάμπ), τὴν ὁποίαν εἶχεν ὑποτάξει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Αὕτη παράγει πολὺν σῖτον καὶ ἔχει κέντρον τὴν **Λαχώρη** (894). Τὸ μέσον καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ βαθυπέδου, ἐπειδὴ δὲν ἔχει ἀρκετὰς βροχάς, ποτίζεται μὲ τεχνητὰ ἔργα ἀπὸ τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ. Παράγει κυρίως σῖτον καὶ βάμβακα. Τὸ **Καράτσι** (1.126) εἶναι νέα πόλις καὶ λιμὴν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ.

5. Τὸ Δεκάν. — Τὸ Δεκάν ἔχει μορφήν ὀροπεδίου. Ἐπειδὴ αἱ περισσότεραι βροχαὶ τοῦ θερινοῦ μουσῶνος πίπτουν εἰς τὰ ἀπότομα ὄρη **Δυτικὰ Γαταῖα**, μεγάλα τμήματα τοῦ ἐσωτερικοῦ ὀροπεδίου εἶναι ξηρὰ καὶ κατέχονται ἀπὸ **σαβάννας**, δηλαδὴ ἐκτάσεις μὲ χόρτα καὶ ἀραιὰ δένδρα καὶ ἀπὸ τσέππας διὰ τοῦτο ταῦτα εἶναι ἀραιῶς κατφυκκμένα. Εἰς τὰ εὐφορα ἡφαιστειογενῇ ἐδάφει, ἰδίως εἰς κοιλάδας καὶ λεκάνας, καλλιεργεῖται πολὺς βάμβαξ, ὁ ὁποῖος μεταφέρεται δι' ἐξαγωγὴν εἰς τὴν **Βομβάην** (2.840). Αὕτη εἶναι μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ νησίδος τῆς δυτικῆς ἀκτῆς. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν μέγας λιμὴν εἶναι ἡ **Μαντράς** (1.416).

6. Ἡ νῆσος Κεϋλάνη. — Ἡ νῆσος **Κεϋλάνη** (δηλαδή Νή-
σος τῶν Λεόντων) εἶναι ἴση πρὸς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα κατὰ τὴν
ἔκτασιν· εἰς αὐτὴν ὑπάρχουν δένδρα τῆς κανέλλας καὶ ἄλλα ἄρωμα-
τικά, εἰς δὲ τὰς κλιτῦς τῶν ὀρέων ἔχει μεγάλας φυτεῖας τεῖου καὶ κα-
ουτσούκ. Τὰ προϊόντα τῆς ἐξάγονται ἀπὸ τὸ **Κολόμπο** (362).
Ἡ πόλις αὕτη εἶναι σπουδαῖος σταθμὸς διὰ τὸν ἀνεφοδιασμὸν τῶν
ἀτμοπλοίων, τὰ ὅποια πλέουν πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν καὶ
τὴν Αὐστραλίαν. Εἰς τὰς Β.Δ. ἀκτὰς τῆς νήσου ὑπάρχουν τὰ πλου-
σιώτερα μαργαριτοφόρα ὄστρεα τοῦ κόσμου. Ἐδῶ σχηματίζε-
ται μιὰ σειρὰ νησίδων διευθυνομένη πρὸς τὸ Δεκαν (**Γέφυρα τοῦ**
Ἀδάμ).

Ἡ ζούγκλα. — Ἀπὸ τὸ χωρίον, ὅπου εὕρισκόμεν, στενὴ ἀτραπὸς φέρεῖ
εἰς τὴν ζούγκλαν, δηλαδή τὸ δάσος μὲ τὰ γιγανταῖα δένδρα, τὰ ὅποια φθάνουν
εἰς ὕψος 60 μ. Κατὰ τὴν πορείαν μου, ἐφ' ὅσον ἤμην μακρὰν αὐτῆς, ἡδυνάμην ἐπ'
ὀλίγον χρόνον νὰ τὴν παρατηρῶ· διότι, πρὶν ἀκόμη πλησιάσω, ὑψηλὸν χόρτον,
τοῦ ὁποίου ἡ καλάμη ἔφθανεν ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν μου, καὶ πυκνοὶ θάμνοι ἀπέ-
κρυπτον τὴν θέαν. Τὸ χόρτον καὶ οἱ θάμνοι οὗτοι καλύπτουν ἀκόμη καὶ τὸ ἔδαφος
τοῦ δάσους.

Οἱ ἰθαγενεῖς ἀποφεύγουν τὴν ζούγκλαν ἔνεκα τῶν πολλῶν κινδύνων, οἱ ὅ-
ποιοι ἀπειλοῦν αὐτοὺς. Πρὸ πάντων φοβοῦνται τοὺς πολυαριθμοὺς φαρμα-
κεροὺς ὄφεις, καὶ μάλιστα τὴν κόμπραν. Σμήνους χρωματιστῶν πτηνῶν μὲ τὸ κε-
λάδημά των ζωντανεύουν τὸ δάσος. Μὲ κρότον συνοδεύεται ἡ διέλευσις τοῦ ἐλέ-
φαντος. Ἀθαρύβως καὶ σχεδὸν ἀθέατος, λόγῳ τοῦ χρωματισμοῦ τοῦ τριχώματός
της, ἀρπάζει ἡ τίγρις τὴν λείαν της. Ὡσαύτως ὁ ρινόκερος, ὁ βούβαλος, ἡ ἔλαφος,
ὁ ἀγριόχοιρος καὶ οἱ ὄφεις εὕρισκουν εἰς τὴν ζούγκλαν τροφὴν καὶ ἐνδιαιτῆμα.

Αἱ ζούγκλαι ἐκτείνονται ἀπὸ τοῦ βαθυπέδου τοῦ Γάγγου καὶ τοῦ Βρα-
χμαπούτρα μέχρι τῶν προπόδων τῶν Ἰμαλαίων καὶ ἄνωθεν αὐτῶν ὑπὸ τὴν ἰ-
δίαν μορφήν. Παρὰ τοὺς ποταμοὺς ἡ ζούγκλα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἔχει ἀποφιλωθῇ ὑπὸ
τῶν ἰθαγενῶν, οἱ ὅποιοι ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ ἔδαφους καλλιεργοῦν ὄρυζαν ἢ λαβάνουν
καρποὺς τῶν φοινίκων. Πρὸς τούτοις βόσκουν αἰγας καὶ βοῦς ἢ κόπτουν πολὺ-
τιμον ξυλείαν καὶ ρίπτουν αὐτὴν εἰς τὸν ποταμὸν πρὸς μεταφορὰν.

II. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΩΝ ΙΝΔΙΩΝ

Αἱ Ἰνδίαί ἦσαν ὁ ἀδάμας τοῦ Βρεττανικοῦ Στέμματος καὶ ἡ
πολυτιμοτάτη κτῆσις τῶν Ἀγγλων. Ὡνομάζοντο « Αὐτοκρατο-
ρία τῶν Ἰνδιῶν » καὶ περιελάμβανον 18 βρεττανικὰς ἐπαρχίας δι-
οικουμένας ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Λονδίνου καὶ

περὶ τὰ 570 ἰθαγενῆ κράτη, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ ἡγεμόνες ἦσαν ἐγχώριοι καλούμενοι **μαχαραγιάδες**. Οὗτοι ἦσαν ὑποτελεῖς εἰς τὸ Βρεττανικὸν Στέμμα καὶ ἡ ἐξουσία των ἦτο φαινομενικὴ. Μετὰ τὸν Βον παγκόσμιον πόλεμον αἱ Ἰνδίαὶ ἐχωρίσθησαν εἰς τρία κράτη: α) τῶν **Ἰνδιῶν**, β) τοῦ **Πακιστάν** καὶ γ) τῆς **Κεϋλάνης**.

1. Τὸ κράτος τῶν Ἰνδιῶν. — Τὸ Κράτος τῶν Ἰνδιῶν ιδρύθη τὸ 1947, ἔχει δημοκρατικὴν διακυβέρνησιν καὶ παραμένει ὡς μέλος τῆς Βρεττανικῆς Κοινοπολιτείας. Ἔχει ἑκτασιν 3.288.000 τετρ. χιλ. καὶ πληθυσμὸν 356.879.000 κατοίκων περίπου, πρωτεύουσα δὲ αὐτοῦ εἶναι τὸ **Δελχί** (914). Ἄλλαι πόλεις εἶναι ἡ **Καλκούτα** (2.548), ἡ **Βομβάη** (2.839), ἡ **Μανδράς** (1.416) κ. ἄ.

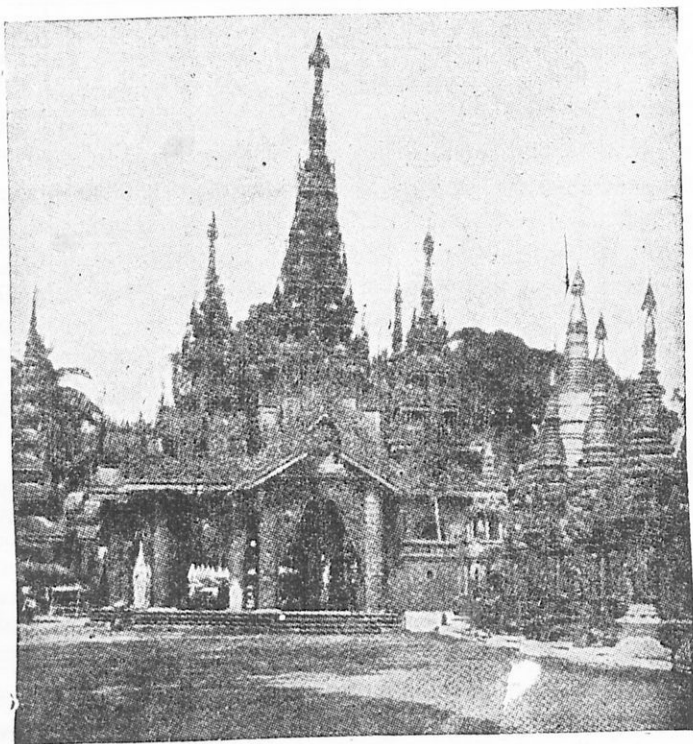
2. Τὸ Πακιστάν. — Τὸ κράτος τοῦ Πακιστάν ιδρύθη τὸ 1947 καὶ παραμένει ὡς μέλος τῆς Βρεττανικῆς Κοινοπολιτείας, συνίσταται δὲ ἀπὸ δύο χωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων τμήματα διὰ τῆς Δημοκρατίας τῶν Ἰνδιῶν, τὸ **Δυτικὸν Πακιστάν**, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τὴν Πενταποταμίαν (Πεντζάμπ) καὶ τὸ Βελουτχιστάν, καὶ τὸ **Ἀνατολικὸν Πακιστάν**, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τὰ 2/3 τῆς Βεγγάλης. Μεταξὺ τῶν δύο τμημάτων ὑπάρχει ἀπόστασις 1.600 περίπου χιλιομέτρων. Ὁ λόγος τοῦ τοιοῦτου χωρισμοῦ εἶναι ὅτι τὰ σύνορα τοῦ Πακιστάν ἐχαράχθησαν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ περιλαμβάνουν τὰ μέρη τῶν Ἰνδιῶν, εἰς τὰ ὁποῖα ἐπικρατεῖ Μουσουλμανικὸς πληθυσμός. Σήμερον τὸ Πακιστάν εἶναι τὸ περισσότερον πολυπληθὲς Μουσουλμανικὸν κράτος τοῦ κόσμου. Ἔχει ἑκτασιν 943.699 τετρ. χιλ. καὶ πληθυσμὸν 75.842.000 κατοίκων, πρωτεύουσα δὲ αὐτοῦ εἶναι τὸ **Καράτσι** (1.126). Ἄλλαι πόλεις εἶναι ἡ **Λαχώρη** (849), ἡ **Ντάκα** (273) κλπ.

3. Κεϋλάνη. — Ἡ νῆσος Κεϋλάνη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1948 ἀποτελεῖ αὐτοδιοίκητον μέλος τῆς Βρεττανικῆς Κοινοπολιτείας. Ἔχει ἑκτασιν 65.607 τετρ. χιλ. καὶ πληθυσμὸν 7.288.000 κατοίκων, πρωτεύουσα δὲ εἶναι ἡ πόλις **Κολόμπο** (362).

III. Ο ΛΑΟΣ ΤΩΝ ΙΝΔΙΩΝ ΚΑΙ Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΑΥΤΟΥ

Ὁ λαὸς τῶν Ἰνδιῶν διαιρεῖται εἰς πολυαρίθμους φυλάς, εἰς διαφόρους θρησκείας καὶ εἰς πλῆθος κοινωνικῶν τάξεων.

Πρὸς Β. καὶ Β.Δ. κατοικοῦν οἱ **Ἄριοι Ἰνδοί**, οἱ ὅποιοι ἀπὸ ἀρχαιστᾶτων χρόνων εἶχον ἀνώτερον πολιτισμόν. Ἀπὸ αὐτοὺς π.χ. προέρχονται οἱ λεγόμενοι « ἀραβικοὶ ὄριθμοί », διότι μετε-

27. Ἰνδικὴ παγόδα (Βουδδιστὴς ναὸς).

δόθησαν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τοὺς Ἀραβας. Πρὸς Ν. κατοικοῦν οἱ μελαφοὶ καὶ κοντοὶ **Δραβίδαι**, λαὸς μὲ μικρὸν πολιτισμόν, ἀριθμῶν περὶ τὰ 70 ἑκατομμύρια. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν ὀρεινὴν χώραν τῶν Ἰμαλαίων ζοῦν οἱ μογγολικῆς φυλῆς **Θιβέτιοι**, εἰς δὲ τὴν Κεϋ-λάνην ἀρχέγονος λαὸς, οἱ **Βέδδαι**. Ὁ περισσότερος πληθυσμὸς

κατοικεῖ εἰς χαμηλὰς οἰκίας καὶ ζῇ βίον πτωχικόν. Πολλάκις ἐπέρχονται ἐπιδημίαι (ὡς ἡ πανώλης), χιλιάδες δὲ κατ' ἔτος πίπτουν θύματα τῶν ἀγρίων θηρίων, ἰδίως τῶν φαρμακερῶν ὄφρων. Προσέτι συμβαίνει νὰ ἐπέρχεται φοβερός λιμός, ἂν ἀργήσῃ ὁ θερινὸς μουσσὼν ἢ πέσῃ ὀλιγωτέρα τῆς συνήθους βροχῇ.

Πίναξ 3. Αἱ Ἰνδίαί

Χῶραι	Ἑκτασίς εἰς τετρ. χιλ.μ.	Πληθυσμός εἰς χιλιάδας	Κάτοικοι κατὰ τετρ. χιλ.μ.	Πρωτεύουσαι καὶ κυ- ριώταται πόλεις (κάτ. εἰς χιλ.)	Σπουδαιό- τερα προϊόντα
Δημοκρατία Ἰνδιῶν	3.288.251	356.879	108	Δελχί (914) Καλκούτα (2.548) Βομβάη (2.839) Μαντρὰς (1.416) Χαϊντερμπάν (1.085) Μπιναρὲς (355) Πονδισερύ (60)	γιοῦτα δρυζα βάμβαξ τέϊον σιτηρὰ ἔριον δρυζα σιτηρὰ βάμβαξ
Γαλλικαὶ Ἰνδίαί	501	337	800		
Πορτογα- λικαὶ Ἰνδίαί	3.983	640	180	Νόβα Γκόα (31)	
Πακιστάν	943.699	75.842	80	Καράτσι (1.126) Λαχώρα (849)	δέρματα καου- τσούκ
Κεϋλάνη	65.607	7.288	101	Κολόμπο (362)	κανέλλα, τέϊον, ἰνδ. καρύδια

Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶναι πολὺ μεγάλη, ἀναλόγως πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὸν πλοῦτον τῆς χώρας. Τοῦτο ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ διανομὴ αὐτοῦ ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν βροχῶν καὶ τῶν ποταμῶν. Οἱ ἄνθρωποι συμπυκνοῦνται εἰς τὰ εὐφορα μέρη, δηλαδὴ εἰς τὸ δέλτα καὶ παρὰ τὸν Γάγγην ποταμόν, οὕτω δὲ αἱ ἐσωτερικαὶ περιοχαὶ ἔχουν μικρὰν πυκνότητα. Τὰ 9/10 τῶν Ἰνδῶν ζοῦν εἰς τοὺς ἀγροὺς κατὰ μικρὰ χωρία, ὅπου καὶ αἱ οἰκιακαὶ βιοτεχνίαι. Διὰ τοῦτο αἱ μεγάλαι πόλεις εἶναι ὀλίγαι (ἴδε ἄνωτέρω πίνακα).

Κύριαι θρησκείαι τῶν Ἰνδιῶν εἶναι ὁ **Ἰνδοϊσμός** ἢ **Βραχμанизμός** καὶ ὁ **Ἰσλαμισμός** (Μωαμεθανισμός). Ὁ **Βουδδισμός** συναντᾶται σχεδὸν μόνον εἰς τὴν Κεϋλάνην. Οἱ Ἰνδοῖσται πιστεύουν εἰς τὸν θεὸν Βραχμᾶνα ὡς «ψυχὴν τοῦ κόσμου» καὶ οἱ ἱερεῖς τῶν λέγονται Βραχμᾶνες. Πιστεύουν ὅμως καὶ εἰς ἄλλας θεότητας καὶ ἔχουν πολλὰς προλήψεις καὶ μαγείας. Αὐταὶ φαίνεται ὅτι προέρχονται ἀπὸ τὰς ἐντυπώσεις τῶν κινδύνων καὶ τῶν φοβερῶν φυσικῶν καταστροφῶν, αἱ ὁποῖαι συμβαίνουν εἰς τὴν χώραν τῶν. Πιστεύουν ὅτι ἡ ψυχὴ τῶν μετὰ θάνατον μεταβαίνει εἰς ἄλλον ἄνθρωπον ἢ ζῶον. Διὰ τοῦτο σέβονται τὰ ζῶα καὶ δὲν τρώγουν κρέας· τρέφονται κυρίως ἀπὸ φυτὰ. Κατ' ἔτος ἑκατοντάδες χιλιάδων συρρέουν εἰς θρησκευτικὰ πανηγύρεις, αἱ ὁποῖαι γίνονται εἰς τὰς ἱεράς τῶν πόλεις, ὅπου ὑπάρχουν ἀξιοθαύμαστοι νοοὶ στολισμένοι μὲ μεγάλα ἀγάλματα. Ἡ **Μπεναρὲς** (355) εἶναι ἐν τοιοῦτον θρησκευτικὸν κέντρον. Ἐκεῖ εἰς τὰ ὕδατα τοῦ ἱεροῦ Γάγγου πιστεύουν οἱ Ἰνδοὶ ὅτι μὲ ἓνα λουτρὸν κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου καθαρίζονται ἀπὸ πᾶν ἀμάρτημα. Εἰς τὰ περίχωρα τῆς Βομβάης ζοῦν οἱ αἰρετικοὶ **Πάρσοι**, οἱ ὁποῖοι λατρεύουν τὸ πῦρ καὶ ἐκθέτουν τοὺς νεκροὺς τῶν εἰς τοὺς «πύργους τῆς σιωπῆς», διὰ νὰ καταφαγωθοῦν ἀπὸ ὄρνεα.

VI. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΙΝΔΙΩΝ

1. **Ἡ γεωργία.** — Αἱ εὐνοϊκώτεραι περιοχαὶ διὰ τὴν γεωργίαν εἶναι τὰ δέλτα καὶ αἱ ὑγραὶ πεδιάδες. Οἱ χωρικοὶ ἀγνοοῦν τὰς γεωργικὰς μηχανὰς καὶ τὴν λίπανσιν τῶν ἀγρῶν, οὔτε ἐκτελοῦν ἔργα ἀρδευτικά. Εἰς ὀλίγα μόνον μέρη οἱ Ἄγγλοι ἔχουν κατασκευάσει φράγματα δι' ὕδαταποθήκας, ἀρτεσιανὰ φρέατα ἢ ἀρδευτικὰς διώρυγας. Διὰ τοῦτο διακρίνομεν τὰς φυτείας τῶν ἰθαγενῶν, αἱ ὁποῖαι προορίζονται διὰ τὴν διατροφὴν τῶν, καὶ τὰς φυτείας, αἱ ὁποῖαι προορίζονται πρὸς ἐξαγωγὴν.

α) **Αἱ φυτεῖαι τῶν ἰθαγενῶν.** Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀνήκει ἡ ὀρυζα, προϊόν τῶν δέλτα, τροφή τῶν πλουσίων· ὁ κέχρος, προϊόν τῶν μᾶλλον ξηρῶν περιοχῶν, προορίζεται διὰ τοὺς πτωχοὺς· ὁ σίτος καὶ ὁ ἄραβόσιτος καλλιεργοῦνται

εἰς τὴν Πενταποταμίαν καὶ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰνδοῦ· τὸ ζαχαροκάλαμον καλλιεργείται εἰς τὰς παραλίους πεδιάδας.

β) Αἱ φυτεῖαι τῆς ἐξαγωγῆς. Αἱ μεγάλοι φυτεῖαι, τῶν ὁποίων τὰ προϊόντα ἐξάγονται, εἶναι τοῦ τεύου, τοῦ καφέ καὶ τοῦ βάμβακος. Αἱ τεῖοφυτεῖαι εἶναι ἐγκατεστημέναι ἐπὶ τῶν ὑγρῶν κατωφρειῶν τοῦ Ἀσσάμ καὶ τῆς Κεϋλάνης καὶ ἀποφέρουν τὸ ἥμισυ τοῦ εἰς τὸν κόσμον παραγομένου τεύου. Ὁ καφὲς καλλιεργείται ἐπὶ τῶν Δυτικῶν Γαταίων, ὁ δὲ βάμβαξ εὐδοκιμεῖ πανταχοῦ, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ποιότης αὐτοῦ δὲν εἶναι καλή. Καλλιεργοῦνται ἀκόμη τὸ λίνον καὶ ἡ γιούτα (ἡ τελευταία χρησιμοποιεῖται διὰ σάκκους καὶ καραβόπανα).

28. Συγκομιδὴ καουτσούκ εἰς Κεϋλάνην.

Εἰς τὸ Ν.Δ. Δεκάν καὶ τὴν Κεϋλάνην καλλιεργοῦνται τὸ καουτσούκ καὶ τὰ ἄρωματικά, ὡς τὸ πέπερι καὶ τὸ κινάμωμον, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἦσαν περιζήτητα.

2. Ἡ κτηνοτροφία. —

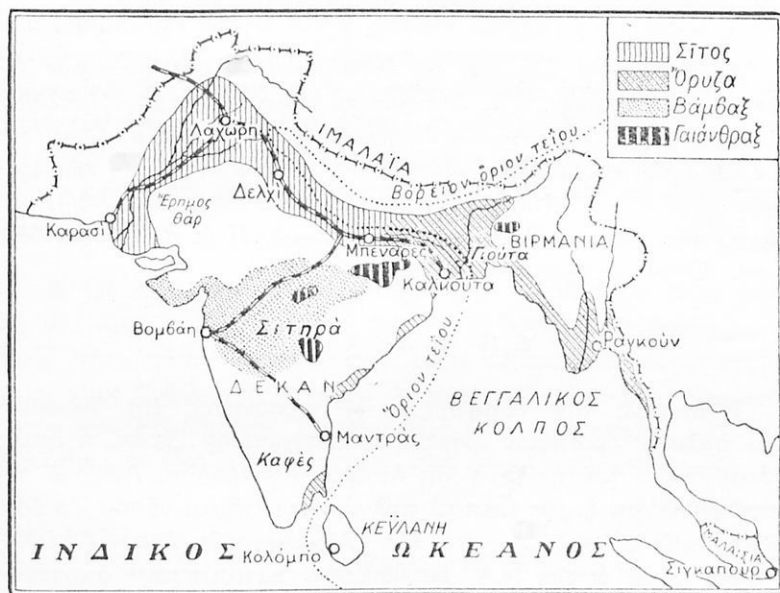
Εἰς χώραν, ὅπου ἡ θρησκεία τῆς πλειονότητος τῶν κατοίκων ἀπαγορεύει τὴν χρῆσιν κρέατος, ἡ κτηνοτροφία δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔχῃ σημασίαν. Τρέφονται μόνον βοῦλοι διὰ τὰς ἐργασίας τῶν ὀρυζάνων, χοῖροι καὶ πτηνὰ.

3. Ἡ βιομηχανία.— Ἡ βιομηχανία ἔχει δύο ὄψεις: ἀρχαίαν καὶ νέαν.

α) Ἡ ἀρχαία βιομηχανία, κυρίως ἡ ὕφαντουργία καὶ ἡ χαλκουργία, ὑφίσταται εἰς τὰ χωρία ὡς οἰκογενειακὴ βιοτεχνία διὰ τὴν κατασκευὴν ἀντικειμένων πρώτης ἀνάγκης. Οἱ Ἀγγλοὶ δὲν ὑπεστήριξαν τὴν βιομηχανίαν ταύτην διὰ μεγάλων ἐγκατα-

στάσεων, φοβούμενοι μήπως τὰ ἰθαγενῆ προϊόντα συναγωνισθοῦν ἐπιτυχῶς τὰ ἰδικά των. Ἐν τούτοις εἶδη τινὰ εἶναι παγκοσμίως φήμης ὡς τὰ σάλια τῆς Κασμῖρης (εἰς τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ Ἰνδοῦ) καὶ τὰ γλυπτὰ κομψοτεχνήματα ἐξ ἐλεφαντοστοῦ καὶ ὀρει-
χάλκου τῆς Μπεναρές.

β) Ἡ νέα βιομηχανία στηρίζεται εἰς τὴν ἀφθονίαν τοῦ γαι-
άνθρακος, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται εἰς ὠρισμένας θέσεις. Αἱ Ἰν-

29. Οικονομικὴ χάρτης τῶν Ἰνδιῶν

δαί ἔχουν προσέτι καὶ μαγγάνιον, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐξαγωγή κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν κόσμον, μόλυβδον καὶ ὀλίγον σίδηρον.

Αἱ κύρια βιομηχανίαι εἶναι ἡ ὑφαντουργία καὶ ἡ μεταλλουργία. Κέντρα τῆς βιομηχανίας τοῦ βέμβακος εἶναι ἡ Βομβάη καὶ ἡ Μαντράς, τοῦ λίνου ἡ Βομβάη καὶ τῆς γιούτας ἡ Καλκούτα.

4. Τὸ ἐμπόριον.—Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῶν Ἰνδιῶν ἐνεργείται κυρίως διὰ τοῦ λιμένος τῆς Καλκούτας, τῆς δὲ Κεϋλάνης διὰ τοῦ Κολόμπο. Αἱ Ἰνδαὶ ἐξάγουν περισσότερον παρ' ὅ,τι εἰσάγουν. Μεγάλαι ποσότητες βάμβακος, γιούτας, τείου, καφέ, καουτσούκ καὶ σίτου ἐξάγονται εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Ἰαπωνίαν καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ εἰσάγονται βιομηχανικὰ εἶδη τῆς Ἀγγλίας.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσάγονται τὰ ἐξῆς προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν : τείου, κανέλλα, πέπερι, κάνναβις, λιναρόσπορος καὶ ἄλλα.

Ἀσκήσεις.—1. Σύγκρινε τὴν ἑκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν τῶν Ἰνδιῶν μὲ τὴν Εὐρώπην. — 2. Σύγκρινε τὸ δασικὸν ὄριον τῶν Ἰμαλαῶν (4.000 μ.) πρὸς τὸ ὄριον τῶν ἐλληνικῶν ὄρέων (1.800 μ.) καὶ ἐξηγήσῃς τὸν λόγον τῆς διαφορᾶς ταύτης. — 3. Ὀνόμασε προϊόντα τῶν τροπικῶν χωρῶν. — 4. Δεῖξε τὴν ἡπειρωτικὴν ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας καὶ ὀνόμασε τὰς χώρας, τὰς ὁποίας διέρχεται. — 5. Ποία ἡ θαλασσία ὁδὸς ἐκ τῆς Μεσογείου πρὸς τὰς Ἰνδίας;

2. Η ΙΝΔΟΚΙΝΑ

1. Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.—Ἡ χερσόνησος τῆς Ἰνδοκίνας εἶναι παλαιὸν ὀροπέδιον ἀνῆκον εἰς ἑκτενεστέραν ξηράν, ἣ ὅποια ἄλλοτε ἦν ὡνε ταύτην μετὰ τῆς ἡπείρου Αὐστραλίας. Λείψανα τῆς καταβυθισθείσης ξηρᾶς εἶναι αἱ πολυάριθμοι Ἰνδικαὶ νῆσοι. Τὸ ὀροπέδιον ὀρίζεται πρὸς Α. ὑπὸ τῶν **Ἀνναμιτικῶν** ὄρέων-(2.500) μ. ὕψος), τὰ ὅποια Ν.Α. διευθυνόμενα καταπίπτουν ἀποτόμως εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς νοτίας Σινικῆς θαλάσσης. Δυτικῶς τὸ ὀροπέδιον διασχίζουν καὶ ἄλλαι ὀροσειραί, διευθυνόμεναι πρὸς Ν. Μία ἐξ αὐτῶν προεκτείνεται εἰς τὴν στενὴν χερσόνησον **Μαλάκκαν**, ἣ ὅποια πλησιάζει τὸν Ἰσημερινὸν καὶ χωρίζει τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ἀπὸ τὸν Εἰρηνικόν. Μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς νήσου **Σουμάτρας** σχηματίζεται ὁ πορθμὸς τῆς Μαλάκκας, σπουδαῖος διὰ τὴν στρατηγικὴν του θέσιν.)

Μεταξὺ τῶν ὀροσειρῶν ἀνοίγονται μακραὶ κοιλάδες καὶ βαθύπεδα, τὰ ὅποια προσχώνονται ὑπὸ μεγάλων ποταμῶν καὶ τελειώνουν εἰς δέλτα. Κύρια βαθύπεδα εἶναι τὰ τῶν ποταμῶν

Ἰραβάδη, Σαλουήν, Μέναμ, Μεκόνγκ καὶ τὸ τοῦ **Τογγίνου**, τὸ ὁποῖον διαρρέει ὁ **Ἐρυθρὸς ποταμός**.

Ἡ χερσόνησος λέγεται **Ἰνδοκίνα**, διότι εἶναι ἡ διάβασις ἀπὸ τὰς Ἰνδίας εἰς τὴν Κίναν.)

2. Τὸ κλίμα καὶ ἡ βλάστησις.—Ἡ Ἰνδοκίνα, ἐπειδὴ κεῖται εἰς τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος μὲ τὰς Ἰνδίας, ἔχει ὁμοίως κλίμα τροπικόν, μὲ τὴν αὐτὴν βλάστησιν καὶ τὰ αὐτὰ προϊόντα. Τὸ κλίμα διαφέρει ὅμως ἐκεῖ ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι ὑψηλόν· τὰ ὑψηλὰ μέρη τοῦ Βορρᾶ ἔχουν χειμῶνα ψυχρὸν μὲ πτώσεις χιόνος· εἰς τὸ νότιον μέρος, ὅπου εἶναι ἡ χερσόνησος τῆς Μαλάκκας, τὸ κλίμα εἶναι θερμότερον, αἱ δὲ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, διότι δὲν πνέουν εἰς αὐτὴν οἱ μουσσῶνες.

Ὅπου τὸ κλίμα εἶναι περισσότερον βροχερόν, ἐκεῖ ὑπάρχουν πυκνὰ δάση, ἐνῶ εἰς τὰ ξηρότερα μέρη ἐπικρατοῦν αἱ σαβάναι ἢ αἱ στέππαι.

3. Οἱ κάτοικοι.—Οἱ κάτοικοι τῆς χερσονήσου εἶναι μιγάδες ἐξ Ἰνδῶν καὶ Κινέζων καὶ διὰ τοῦτο λέγονται Ἰνδοκινέζοι. Οἱ πρὸς τὰς Ἰνδίας γειτονεύοντες ἔχουν ὁμοιότητα περισσότεραν πρὸς τοὺς Ἰνδοὺς, οἱ δὲ πρὸς Α. πρὸς τοὺς Κινέζους. Θρησκείαν ἔχουν τὸν Βουδδισμόν. Εἰς τὴν Μσλαϊκὴν χερσόνησον κατοικοῦν **Μαλαῖοι**, οἱ ὁποῖοι προέρχονται ἀπὸ ἐπιμιξίαν κιτρίνων καὶ μαύρων.)

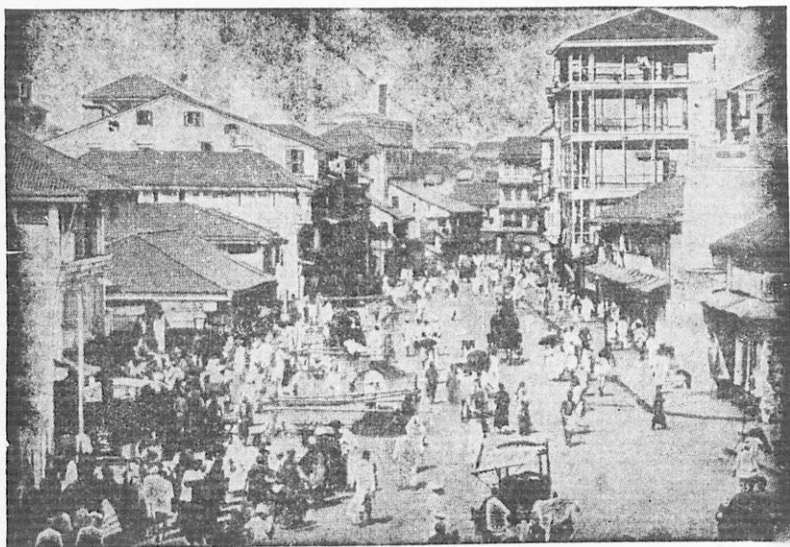
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΙΝΔΟΚΙΝΑΣ

Εἰς τὸ βόρειον καὶ δυτικὸν τμήμα τῆς Ἰνδοκίνας ἐκτείνεται ἡ **Ὁμοσπονδιακὴ Δημοκρατία τῆς Βερμανίας**, εἰς τὸ κεντρικὸν τμήμα αὐτῆς τὸ βασίλειον τοῦ **Σιάμ** ἢ **Ταϊλάνδης**, δηλ. χώρα τῶν Τάι, καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν τμήμα ἐκτείνεται ἡ **Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα**. Εἰς τὴν χερσόνησον τῆς Μαλάκκας εἶναι ἐγκατεστημένη ἡ **Μαλαϊκὴ Ἐνωσις**, ἡ δὲ **Σιγγαπούρη** ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν ἀποικίαν τῆς Ἀγγλίας.

1. Ἡ Δημοκρατία τῆς Βερμανίας.—Ἡ Δημοκρατία τῆς

Βιρμανίας (677.545 τετραγ. χιλιόμ., 18.674.000 κατ.) κατέχει τὸ Β.Δ. τμήμα τῆς Ἰνδοκίνας καὶ εἶναι μία τελείως ἀνεξάρτητος Δημοκρατία, ἀποσπασθεῖσα τὸ 1948 ἀπὸ τὴν Βρεττανικὴν Κοινοπολιτείαν, μὲ ἀφθόνους πλουτοπαραγωγικούς πόρους. Ὁ μέγας πλοῦτος αὐτῆς εἶναι ἡ **ῥρυζα**, ἡ δὲ πόλις **Ρανγκούν** (500) εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἀγορὰ τοῦ προϊόντος τούτου, κειμένη ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ἰραβάδη, ὁ ὁποῖος εἶναι πλωτός.

Φυσικὸς πλοῦτος εἶναι τὸ **πετρέλαιον** κατὰ τὴν ἄνω κοι-

30. Σιγκαπούρη. Ἡ κίνησις εἰς τὰς κεντρικὰς ὁδοὺς.

λάδα τοῦ Ἰραβάδη, ὁ **κασσίτερος**, καὶ ἐκ τῶν δασῶν τῶν ὄρέων τὸ **τικόξυλον**, τὸ ὁποῖον εἶναι καταλληλότατον διὰ τὴν ναυπηγίαν.

2. Τὸ Βασίλειον τοῦ Σιάμ.— Τὸ Σιάμ (511.937 τετραγ. χιλ., 18.836.000 κατ.) εἶναι ἀνεξάρτητον Βασίλειον, εὐρισκόμενον εἰς τὸ κέντρον σχεδὸν τῆς χερσονήσου τῆς Ἰνδοκίνας καὶ περιβαλλόμενον πρὸς Α. καὶ ΒΑ. ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἰνδοκίνας καὶ πρὸς Δ. καὶ Β.Δ. ὑπὸ τῆς Βιρμανίας.

Καὶ τοῦτο ἔχει πλοῦτον ὀρύξης, ἡ ὁποία ἐξάγεται εἰς τὴν Κί-
ναν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Λιμὴν ἐξαγωγῆς εἶναι ἡ **Βανγκὼν** (836)
εἰς τὸν ποταμὸν Μέναμ, ἡ ὁποία εἶναι καὶ πρωτεύουσα τοῦ βα-
σιλείου. Τὸ Σιάμ ἔχει καὶ φυσικὸν πλοῦτον **ξυλείαν** καὶ **κασσί-
τερον**. Οἱ Σιαμαῖοι χρησιμοποιοῦν μὲ πολλὴν ἐπιτηδεϊότητα τοὺς
ἐλέφαντας εἰς τὰς ἐργασίας των.)

3. Ἡ Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα.— Ὁ ὅρος Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα εἶναι
ὅλως τεχνητὸς μὴ ὑφιστάμενος ἐπιστήμῳ. Χαρακτηρίζομεν οὕτω
τὰ βασίλεια: α) τοῦ **Βιετνάμ** (329.600 τετραγ. χιλ., 25.000.000
κατ.) μὲ πρωτεύουσαν τὴν **Σαϊγκὼν** (492), β) τοῦ **Λάος** (236.800
τετραγ. χιλ. 1.200.000 κατ.) μὲ πρωτεύουσαν τὴν **Βιεντιὰν** (15)
καὶ γ) τῆς **Καμπότζης** (139.000 τετραγ. χιλ., 3.800.000 κατ.)
μὲ πρωτεύουσαν τὴν **Πνὸμ - Πένχ** (127), τὰ ὁποῖα εἶναι μέλη τῆς
Γαλλικῆς Ἐνώσεως.

Ἡ Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα, πλὴν τῆς μεγάλης παραγωγῆς τῆς ὀρύ-
ξης εἰς τὸ δέλτα τοῦ Μεκόνγκ, παράγει καὶ ἀραβόσιτον, μέταξαν,
τέιον, ζαχαροκάλαμον κ.ἄ. Εἰς τὰς ἀκτὰς ἔχει πλοῦτον ἰχθύων· ἡ
ἀλιεῖα ὅμως εὐρίσκεται εἰς χεῖρας τῶν Κινέζων.

Μέγας λιμὴν εἶναι ἡ **Σαϊγκὼν** εἰς τὴν βορείαν γωνίαν τοῦ δέλ-
τα τοῦ Μεκόνγκ.

Εἰς τὴν Ἰνδοκίναν, ἐπεὶδὴ τὸ κλίμα τῆς διὰ τοὺς Εὐρωπαίους
εἶναι ἀνθυγιεινόν, ὀλίγοι ἄποικοι κατοικοῦν, ἐνῶ οἱ Κινέζοι εἶναι
πολλοί.

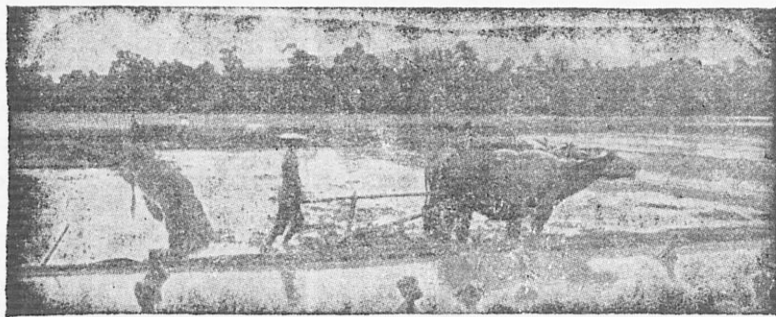
Μικρὸν μέρος ἀπὸ τὰ ἐξαγόμενα ἐμπορεύματά της διευθύνε-
ται εἰς τὴν Γαλίαν· τὸ μεγαλύτερον μέρος διευθύνεται πρὸς τὴν Κί-
ναν, τὴν Σιγγαπούρην καὶ τὴν Ἀγγλίαν.

4. Ἡ Μαλαϊκὴ Ἐνωσις.— Ἡ Μαλαϊκὴ Ἐνωσις εἶναι ἄ-
θροισμα 10 ἰθαγενῶν κρατῶν ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν ἐπικυριαρχίαν.
Αὕτη ἔχει δύο μεγάλας πηγὰς πλούτου, τὸ **καουτσούκ** καὶ τὸν **κασ-
σίτερον**. Τὸ καουτσούκ ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐβέας, μεγάλου δένδρου,
τοῦ ὁποίου αἱ φυτεῖαι καταλαμβάνουν ὅλα τὰ χαμηλὰ μέρη τῶν
ὀρέων. Κατὰ τὰ προϊόντα ταῦτα ἡ Μαλαισία ἔρχεται πρώτη εἰς
τὸν κόσμον.

Τὸ ἐμπόριον ἐνεργεῖται διὰ τῆς **Σιγγαπούρης** (450), ἡ

ὁποία κεῖται εἰς νησίδα, κατὰ τὴν ἔξοδον ἐκ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκκας εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν. Εἶναι τὸ « Γιβραλτάρ » τῆς Ἀπω Ἀνατολῆς, δηλαδή μεγίστη ναυτικὴ βάσις τῶν Ἀγγλων.

Ἡ ὄρυζα.—Ἰσως οὐδὲν ἄλλο φυτὸν εἰς τὸν κόσμον ἔχει τόσην σημασίαν διὰ τὴν τροφήν τῶν ἀνθρώπων, ὅσῃν ἡ ὄρυζα. Πλέον τοῦ ἑνὸς τρίτου τῆς ἀνθρωπότητος τρώγει καθ' ἡμέραν ὄρυζαν. Τίς ἐξ ἡμῶν σκέπεται τὴν κοπιώδη ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖ ὁ γεωργὸς τῆς ὀρύξης; Εἰς πολλὰς ὀρυζοφόρους χώρας καίουν τὰς καλάμας, αἱ ὁποῖαι παραμένουν εἰς τὸν ἀγρὸν μετὰ τὸν τελευταῖον θερισμόν, ρίπτουν λάσπην, σεσηπότας ἰχθῦς καὶ ἀπορρίμματα, διὰ νὰ λιπάνουν τὸ ἔδαφος. Ἐπειτα ἀνασκάπτουν τοῦτο ἡ ὀργώνουν μὲ ζεῦγος βουβάλων. Ἐνταῦθα μεταφυτεύουν ἕνα πρὸς ἕνα ἐκ τῶν βλαστῶν, οἱ ὁποῖοι ἀνεπτύχθησαν εἰς ἰδιαίτερον φυτῶριον. Ὁ ἀγρὸς, ὁ ὁποῖος περιβάλλεται διὰ μικρῶν

31. Ἡ καλλιέργεια τῆς ὀρύξης (ἄροτρίσεις).

ὄχθων, πληροῦται ὕδατος. Εἰς ὀρεινὰς περιοχάς, ὅπου οἱ ὀρυζῶνες κεῖνται κατὰ βαθμίδας, ὅπως παρ' ἡμῖν πολλὰκις οἱ ἀμπελώνες, ὁ γεωργὸς ἀναγκάζεται νὰ μεταφέρῃ τὸ ὕδωρ εἰς τὰ ξηρὰ ὀρεινὰ μέρη δι' ἀντλήσεως ἢ ὑψωτικῶν ἐγκαταστάσεων. Ὡς μικραὶ λίμναι λάμπουν κατὰ καιροὺς οἱ ποτισμένοι ὀρυζῶνες εἰς τὰς θερμὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Πολλὰκις ὁ ἄνθρωπος κατακόπτει τὸ ἀρχέγονον δάσος διὰ νὰ ἐγκαταστήσῃ ὀρυζῶνας, ὅποτε αἱ ρίζαι τῶν χόρτων διατηροῦν διαρκῆ λίπανσιν. Ὁ κάλαμος τῆς ὀρύξης αὐξάνει ταχέως. Ἡ ὠραιότης τοῦ τοπίου τῶν πρασίνων ὀρυζῶνων ἐμφανίζεται κατὰ τὸ θέρος, ἰδίως εἰς τὴν Ἰαπωνίαν. Ὀλίγας ἐβδομάδας μετὰ τὴν μεταφύτευσιν, οἱ στάχυες ὠριμάζουν. Τότε τὸ ὕδωρ διοχετεύεται εἰς ἄλλον ἀγρὸν. Οἱ στάχυες ἀποκόπτονται καὶ δένονται εἰς δεμάτια. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον γίνονται εἰς ἑκαστον ὀρυζῶνα κατ' ἔτος τρεῖς ἢ τέσσαρες συγκομιδαί. Ἐν ἑκτάριον ὀρυζῶνος ἀποφέρει τόσην ποσότητα, ὅσην εἰς ἡμᾶς 20 καὶ πλέον ἑκτάρια σιταγροῦ. Τοιοῦτοτρόπως εἰς τὰς χώρας τῆς ὀρύξης ἡμποροῦν νὰ ζήσουν πολλοὶ ἄνθρωποι.

Υπάρχουν πολλά είδη ὀρύξης, διὰ τὰ ὁποῖα ἡ καλλιέργεια δὲν εἶναι πάντοτε ὁμοία. Εἰς τὰ βαθύπεδα αὐξάνει ἡ ἐλώδης ὀρυζα, εἰς δὲ τὰ ὄρη μέχρις ὕψους 1.200 μ. ἡ ὀρεινὴ ὀρυζα. Αἱ μέγισται ὀρυζοφόροι χῶραι εἶναι αἱ Ἰνδίαί, ἡ Ἰνδοκίνα, αἱ Ἰνδικαὶ νῆσοι καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία. Ὑπάρχουν προσέτι ὀρυζῶνες

32. Τοπίον ὀρυζῶνος πρὸ τοῦ θερινοῦ ἀνακτόρου παρὰ τὸ Πεκίνον.

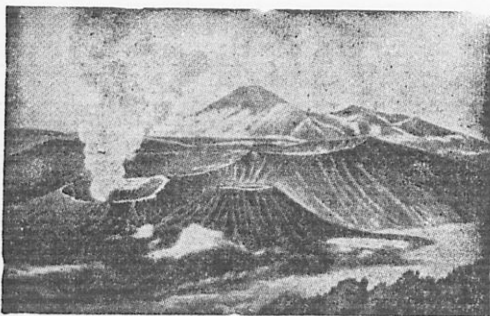
καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ μάλιστα εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Πάδου, εἰς τὴν Ἰσπανίαν, τὴν Γαλλίαν, τὴν Πορτογαλίαν καὶ ὀλίγοι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ ὀρυζοβολὼν τῆς Γῆς εἶναι ἡ Ἰνδικίνα. Μεγάλαι ποσότητες μεταφέρονται ἀπὸ τοὺς λιμένας τῆς Ραγκούν, τῆς Βανγκόκ καὶ τῆς Σαϊγκόν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν, τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Εὐρώπην.

3. ΙΝΔΙΚΑΙ ἢ ΜΑΛΑΪΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

1. Γενικά. — Αἱ Ἰνδικαὶ νῆσοι, αἱ ὁποῖαι τέμνονται ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀποτελοῦν πελωρίαν νησοσυστάδα μεταξὺ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας. Εἶναι λείψανα παλαιᾶς ξηρᾶς, τῆς ὁποίας μέγα μέρος ἐβυθίσθη εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπως εἶναι καὶ αἱ νῆσοι εἰς τὸ Αἰγαῖον. Τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὴν ἀβαθὴ θάλασσαν, ἡ ὁποία ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν νήσων τούτων, ὡς καὶ ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὀρέων. Τὰ ὄρη τῆς δυτικωτάτης τῶν νήσων, τῆς Σουμάτρας, ἐκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὴν χρεσόνησον τῆς Μαλάκκας. Ἡ μεγίστη νῆσος **Βόρνεο** καὶ ἡ **Κελέβη** κεῖνται εἰς τὸ μέσον, ἐνῶ αἱ ἄλλαι εὐρίσκονται εἰς τὰ ἄκρα : αἱ μὲν **Φι-**

Λιππίναι B. A., αἱ δὲ **Σουνδαῖαι** N. Δ. Ἐξω τούτων, πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν καὶ τὸν Ἰνδικόν, ὁ πυθμὴν τῆς θαλάσσης καταπίπτει εἰς μέγιστα βάθη. Πρὸς Α. τῶν Φιλιππίνων ἔχει μετρηθῇ βάθος 11.000 μέτρων.)

(Αἱ νῆσοι αὗται πάσχουν ἀπὸ πολλοῦς σεισμούς, συγχρό-

33. Ἡφαίστεια εἰς Ἰάβαν.

νως δὲ ὑπάρχουν εἰς αὐτὰς πολυάριθμα ἡφαίστεια. Ἡ **Ἰάβα**, ἡ ὁποία φαίνεται ὡς προέκτασις τῆς Σουμάτρας, ἔχει 120 ἡφαίστεια, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 28 εἶναι ἀκόμη ἐνεργά. Εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Σούνδης, μετὰ τῆς Ἰάβας, καὶ τῆς Σουμάτρας, τὸ ἡ-

φαίστειον **Κρακατάου** τὸ 1883 ἀνετινάχθη κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὸν ἀέρα.

2. Τὸ κλίμα. — Εἰς τὰς νήσους ταύτας ἡ μέση θερμοκρασία τῶν ἡμερῶν τοῦ ἔτους δὲν κυμαίνεται σχεδὸν καθόλου. Οὕτω δὲν ὑπάρχουν ἐποχαὶ τοῦ ἔτους, ἀλλὰ μόνον διαρκὲς θέρος. Ἔνεκα τῆς μεγάλης θερμότητος, (ἡ ἐξάτμισις εἶναι ἰσχυρά, ὁ θερμὸς καὶ ὑγρὸς ἀήρ ἀναβαίνει ὑψηλά, ὅπου ψύχεται, καὶ αἱ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὅλους τοὺς μῆνας· μεγάλη ὑγρασία παρουσιάζεται, ὅταν ὁ ἥλιος διέρχεται διὰ τοῦ ζηνίθ. Τὸ κλίμα τοῦτο λέγεται **ὕγρον τροπικόν**. Εἰς τὸ κλίμα τοῦτο ἡ ἡφαισειώδης γῆ καὶ ἡ λάβα ἀποσαθροῦνται εὐκόλως καὶ καθιστοῦν τὸ ἔδαφος εὐφορον.)

3. Βλάστησις καὶ φυτικὰ προϊόντα. — Λόγω τοῦ τροπικοῦ κλίματος αὐξάνουν πυκνὰ δάση, καλούμενα τροπικὰ ἢ παρθένα. Ἐπίσης εὐδοκιμοῦν ὅλαι αἱ τροπικαὶ καλλιέργειαι, δηλαδὴ ἡ ἐβέα,

τὸ ζαχαροκάλαμον, ἡ καφέα, ὁ καπνός, τὸ τέϊον, ἡ ὄρυζα· αἱ νῆσοι εἶναι ἐπίσης ἡ πατρίς τοῦ πεπέρεως, τῶν μοσχοκαρῦων καὶ ἄλλων ἀρωματικῶν· διὰ τοῦτο ἐλέγοντο ἄλλοτε καὶ « Νῆσοι τῶν ἀρωμάτων ».

4. Πανίς.— Εἰς τὰ πανάρχαια δάση ζοῦν ὁ ἀνθρωπόμορφος οὐρακοτάγκος, ὁ γίβων, ἐλέφαντες, ρινόκεροι, ἀγριοβούβαλοι, ἔλαφοι καὶ τίγρεις. Εἰς μίαν νῆσον τῶν Μικρῶν Σουνδαίων, τὴν Κόμοντο, ζοῦν ἀκόμη καὶ προϊστορικὰ θηρία, οἱ ὁ ῥά κ ο ι μήκους 7 μέτρων.

5. Κάτοικοι.— Ἐπειδὴ τὸ θερμὸν τροπικὸν κλίμα, λόγῳ τῆς νησιωτικῆς φύσεως, μετριάζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης, συμβαίνει ὁ πληθυσμὸς νὰ εἶναι πυκνός. Μόνον μερικὰ ἐλώδη βαθύπεδα εἶναι νοσηρὰ καὶ μένουν μὲ ἀραιὸν πληθυσμόν. Πυκνότετον πληθυσμόν ἔχει κατ' ἐξοχὴν ἡ Ἰάβα (ἴση πρὸς τὴν Ἑλλάδα, 42.000.000 κατ.), ὅπου αἱ πόλεις **Τζακάρτα** (Βαταβία 2.200 κ.) καὶ **Σουραβάγια** (500).

Ὁ πληθυσμὸς συνίσταται ἐκ **Μαλαίων**, οἱ ὅποιοι ἔχουν μελανὸν χρῶμα, μαύρην καὶ μακρὰν κόμην καὶ σῶμα εὐκίνητον. Ἄλλοτε αὐτοὶ ἦσαν τολμηροὶ θαλασσινοὶ καὶ ἐπιτήδαιοι ἀλιεῖς. Ἀπὸ τοὺς Ἰνδοὺς ἔμαθον τὴν καλλιέργειαν τῆς ὀρύζης, ὑπὸ δὲ τὴν ὁδηγίαν τῶν Εὐρωπαίων τὴν ἐγκατάστασιν τροπικῶν φυτειῶν. Εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ζοῦν οἱ **Νιγρῆται**, οἱ ὅποιοι ἔχουν χαμηλὸν πολιτισμόν καὶ ὁμοιάζουν πρὸς τοὺς Βέδδους τῆς Κεϋλάνης.

6. Πολιτικὴ κατάστασις.— Αἱ Φιλιππῖναι νῆσοι (300.000 τετ. χιλ. 20.246.000 κατ.), αἱ ὁποῖαι πρὸ τοῦ Βου παγκοσμίου πολέμου ἀνῆκον εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, σήμερον ἀποτελοῦν τὴν ἀνεξάρτητον **Δημοκρατίαν τῶν Φιλιππίνων** μὲ πρωτεύουσαν τὴν **Μανίλαν** (1.100), ἡ ὁποία ἔχει ὄψιν ἰσπανικῆς πόλεως.

Τὸ βόρειον τμήμα τῆς νήσου **Βόρνεο** (203.800 τετραγ. χιλ. 970.250 κατοίκους) ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἀποικία τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ λέγεται **Βρετανικὴ Βόρνεο**.

Τὸ ἥμισυ τῆς νήσου **Τιμόρης** (18.850 τετραγ. χιλ. 450.000 κατ.) ἔξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἀποικία τῆς **Πορτογαλίας**.

“Ὅλαι αἱ ἄλλαι νῆσοι, αἱ ὁποῖαι ἦσαν πρὸ τοῦ Βου παγκοσμίου πολέμου ἀποικία τῶν Ὑλλανδῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα **Ὑλλανδικαὶ Ἰνδία**, σήμερον ἀποτελοῦν τὴν ἀνεξάρτητον **Δημοκρατίαν τῆς Ἰνδονησίας** (1.518.345 τετραγ. χιλ. 75.000.000 κατ.), ἐκτὸς

Πίναξ 4. Ἰνδικαὶ νῆσοι.

Κράτη καὶ Ἀποικία	Σπουδαιότεραι Νῆσοι	Ἐπιφάνεια κατὰ τετρ. χιλόμε.	Κάτοικοι εἰς χιλιάδ.	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότεραι πόλεις (κατ. εἰς χιλ.)	Σπουδαιότερα προϊόντα γενικῶς
Δημοκρατία τῶν Φιλιππίνων	Φιλιππῖναι	300.000	20.246	Μανίλα (1.100)	ζάχαρις ὄρυζα καπνὸς καφές
Δημοκρατία τῆς Ἰνδονησίας	1) Ἰάβα	126.703	51.000	Τζακάρτα (2.200)	τέιον
	2) Σουμάτρα	463.000	8.000	Παλλεμπάνγκ (200)	καπνὸς
	3) Βόρνεο (ἐκτὸς τῶν Ἀγγλικῶν ἐδαφῶν)	539.460	2.168	Μπαντζερμασίν (70)	ἀρώματα
	4) Κελέβη	179.416	4.000	Ποντιάνακ (50)	ὄρυζα
Πορτογαλικὴ Τιμόρη		18.850	450	Νέον Ντίλλι (6,5)	καφές κηρὸς
Βρετανικὴ Βόρνεο		203.800	970	Κούτσινγκ (30)	καουτσούκ ἀρώματα πιπέρη

τῆς νήσου Νέας Γουϊνέας, τῆς ὁποίας ἐν τμήμα 420.000 τετ. χιλ. παραμένει ἀποικία τῆς Ὑλλανδίας μετὰ πληθυσμὸν 894.000 κατ. καὶ τὸ ἄλλο τμήμα αὐτῆς 365.000 τετ. χιλ. παραμένει ἀποικία τῆς Αὐστραλίας, μετὰ πληθυσμὸν 900.000 κατ. περίπου. Ἡ Ἰνδονησιακὴ Δημοκρατία εἶναι πλουσιωτάτη καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν **Τζακάρτα** (2.200), ἡ ὁποία πρότερον ἐλέγετο Βαταβία.

7. Τὸ ὑπερωκεάνειον ἐμπόριον τῆς Ἰνδονησίας. — Τοῦτο — λόγῳ τῆς εὐκόλου συγκοινωνίας, τῶν πλουσιῶν προϊόντων καὶ τοῦ πυκνοῦ πληθυσμοῦ — εἶναι ἄρκετὰ ἀνεπτυγμένον. Τὸ μικρὸν ἐμπόριον ἔχουν οἱ Κινέζοι καὶ οἱ Ἀραβες. Εὐρωπαῖοι εἶναι ὀλίγοι, ἀλλὰ καὶ ἐδῶ δὲν δύνανται, λόγῳ τοῦ θερμοῦ κλίματος, νὰ μένουν ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς χαμηλὰ μέρη καὶ κατοικοῦν εἰς ὑψηλὰς θέσεις.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΣΙΑΣ

Ἡ Νότιος Ἀσία ἢ αἱ Ἀνατολικαὶ Ἰνδαὶ εἶναι αἱ τροπικαὶ χῶραι τῆς Ἀσίας, δηλαδή με θερμὸν κλίμα, με ἀφθόνους βροχάς, με πυκνὰ δάση καὶ με μεγάλα ἄγρια θηρία. Ἔχουν ἔκτασιν ὡς καὶ πληθυσμὸν ἴσον σχεδὸν πρὸς τὴν Εὐρώπην. Ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους πρῶτοι οἱ Ἕλληνες ἐγνώρισαν ταύτας διὰ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὁπότε οὗτος εἶχε κατακτήσει τὴν χώραν τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ καὶ ὁ ναύαρχος αὐτοῦ Νέαρχος διέπλευσε τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν καὶ τὰ παράλια αὐτῆς. Ἀπὸ παλαιῶν χρόνων ἦσαν γνωστὰ τὰ πλούσια αὐτῶν προϊόντα, τὰ ὁποῖα μετεφέροντο εἰς Εὐρώπην. Ἡ μεταφορὰ αὕτη ηὔξησεν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῶν νέων χρόνων, ὁπότε οἱ Εὐρωπαῖοι ἀνεκάλυψαν τὴν θαλασσίαν ὁδὸν διὰ τοῦ περιπλου τῆς Ἀφρικῆς, περισσότερον δέ, ἀφ' ὅτου ἐκόπη ὁ ἰσθμὸς τοῦ Σουέζ. Αἱ σπουδαῖαι ἐνταῦθα εὐρωπαϊκαὶ κτήσεις τῶν Ἀγγλων, τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ὀλλανδῶν εἶχον ἐπαυξήσει τὸν γεωργικὸν πλοῦτον πρὸς ὄφελος τῶν κατοίκων τῆς Εὐρώπης. Εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τῆς Γῆς παράγεται τόση ὄρυζα, τόσον τέιον καὶ τόσον καουτσούκ, ὅσον εἰς τὰς Ἰνδίας, οὐδ' εὐρίσκεται τόσος κασιότερος ὅσος εἰς τὴν Μαλαισίαν.

Ἀσκήσεις. — 1. Σχεδίασε χάρτην τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἰνδοκίνας, διαίρεσε αὐτὸν εἰς κτήσεις καὶ κράτη καὶ θέσε τὰς μεγαλυτέρας πόλεις. — 2. Ὀνόμασε τὰς μεγαλυτέρας Ἰνδικὰς νήσους. — 3. Ποῦ γνωρίζεις ἄλλα ἡφαίστεια καὶ πῶς ἐξηγεῖς τὴν ὑπαρξιν τούτων; — 4. Παρακολούθησε τὴν θαλασσίαν ὁδὸν ἐκ τοῦ Ἀμστερδαμ εἰς τὴν Βαταβίαν. — 5. Ποῦ εἶναι πλησιέστερον αἱ Φιλιππῖναι, εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἢ εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας; — 6. Δεῖξε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν διεύθυνσιν τοῦ πλοῦ ἐκ τῆς Μανίλας εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας.

Γ'. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΥΨΗΛΗ Ἡ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ

Γενικά. — Ἡ Ἀνατολική Ἀσία ἐκτείνεται πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν, ὅπου τὸ ἔδαφος διακόπτεται ἀποτόμως ἐκ καταβυθίσεων καὶ ἀποχωρίζεται ἡ νησιωτικὴ συστάς τῆς Ἰαπωνίας ἀπὸ τὴν Κίναν, τὴν χερσόνησον Κορέαν καὶ τὴν Μαντζουρίαν. Αἱ ἀνατολικαὶ αὗται χώραι τῆς Ἀσίας ἀπομονοῦνται ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμον, μεσογειῶς μὲν διὰ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων καὶ τῶν ἐρήμων τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, θαλασσίως δὲ διὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ. Διὰ τοῦτο ἡ Ἀνατολική Ἀσία ἐπὶ χιλιάδας ἐτῶν εἶχεν ἰδιαίτεραν ζωὴν καὶ ἰδιαιτέρον ἀρχαιότατον πολιτισμόν. Ὅπως εἰς τὴν Νότιον Ἀσίαν, οὕτω καὶ εἰς ταύτην πνέουν μουσσῶνες, οἱ ὅποιοι φέρουν τὸ μὲν θέρος βροχάς, τὸν δὲ χειμῶνα ψῦχος. Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν ὑπάρχουν δύο μεγάλα κράτη, ἡ Ἰαπωνία καὶ ἡ Κίνα· τὸ τρίτον κράτος, ἡ Μαντζουρία, ἦτο ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἰαπωνίας μέχρι τοῦ τελευταίου Πολέμου, καὶ μετὰ ἀπ' αὐτὸν ἀνήκει εἰς τὴν Κίναν.

Εἰς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν καὶ εἰς τὸ ὑπίπεδον **Παμίρ** (στέγη τοῦ κόσμου) συναντῶνται, ὅπως καὶ εἰς τὴν ὀρεινὴν Ἀρμενίαν, πολλαὶ ὄροσειραί. Αὗται πρὸς Α. ἀπλώνονται ἀκτινοειδῶς εἰς μῆκος χιλιάδων χιλιομέτρων καὶ περικλείουν τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν. Σημυντικὰ ὄρη ἐκ βορείων ὄροσειρῶν εἶναι τὰ **Τιέν - Σάν** (δηλαδή Οὐράνια ὄρη) καὶ τὰ **Ἀλταϊκά**, τὰ ὅποια ἐκτείνονται εἰς τὰς χώρας Ἀνατολικὸν Τουρκεστὰν καὶ Μογγολίαν. Ἡ δὲ κεντρικὴ ὄροσειρὰ **Κουέν - Λούν** χωρίζει τὰς βορείους ταύτας χώρας ἀπὸ τὴν χώραν τοῦ Θιβέτ. Ὀλόκληρος ἡ χώρα πάσχει ἀπὸ ἐξαιρετικὴν ξηρότητα, ἐπεὶδὴ τὰ περίξ ὄρη ὀλίγην ὑγρασίαν ἀφίουν νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὸ ἐσωτερικόν. Εἰς τὴν Ὑψηλὴν ἢ Κεντρικὴν Ἀσίαν περιλαμβάνονται αἱ ἐξωτερικαὶ περιοχαὶ τῆς Κινεζικῆς Δημοκρατίας, ἥτοι τὸ Θιβέτ, τὸ Κινεζικὸν Τουρκεστὰν καὶ ἡ Ἑσωτερικὴ Μογγολία, περὶ τῶν ὁποίων θὰ γίνῃ λόγος ἀργότερον.

Ι. ΙΑΠΩΝΙΑ

1. **Ἐκτασις καὶ μορφή τοῦ ἐδάφους.** — Αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι κατέχουν μεγάλην ἔκτασιν· ἡ νοτιωτέρα νῆσος εἶναι πλησίον

εις τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου, ἐνῶ αἱ βορειόταται φθάνουν εἰς τὴν χερσόνησον Καμτσάτκαν, πέραν τοῦ 50οῦ παραλλήλου κύκλου. Μεταξὺ τῶν νήσων καὶ τῆς ἡπείρου σχηματίζονται ἡ **Ἰαπωνικὴ θάλασσα** καὶ ἡ **Ὁχοτσικὴ**.

Ἔνεκα τῶν γεωλογικῶν κατακρημνίσεων, αἱ νῆσοι ἔχουν πολλὰ ἡφαίστεια καὶ οἱ σεισμοὶ εἶναι συχνοί. Εἰς τὴν μεγαλυτέραν καὶ κεντρικωτέραν νῆσον, τὴν **Χόνσου**, ὑψώνεται ἡ χιονοσκεπὴς πάντοτε πυραμὶς τοῦ ἡφαιστείου **Σουτζιγιάμα** (ὕψος 3.780 μ.), τοῦ ἱεροῦ ὄρους τῶν Ἰαπώνων. Οἱ κάτοικοι διὰ τὰ ἀποφεύγουν, ὅσον ἡμποροῦν, τοὺς καταστρεπτικoὺς σεισμούς, κατασκευάζουν τὰς οἰκίας των ἐξ ἐλαφρῶς ὕλης (ξύλου ἢ χάρτου). Τὸ 1923, ἡ καταστροφή τῆς πρωτεύουσας Τόκιο εἶχε θύματα 250.000 ἀνθρώπων.

Ὅπως αἱ νῆσοι διαμελίζονται πλουσίως ὑπὸ τῆς θαλάσσης, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους ποικίλλεται μὲ τὰ ἡφαίστεια, τὰ ἀλλεπάλληλα ὄρη, τὰς ἀγρίας φάραγγας, τοὺς καταρράκτας καὶ τὰ ἀτελείωτα προσχωσιγενῆ μικροβαθύπεδα.

2. Κλίμα καὶ βλάστησις.— Λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως τῶν νήσων, τὸ κλίμα παρουσιάζεται διάφορον μεταξὺ τῆς νοτιωτάτης νήσου Ρίου-Κίου καὶ τῆς βορειοτάτης Ὑεσσῶ. Πανταχοῦ πνέουν οἱ μουσσῶνες, ὅπως καὶ εἰς τὰς Ἰνδίας, καὶ φέρουν ἀρκετὰς βροχὰς· κατὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ μουσσῶνος, ἰδίως τὸ φθινόπωρον, συμβαίνουν οἱ ἐπικίνδυνοι τυφῶνες, οἱ ὁποῖοι μὲ τὰς δίνας των καταποντίζουν πολλὰ πλοῖα. Εἰς τὴν γλυκύτητα τοῦ κλίματος, πλὴν τοῦ θαλασσίου περιβάλλοντος, συντελεῖ καὶ τὸν θερμὸν ὠκεάνειον ρεῦμα **Κουροσίβο**, τὸ ὁποῖον ἔρχεται ἐκ Νότου (ὅπως εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὸ ρεῦμα τοῦ Κόλπου). Ἀποτέλεσμα τοῦ γλυκεῶς κλίματος εἶναι ἡ πλουσία βλάστησις τῆς Ἰαπωνίας. Τὰ δάση τῶν ὀρέων κατέχουν τὸ ἥμισυ τῆς ἐπιφανείας τῶν νήσων (εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ 15%). Εἰς τὰς πεδιάδας ἐκτείνονται ὀρυζῶνες καὶ σιταγροί, οἱ ὁποῖοι συχνὰ περιβάλλονται μὲ ἰνδοκαλάμους. Τὴν ἀνοιξιν ἀπλώνεται εἰς ὅλην τὴν χώραν ἀπέραντος ἀνθισμένος κήπος μὲ διάφορα χρώματα, ἀπὸ κερασέας, ἀμυγδαλέας καὶ βερυκοκκέας, τεϊόκηποι δὲ κατέχουν τὰς κλιτῦς τῶν ὀρέων.

3. Κάτοικοι. — Ὁ πληθυσμὸς τῶν νήσων ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς **Ίάπωνας**, κιτρίνης φυλῆς, ἡ ὁποία ἦλθεν ἐκ τῆς Μογγολίας καὶ τῆς Κορέας καὶ ἀνemieίχθη μετὰ Μαλαίων. Παλαιὸς ἐγχώριος λαὸς εἶναι οἱ **Αἰνώ**, λευκῆς φυλῆς, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τὴν νῆσον Ὑεσσώ. Οἱ Ἰάπωνες εἶναι χαμηλοῦ ἀναστήματος μὲ λοξοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εὐθείας τρίχας.)

4. Ἡ Αὐτοκρατορία τῆς Ἰαπωνίας. — Ἡ Αὐτοκρατορία τῆς Ἰαπωνίας πρὸ τοῦ Βου παγκοσμίου πολέμου περιελάμβανε, ἐκτὸς τῶν Ἰαπωνικῶν νήσων, τὴν χερσόνησον **Κορέαν**, τὴν νῆσον **Φορμόζαν**, τὴν **Μαντζουρίαν** κ. ἄ. Μετὰ τὸν Βον παγκόσμιον πόλεμον περιορίσθη εἰς τὰς Ἰαπωνικὰς νήσους. Ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι πυκνός, διότι εἰς ἑκτασιν 381.000 τετραγ. χιλιομέτρων κατοικοῦν 84.000.000 κάτοικοι. Τοῦτο δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προέλθῃ μόνον ἀπὸ τὸν πλοῦτον τῆς χώρας, ἐὰν δὲν συνέτρεχε καὶ ἡ ἐπιδεξιότης καὶ ἡ φιλεργία τῶν κατοίκων, ὥστε νὰ ἀναπτυχθοῦν ὅλοι οἱ παραγωγικοὶ κλάδοι. Ἐπὶ πλέον ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Ἰαπωνικοῦ κράτους εἰς μεγάλην δύναμιν, ὃχι μόνον τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου, ἐξηγεῖται: 1) ἀπὸ τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν μέσῳ ὅλου τοῦ κόσμου, 2) ἀπὸ τὴν προσπάθειαν τοῦ Μικάδου, δηλαδὴ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ἰαπωνίας, καὶ 3) διότι οἱ Ἰάπωνες ἦλθον ἐγκαίρως εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τὸν λοιπὸν κόσμον.)

5. Γεωργικὸς πλοῦτος. — Οἱ ὀρυζῶνες παρέχουν τὴν συνηθεστέραν τροφὴν τῶν κατοίκων, ἀλλ' ἡ παραγωγή τῆς ὀρύξης δὲν ἄρκει εἰς τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν καὶ διὰ τοῦτο εἰσάγεται ὀρυζα ἐκ τῆς Ἰνδοκίνας.

Οἱ Ἰάπωνες ἀγαποῦν καὶ τὸ **τέϊον**, τοῦ ὁποίου ἡ παραγωγή εἶναι εἰς τὴν πρώτην γραμμήν. Παράγονται προσέτι ποικίλα προϊόντα τῶν εὐκραῶν κλιμάτων, ὡς σιτηρά, λαχανικὰ καὶ ὄσπρια.)

6. Ἀλιεῖα. — Εἰς τὰς θαλάσσας, καὶ ἰδίως εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἀκτάς, ἀλιεύονται ἄφθονοι ἰχθύες. Οὗτοι ὃχι μόνον ἀποτελοῦν πολύτιμον τροφὴν τῶν κατοίκων, ἀλλὰ καὶ ξηραίνονται ἡ ταριχεύονται διὰ νὰ ἀποσταλοῦν εἰς τὸ ἐξωτερικόν.)

7. Βιομηχανία.—Τὰ πρὸς βιομηχανίαν χρήσιμα ὀρυκτὰ δὲν εἶναι πολλά, ἡ δὲ ἀνάπτυξις τῆς μεγάλης βιομηχανίας τῶν Ἰαπωνίων ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν προσπάθειαν τῶν κυβερνήσεων. Οἱ Ἰάπωνες μηχανικοὶ σπουδάζουν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας. Ὁ ἐγχώριος **γαϊάνθραξ** δὲν εἶναι καλῆς ποιότητος, ἀλλὰ συμπληρῶναι τοῦτον ἡ ἀφθονία τῶν καταρρακτῶν διὰ τοῦ «λευκοῦ ἀνθρακος». Ὁ **σίδηρος** εἶναι ἐλάχιστος καὶ ἡ Ἰαπωνία προμηθεύεται ἀπὸ τὴν Κίναν· ἔχει ὁμως ἄρκετον

35. Ἀρδευσὶς ὀρυζῶνος.

Ὅπου δὲν ὑπάρχουν ἠλεκτρικαὶ ἐγκαταστάσεις πρὸς κίνησιν τοῦ τροχοῦ διὰ τὴν ὕψωσιν τῶν ὑδάτων, ὁ τροχὸς κινεῖται μὲ τὸ βᾶρος τοῦ ἐργάτου.

χαλκόν καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐξαγωγὴν αὐτοῦ ἡ Ἰαπωνία κατέχει τὴν ἑκτὴν θέσιν εἰς τὸν κόσμον.

Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν βιομηχανίαν κατέχει ἡ **ὕφαντουργία**. Ὁ βάμβαξ εἰσαγεται ἀπὸ τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Κίναν, ἡ δὲ βαμβακουργία ἀκμάζει πρὸ πάντων εἰς τὴν πόλιν Ὀζάκαν· ἡ παλαιὰ βομβυκοτροφία ἠϋξήθη ἐσχάτως πολὺ, πλῆθος δὲ ἡλεκτροκινήτων μεταξουργείων εὐρίσκονται εἰς τὸν λιμένα τοῦ Τόκιο, τὴν Ὀκοχάμαν. Ὡσαύτως ὑπάρχει καὶ **σιδηρουργία**· λόγῳ δὲ τοῦ πλούτου τῶν δασῶν ζωηρὰ **ναυπηγία**, ἰδίως εἰς τὴν Να-

γκασάκην. Ἀξιόλογος εἶναι καὶ ἡ Ἰαπωνικὴ **κεραμευτικὴ** βασιζομένη εἰς τὰ ὀρυχεῖα καολίνου.

8. Πόλεις.—Ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν νέων μεγάλων πόλεων. Σπουδαιόταται εἶναι: Ἡ πρωτεύουσα **Τόκιο** (5.385), ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἀσίας. Ἡ **Ὀκοχάμα** ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ Τόκιο (951). Ἡ **Ὀζάκα** (1.956), ἡ **Κυότο** (1.101), ἡ **Νογκόγια** (1.030) κ.ἄ.

9. Ἐμπόριον. Τὸ κατὰ ξηρὰν ἐσωτερικὸν ἐμπόριον, ἐπειδὴ δυσκολεύεται ἐκ τῆς ἀνωμαλίας τοῦ ἐδάφους, ἐνεργεῖται κυρίως διὰ τῶν θαλασσίων συγκοινωνιῶν. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον ἐνεργεῖται διὰ μεγάλου ἐμπορικοῦ στόλου, ὃς ὅποιος πρὸ τοῦ πολέμου κατεῖχε τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον· ἡ ἱαπωνικὴ σημαία συναγωνίζεται εἰς τὸν Εἰρηνικὸν μὲ τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας. Ἡ ἐργατικότης καὶ ἡ ὀλιγάρκεια τῶν Ἰαπώνων συντελοῦν, ὥστε τὰ ἐμπορεύματά των εἰς τὰς ξένας ἀγορὰς νὰ εἶναι σχετικῶς εὐθηνά, καὶ τοιοῦτοτρόπως προτιμῶνται ταῦτα εἰς βάρος τῶν εὐρωπαϊκῶν. Ἡ Ἰαπωνία ἀγοράζει βάμβακα ἀπὸ τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας καὶ τὰς Ἰνδίας, ἔριον ἀπὸ τὴν Αὐστραλίαν, σίδηρον ἀπὸ τὴν Κίνα καὶ ὄρυζαν ἀπὸ τὴν Ἰνδοκίνα. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα προμηθεύεται βωξίτην, ἔλαιον καὶ καπνόν.

36. Συλλογὴ τείου ἐν Ἰαπωνίᾳ

Ἡ ζωὴ καὶ ἡ κίνησις ἐν τῇ Ἰαπωνίᾳ. — Εἰς τὰς

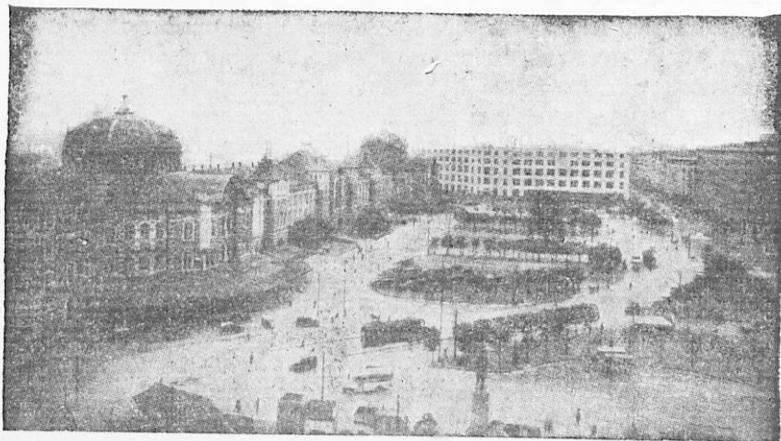
ὁδοὺς ἐπικρατεῖ ζωηρὰ κίνησις. Ἐμποροὶ διατρέχουν τὴν πόλιν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Φέρουν

τὰ ἐμπορεύματά των εἰς δύο κιβώτια ἢ καλάθια κρεμώμενα ἀπὸ τὰ ἄκρα ράβδου, ἢ ὅποια στηρίζεται ἐπὶ τοῦ ὤμου των. Ἐκαστος τοιοῦτος πλανόδιος ἔμπορος ἔχει τὴν εἰδικότητά του, τὴν ὅποιαν ἐκδηλώνει διὰ βοῆς ὅπως ἀκουσθῇ μακρὰν. Συνηθέστερος πάντων εἶναι ὁ ἰχθυωπώλης, ὁ ὅποιος πωλεῖ τὴν κυριωτέραν τροφὴν τῶν Ἰαπώνων. Διὰ διαπεραστικῶν σφυριγμάτων ἐξαγγέλλεται ὁ καθαριστὴς τῶν καπνοσυρίγγων (πιπῶν). Ἐξ ὅλων προσκαλεῖται συνηθέστερον ὁ ἐπιδιορθωτὴς ὀμβρελλῶν, διότι ἐν τῇ Ἰαπωνίᾳ βρέχει πολύ. Ὁ σκελετὸς τῆς ὀμβρέλλας συνίσταται ἀπὸ λεπτὸν ἰνδοκάλαμον, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου εἶναι προσηρμοσμένον λαδόχαρτον.

Γενικῶς ἡ εἰς τὰς ὁδοὺς ζωὴ δὲν παρέχει πλέον σήμερον τὴν ποικιλόχρωμον εἰκόνα, τὴν ὅποιαν ἄλλοτε προσέδιδον τὰ φαιδρὰ χρώματα τῶν ἐνδυμασιῶν. Ἡ Ἰαπωνίς φέρει εἰς τὸν δρόμον τὸ κιμονό, δηλαδὴ ἐσθῆτα μὲ ραβδώσεις, κυανό-

μαυρον ἢ φαιάν. Κιμονὸ μὲ ζωηρὸν χρωματισμὸν φέρουν μόνον εἰς τὴν οἰκίαν των, μὲ ζωηρὰ δὲ σχέδια μόνον τὰ παιδιά καὶ αἱ χορεύτριαι. Εἰς τὰ ἄκρα τῶν χειρίδων εὐρίσκονται σακκίδια, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν ὡς θυλάκια. Ἀπὸ αὐτὰ δὲν λείπουν τὰ μανδήλια, τὰ ὁποῖα εἶναι χάρτινα καὶ μετὰ τὴν χρῆσιν ἀπορρίπτονται.

Οἱ Ἰάπωνες φέρουν περικνημίδας ἐρραμμένας ἐκ λευκοῦ βαμβακεροῦ ὑφάσματος, εἰς τὰς ὁποίας ὁ μέγας δάκτυλος, καθ' ὃν τρόπον τὰ χειρόκτια τῶν πυγμαίων, ἔχει ἰδιαιτέραν θέσιν. Διὰ μέσου τοῦ σχηματιζομένου κοιλώματος διέρχεται ἱμᾶς τῶν σανδαλίων, ὅπως τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Εἰς τὸν δρόμον φέρουν ξύλινα σανδάλια, κατάλληλα διὰ τὰς ὑγρὰς καὶ λασπώδεις ὁδοὺς, εἶναι ὅμως

37. Τόκιο. Ἀποψὺς κεντρικοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ.

ἠναγκασμένοι νὰ βαδίζουν ἀργὰ καὶ μὲ μικρὰ βήματα. Ὄταν περπατοῦν εἰς τοὺς σιδηροδρομικοὺς σταθμούς, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐστρωμένοι μὲ σανιδώματα, προξενοῦν φοβερὸν πάταγον. Εἰς τὴν οἰκίαν ὁ Ἰάπων φέρει σανδάλια ἐξ ἀχύρου·

Αἱ οἰκίαι κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι ὀγκώδεις καὶ συνεχεῖς. Δὲν ἔχουν οὔτε καπνοδόχους, οὔτε κλίμακας, οὔτε στρεφόμενας θύρας, οὔτε ὑαλοπίνακας, οὔτε ἀποθήκην, οὔτε ἀκόμη καὶ τελείαν στέγην. Συνήθως εἶναι μονώροφοι. Οἱ τοῖχοι, οἱ ὁποῖοι χωρίζουν τὰ δωμάτια εἶναι κινητοί, ὡς καὶ αἱ χάρτιναι θύραι.* Ὅλα τὰ δωμάτια εἶναι ἐστρωμένα μὲ λευκὰς ψάθας ἐξ ἀχύρου ὀρύζης. Κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι ἐντελῶς κενά, διότι ὁ Ἰάπων δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην ἐπιπλῶν. Τὸ χαμηλὸν τραπέzion (σοφρὰς), αἱ κλῖναι καὶ τὰ λοιπὰ οἰκιακὰ σκεύη, ὅταν δὲν χρησιμοποιοῦνται, εἶναι φυλαγμένα εἰς τὴν σκευοθήκην. Ἡ κλίνη συνίσταται μόνον ἀπὸ ἓνα ἐράπτωμα, τὸ ὁποῖον ὁ κατακλινόμενος ἀπλώνει ἐπὶ τοῦ δαπέδου καὶ τὸ διπλώνει διὰ σκέπασμα. Ἀντὶ προσκεφαλαίου ὁ Ἰάπων χρησιμοποιεῖ ξύλινον στήριγμα ὅμοιον μὲ σκαμνίον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι προσκεκολλημένον στρώμα βάμβακος.

Διὰ τὴν θέρμανσιν τῶν δωματίων κατὰ τὸν χειμῶνα χρησιμοποιεῖται μικρὸν λεκανοειδὲς πύραυλον, τὸ ὁποῖον τίθεται εἰς τὸ μέσον τοῦ δωματίου με ἀναμμένους ξυλάνθρακας. Αἱ Ἰαπωνικαὶ οἰκίαι με τὴν ἐλαφρὰν ταύτην οἰκοδομικὴν ἤμπορουν νὰ ἀντεπεξέλθουν ἐναντίον τῶν συχνῶν σεισμῶν· ὁμως συχνὰ καταστρέφονται ἀπὸ πυρκαϊᾶς.

Εἰς ἐκάστην Ἰαπωνικὴν οἰκίαν ἀνήκει καὶ ἓνας κήπος. Συνήθως εἶναι τόσο μικρὸς, ὥστε δὲν ἤμπορεῖ τις νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς αὐτοῦ εἰμὴ μόνον διὰ νὰ τὸν ἴδῃ. Εἰς τὸ κηπάριον εἶναι δενδρύλλια μετὰ φροντίδος καὶ κόπου καλλιεργημένα. Εἰς ὥραιο ἱερὰ ἄλση ἐγείρονται πολλοὶ ναοί. Τὰ αὐτοκρατορικά ἀνάκτορα εἰς τὰ περί-

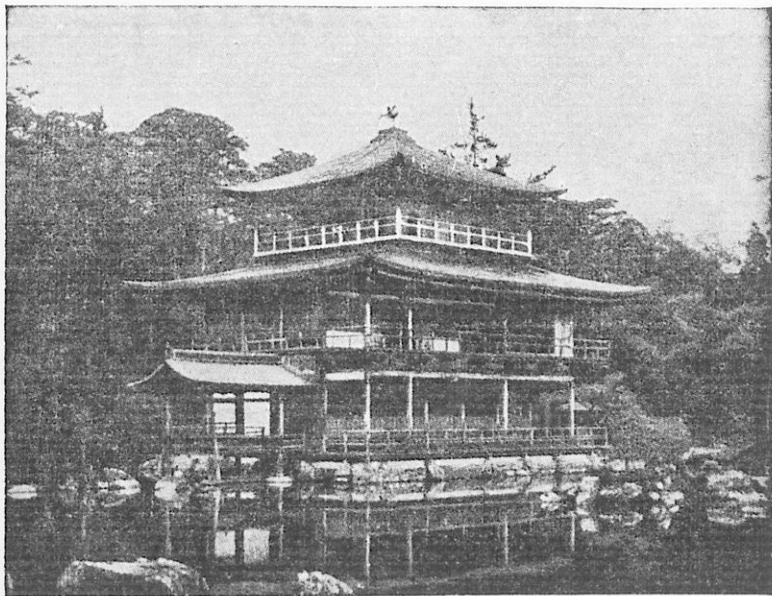
38. Σικηνὴ οἰκογενειακῆς ζωῆς τῶν Ἰαπώνων (γεῦμα).

χωρα τοῦ Κιότο περιβάλλονται ὑπὸ μεγαλοπρεπῶν κήπων, οἱ ὁποῖοι στολίζονται ὑπὸ κρεμαστῶν γεφυρῶν, τεχνητῶν βράχων, τεῖσποτείων καὶ γοητευτικῶν ἀθνήων. Σχεδὸν εἰς ἑκάστον μῆνα ἀνθοῦν ὀρισμένα εἶδη ἀνθέων. Τὸ ἔτος ἀρχίζει με τὴν ἀνθισιν τῆς δαμασκηneas, ἀκολουθεῖ ἡ ἀνθισις τῆς ροδακινέας, ταύτην δὲ διαδέχεται ἡ ἀνθισις τῆς κερασέας, ἡ ὁποία ἐορτάζεται πανηγυρικῶς, ὡς σημεῖον ἀρχῆς τῆς ἀνοίξεως. Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον ἀνθοῦν, μετὰ τὸν βίκον καὶ τὸν λωτόν, τὰ χρυσάνθεμα, τὸ ὁποῖα θεωροῦνται ὡς αὐτοκρατορικά ἀνθη.

Ἡ Ἰαπωνικὴ τροφή εἶναι ἀπλουστάτη. Ὁ λαὸς ζῇ κυρίως ἀπὸ ὀρυζαν καὶ ἰχθῦς, τοὺς ὁποίους ἡ θάλασσα ἐν ἀφθονίᾳ παρέχει. Οἱ πτωχοὶ εἰς τὰ ὄρη ἀρ-

κοῦνται εἰς τὸν κέγχρον, τὴν κριθὴν ἢ τὴν σούπαν ἀπὸ φασιόλους καὶ τὸν τυρόν. Κρέας τρώγουν σπανίως. Οἱ Ἰάπωνες ἀντὶ πηρουνίου χρησιμοποιοῦν δύο ξηλάρια, τὰ ὁποῖα στηρίζονται μεταξύ τοῦ δείκτου καὶ τοῦ μέσου δακτύλου τῆς δεξιᾶς χειρός.

Ἡ ἰαπωνικὴ εὐγένεια μᾶς συγκινεῖ. Ὁ χαιρετισμὸς των εἶναι πλήρης διατυπώσεων. Ὅταν ὁ Ἰάπων χαιρετᾷ ἐντὸς τῆς οἰκίας, γονατίζει θέτων τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἐπὶ τῆς λασπώδους ὁδοῦ τοῦτο φυσικῶς εἶναι ἀδύνατον. Κάμπτει μόνον τὰ γόνατα, ὑποκλίνεται βαθέως καὶ τριβεῖ τὰ γό-

39. Ἰαπωνικὴ παγόδα (ναὸς τοῦ Βούδδα)

νατά του καὶ διὰ τῶν χειρῶν. Ἐπειτα ροφᾷ βραδέως τὸν ἀέρα διὰ τῶν ὀδόντων οὕτως ὥστε παράγεται συριστικός ἤχος. Τὸ γελαστὸν πρόσωπον τοῦ Ἰάπωνος εἰς τὰς συναναστροφὰς δὲν δεικνύει ὑποκρισίαν τινά, ἀλλ' ἔκφρασιν καλλίστης ἀνατροφῆς.

Μία ἰαπωνὶς ὑπηρέτρια ἐζήτησε ποτὲ μὲ γελαστὸν πρόσωπον ἄδειαν ἀπὸ τὴν γερμανίδα κυρίαν της, ὅπως μεταβῇ εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς μητρὸς της. Ὅταν ἡ γανακτισμένη ἢ οἰκοδέσποινα ἐπέπληξε τὴν ὑπηρέτριαν διὰ τὸ ὕφος της, ἐκεῖνη ἀπήντησε : « Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ τολμῆσω, κυρία μου, νὰ σᾶς πικράνω ἐξ αἰτίας προσωπικῆς ὑποθέσεως ; »

(Κατὰ τὸν E. Arnhold)

2. ΚΟΡΕΑ

Ἡ χερσόνησος Κορέα (σχεδὸν διπλασία τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἑκτασιν) ἦτο κτῆσις τῆς Ἰαπωνίας. Εὐθύς ὡς ἡ Ἰαπωνία ἀπέκτισεν ἀξιόλογον στρατὸν καὶ στόλον κατέλαβε τὴν χερσόνησον τῆς Κορέας. Ἡ Κορέα τῆς ἦτο ἀπαραίτητος ὄχι μόνον λόγῳ τῆς στρατηγικῆς θέσεώς της, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν γεωργικὴν της παραγωγὴν καὶ διὰ τὸν ὀρυκτὸν πλοῦτον της. Μετὰ τὸν Βον παγκόσμιον πόλεμον ἡ Κορέα ἀπεσπάσθη τῆς Ἰαπωνίας, καὶ ἀπέτελεσε δύο αὐτόνομα κράτη (Δημοκρατίας). Αἱ δύο αὗται Δημοκρατίαι εἶναι ἡ **Βόρειος Κορέα** (127.152 τετραγ. χιλίῳ., 9.000.000 κατοίκους), ἡ ὁποία ἀνεκηρύχθη **Λαϊκὴ Δημοκρατία** κατὰ τὸ 1948 καὶ ἐτέθη ὑπὸ τὴν Ρωσικὴν ἐπιτροπὴν μὲ πρωτεύουσαν τὸ **Πιόνγκ - Γιάνγκ** (450), καὶ ἡ **Νότιος Κορέα** (93.634 τετραγ. χιλίῳ., 20.500.000 κατοίκους), ἡ ὁποία παρέμεινε Δημοκρατία δυτικοῦ τύπου ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς μὲ πρωτεύουσαν τὴν **Σεοῦλ** ἢ **Κιεζό** (1.141).

Ἡ Κορέα ἔχει μεγάλην γεωργικὴν παραγωγὴν (ὄρυζαν, σῖτον, ἀραβόσιτον, καπνὸν κ.τ.λ.) καὶ ὀρυκτὸν πλοῦτον (ἄνθρακα, σιδηρομετάλλευμα, γρανίτην, μαγνήσιον καὶ ἄρκετην ποσότητα χρυσοῦ), πλὴν ὅμως δὲν ἔχει ἀκόμη ἀξιολόγους βιομηχανίας.

3. ΚΙΝΑ (ΣΙΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ)

1. Θέσις καὶ ὄρια. — Εἰς μέγα ἡπειρωτικὸν τμήμα τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας ἐκτείνεται ἡ **Κίνα**, ἡ ὡς λέγουσιν οἱ Κινέζοι, τὸ «Κεντρικὸν Κράτος». Ἡ Κίνα εἶναι τὸ μεγαλύτερον ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν καὶ δεύτερον (μετὰ τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσην) ὡς πρὸς τὴν ἑκτασιν κράτος τοῦ κόσμου. Σήμερον ἡ Κίνα ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν **κυρίως Κίνα** (3.637.000 τετραγ. χιλίῳ., 411.100.000 κατοίκους), τὰς **Δυτικὰς Ἐπαρχίας** (Κινεζικὸν Τουρκεστάν, Τσινγκάι καὶ Σικιάνγκ, 2.952.000 τετραγ. χιλίῳ.), τὴν **Ἐσωτερικὴν Μογγολίαν** (1.094.000 τετραγ. χιλίῳ.), τὴν **Μαντζουρίαν** (1.055.000 τετραγ. χιλίῳ.) τὴν νῆσον **Φορμόζαν** (36.000 τετραγ. χιλίῳ.), καὶ τὸ **Θιβέτ** (1.215.000 τετραγ. χιλίῳ.), ἥτοι ἔχει ἑκτασιν 9.989.000 τετραγ. χιλίῳ. καὶ πληθυσμὸν 463.493.000 κατοίκους.

Αὕτη ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Ρωσίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Κιτρίνης Θαλάσσης, τῆς Ἀνατολικῆς Σινικῆς Θαλάσσης καὶ ὑπὸ τῆς Κορέας, πρὸς Ν. (ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς) ὑπὸ τῆς Νοτίας Σινικῆς Θαλάσσης, τῆς Ἰνδοκίνας, τῆς Βιρμανίας, τοῦ Νεπάλ, τῶν Ἰνδιῶν καὶ τοῦ Πακιστάν καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ρωσικοῦ Τουρκεστάν.

Ι. Η ΚΥΡΙΩΣ ΚΙΝΑ

1. Φυσικὴ ἄποψις. — Ὡς πρὸς τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλίμα διακρίνεται εἰς **Βόρειον Κίνα** καὶ **Νότιον Κίνα**.

α) Ἡ Βόρειος Κίνα ἀποτελεῖται ἀπὸ ὄρεινόν τμήμα πρὸς Δ. καὶ τὴν βόρειον κινεζικὴν πεδιάδα πρὸς Α. Αὕτη ἐσχηματίσθη ἀπὸ προσχώσεις τῶν ποταμῶν, οἱ ὅποιοι κατέρχονται ἐκ τῆς Μογγολίας, καὶ ἰδίως τοῦ Χοανγκχό, δηλαδὴ Κιτρίνου ποταμοῦ. Ὀνομάζεται τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ τὸ χρῶμα τῆς ἰλύος, τὴν ὁποίαν φέρει· τὴν ὀνομασίαν δὲ ταύτην λαμβάνει καὶ ἡ θάλασσα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκβάλλει, δηλαδὴ ἡ Κιτρίνη. Ἡ σύστασις τοῦ ἐδάφους πρὸς Δ. προέρχεται ἀπὸ τὴν πυκνὴν κόνιν, τὴν ὁποίαν ἀπὸ χιλιάδων ἐτῶν μεταφέρει ὁ χειμερινὸς μουσσὼν ἀπὸ τὰς ἐρήμους τῆς Μογγολίας. Τὸ πέτρωμα τοῦτο, πάχους ἑκατοντάδων μέτρων, εἶναι πολὺ μαλακόν καὶ λέγεται «κιτρίνη γῆ» (χοῦς). Τὰ δ' αὐτοῦ ρέοντα ὕδατα σχηματίζουν φάραγγας μὲ καθέτους ὄχθας, συγχρόνως δὲ παρασύρουν εὐκόλως τὸν χοῦν τοῦτον. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ ποταμὸς πρὸς τὸν κάτω ροῦν ἔχει ἀστάθῃ κοίτην καί, διὰ νὰ μὴ πλημμυρῇ, προστατεύεται ὑπὸ προχωμάτων 20 μ. ὕψους.

Ἡ Βόρειος Κίνα, ἐπειδὴ εἶναι ἀνοικτὴ πρὸς Β., ἔχει κλίμα ἡπειρωτικόν. Συμφώνως πρὸς τοὺς μουσσῶνας ὁ χειμὼν εἶναι τραχύς καὶ ξηρός, ἐνῶ τὸ θέρος θερμὸν καὶ βροχερόν. Τὸ ἐδαφος τοῦ χοῦς εἶναι τόσον εὐθρυπτον, ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ριζώσουν καὶ νὰ στηριχθοῦν δένδρα, καὶ διὰ τοῦτο ἡ βλάστησις εἶναι στενπώδης. Διὰ τὴν καλλιέργειαν ὅμως μικρῶν φυτῶν τὸ ἐδαφος εἶναι καταλληλότατον. Καλλιεργοῦνται ὄρυζα, σιτηρά, κέγγρος, λαχανικά καὶ ἄλλα, τρέφονται δὲ καὶ πολλὰ ζῶα.

Ἡ τραπεζοειδὴς χώρα τοῦ χοῦς. — Μεταξὺ χαμηλῶν ὄρεινῶν ἀλύσεων

ἐκτείνεται ἐν λεκανοπέδιον τῆς χώρας τοῦ χοός. Εἶναι στέππη, ἔχει ὁμως καὶ ἀγρούς. Εἰς τὸ βαθύτατον μέρος λάμπει ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου μία μικρὰ ἀλμυρὰ λίμνη. "Ὅλον τὸ λεκανοπέδιον εἶναι ἐπίπεδον. Προχωροῦμεν πρὸς μίαν διεύθυνσιν, ἀλλ' ἀπροόπτως εὐρισκόμεθα πρὸ χείλους βαθεῖς φάραγγος μὲ κατακορύφους ὄχθας. Στρεφόμεθα πλαγίως, δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἀλλὰ πάλιν μᾶς σταματοῦ ὅμοια ὄχθη. Ζητοῦμεν τρόπον ὅπως καταβῶμεν, ὥστε διὰ τοῦ βάθους τῆς φάραγγος νὰ προχωρήσωμεν πρὸς ὠρισμένην διεύθυνσιν. Τοῦτο ὁμως εἶναι ἀδύνατον. Περιπίπτομεν εἰς λαβύρινθον ἐκ φαραγγών. Ἀπὸ τὴν ἀμνηχανίαν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρισκόμεθα, μᾶς ἀπαλλάσσει εἰς ἐντόπιος ὁδηγός. Οὗτος μᾶς ὁδηγεῖ διὰ μῆς ἐπικινδύνου ὁδοῦ, ἡ ὁποία διέρχεται διὰ μέσου κλιτύων ἀπτομένων καὶ ὀλισθηρῶν καὶ κατόπιν πολλῶν κόπων φθάνομεν εἰς εὐρύχωρον κοιλάδα. Εἰς τὸ βάθος αὐτῆς καὶ ἐπὶ βαθμίδων τῶν κλιτύων ὑπάρχουν λαχανόκηποι, ἀγροὶ σίτου καὶ φασιόλων. Πανταχοῦ ἐργάζονται κατὰ πυκνὰς ὁμάδας ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παῖδια.

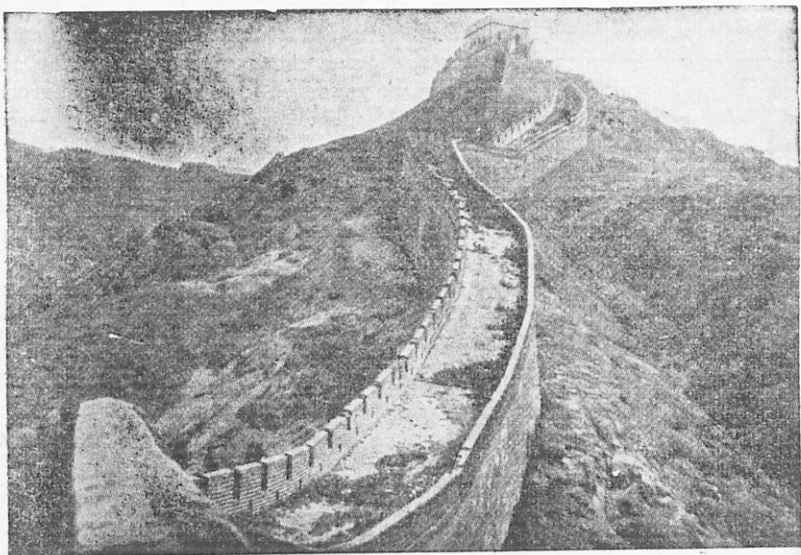
Πόθεν ἔρχονται οἱ πολυάριθμοι οὗτοι ἄνθρωποι; Οὐδαμοῦ βλέπομεν χωρίον, οὐδαμοῦ οἰκίαν. Τὴν ἀπορίαν μας λύει ὁ ὁδηγός, δεικνύων μίαν σειρὰν ὁπῶν εἰς τὰ τοιχώματα τοῦ χοός, ὑπεράνω τῶν καλλιεργουμένων βαθμίδων. Αἱ ὁπαὶ εἶναι αἱ εἰσδοὶ εἰς τὰς σπηλαιώδεις οἰκήσεις, αἱ ὁποῖαι ἀνοίγονται εὐκόλως εἰς τὸ ξηρὸν, ἀσβεστοχαργιλλῶδες καὶ ἐξαιρετικὰ λεπτόκοκκον πέτρωμα τοῦ χοός. Αἱ κατοικίαι αὐταὶ βεβαίως δὲν εἶναι καθαραί. Ἐπιχειροῦμεν νὰ εἰσέλθωμεν, ἀλλ' ἡ δυσωδία μᾶς ἀναγκάζει ἀμέσως νὰ ἐπανεέλθωμεν εἰς τὸ ὑπαιθρον. Πλήθος παιδιῶν πρὸ τῶν σπηλαίων βομβεῖ ὡς σμήνος μελισσῶν πρὸ τῆς ὁπῆς κυψέλης.

(Κατὰ τὸν S. Possarde)

β) Ἡ Νότιος Κίνα, ἡ ὁποία ὀρίζεται ἀπὸ τῆς Βορείου ὑπὸ τοῦ ὅρους Τσὶν - Λίγκ, διαφέρει καὶ κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους καὶ κατὰ τὸ κλίμα. Κατέχεται ὑπὸ παλαιῶν ὀρέων, τὰ ὁποῖα ἐκτείνονται ἐκ Β.Α. πρὸς Ν.Δ. Μεταξὺ τούτων σχηματίζονται κοιλάδες καὶ λεκανοπέδια. Μεγάλην πλωτὴν ὁδὸν σχηματίζει ὁ ποταμὸς Γιά ν γ κ - τ σ ἔ - κ ι ά ν γ κ (δηλαδὴ Κυανοῦς ποταμός), ὁ ὁποῖος μὲ τὰς προσχώσεις εἰς τὰς ἐκβολὰς του ἔχει σχηματίσει μικρὰν σχετικῶς πεδιάδα.

(Τὸ κλίμα τῆς Ν. Κίνας εἶναι πολὺ θερμότερον, ἐφ' ὅσον διὰ ταύτης διέρχεται ὁ τροπικὸς κύκλος.) Ὁ ψυχρὸς ὁμως βορρᾶς τὸν χειμῶνα εἶναι αἰσθητός. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι, ἰδίως κατὰ τὸ θέρος. "Ενεκα τοῦ θερμοῦ κλίματος ἐκτείνονται μεγάλοι σαβάνναι, ποικιλλόμεναι ὑπὸ συστάδων ἰνδοκαλάμων, εἰς δὲ τὰ ὑγρότερα μέρη δάση. Καλλιεργοῦνται κατ' ἐξοχὴν ἡ ὄρυζα καὶ τὸ τέιον, μεγάλοι δὲ φυτεῖαι μορεῶν χρησιμεύουν διὰ τὴν σιροτροφίαν.)

2. **Κάτοικοι.** Ὁ πληθυσμὸς τῆς κυρίως Κίνας εἶναι πυκνός, διότι εἰς ἐπιφάνειαν ἴσῃ πρὸς τὸ ἥμισυ τῆς Εὐρώπης κατοικοῦν ὑπὲρ τὰ 400 ἑκατομμύρια. Οἱ Κινέζοι ἔχουν μέτριον ἀνάστημα, μαύρην κόμην, πλατὺ πρόσωπον, ρίνα σιμὴν, ὀφθαλμοὺς λοξοὺς καὶ χρῶμα τοῦ δέρματος κίτρινον. Οἱ νότιοι Κινέζοι εἶναι κοντότεροι, μελαχροinoὶ καὶ εὐκίνητοτεροι ἀπὸ τοὺς βο-

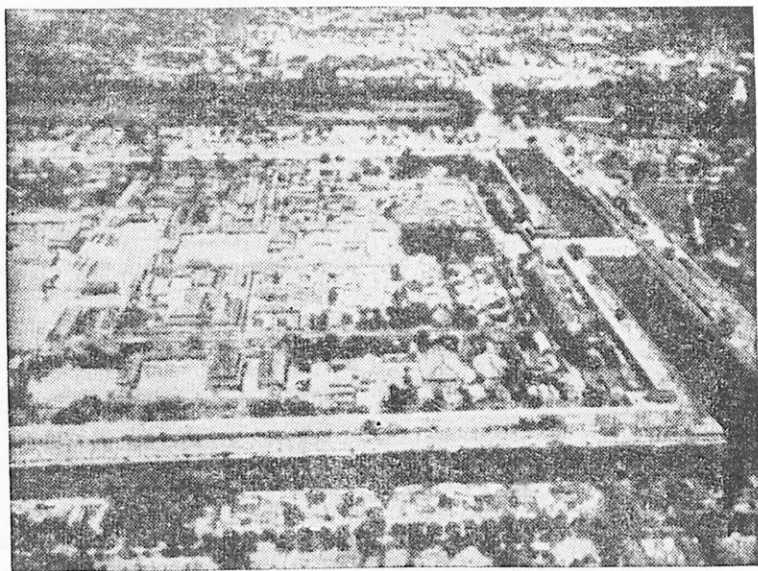
40. Τὸ μέγα Σινικὸν τεῖχος.

ρείους. Ὅλοι ὅμως διακρίνονται διὰ τὴν φιλοπονίαν των καὶ τὴν παρομιώδη των ὀλιγάρκειαν. Ὁ Κινέζος εἶναι ἐπιτήδειος ἐργάτης, ἰδίως εἰς τὴν ὑφαντικὴν καὶ τὴν ἀνθοκομίαν. Οἱ Κινέζοι πολλὸ πρὸ τῶν Εὐρωπαίων εἶχον ἐφεύρει τὸν χάρτην, τὴν τυπογραφίαν, τὴν ναυτικὴν πυξίδα, τὴν πορσελάνην καὶ τὴν πυρίτιδα· διὰ τοῦτο ὁ Κινέζος εἶναι ὑπερήφανος διὰ τὴν ἱστορίαν του καὶ τὴν πατρίδα του.

Ἡ κυρία θρησκεία τῶν Κινέζων εἶναι ἡ **προγονολατρεία**. Αὐτὴ ὡς πρὸς τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους εὐρίσκεται εἰς συνάφειαν μὲ τὸν **βουδδισμόν** καὶ μὲ ἰδιαιτέραν ἐπίσημον θρησκείαν τοῦ κρά-

τους, τὸν κομφουκισμὸν. Ὁ Κινέζος πιστεύει ὅτι τότε θὰ ἔχη ἡσυχίαν εἰς τὴν μετὰ θάνατον ζωὴν, ὅταν οἱ ἀπόγονοί του προσφέρουν εἰς αὐτὸν θυσίας καὶ λατρείας. Δι' αὐτὸ νυμφεύεται ἑνώρις, διὰ νὰ ἔχη πολλοὺς ἀπογόνους νὰ φροντίζουν διὰ τοῦτο. Πιστεύει ἀκόμη ὁ Κινέζος εἰς δεισιδαιμονίας. Ὁ δράκων εἶναι τὸ σύμβολον τῶν φυσικῶν δυνάμεων. Τὸ δὲ ἀγαπητὸν κίτρινον χρῶμα ἔχει ληφθῆ ἀπὸ τὸν εὐφορον χοῦν τῆς Βορείου Κίνας.

Ἐπὶ πολλὸν χρόνον οἱ Κινέζοι εἶχον ἀποκλείσει τὴν χώραν

41. Πεκίνον. Ἀποψὺς βορείου τμήματος τῆς πόλεως

των εἰς τοὺς ξένους. Κατὰ τὸ Β.Δ. μέρος, τὸ μέγα Σινικὸν τεῖχος ἠμπόδιζεν ἐπὶ αἰῶνας τοὺς νομάδας τῆς Μογγολίας νὰ εἰσδράμουν εἰς τὴν χώραν. Τὸ μῆκος αὐτοῦ εἶναι 2.400 χιλιόμετρα, τὸ δὲ ὕψος του εἰς πολλὰ μέρη φθάνει μέχρι 14 μέτρων. Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἡ Κίνα ἠναγκάσθη ν' ἀνοίξη εἰς τοὺς ξένους ὠρισμένους λιμένας διὰ τὸ ἐμπόριον. Ἀπὸ τότε οἱ Ἰάπωνες, οἱ Ἀμερικανοὶ καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι προσπαθοῦν νὰ ἐξοδεύουν τὰ ἐμπορεύματά των εἰς αὐτὴν καὶ συναγωνίζονται μὲ τὴν ἐντοπίαν βιομηχανίαν.

3. Κατανομή τοῦ πληθυσμοῦ - Πόλεις. — Ὁ μέγας πληθυσμὸς τῆς κυρίως Κίνας δὲν εἶναι κατανεμημένος ἐξ ἴσου· ἐνῶ τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι σχεδὸν κενόν, αἱ παράλιοι πεδιάδες ἔχουν πυκνότητα 1.400 κατοίκους καὶ πλέον εἰς 1 τετραγ. χιλιόμε. Λόγω τῆς πυκνότητος ταύτης κατοικίαι γίνονται καὶ ἐπὶ λέμβων ἢ καὶ σχεδιδιών. Οἱ κληροὶ ἔχουν τόσον πολὺ διαιρεθῇ, ὥστε αἱ οἰκογένειαι δὲν ἐπαρκοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας των· ἔνεκα τούτου ἡ Κίνα εἶναι μέγα κέντρον μεταναστεύσεως. Πλέον τῶν 35.000.000 Κινέζων ζοῦν εἰς τὴν Μαντζουρίαν, τὴν Ἰνδοκίναν καὶ τὰς Ἰνδικὰς νήσους.

Ἡ κυρίως Κίνα κατοικεῖται κατὰ χωρία καὶ μόνον τὸ 1/10 τῶν κατοίκων εἶναι εἰς πόλεις. Μεγάλαι πόλεις εἶναι εἰς τὴν Β. Κίναν τὸ **Πεκίνον** (ἢ Πείπίγκ 1.940) πρωτεύουσα τῆς Κίνας· ἐδῶ ἔμενεν ὁ αὐτοκράτωρ, ὅτε ἦτο Αὐτοκρατορία. Ἐπίνειον αὐτοῦ εἶναι τὸ **Τιέν - τσιν** (1.300). Εἰς τὴν Ν. Κίναν εὐρίσκεται ἡ **Νανκὶν** (1.000). Ὅταν ἡ χώρα κατεῖχετο ὑπὸ τῶν ἰαπωνικῶν στρατευμάτων, ἡ ἔδρα τῆς κυβερνήσεως μετεφέρθη εἰς τὸ ἐσωτερικόν, εἰς τὴν πόλιν **Τσοῦγκ - κίγκ** (1.038), ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Γιάνγκ - τσέ - κιάνγκ. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ εἶναι ἡ πόλις **Χανκούου** (1.000), μέχρι τῆς ὁποίας φθάνουν τὰ πλοῖα. Κατὰ δὲ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ εἶναι ἡ **Σαγκάη** (5.406), τὸ κέντρον τῶν ξένων ἐπιχειρήσεων. Διακρίνεται εἰς τὴν νέαν «λευκὴν» πόλιν, ὅπου κατοικοῦν Εὐρωπαῖοι, καὶ εἰς τὴν «κιτρίνην». Ἐχει μεγάλην βιομηχανίαν καὶ ζωηρὸν ἐμπόριον. Ἡ **Καντὼν** (1.495) εἶναι ἡ κυρία ἐμπορικὴ πόλις τοῦ Νότου. Μία νησίς ἀπέναντι αὐτῆς λέγεται **Χόγκ - κόγκ** καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγλους. Πόλις εἰς αὐτὴν εἶναι ἡ **Βικτωρία**.

4. Γεωργία. — Οἱ Κινέζοι διὰ νὰ ζήσουν, καλλιεργοῦν τὴν γῆν ἐντατικῶς μετὰ μεγάλου κόπου λιπαίνοντες καὶ ποτίζοντες τοὺς ἀγρούς των. Ἡ τροφή των εἶναι κυρίως φυτικὴ. Καταναλίσκουν πολλὴν ὄρυζαν καὶ ἄλλα σιτηρά, τρώγουν ἰχθῦς καὶ πίνουν τεῖον, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ἐθνικὸν ποτόν. Μεταξὺ τῶν διαφόρων φυτειῶν, αἱ σπουδαιότεραι διὰ τὴν βιομηχανίαν εἶναι αἱ φυτεῖαι τῶν μορεῶν καὶ τοῦ βάμβακος, αἱ ὁποῖαι ἔχουν μεγάλην ἔκτασιν εἰς τὴν Νότιον Κίναν. Ἡ Κίνα εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς μετάξης, ἡ ὁποία ὅμως εἶναι μετρίας

42. Ἐμπορικὴ ὁδὸς εἰς τὴν Καντώνα κατὰ τὰς πρωινὰς ὥρας.

Εἰς τὰς ἐμπορικὰς πόλεις τῆς Νοτίου Κίνας δὲν ὑπάρχουν ἀνοικταὶ πλατεῖαι ἢ κήποι, εἰμὴ μόνον στεναὶ ὁδοί. Εἰς τὴν Καντώνα αἱ ὁδοὶ ἔχουν πλάτος μόνον 3 μέτρων. Προστατεύονται ἀπὸ τὸν ἥλιον μὲ στέγην ἐκ χάρτου ἢ ὑάλου. Δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἐπὶ τῶν καταστημάτων, μεγάλαι χρωματισταὶ ἐπιγραφαὶ καὶ εἰκόνες διαφημίζουν τὰ ἐμπορεύματα.

ποιότητας καὶ χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς οἰκιακὰς βιομηχανίας, διότι οἱ Κινέζοι φοροῦν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεταξωτὰ ἐνδύματα. Μικρὰ μόνον ἐξαγωγή γίνεται τοῦ προϊόντος τούτου. Ὁ βάμβαξ ὅμως ἐξάγεται καὶ εἰς τὴν Ἰαπωνίαν.

43. Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Κίνας.

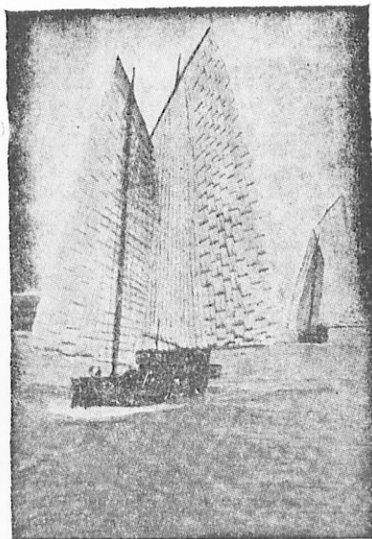
5. Κτηνοτροφία.—Εἰς τὴν χώραν ταύτην τῶν φυτοφάγων, ἡ κτηνοτροφία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη· ὑπάρχουν χοῖροι καὶ πτηνὰ διὰ τροφήν, καθὼς καὶ βούβαλοι, οἱ ὁποῖοι χρησιμοποιοῦνται διὰ τὸ ἄρστρον.

6. Ἀλιεία.—Οἱ Κινέζοι, ὡς ἰχθυοφάγοι, ἀλιεύουν ἰχθῦς εἰς τὰς ἰχθυοτρόφους ἀκτὰς τῆς Κιτρίνης θαλάσσης, ἀλλὰ μὲ μέσσα πρωτόγονα. Ἐπίσης ἀλιεύουν ἰχθῦς καὶ εἰς τὰς λίμνας. Μέρους ἐξ αὐτῶν ξηραίνουν ἢ ἀλατίζουν διὰ νὰ χρησιμεύσουν ὡς τροφή, τοὺς δὲ ἀπομένοντας μεταφέρουν εἰς τοὺς ἀγροὺς διὰ λιπάσματα.

7. Βιομηχανία.—Ἡ παλαιὰ βιομηχανία τῆς Κίνας, ἡ οἰκιακὴ, ἐξακολουθεῖ νὰ παράγῃ εἶδη διακρινόμενα διὰ τὴν στερεότητα καὶ τὴν καλλιτεχνίαν τῶν. Τοιαῦτα εἶναι γλυπτὰ ἔργα ἐκ ξύλου ἢ ἐλαφαντόδοτος, ἀγγεῖα ἐκ πορσελάνης, μετάξινα κεντήματα καὶ ἄλλα. Ταῦτα ἀγοράζουν οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ ἀπὸ τὴν Καντῶνα.

Ἡ μεγάλη ὅμως βιομηχανία ὑστερεῖ, ὅχι τόσον ἔνεκα ἐλλείψεως ὀρυκτῶν, ὅσον ἔνεκα ἐλλείψεως συγκοινωνιῶν καὶ κεφαλαίων.

Τοιοιτοτρόπως ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν ὀρυκτῶν εἶναι σχετικῶς περιωρισμένη. Ὁ ἄνθραξ εἶναι ἀφθονος Ν.Δ. τοῦ Πεκίνου καὶ εἰς τὴν δυτικὴν ἐπαρχίαν Γιουννάν. Τὸ ὑπέδαφος τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἔχει καὶ πλοῦτον σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, ψευδαργύρου καὶ ἄλλων μετάλλων. Οἱ ἐλεύθεροι λιμένες ἀνεπτύχθησαν καὶ ὡς βιομηχανικαὶ πόλεις. Ὑπάρχουν μεταλλουργεῖα εἰς τὴν Σαγκάην, τὴν Καντῶνα καὶ τὸ Τιέν - τσιν.

44. Κινεζικὸν ποταμόπλοιον.

8. Συγκοινωνία καὶ ἐμπόριον.—Ἡ ἐσωτερικὴ κίνησις τοῦ ἐμπορίου δυσκολεῖται ἔνεκα ἐλλείψεως καλῶν ὁδῶν καὶ ἐπαρκῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Ὀλίγαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐστρώθησαν ὑπὸ Εὐρωπαίων. Τὸ Πεκῖνον συνδέεται μετὰ τῆς σιβηρικῆς γραμμῆς διὰ τοῦ Τιέν - τσιν καὶ τῆς Μαντζουρίας, ὡς καὶ μετὰ τῆς

Σαγκάης καὶ τῆς Καντῶνος. Ἡ πρὸς τὴν Καντῶνα μεγάλη γραμμὴ διέρχεται διὰ τῆς Χανκούου, ὅπου φθάνει καὶ ἡ πλωτὴ συγκοινωνία διὰ τοῦ Γιάνγκ-τσέ-κιάνγκ. Κύριοι λιμένες εἶναι ἡ **Καντῶν**, ἡ **Σαγκάη**, τὸ **Τιέν-τσίν** καὶ τὸ **Τσίνκ-τάου** (884). Διὰ τῶν τεσσάρων κυρίων λιμένων ἡ Κίνα ἐξάγει βαμβακερὰ ὑφάσματα καὶ ἐκλεκτὰ μεταξωτά, γαιάνθρακας, ὡς καὶ τέιον, εἰσάγει δὲ ὄρυζαν, ζάχαριν, πετρέλαιον καὶ βιομηχανικὰ εἶδη. Ἡ εἰσαγωγὴ εἶναι πολὺ μικροτέρα τῆς ἐξαγωγῆς, ἐνεργεῖται δὲ τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον διὰ πλοίων ἀγγλικῶν, ἰαπωνικῶν καὶ ἀμερικανικῶν.)

II. Η ΜΑΝΤΖΟΥΡΙΑ

Πρὸς τὰ Β. Α. τῆς κυρίως Κίνας ἐκτείνεται ἡ χώρα τῶν **Μαντζοῦ** ἢ **Μαντζουρία**, ἥτις ἔχει ἑκτασιν 1.055.000 τετ. χιλίον. καὶ πληθυσμὸν 36.900.000 κατοίκους. Αὕτη ἐκτείνεται πρὸς Β. μέχρι τοῦ μεγάλου ποταμοῦ Ἀμούρ, πρὸς Ν. δὲ προεκτείνεται εἰς τὴν Κιτρίνην Θάλασσαν διὰ τῆς χερσονόσου Λιάο-τούνγκ, ὅπου εὐρίσκονται οἱ λιμένες **Νταϊρέν** καὶ **Πόρτ-Ἀρθούρ** φέροντες τὸ ὄνομα **Λυ-τὸ** καὶ μὲ συνολικὸν πληθυσμὸν 1.054.000 κατοίκους. Ἡ Μαντζουρία εἶναι πλουσία γεωργικὴ χώρα. Τὰ 90 % τῶν κατόικων τῆς ἀσχολοῦνται μὲ τὴν γεωργίαν. Παράγει **σόγια**, **σόργον**, **κέχρον**, **σίτον** κ.τ.λ. Ἐπειδὴ αὕτη εἶναι γεωργικὴ χώρα, οἱ Κινέζοι εἶχον ἐπιζητήσῃ εἰς ταύτην διέξοδον, διὰ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν τῶν. Ἄνω τῶν 30.000 000 Κινέζων ζοῦν σήμερον εἰς τὴν Μαντζουρίαν καὶ ὀλίγοι Ἰάπωνες 400.000 περίπου. Ἡ Μαντζουρία ἔχει καὶ ἀνεκμετάλλετον ὀρυκτὸν πλοῦτον, ἥτοι κοιτάσματα πετρελαίου, ἀργύρου, χρυσοῦ κ.τ.λ., ἀλλὰ κυρίως ἀνθρακος καὶ σιδήρου.

Πρὸ τοῦ 1932 ἡ Μαντζουρία ἀνῆκεν εἰς τὴν Κίνα. Κατὰ τὸ 1932, κατόπιν ἐπιμόνων πολέμων μεταξὺ Κινέζων καὶ Ἰαπώνων, ἀνεκηρύχθη ἀνεξάρτητος ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἰαπωνίας μὲ τὸ ὄνομα Μαντζούκουο. Μετὰ τὸν Βον παγκόσμιον πόλεμον, ἦτο ἀπὸ τὸ 1945, περιῆλθε καὶ πάλιν εἰς τὴν Κίναν. Πόλεις τῆς Μαντζουρίας εἶναι τὸ **Μοῦνδεν** (1.551), τὸ **Τσανγκτσούν** (Σίγκικ, 544). Ἡ κεντρικὴ πόλις **Χαρμπίν** (661) εἶναι κέντρον σιδηροδρομικὸν καὶ βιομηχανικόν. Ἐχει ὄψιν ρωσικὴν, διότι

ιδρύθη από Ρώσους, όταν οὔτοι κατεσκεύασαν τὸν Ὑπερσιβηρικὸν σιδηρόδρομον, ὁ ὁποῖος διήλθε διὰ τῆς Μαντζουρίας. Ὁ σιδηρόδρομος οὗτος ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν φθάνει εἰς τὸ **Βλαδιβοστόκ**, τὸ ὁποῖον εἶναι εἰς τὸν Εἰρηνικὸν Ὁκεανὸν καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Ρωσίαν. Ἐδῶ ὁ χειμὼν εἶναι τόσο ψυχρὸς, ὥστε ἐπὶ δύο μῆνας ἡ θάλασσα παγώνει καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο προσπαθοῦν τὰ παγοθραυστικά πλοῖα νὰ κρατοῦν τὸν λιμένα ἀνοικτόν.

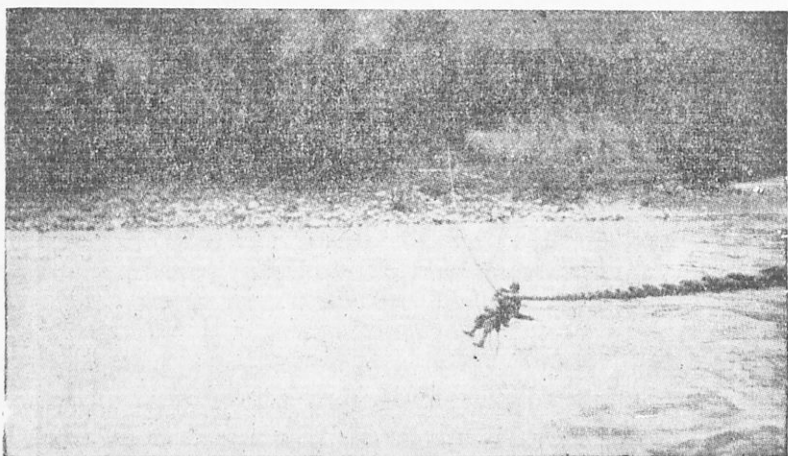
III. ΤΟ ΘΙΒΕΤ

Τὸ Θιβέτ, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται μεταξύ τῶν Ἰμαλαίων, τοῦ Κουέν - Λούν καὶ τῆς κυρίως Κίνας, εἶναι ἡ ὑψηλότερα χώρα τοῦ κόσμου (4.000 - 5.000 μ. ὕψος). Εἰς τοῦτο κάμνει ἐντύπωσιν ἡ μεγάλη ξηρασία τοῦ κλίματος, παρὰ τὰς μεγάλας βροχὰς εἰς τὰ Ἰμαλαῖα ὄρη καὶ τὰς τροπικὰς Ἰνδίας. Αἱ γιγαντιαῖαι κορυφαὶ τῆς «κατοικίας τῶν χιόνων» φαίνονται μεγαλοπρεπεῖς μέσα ἀπὸ τὴν διαυγῆ ἀτμόσφαιραν τῆς χώρας. Εἰς τὸ ὁροπέδιον τὸ βλέμμα τοῦ περιηγητοῦ συναντᾷ τὰς βαθυγαλάνους λίμνας τοῦ

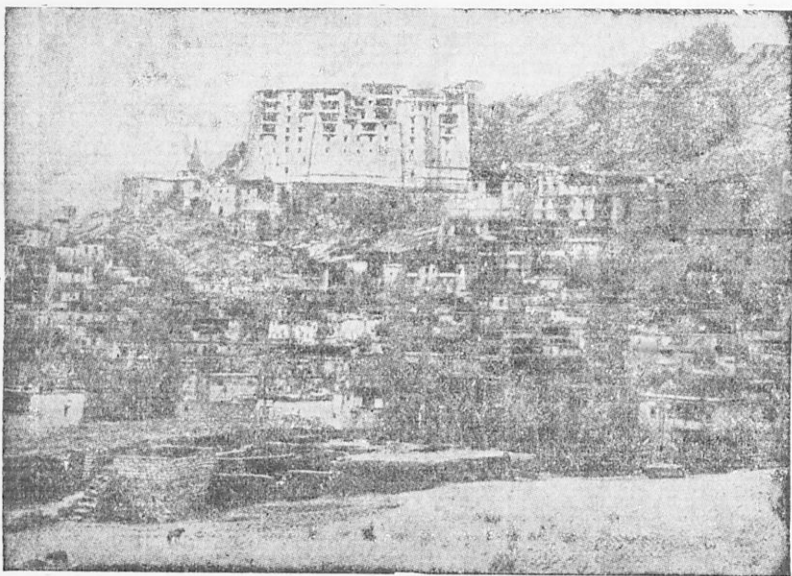

45. Ἱερεῖς (λάμα) μετὰ τὴν ἐπίσημον περιβολὴν των.

Θιβέτ. Τὸ Θιβέτ, ὅπως καὶ ὅλη ἡ Κεντρικὴ Ἀσία, εἶναι χώρα τῶν ἐρήμων καὶ τῶν στεπιπῶν, ὅπου μόνον φυλαὶ νομαδικαὶ κατοικοῦν. Ἄν ἐξαιρέσωμεν μερικοὺς κατοίκους, οἱ ὁποῖοι ζοῦν εἰς τὰ νότια μέρη (ἴδε πίνακα 5), τὸ ἄλλο Θιβέτ εἶναι χώρα τῶν **μοναστηρίων**, διότι οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ ζοῦν μετὰ τὸ πνεῦμα τοῦ βουδδισμού, δηλαδὴ μετὰ τὴν θρησκείαν τοῦ Βούδδα, ἡ ὁποία ἦλθεν ἀπὸ τὰς Ἰνδίας. Τὸ ἐν τρίτον τῶν ἀνδρῶν ζοῦν ὡς **λάμα** εἰς ὀρεινὰ μοναστήρια, τῶν ὁποίων τὰ μεγαλύτερα ἔχουν καὶ 1.000 μοναχοὺς. Ἐπίσης καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν καλογραιῶν εἶναι μέγας. Ἡ χώρα εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ **Δαλάι - Λάμα**, ὁ ὁποῖος ἐδρεύει

46. Τύπος γεφύρας από κάλαμον μπαμποῦ παρὰ τὰ σύνορα
Κίνας καὶ Θιβέτ.

47. Μοναστήριον καὶ ἀνάκτορον τοῦ Δαλάι - Λάμα ἐν Θιβέτ.

εἰς τὴν πόλιν **Λάσαν** (δηλαδή τόπον Θεοῦ). Οἱ βουδδισταὶ πιστεύουν ὅτι εἰς τὸν ἐκάστοτε Δαλαΐ-Λάμαν εἰσέρχεται ἡ ψυχὴ τοῦ Βούδδα.

Τὸ δυτικὸν τμήμα τοῦ Θιβέτ ὑπάγεται εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ τὸ ὑπόλοιπον, τὸ ὁποῖον ἔχει ἑκτασιν 1.215.000 τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 3.700.000 κατ., κατελήφθη ἐσχάτως ὑπὸ τῶν Κινέζων.

IV. ΤΟ ΚΙΝΕΖΙΚΟΝ ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ

Τὸ Κινεζικὸν Τουρκεστὰν ἢ Λεκανοπέδιον Ταρίμ, συνίσταται ἀπὸ πεδινὴν ἀμώδη ἢ χαλικώδη ἔρημον μὲ πολλὰς ἀλμυρὰς λίμνας. Ὁ μόνος ποταμὸς εἶναι ὁ **Ταρίμ**, παρὰ τὸν ὁποῖον ὑπάρχουν παχέα λιβάδια καὶ λεῦκαι. Εἰς ὁάσεις κεῖνται αἱ πολεῖς **Ἰαρκάνδη** καὶ **Κασγάρη**. Διὰ τοῦ λεκανοπεδίου τούτου διήρχετο παλαιὰ ὁδὸς ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν εἰς τὴν Εὐρώπην, διὰ τῆς ὁποίας μετεφέρετο ἡ μέταξα. Πολλοὶ παλαιοὶ συνοικισμοὶ εὐρίσκονται σήμερον χωμένοι εἰς τὴν ἄμμον τῆς ἐρήμου. Τὸ Κινεζικὸν Τουρκεστὰν ἔχει ἑκτασιν 1.828.000 τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 4.400.000 κατ. μὲ πρωτεύουσαν τὴν **Τεχβὰ** (47) καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Κίνα.

V. Ἡ ΜΟΓΓΟΛΙΑ

Ἡ Μογγολία ἢ **Γόβη** (δηλαδή Ἐρημος) θεωρεῖται ἡ ἀρχικὴ κοιτίς τῆς Μογγολικῆς φυλῆς. Πρὸς Β. καὶ Α. αἱ περιφερειακαὶ περιοχαὶ δέχονται μερικὰς βροχὰς, λίαν χρησίμους διὰ τὰ λιβάδια τῶν νομάδων ποιμένων. Εἰς μερικὰ μέρη εἶναι δυστὴ καὶ ἡ καλλιέργεια. Ἀπὸ τοῦ 1921 μέγα τμήμα τῆς βορείου Μογγολίας, τὸ ὁποῖον λέγεται **Ἐξωτερικὴ Μογγολία**, ἠνώθη μὲ τὰς Σοβιετικὰς Δημοκρατίας. Ἀξιόλογος ἐνταῦθα πόλις εἶναι ἡ **Οὔργα**. Ἡ ὑπόλοιπος Μογγολία, ἣτις λέγεται **Ἐσωτερικὴ Μογγολία**, καὶ ἔχει ἑκτασιν 1.094.000 τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 7.000.000 κατοίκους, ἀνήκει εἰς τὴν Κίνα. Αὕτη ἔχει πόλεις τὴν **Τσενγκτέχ** (510), τὴν **Κουέι-Σούι** (185), τὴν **Σουιγκουὰν** (201) κ.ἄ. Διὰ τῆς Μογγολίας διήρχετο παλαιὰ ὁδὸς καραβανίων, διὰ τῆς ὁποίας μετεφέρετο τὸ τέιον εἰς τὴν Ρωσίαν πρὶν γίνῃ ὁ σι-

βηρικός σιδηρόδρομος. Ἡ Μογγολία εἶναι τὸ κέντρον τῶν νομαδικῶν λαῶν, ρεύματα τῶν ὁποίων, εἰς διαφόρους ἐποχάς, ἐξηχύθησαν κατ' ἐπανάληψιν εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ **Τσουγγαρίας** καὶ τοῦ **Κασπικοῦ ἰζήματος**.

VI. Η ΦΟΡΜΟΖΑ

Ἡ νῆσος Φορμόζα, ἣτις ἔχει ἑκτασιν 36.000 τετραγ. χιλιομ., πληθυσμὸν 6.100.000 κατοίκους καὶ πρωτεύουσαν τὴν **Ταίχοκοῦ**

48. Μεταφορὰ ἐμπορευμάτων ὑπὸ καραβανίου καμήλων ἐν Μογγολίᾳ

(440), εἶναι ἄρκετὰ εὐφορος. Αὕτη ἀνήκουσα εἰς τὴν Κίναν κατελήφθη κατὰ τὸν Κινεζο - ιαπωνικὸν πόλεμον τοῦ 1895 ὑπὸ τῶν Ἰαπώνων, οἱ ὅποιοι κατέβαλον πολλὰς προσπάθειας διὰ τὴν ἀνάπτυξιν της. Μετὰ τὸν Βον παγκόσμιον πόλεμον ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Κίναν καὶ μετὰ τὴν νίκην τῶν κομμουνιστῶν, κατὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, ἡ Φορμόζα κατέστη τὸ τελευταῖον φρούριον τῆς Κινεζικῆς Ἐθνικιστικῆς Κυβερνήσεως, ἀποτελοῦσα ἤδη τὸ Ἐθνικιστικὸν Κινεζικὸν Κράτος.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΣΙΑΣ

Ἡ Ἀνατολική Ἀσία ἢ Ἀπὼ Ἀνατολή ἀποτελεῖται ἀπὸ εὐκράτους καὶ πλουσίας χώρας, τῶν ὁποίων ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἴσος πρὸς τὸν τῆς Εὐρώπης. Ἀπὸ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς ἀνεπτύχθη σπουδαῖος πολιτισμὸς εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν τμήμα αὐτῆς, τὴν Κίναν. Ὁ πολιτισμὸς ὅμως οὗτος ἔμεινε στάσιμος, ἐπεὶ οἱ Κινέζοι ἀπεστρέφοντο τοὺς Εὐρωπαίους καὶ περιεφρόνουν τὸν πολιτισμὸν αὐτῶν. Τουναντίον οἱ Ἰάπωνες ἔλαβον ὡς πρότυπον τοὺς Εὐρωπαίους καὶ ἡξήσαν τὴν δύναμιν τοῦ κράτους των. Οἱ Ἰάπωνες ἐπεζήτησαν νὰ ἔχουν αὐτοὶ τὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς Κίνας διὰ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰ πλούτη αὐτῆς, τοῦτο δὲ προσέκρουεν εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Πίναξ 5. Ἡ Κίνα καὶ αἱ παρακείμεναι χώραι.

Χώρα	Κάτοικοι ἐν ὅλῳ κατὰ χιλιάδας	Κάτοικοι εἰς 1 τετρ. χιλίωμ.	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαῖοι πόλεις μετὰ τοὺς κατ. εἰς χιλ.	Σπουδαῖοι προϊόντα
Κυρίως Κίνα	400.000	124	Νανκίν (1.000) Σαγκάη (5.406) Πεκίνον (1.940) Τιέν-τσιν (1.300) Καντὼν (1.495) Τσοῦγκ-κίγκ (1.038)	τέιον βάμβαξ ὄρυζα μέταξα δέρματα φασόλια
Μαντζουρία	36.900	22	Τσανγκτσούν (544) Χαρμπίν (661)	φασόλια σιτηρὰ
Ἑσωτερικὴ Μογγολία	7.000	7	Τσενγκτέχ (510)	
Θιβέτ	6.500	3	Λάσα (20)	ἔριον
Κινεζικὸν Τουρκεστάν	4.400	1	Κασγάρη (80)	δέρματα

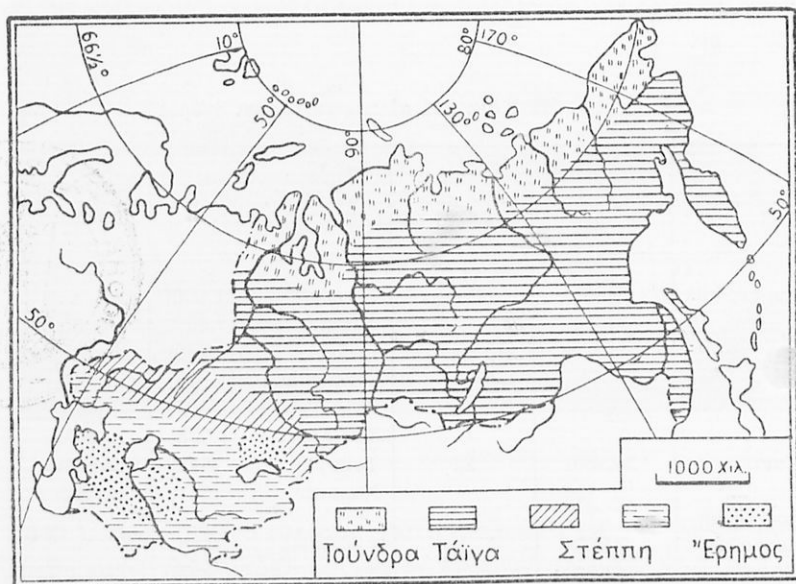
Ἀσκήσεις. — 1. Σχεδίασε χάρτην τῆς Ἰαπωνίας μετὰ τὴν ἀπέναντι Κίναν. Ὀνόμασε τὰς νήσους Χόνσου, Ὑεσώ, Σικὸν καὶ Κιὼν - Σιὼν καὶ θέσε τὰς γνωστάς σου πόλεις. — 2. Διὰ ποίας θαλασσίας ἢ ἡπειρω-

τικῆς ὁδοῦ δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν ἐκ τῆς πατρίδος μας εἰς τὴν Καντώνα;—
 3. Ποῖα εἶναι τὰ κυριότερα προϊόντα : α) τῆς Ἰαπωνίας καὶ β) τῆς
 Κίνας.—4. Δεῖξε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν ὁδόν, τὴν ὁποῖαν ἐπροτίμων οἱ λαοὶ
 διὰ νὰ εἰσβάλλουν εἰς τὴν Εὐρώπην.—5. Ποὺ εὐρίσκονται εἰς τὴν Εὐρώ-
 πην λαοὶ μογγολικῆς καταγωγῆς ;

Δ'. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΣΙΑ

(ΣΙΒΗΡΙΑ)

1. Γενικά. — Ἡ Βόρειος Ἀσία ἢ Σιβηρία, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς
 τὴν Ρωσίαν, εἶναι ἀχανὲς ἑκτασις ἀρχομένη ἀπὸ τῶν Οὐραλίων
 ὄρεων καὶ φθάνουσα ἕως τὸ ἔσχατον ἀκρωτήριο Ἀνατολικόν,

49. Φυσικαὶ περιοχαὶ τῆς Β. καὶ Δ. Ἀσίας.

παρὰ τὸν Βερίγγειον πορθμόν. Πρὸς Β. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Βο-
 ρείου Παγωμένου ὠκεανοῦ, ὁ ὁποῖος, λόγῳ τοῦ μεγάλου ψύ-
 χους, παγώνει τὸν χειμῶνα καὶ δὲν ἐπιτρέπει τὴν ναυσιπλοίαν.
 Πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ· ἐκεῖ σχηματίζε-

ται ἡ χερσόνησος **Καμποσάτκα**. Ἡ Σιβηρία διασχίζεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν Ὁβ, Γεννισέι καὶ Λένα. Ἄν καὶ εἶναι μεγάλη, σχεδὸν ὅσον καὶ ἡ Εὐρώπη (15.150.000 τετραγ. χιλίόμ.), ἔχει πληθυσμὸν μόνον 11 ἑκατομμυρίων.

2. Κλίμα.— Ἡ κυρία αἰτία τοῦ ἀραιοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σιβηρίας εἶναι τὸ δυσμενὲς κλίμα της. Εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ὁ Βόρειος Παγωμένος ὠκεανὸς φέρει ξηρὸν ψῦχος, πλὴν τοῦ θέρους, τὸ ὁποῖον εἶναι θερμὸν καὶ βραχύ. Διὰ τοῦτο, τὸ κλίμα τῆς Σι-

50. Ταξίδια εἰς τὴν Δυτικὴν Σιβηρίαν μετ' ἐλκθηρα
συρόμενα ὑπὸ ταράνδων.

βηρίας εἶναι κατ' ἐξοχὴν **ἡπειρωτικόν**, καὶ ἀκόμη περισσότερον πρὸς Α. Ἐν χωρίον της, τὸ Οἰμεκόν, εἶναι τὸ σημεῖον, ὅπου παρατηρεῖται ἡ ταπεινοτάτη θερμοκρασία τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου τῆς Γῆς (μέση θερμοκρασία Ἰανουαρίου—51°). Ἀλλὰ τὸ σιβηρικὸν ψῦχος δὲν τρομάζει τὸν ἄνθρωπον. Τότε ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἐποχή, ποὺ ταξιδεύουν οἱ δερματέμποροι καὶ οἱ ἐξερευνηταί. Ἡ νηνεμία καὶ ὁ ξηρὸς ἀήρ κάμνουν τὸ ψῦχος ὑποφερτόν, τὸ δὲ ἀπαλὸν στῶμα τῆς χιόνος καὶ οἱ παγωμένοι ποταμοί, οἱ ὁποῖοι γίνονται οὕτω βατοί, εὐκολύνουν τὴν κίνησιν.

3. Μορφή τοῦ ἐδάφους. — Ὡς πρὸς τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους, ἡ Σιβηρία διακρίνεται εἰς τὸ **Δυτικὸν βαθύπεδον**, τὴν **Κεντρικὴν ὀρεινὴν χώραν** καὶ τὴν **Ἀνατολικὴν ὀρεινὴν χώραν**. Μεγαλύτεραι ὅμως διαφοραὶ τῆς χώρας διακρίνονται ἐκ Β. πρὸς Ν., προσερχόμεναι ἐκ τοῦ κλίματος. Πρὸς Β., ὅπως καὶ εἰς τὴν Βόρειον Εὐρώπην, ἐπικρατεῖ ἡ **τούνδρα**· ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ **τάϊγα**, δηλαδὴ ἡ ἀπέραντος δασικὴ ζώνη, τέλος δὲ πρὸς Ν. ἡ ζώνη τῶν στεππῶν. Αἱ στέππαι τῆς Δυτικῆς Σιβηρίας εἶναι ἀπὸ «μαύρην γῆν» καὶ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρόντος αἰῶνος μετεβλήθησαν εἰς περιοχὴν γεωργικὴν καὶ κτηνοτροφικὴν. Αὕτη, ὅταν ἐπεκταθῇ ἡ καλλιέργεια, δύναται νὰ διαθρέψῃ δεκαπλάσιον πληθυσμὸν ἀπὸ τὸν σημερινόν.

Πίναξ 6. Σιβηρία καὶ Ρωσικὴ Ἄνω Ἀνατολή.

Χώρα	Ἐπιφάνεια εἰς τετρ. χλμ. κατὰ χιλ.	Κάτοικοι εἰς χιλ.	Πληθυσμὸς πρὸς χιλ.	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδ. πόλεις με- τὸν πληθ. εἰς χιλ.	Σπουδαιό- τερα προϊόν- τα
Σιβηρία	9.900	9.400	1	Νόβο -Σιβίρ- σκη (275) "Ομσκη (175) "Ιρκούτσκη (125) Χαβαρόβσκη (50) Βλαδιβοστόκ (160)	Ξυλεία σιτηρὰ δέρματα
"Ανω Ἀνα- τολή	2.500	1.800	0,7		

4. Κάτοικοι καὶ προϊόντα. — Ἐκ τῶν 11 ἑκατομμυρίων κατοίκων, τὰ 10 ἑκατομ. εἶναι Ρῶσοι, οἱ δὲ λοιποὶ εἶναι ἰθαγενεῖς μογγολικῆς καταγωγῆς. Πλὴν τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας, εἰς τὰ ἄλλα μέρη οἱ κάτοικοι τῆς Δυτικῆς Σιβηρίας ἐκμεταλλεύονται τὴν ξυλείαν τῶν δασῶν ἢ κυνηγοῦν τριχωτὰ ζῶα διὰ τὸ δέρμα τῶν (κουνάβια, σαμούρια, ἀλώπεκας κ.ἄ.). Διὰ τοῦτο τὰ προϊόντα τῆς Σιβηρίας εἶναι **ξύλεια, σιτηρὰ, ψά, βούτυρον, κρέατα καὶ δέρματα**. Ἡ κυρία ἀρτηρία τῆς συγκοινωνίας εἰς τὴν ἀχανῆ αὐτὴν ἑκτασιν εἶναι ὁ Σιβηρικὸς σιδηρόδρομος. Παρὰ τοῦτον εὐρίσκονται καὶ αἱ κύριαι πόλεις: ἡ νέα πόλις καὶ πρωτεύουσα **Νόβο Σιβίρσκη** (275), ἡ ἀγορὰ τῶν σιτηρῶν **"Ομσκη** καὶ ἡ ἀγορὰ τῶν δερμάτων **"Ιρκούτσκη**. Ἡ τελευ-

ταία εὑρίσκεται πλησίον τῆς λίμνης **Βαϊκάλης** (33.000 τετραγ. χιλίον., ἴσης μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν), ἡ ὁποία εἶναι ἡ βαθυτέρα ὅλων τῶν λιμνῶν τῆς Γῆς καὶ τῆς ὁποίας ὁ πυθμὴν φθάνει 1.313 μέτρα ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν εὑρίσκεται ἡ πανεπιστημιακὴ πόλις Τόμσκη, εἰς τὴν ὁποίαν ἄγει διακλάδωσις τῆς γραμμῆς. Οἱ μεγάλοι ποταμοὶ ὀλίγην χρησιμότητα ἔχουν διὰ τὴν συγκοινωνίαν, διότι ἐκβάλλουν εἰς τὸν Παγωμένον ὠκεανὸν καί, ἐκτὸς τούτου, εἶναι τοὺς περισσοτέρους μῆνας παγωμένοι. Κατὰ τὸν χειμῶνα χρησιμεύουν μόνον ὡς καλύτεραι ὁδοὶ διὰ τὰ ἔλκηθρα.

Ἀσκήσεις.—1. Ποία ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας τῆς πατρίδος σου μεταξὺ τοῦ ψυχρότερου καὶ τοῦ θερμότερου μηνὸς τοῦ ἔτους ;—2. Σύγκρινε τὸν ψυχρότερον μῆνα τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν ψυχρότερον τῆς Σιβηρίας.—3. Εἰς ποίαν εὐρωπαϊκὴν χώραν ὑπάρχει ἡ μαύρη γῆ ;—4. Ταξίδευσε νοερῶς ἀπὸ τὴν Μόσχαν εἰς τὸ Βλαδιβοστόκ διὰ τοῦ Σιβηρικοῦ σιδηροδρόμου, ἀναφέρων τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς πόλεις.

Ε'. ΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ

(ΤΟΥΡΑΝ)

1. Γενικά.—Νοτιοδυτικῶς τῆς Σιβηρίας, μέχρι τῆς Ἀριανῆς καὶ τῆς Κασπίας, ἐκτείνεται τὸ μέγα βαθύπεδον **Τουράν**. Τὰ ἐκ τοῦ Παμίρ καὶ τῶν ὀρέων Τιέν-Σάν ὕδατα σχηματίζουν τοὺς ποταμοὺς **Ἀμού-Ντάρια** (πάλαι Ὡξος) καὶ **Σύρ-Ντάρια** (πάλαι Ἰαξάρτης), οἱ ὅποιοι ἐκβάλλουν εἰς τὴν μεγάλην λίμνην Ἀράλην. Ἄλλοτε τὸ βαθύπεδον τοῦτο ἦτο μεγάλη μεσόγειος θάλασσα, τῆς ὁποίας λείψανα εἶναι ἡ Κασπία καὶ ἡ Ἀράλη λίμνη. Ἡ Κασπία θάλασσα, λόγῳ τῆς μεγάλης ἐξατμίσεως τῶν ὑδάτων της, μικραίνει σὺν τῷ χρόνῳ διαρκῶς. Διὰ τοῦτο ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εὑρίσκεται 26 μέτρα ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

2. Κλίμα καὶ βλάστησις.—Ἐξ αἰτίας τῆς ἀποστάσεως τῆς χώρας ταύτης ἀπὸ τοὺς ὠκεανούς, ἐπικρατεῖ τὸ ἡπειρωτικὸν κλίμα, τοῦ ὁποῖου ἡ δριμύτης αὐξάνει βαθμηδὸν πρὸς Ν.Α. Διὰ

τοῦτο κατὰ τὴν διεύθυνσιν ταύτην παρατάσσονται **χλοερὰ στέππη**, **άλμυρὰ στέππη** καὶ **ἔρημος**.

3. Λαοὶ καὶ οἰκήσεις. — Οἱ **Κιργήσιοι** καὶ οἱ **Τουρκομάνοι** (μογγολικῆς καταγωγῆς), οἱ ὅποιοι κατοικοῦν εἰς τὴν χώραν

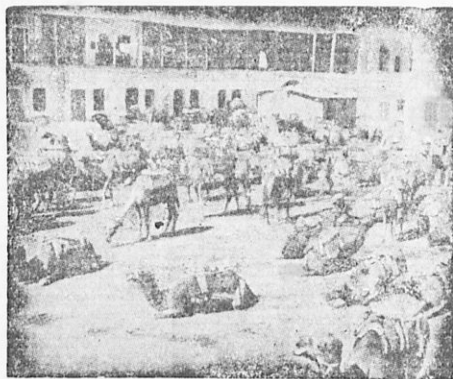

51. Καλύβη Κιργησίων εἰς τὸ κεντρικὸν Παμίρ.

αὐτὴν, εἶναι νομάδες, ζῶντες ἐκ τῆς κτηνοτροφίας. Ἐν μέσῳ τῆς νοτιοανατολικῆς ἐρήμου, ἔνεκα τῆς ροῆς τῶν ποταμῶν, ἀνέκαθεν ὑπῆρχον ὁάσεις. Ἐδῶ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἦσαν αἱ χῶραι Βακτριανὴ καὶ Σογδιανή, τὰς ὁποίας εἶχεν ὑποτάξει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Ἀργότερον ὁλόκληρος ἡ περιοχὴ τῶν ποταμῶν κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων

καὶ σήμερον λέγεται **Τουρκεστάν** (χώρα τῶν Τούρκων). Ὁμοιάζει τόσον κατὰ τὰς στέππας, ὅσον καὶ κατὰ τοὺς κατοίκους τῆς

πρὸς τὰς ἐρημικὰς χώρας τῆς Πρόσω Ἀσίας. Τὰ ἐκ τῶν ὁρέων ὕδατα χρησιμοποιοῦνται σήμερον διὰ τὴν καλλιέργειαν σιτηρῶν, ὀπωρῶν, καὶ ἰδίᾳ βάμβακος. Ἀπὸ παλαιούς χρόνους ὑπάρχουν πόλεις κείμεναι πρὸς τὰ ὄρη. Ἡ **Τασκένδη** (460), τὴν ὁποίαν συνδέει σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μετὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν, εἶναι τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας. Εἰς τὴν λεκάνην

52. Στάθμευσις καραβανίου μεταφέροντος ἐμπορεύματα εἰς ξενῶνα τοῦ ρωσικοῦ Τουρκεστάν.

τῆς Φεργάνας, κάτω ἀπὸ τὸ Παμίρ, εὐρίσκεται τὸ τέρμα τῶν σιδηροδρόμων, ὅπου καταλήγουν καὶ τὰ καραβάνια τῆς Ὑψηλῆς Ἀσίας.

Ἡ **Σαμαρκάνδη** (100), ἡ ἄλλοτε ἔδρα τοῦ Ταμερλάνου, τοῦ βασιλέως τῶν Μογγόλων, ἔχει λαμπρά τζαμιά· ὁ ἀνατολικὸς ἀρχαῖος ρυθμὸς τῶν οἰκοδομῶν τούτων ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸν νέον εὐρωπαϊκόν. Ἡ **Βουχάρα** (75), ἡ **Χίβα** (30) καὶ ἡ **Μερβ** εὐρίσκονται εἰς ποταμίους ὁάσεις. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Τουράν φθάνει τὰ 15 ἑκαταμμύρια. Σπουδαία εἶναι διὰ τὴν Ρωσίαν ἡ κτῆσις τοῦ Τουρκεστάν, διότι διὰ ταύτης ἡ Ρωσία πλησιάζει τὴν ἄλλοτε Βρετανικὴν κτῆσιν τῶν Ἰνδιῶν. Κύρια προϊόντα αὐτοῦ εἶναι ὁ βέμβας καὶ τὸ ἔριον.

Ἀσκήσεις. — 1. Κατάταξε τὰς πόλεις τοῦ Τουράν κατὰ τὸ μέγεθος. — 2. Ταξίδευσε νοερῶς ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ διὰ τοῦ Βατοῦμ καὶ τοῦ Βαζοῦ εἰς Τασκένδην μὲ ἐπιστροφὴν διὰ Μόσχας.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

1. Ἡ σημασία τῆς θέσεως. — Ἡ Εὐρώπη εἶναι στενὰ ἡνωμένη μὲ τὴν Ἀσίαν καὶ αἱ δύο αὐταὶ ἡπείροι ἔχουν μεταξύ των πολλοὺς κοινούς γεωγραφικοὺς χαρακτῆρας. Αἱ τοῦνδραι, τὰ δάση, τὰ βαθύπεδα καὶ αἱ στέππαι τῆς Β. Α. Εὐρώπης συνεχίζονται καὶ πέραν τῶν Οὐραλίων ὀρέων, τὰ δὲ εὐρωπαϊκὰ πτυχωσιγενῆ ὄρη προεκτείνονται μὲ βραχείας διακοπὰς διὰ τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν, ὅπου καὶ φθάνουν εἰς τὴν μεγυλτέραν αὐτῶν ἀνάπτυξιν κατ' ἑκτασιν καὶ ὕψος. Διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς πολλοὶ ὀνομάζουν τὰς δύο αὐτὰς ἡπείρους μὲ τὸ ὄνομα Εὐρασία. Αἱ ὁροσειραὶ τῆς Ἰνδοκίνας προεκτείνονται διὰ τῶν Ἰνδικῶν νήσων εἰς τὴν Αὐστραλίαν, αἱ δὲ ὁροσειραὶ τῆς Ἀνατολικῆς Σιβηρίας συνεχίζονται εἰς τὴν Ἀμερικὴν.

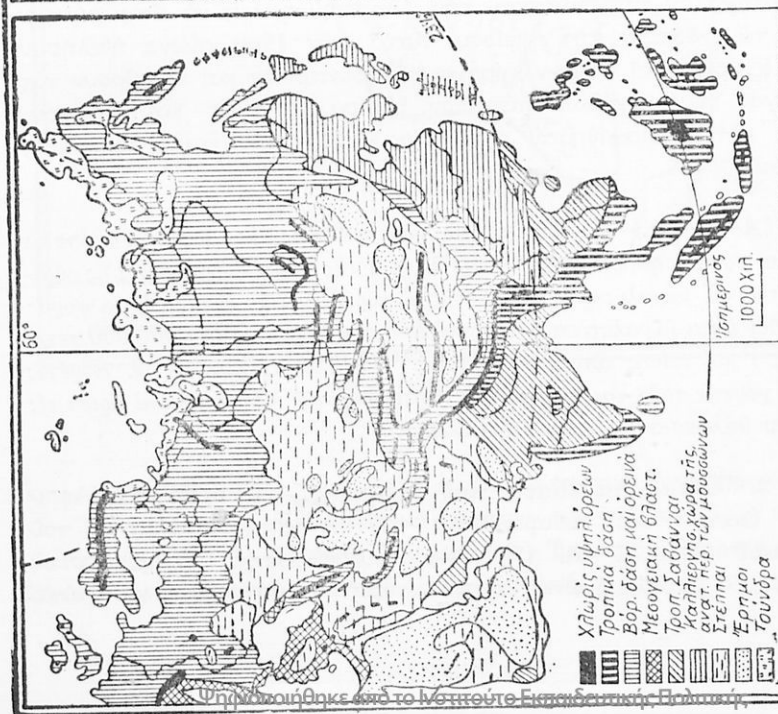
Ἡ Ἀσία ἔχει μὲ τὴν Ἀφρικὴν κοινὸν χαρακτῆρα, τὰς ἐρήμους. Ἡ μεγάλη ἐρημικὴ ζώνη, ἡ ὁποία ἐκ τῆς Ἀραβίας, τῆς Ἀριανῆς καὶ τοῦ Τουρκεστάν φθάνει μέχρι τῆς Μογγολίας, εἶναι ὡς συνέχεια τῆς μεγάλης ἐρήμου τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Σαχάρας. Ἡ κεντρικὴ αὕτη θέσις εἰς τὸν κόσμον ἐξηγεῖ τὰς διαφορὰς ἐπιδράσεις, αἱ ὁποῖαι προῆλθον ἐκ τῆς Ἀσίας. Πρὸς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀφρικὴν κατ' ἐπανάληψιν ἐπέδραμον νομαδικοὶ λαοί, πιθανῶς δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῆς Ἀμερικῆς, οἱ Ἰνδιάνοι, ἔχουν μεταναστεύσει ἀπὸ τὴν Ἀσίαν.

2. Θρησκεία, πολιτισμός, πλούτος. — Όλοι αἱ κύριαι θρησκείαι τοῦ κόσμου, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πολλὰ ἑκατομμύρια πιστῶν, ὅπως ὁ βραχμανισμός, ὁ βουδδισμός, ὁ ἰουδαϊσμός, ὁ χριστιανισμός καὶ ὁ μωαμεθανισμός, ἐγενήθησαν ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Ἡ Πρόσω Ἀσία, αἱ Ἰνδία καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία εἶναι ἡ πατρίς τῶν παλαιολιτῶν πολιτισμῶν, οἱ ὁποῖοι πολλὰ προσέφεραν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ Εὐρώπη μετεφύτευσεν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν τὰ σιτηρά της, πολλὰ πολύτιμα ὀπωρικά, τὴν ἄμπελον, προσέτι δὲ παρέλαβε τὰ περισσότερα οἰκιακὰ ζῶα: ὡς τὸν ἵππον, τὸ πρόβατον καὶ τὴν αἶγα. Σήμερον ἡ Ἀσία δίδει εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν τέιον, ὄρουζαν, ἐλαστικὸν κόμμι, (καουτσούκ), μέταξαν, γιούταν καὶ κασσίτερον.

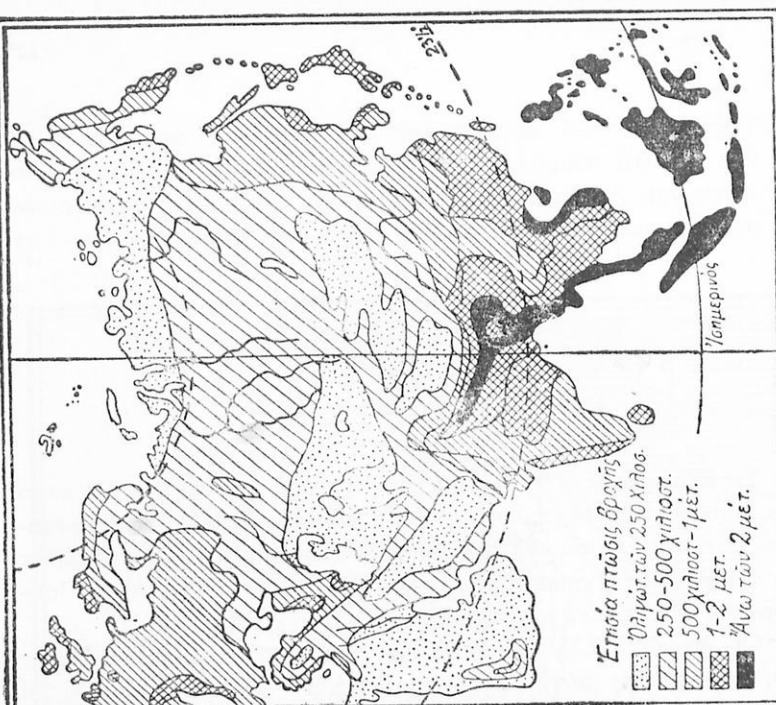
3. Γενικά. — Ἀπὸ ὅλας τὰς ἡπείρους ἡ Ἀσία ἔχει τὰ μέγιστα καὶ τὰ ὑψίστα ὄρη, παρουσιάζει τὰς μεγαλυτέρας ἀντιθέσεις τῆς θερμοκρασίας καὶ εἶναι ὁ τόπος, ὅπου πίπτει τὸ μεγαλύτερον ποσὸν τῆς βροχῆς. Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ ἡπειρος τῆς μογγολικῆς ἢ κιτρίνης φυλῆς. Ζοῦν ἐκεῖ οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου (πλέον τοῦ ἡμίσεως τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων τῆς Γῆς), ὁ δὲ πληθυσμὸς δύο τμημάτων της, ὀλίγον μικρότερον ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, τῆς Ν. Ἀσίας καὶ τῆς Ἀ. Ἀσίας εἶναι ἴσος μὲ τὸν πληθυσμὸν τῆς Εὐρώπης (ἀνὰ 500 ἑκατομμύρια). Τέσσαρες διαφορετικοὶ πολιτισμοὶ ἴστανται εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπέναντι ἀλλήλων: ὁ κινεζικὸς, ὁ ἰνδικός, ὁ μωαμεθανικὸς καὶ ὁ εὐρωπαϊκός. Τὸ ἡμισυ τῆς Ἀσίας ἦτο κτήσεις καὶ ἀποικίαι εὐρωπαϊκαί.

Ἡ Ρωσία ἔχει τὸ μεγαλύτερον τμῆμα κατ' ἑκτασιν. Ἡ Ἀγγλία ὅμως κρατεῖ τὸ πυκνότερον κατοικημένον καὶ πλουσιώτερον.

Ἀσκήσεις. — 1. Καθόρισε τὴν μεγάλην ἢ μικρὰν πτῶσιν τῆς βροχῆς εἰς τὰς διαφόρους χώρας τῆς Ἀσίας καὶ ἐξήγησε τοῦτο. — 2. Ποίας ἐξ ὧν θέσεις διαφόρων θρησκειῶν γνωρίζεις εἰς τὴν Ἀσίαν; — 3. Περιέγραψε τὰ γνωρίσματα τῆς Μογγολικῆς φυλῆς. — 4. Ἰχνογράφησε χάρτην καὶ χρωμάτισε τὰς βρετανικὰς καὶ ρωσικὰς κτήσεις. Εἰς ποῖον μέρος πλησιάζουν πολὺ πρὸς ἀλλήλας; — 5. Διὰ ποίων μερῶν ἐγένετο ἡ συγκοινωνία Ἀπὸ Ἀνατολῆς καὶ Εὐρώπης κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους καὶ πῶς γίνεται ἐνκολλώτερον σήμερον;

53. Χάρτης της γλωσσας της Ασίας.

54. Έστια πτώσις βροχής εις την Ασίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Η Α Φ Ρ Ι Κ Η

1. Εἰσαγωγή. — Ἡ Ἀφρική εἶναι ἡ τρίτη ἡπειρος τῆς Γῆς κατὰ τὴν ἔκτασιν (30 ἑκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμε.), κατατασσόμενη μετὰ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀμερικὴν. Διακρίνεται ἀπὸ τὰς ἄλλας διὰ τὸν ὀγκώδη σχηματισμὸν τῆς καὶ τὴν θέσιν τῆς κατὰ τὸν ἰσημερινὸν καὶ τοὺς δύο τροπικοὺς κύκλους.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐγνώριζον μόνον τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν, ὀνομάζοντες αὐτὴν Λιβύην. Κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα μ. Χ. οἱ Πορτογάλοι περιέπλευσαν τὴν Ἀφρικὴν χωρὶς νὰ εἰσχωρήσουν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ἡπείρου. Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἠθέλησαν οἱ ἐξευρενηταὶ νὰ γνωρίσουν τὸ ἐσωτερικὸν καὶ νὰ εὕρουν τὰς πηγὰς τῶν μεγάλων ποταμῶν Νείλου, Νίγηρος καὶ Κόγγου. Ἐξ αὐτῶν διεκρίθησαν ὁ σκῶτος Λίβινγκστον καὶ ὁ ἀμερικανὸς Στάνλεϋ.

Ἀσκήσεις. — 1. Δεῖξε εἰς τὸν χάρτην θέσεις τῆς Ἀφρικῆς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν τὸν μεσημβρινὸν τῶν Ἀθηνῶν. — 2. Εἰς ποίαν ζώνην τῆς Γῆς εὐρίσκεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἡπείρου ; — 3. Εὐρὲ πόσας φορὰς σχεδὸν εἶναι μεγαλυτέρα ἡ Ἀφρική ἀπὸ τὴν Εὐρώπην (11.000.000 τετρ. χλμ.) καὶ πόσας ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (130.000 τ. χλμ.). — 4. Εὐρὲ εἰς τὸν χάρτην τοὺς τρεῖς μεγίστους ποταμοὺς τῆς Ἀφρικῆς καὶ ὅρισε εἰς ποίαν θάλασσαν ἢ ὠκεανὸν ἐκβάλλουν.

2. Ὅρια, διαστάσεις καὶ διαίρεσις. — Τὰ ὅρια τῆς Ἀφρικῆς διακρίνονται καθαρῶς διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ὁ ἰσθμὸς τοῦ Σουέζ, ὁ ὁποῖος ἤνωνεν αὐτὴν μετὰ τῆς Ἀσίας, ἔχει κοπῇ ὑπὸ

διώρυγος ἀπὸ τοῦ 1869. Αἱ μεγαλύτεραι διαστάσεις της εἶναι αἱ ἑξῆς: 8.100 χιλιόμετρα ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου **Λευκοῦ** (ἐν τῇ Μεσογείῳ) μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τῶν **Βελονῶν**, τοῦ νοτιωτάτου τῆς Ἀφρικῆς, καὶ 7.500 χιλίῳ. ἀπὸ τοῦ δυτικωτάτου ἀ-

55. Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Ἀφρικῆς.

κρωτηρίου **Πρασίνου** μέχρι τοῦ ἀνατολικωτάτου **Γουαρδαφουί**.

Τὴν Ἀφρικὴν δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς τέσσαρα τμήματα, τὰ ἑξῆς: 1) **Βόρειος Ἀφρικὴ**, 2) **Τροπικὴ Ἀφρικὴ**, 3) **Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ** καὶ 4) **Νότιος Ἀφρικὴ**.

Α'. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

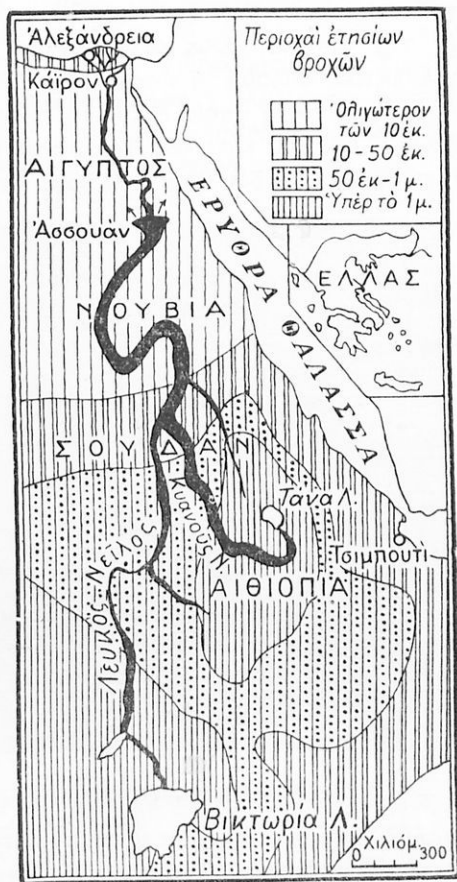
Γενικά. — Ἡ Βόρειος Ἀφρική περιλαμβάνει τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι βρέχονται ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τὴν ἔρημον Σαχάραν. Τὰ ἀφρικανικὰ παράλια τῆς Μεσογείου δὲν ἔχουν τὸν πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμόν, τὸν ὁποῖον παρουσιάζουν τὰ εὐρωπαϊκά· αἱ βόρειοι ὅμως ἀφρικανικαὶ χῶραι ἔχουν πολὺς ὁμοιότητας πρὸς τὰς ἄλλας μεσογειακάς. Τὸ ὄρεινόν σύστημα, τὸ ὁποῖον πλησιάζει πρὸς τὴν Ἰβηρικὴν χερσόνησον καὶ τὴν Σικελίαν, δηλαδὴ ὁ **Ἄτλας**, εἶναι συνέχεια τοῦ ὄρεινοῦ συστήματος τῆς Εὐρώπης· ὡσαύτως τὸ κλίμα, ἡ πανὶς καὶ ἡ χλωρίς εἶναι ὅμοια. Ἡ τοιαύτη ὁμοιότης καὶ ἡ ἐγγύτης αὐτῶν ἐξηγοῦν τὸν ἱστορικὸν σύνδεσμον μετὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Μετὰ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας συνδέονται κατ' ἐξοχὴν ἡ Αἴγυπτος καὶ ἡ Λιβύη.

1. Αἴγυπτος

1. Θέσις καὶ σπουδαιότης. — Ἡ Αἴγυπτος, ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἶχε μεγάλον πολιτισμόν, κεῖται εἰς τὴν βορειο-ανατολικὴν γωνίαν τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου ἡ γέφυρα πρὸς τὴν Ἀσίαν. Συγχρόνως εἶναι ἡ χώρα, διὰ τῆς ὁποίας τελεῖται ὁ θαλάσσιος πλοῦς ἀπὸ τὴν Μεσόγειον πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν· διὰ τοῦτο ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ ἔχει σπουδαιοτάτην οἰκονομικὴν ἀξίαν. Τὰ πολυάριθμα καὶ μεγάλα ἀρχαῖα μνημεῖα της, ὡς αἱ Πυραμίδες, ἡ Σφίγξ, οἱ πελώριοι ναοί, προσελκύουν πάντοτε πολλοὺς εὐρωπαίους περιηγητάς. Ἡ δὲ μεγάλη πόλις Ἀλεξάνδρεια ἐνθυμίζει τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους ὁ Ἑλληνισμὸς εἶχε διαδοθῇ εἰς τὴν Αἴγυπτον.

2. Ὁ Νεῖλος καὶ τὸ κλίμα. — Ἡ εὐφορία τῆς χώρας ὀφείλεται εἰς τὸν ποταμὸν **Νεῖλον**. Εἰς τὴν Αἴγυπτον πολὺ σπανίως βρέχει καὶ διὰ τοῦτο, ἂν ἔλειπεν ὁ Νεῖλος, ἡ χώρα αὕτη θὰ ἦτο ὁλόκληρος ἔρημος, ὅπως εἶναι καὶ ἡ παρακειμένη Σαχάρα. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ποτιζομένη ἔκτασις ὁμοιάζει πρὸς γιγαντιαίαν ὄασιν, διότι πέραν τῆς κοιλάδος τοῦ πο-

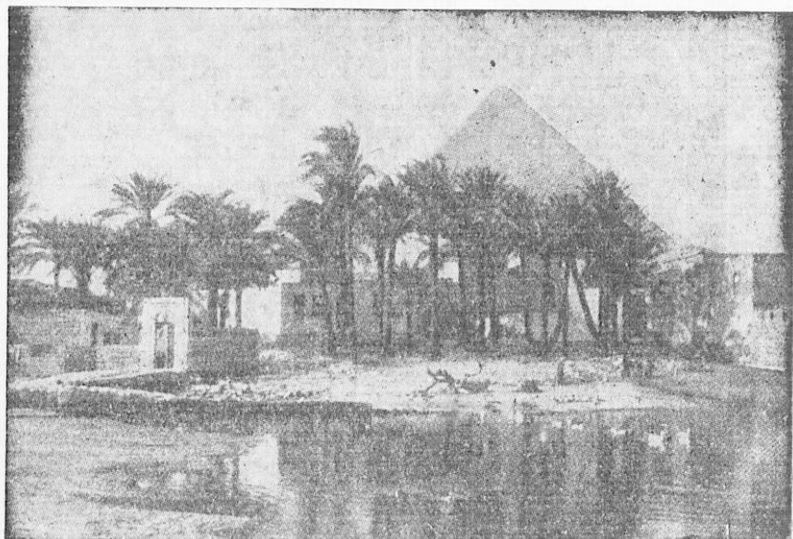
ταμοῦ, δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ὑψώνονται ἀπότομα οἱ ἐρυθρωποὶ ἢ κίτρινοι βράχοι τῶν ἐρήμων. Ὁ Νεῖλος, ὁ μακρότατος ποταμός τῆς Γῆς (μήκους 6.500 χλμ.), λαμβάνει ἀπὸ τὰς λίμνας τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἰδίως ἀπὸ τὴν βροχεράν περιοχὴν τῆς Αἰθιοπίας, τόσον πολὺ ὕδωρ, ὥστε διέρχεται ὅλην τὴν Ἑρῆμον κατὰ πλάτος, χωρὶς νὰ ἔχη κανένα παραπόταμον. Ὁ μακρότερος βραχίων του, ὁ ὁποῖος τηγάζει ἐκ τῶν λιμνῶν, λέγεται **Λευκὸς Νεῖλος**, ὁ δὲ ἐκ τῆς Αἰθιοπίας **Κυανοὺς Νεῖλος**. Ὁ Κυανοὺς ἔχει μεγάλην ποσότητα ὑδάτων, ὅταν πίπτουν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν ἀπὸ τὸν Ἰούνιον αἱ μεγάλοι βροχαί, αἱ ὁποῖαι διακοῦν ἐπὶ πολλὰς ἐβδομάδας. Τότε ὁ Νεῖλος ὑψώνεται μέχρις 7 μέτρων, ὅποτε πλημμυρεῖ ἀπὸ τὸν Ἰούλιον ἕως τὸν Ὀκτώβριον κοὶ λιπαίνει τὰ χαμηλὰ μέρη τῆς κοιλάδος. Πρὸς τὰς ἐκβολὰς του σχηματίζεται τὸ μέγα καὶ εὐφορώτατον Δέλτα, ἵσον κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν πρὸς τὴν Πελοπόννησον.

56. Ἡ ἐτησίως κατερχομένη ποσότης τῶν ὑδάτων τοῦ Νεῖλου μέχρι τοῦ Ἀσουάν καὶ ἡ διατηρουμένη κατὰ τὸν ὑπόλοιπον ροὺν αὐτοῦ.

ΤΟ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

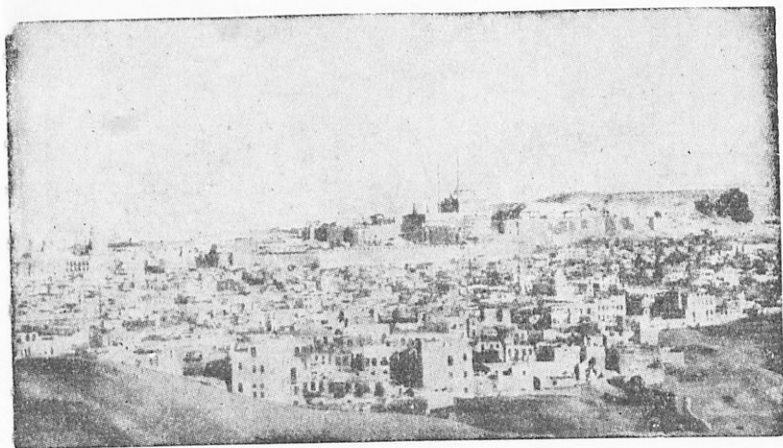
1. **Ἑκτασις-πληθυσμός.**— Ἡ Αἴγυπτος εἶναι ἀνεξάρτητον κράτος, τὸ ὁποῖον ἔχει ἐπιφάνειαν 1 ἑκατομ. τετραγ. χιλιομ., ἐκ τῆς ὁποίας ὅμως κατοικοῦνται μόνον τὰ 35.000 τετραγων. χιλιόμετρα, δηλαδὴ ἡ παραποτάμιος λωρὶς καὶ τὸ Δέλτα. Εἰς τὴν ὅασιν ταύτην, ἡ ὁποία εἶναι ἴση πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν, ζοῦν 17.620.000 κάτοικοι. Τοιουτοτρόπως ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ φθάνει σχεδὸν τοὺς 400 κατ. κατὰ τετραγ. χιλιόμετρον.

57. Χωρίον Φελλάχων καὶ φοινικόδενδρα παρὰ τὴν πυραμίδα τοῦ Χέσπος (ὕψους 137 μ.).

2. **Κάτοικοι.**— Ἰθαγενεῖς κάτοικοι εἶναι οἱ **Φελλάχοι** (δηλαδὴ γεωργοί), κατοικοῦντες εἰς τὰ χωρία καὶ ἔχοντες θρησκευιαν τὸν μωαμεθανισμόν· ζοῦν εἰς πτωχὰς καλύβας, τὰς ὁποίας κατασκευάζουν ἀπὸ λάσπην τοῦ Νείλου. Ὅσοι κατοικοῦν εἰς τὰς πόλεις εἶναι ἐν μέρει χριστιανοὶ μονοφυσίται καὶ ὀνομάζονται **Κόπται**. Μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελοῦν οἱ μωαμεθανοὶ Ἀραβες, ἐνῶ Εὐρωπαῖοι ζοῦν ἐκεῖ περὶ τὰς 400.000, ἐκ τῶν ὁποίων 100.000 εἶναι Ἕλληνες.

3. Πόλεις.—Πρωτεύουσα τῆς Αἰγύπτου εἶναι τὸ **Κάιρον** (1.100) εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Δέλτα, ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἀφρικῆς. Ἔχει ὅψιν ἀνατολικῆς πόλεως, μὲ τὰ τετρακόσια τζαμιά του καὶ τοὺς πολυαρίθμους μιναρέδες, οἱ ὅποιοι ἐξέχουν ἀπὸ τὰς ἐπιπέδους στέγας τῶν οἰκῶν. Σιδηρόδρομος καὶ διώρυξ ἐνώνουν τὸ Κάιρον μὲ τὴν Ἀλεξάνδρειαν (700), τὸν μεγαλύτερον λιμένα τῆς Αἰγύπτου. Τὸ κτίσμα τοῦτο τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἦτο περίφημον εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους διὰ τὴν ἐκεῖ πλουσίαν βιβλιοθήκην. Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ὑπῆρξε μία τῶν πρώτων πόλεων τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου,

58. Κάιρον. Γενικὴ ἀποψις.

μετὰ τὴν Ρώμην καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Οἱ Εὐρωπαῖοι, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν ἐκεῖ σήμερον — μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ Ἕλληνας ὑπὸ ὀρθόδοξον Πατριάρχην — δίδουν εἰς αὐτὴν ὅψιν εὐρωπαϊκῆς πόλεως. Πολύτιμος εἶναι ἡ διώρυξ τοῦ **Σουέζ** (μήκους 160 χιλιομέτρων), τὴν ὁποίαν ἤνοιξεν ὁ Γάλλος Λεσέψ ἀπὸ τοῦ 1859—1867. Αἱ πόλεις **Πόρτ Σάϊντ** (120) καὶ **Σουέζ** (40) εἶναι σπουδαιότατα ἄκρα τῆς διώρυγος. Ἡ **Δαμιέττη** (32) καὶ ἡ **Ροζέττη** (25) εὐρίσκονται εἰς τὰ δύο στόμια τοῦ Νείλου. Ἄλλαι πόλεις εἰς τὸ δέλτα εἶναι ἡ **Τάντα**, τὸ **Ζαγαζίκ** καὶ ἡ **Μανσούρα**.

Ἀπομεμακρυσμένη ὁάσις πρὸς Δ. εἰς τὴν Λιβυκὴν ἔρημον εἶναι ἡ **Σιβά**, ὅπου ἄλλοτε ὑπῆρχε τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀμμωνος Διός. Ἀπὸ ταύτην ἐξάγονται σήμερον πολλοὶ χουρμάδες.

4. Γεωργία.— Πρὶν ἔλθουν οἱ Ἀγγλοι εἰς τὴν Αἴγυπτον κατὰ τὸ τέλος τοῦ 19ου αἰῶνος, οἱ Φελλάχοι δὲν ἐγνώριζον νὰ καλλιεργοῦν τὸ ἔδαφος ἐντατικῶς. Οἱ Ἀγγλοι ἐγκατέστησαν μεγάλα ὕδατοφράγματα παρὰ τὸ **Ἀσουάν** (μήκους 2 χιλιομ.)

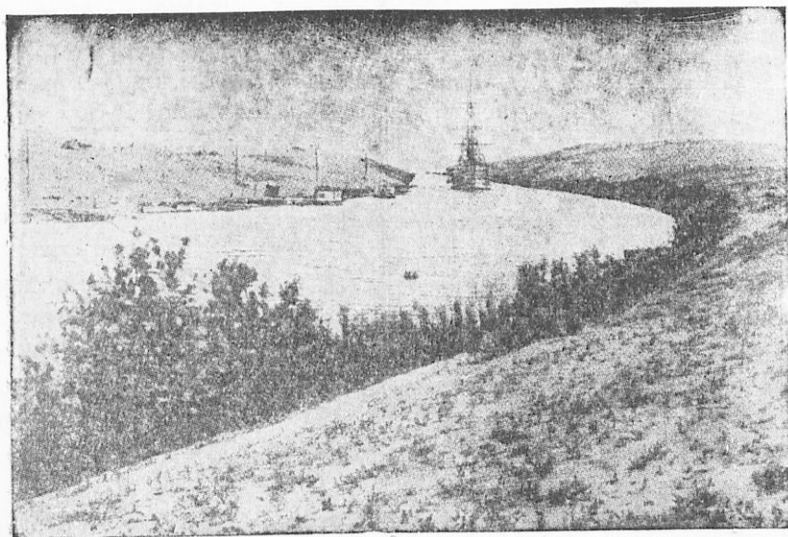
59. Ἐμπορικὴ ὁδὸς ἀραβικῆς συνοικίας εἰς τὸ Κάϊρον.

καὶ εἰς ἄλλα μέρη, ὅπως συγκρατῆται τὸ ὕδωρ διὰ ἀρδευτικῶν διωρύγων διακλαδίζεται τοῦτο εἰς τὰς πεδιάδας χωρὶς ποτὲ νὰ διακόπτεται. Ἡ συνεχὴς ἀρδευσις καὶ τὸ διαρκῶς ξηρὸν κλίμα ἐπιτρέπουν νὰ γίνωνται συγκομιδαὶ κατ' ἔτος τρεῖς φορές ἢ καὶ περισσοτέρας.

Αἱ καλλιέργειαι εἶναι δύο κατηγοριῶν. Αἱ μὲν προορίζονται διὰ τὴν τοπικὴν κατανάλωσιν (**σῖτος, κριθή, ἀραβόσιτος, ὄρυζα, μπιζέλια, φακαί, κρίμματα, πεπόνια**), αἱ δὲ ἄλλαι προ-

ορίζονται διὰ τὴν ἐξαγωγήν (**ζαχαροκάλαμον** καὶ ἰδίᾳ **βάμβαξ**). Ὁ βάμβαξ εἶναι ἐξαιρετικῆς ποιότητος καὶ ἀγοράζεται ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας.

5. Κτηνοτροφία. — Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀσήμαντος ἔνεκα τῆς σπανιότητος τῶν λειμώνων· τρέφονται ὅμως ὄνοι (χρήσιμοι διὰ τὴν μεταφορὰν) καὶ βούβαλοι (χρήσιμοι διὰ τὴν ἄροσιν). Ὑπάρχουν προσέτι πολλὰ πτηνὰ, ἰνδιάνοι καὶ ὄρνιθες τῶν ὁποίων τὰ ὠὰ δίδονται εἰς τὸ ἐμπόριον πρὸς ἐξαγωγήν.

60. Ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ.

6. Βιομηχανία. — Εἰς ὀρυκτὰ ἡ Αἴγυπτος εἶναι πτωχή· ἡ βιομηχανία περιορίζεται εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ βάμβακος καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν σιγαρέττων. Ὁ καπνὸς εἰσάγεται ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, διότι εἰς τὴν Αἴγυπτον δὲν καλλιεργεῖται.

7. Συγκοινωνία. — Αὕτη ἐκτελεῖται διὰ τοῦ ποταμοῦ καὶ διὰ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Μακρὰ γραμμή, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἀκολουθεῖ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ ἀνερχομένη εἰς τὴν Νουβίαν.

8. Ὁ Ἑλληνισμὸς ἐν Αἰγύπτῳ. — Εἰς τὰς μεγάλας καὶ μικρὰς πόλεις τῆς Αἰγύπτου ζοῦν περὶ τὰς 100.000 Ἕλληνες, οἱ ὅποιοι πολὺ συνετέλεσαν εἰς τὴν πρόοδον τῆς χώρας. Ἀποτελοῦν παροικίας ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ἑλλήνος Πατριάρχου, ἀσχολούμενοι μὲ τὰς ἐπιστήμας, τὰς τέχνας, τὴν βιομηχανίαν τῶν σιγαρέττων, τὸ ἐμπόριον κ.τ.λ. ἔχουν ἰδρύσει ἐνταῦθα διάφορα φιλανθρωπικὰ καὶ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα καὶ πολ-

61 Καλλιέργεια βάμβακος ἐν Αἰγύπτῳ.

λάκεις μὲ χρήματα ἐφάνησαν εὐεργέται εἰς ἐθνικὰς ἀνάγκας τῆς Ἑλλάδος. Αἱ μεγαλύτεραι κοινότητες εἶναι εἰς τὸ Κάιρον καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, αἱ ὅποια ἔχουν πολλὰς ἑλληνικὰς ἐκκλησίας, ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ σωματεῖα. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει ζωερὸν ἐμπόριον μὲ τὴν Αἴγυπτον. Ἀπ' αὐτὴν ἔρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα πολλὴ ὄρυζα, βαμβακόσπορος, λαχανικά, γεώμηλα, σησάμι καὶ δέρματα. Ἐκεῖ δὲ στέλλονται σταφυλαί, ἀμύγδαλα, σάπων, κονιάκ, μαστίχ' καὶ χημικὰ λιπώσματα.

2. ΛΙΒΥΗ

Λιβύη σήμερον λέγεται ἡ ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος χώρα, ἡ ὁποία ὑπήγετο εἰς τὴν Ἰταλίαν. Διαιρεῖται εἰς τὴν **Τριπολίτιδα**, ἡ ὁποία εἶναι χαμηλὴ καὶ ἄνυδρος, γεμάτη ἀπὸ ἐρήμους, καὶ εἰς τὴν χερσόνησον **Κυρηναϊκὴν**· αὕτη, ἐπειδὴ εἶναι ὁροπέδιον, λαμβάνει περισσότερας βροχὰς ἀπὸ τοὺς θαλασσίους ἀνέμους.

Ἡ Τριπολίτις κατοικεῖται ἀραιῶς εἰς τὰ παράλια καὶ εἰς πολλὰς ὁάσεις τοῦ ἐσωτερικοῦ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ **Τρίπολις** (109), ἀρχὴ καραβανίων διὰ τὴν Σαχάραν καὶ τὰ ἐνδότερα

τῆς Ἀφρικῆς. Εἰς τὴν Κυρηναϊκὴν, ἣ ὁποῖα πάλαι ἦτο ἑλληνικὴ ἀποικία (δωρική), πόλεις σήμερον εἶναι ἡ **Βεγγάζη** (62) καὶ ἡ **Δέρνα**. Εἰς τὰ παράλια ταῦτα ὑπάρχουν πολλοὶ σπόγγοι, τοὺς ὁποῖους ἀλιεύουν Ἕλληνες σπογγαλιεῖς (ἰδίως Δωδεκανήσιοι).

Οἱ Ἴταλοι ἔχουν κατασκευάσει ὁδοὺς διὰ μέσου τῆς Ἐρήμου μέχρι τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Σουδάν διὰ λόγους στρατιωτικούς.

3. Αἱ Χῶραι τοῦ Ἀτλαντος (ΜΠΑΡΜΠΑΡΙΑ)

1. Θεοίς. — Αἱ χῶραι αὗται πλησιάζουν ἀφ' ἐνὸς πρὸς τὴν Σικελίαν καὶ ἀφ' ἐτέρου πρὸς τὴν Πυρηναικὴν χερσονήσον παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ. Ἐκεῖθεν βρέχονται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Ἡ μετ' αὐτῶν συνορεύουσα Ἐρημος Σαχάρα εἰσχωρεῖ εἰς πολλὰ σημεῖα τῶν χωρῶν τούτων.

2. Φυσικὴ ἀποψις. — Εἰς τὰς δυτικώτερας χώρας ἐκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὰς ἀκτὰς αἱ ὄροσειραι τοῦ Ἀτλαντος. Αἱ ὑψηλότεραι αὐτοῦ κορυφαί εἶναι εἰς τὴν δυτικωτέραν χώραν, τὸ Μαρόκον (μέχρι 4.500 μέτρων ὕψους). Αἱ πρὸς τὴν θάλασσαν πλευραὶ αὐτοῦ δέχονται ἀρκετὰς βροχὰς ἀπὸ τοὺς θαλασσίους ἀνέμους, καὶ δι' αὐτὸ ὑπάρχουν εἰς αὐτὰς δάση καὶ λόχμαι. Ὅπου ὅμως κλείονται ὀροπέδια μεταξὺ ὀροσειρῶν, ταῦτα μένουν μὲ ὀλίγας βροχὰς καὶ κατέχονται ἀπὸ στέππας, ἐρήμου καὶ ἀλμυρὰς λίμνας. Τὰ μέρη τῶν ἐρήμων διασχίζουν πολυάριθμα **οὐάδι** (ξηροπόταμοι). Εἰς τὰ παράλια εὐδοκιμοῦν ὅλα τὰ μεσογειακὰ προϊόντα, εἰς δὲ τὰς στέππας φύεται ὁ θάμνος **χάλφα**, χρησιμεύων εἰς τὴν πλεκτικὴν καὶ τὴν χαρτοποιίαν.

3. Κάτοικοι. — Τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἦσαν ἐνταῦθα ἀποικιακαὶ χῶραι (Νουμιδία, Μαυριτανία). Σήμερον — εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ἰδίαις στέππας — ζοῦν **Βέρβεροι**, ἀρχαῖος χαμιτικὸς λαός, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἐχουν θρησκείαν τὸν μωαμεθανισμόν, τὸν ὁποῖον παρέλαβον ἀπὸ τοὺς Ἀραβας, ὅταν οὗτοι εἶχον κατακτήσει τὰς χώρας αὐτάς. Κατοικεῖ ἀκόμη ἐκεῖ καὶ ἀραβικὸς πληθυσμός, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τοῦ 7ου αἰῶνος μ.Χ. εἶχεν ἐξαιπωθῆ εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν καὶ ἐκεῖ-

θεν πρὸς ἄλλας διευθύνσεις. Οἱ λεγόμενοι μαῦροι εἶναι καὶ αὐτοὶ ἝΑραβες, εἶναι δὲ ἔμποροι καὶ βιομήχανοι, ἐπιδέξιοι εἰς τὴν κατεργασίαν δερμάτων (μαροκινά) καὶ λεπτῶν ὑφασμάτων βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν. Κύριοι ὅλων σχεδὸν τῶν χωρῶν τοῦ ἝΑτλαντος εἶναι οἱ Γάλλοι, οἱ ὁποῖοι, ἀνερχόμενοι περίπου εἰς 800.0000 ἐν μέσῳ ὁλικοῦ ἐντοπίου πληθυσμοῦ 13 ἑκατομμυρίων, προσπαθοῦν νὰ ἀναπτύξουν τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας δι' ἰδρύσεως σιδηροδρομικῶν καὶ αὐτοκινητικῶν γραμμῶν. Εἰς τὴν ξηρὰν νοτίαν περιοχὴν τοῦ ἝΑτλαντος αὐξάνουν μὲ ἀρτεσιανὰ φρέατα καὶ μὲ ὑδατοφράκτας τὰ καλλιεργήσιμα ἐδάφη. Ὅπου εὐρίσκονται μεταλλεῖα, λαμβάνουν ἀξίαν, διότι δὲν εἶναι μακρὰν τῆς Γαλλίας. Τὰ κύρια ἐξαγόμενα προϊόντα εἶναι χάλφα, δέρματα, οἶνος, ἔλαιον καὶ πρῶιμα λαχανικά.

4. Πολιτικὴ κατάστασις καὶ πόλεις. — Αἱ χῶραι τοῦ ἝΑτλαντος διακρίνονται εἰς τὴν **Τυνησίαν**, τὴν **Ἀλγερίαν** καὶ τὸ **Μαρόκον** (ἴδε πίνακα 7).

α) Τυνησία. Αὕτη κατέχει τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν, (3.320.000 κατ.). Κατοικοῦν ἐδῶ καὶ 90.000 ἝΙταλοὶ, διότι ἡ χώρα αὕτη πλησιάζει πολὺ εἰς τὴν ἝΙταλίαν. Ἡ παράλιος πόλις Τύνις (365) εἶναι ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς χώρας, κειμένη ὅχι μακρὰν τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνας. Τὸ ἥμισυ τῶν κατοίκων τῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ ἝΙσπανοὺς, ἝΕβραίους καὶ ἝΙταλοὺς. Πολεμικὸς λιμὴν εἶναι ἡ Μπιζέρτα (36).

β) Ἀλγερία. Αὕτη εἶναι ἀποικιακὴ χώρα τῆς Γαλλίας (7.234.000 κατ.). Αἱ πόλεις Ὁράν (194) καὶ Ἀλγέριον (264), εὐρισκόμεναι εἰς τὰς ἀκτὰς αὐτῆς, ἔχουν εὐρωπαϊκὴν ὄψιν, γίνονται δὲ ἐκεῖθεν μεγάλα ἐξαγωγαὶ προϊόντων. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ Κωνσταντίνη (106) εἶναι τὸ σπουδαιότερον κέντρον τῶν συγκοινωνιῶν.

γ) Μαρόκον. Ἡ ἀφρικανικὴ πλευρὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ ἀνήκει εἰς τὴν ἝΙσπανίαν (1.082.000 κατ.), ἡ δὲ παρ' αὐτὸ πόλις Ταγγέρη μὲ τὰ περίχωρα αὐτῆς (130.000 κατ.) ἀποτελεῖ οὐδέτερον λιμένα. Τὸ λοιπὸν Μαρόκον (8.617.000 κατ.) εἶναι σουλτανᾶτον, ἀλλ' ὁ σουλτᾶνος εἶναι μόνον κατ'

62. "Οασις εἰς τὴν Ν. Τυνησίαν.

ὄνομα κυρίαρχος, πραγματικοὶ δὲ κύριοι εἶναι οἱ Γάλλοι. Πρωτεύουσα τοῦ Μαρόκου εἶναι τὸ Φέζ, ἱερὰ πόλις τῶν Ἀράβων μὲ 300 τζαμιά. Ἡ πόλις Μαρόκον (241) εἶναι εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀτλαντος. Σπουδαιότατος λιμὴν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν εἶναι ἡ Καζαμπλάνκα (570).

Πίναξ 7. Αἱ πρὸς τὴν Μεσόγειον βορειοαφρικανικαὶ χῶραι.

Χ ῶ ρ α ι	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγ. χιλιογρ.	Κάτοικοι εἰς χιλ.	Κ.τ. εἰς 1 τ. χιλ.	Πόλεις καὶ κάτοικοι εἰς χιλιάδας (ἀριθ. Εὐρωπαίων)	Σπουδαιότ. προϊόντα
Αἴγυπτος	990.080	17.620	6	Καῖρον 1.100 (80) Ἀλεξάνδρ. 700 (90) Πόρτ-Σάϊντ 120 (13)	σίτος δρυζα βάμβαξ
Λιβύη					
α) Τριπολίτις	900.000	550	0,6	Τρίπολις 109	χουρμάδες
β) Κυρηναϊκή	740.000	500	—	Βεγγάζη 62	σπόγγοι θύνηοι
Τυνησία	125.000	3.320	17	Τύνις 365 (80)	χάλφα
Ἀλγερία	2.000.000	7.234	3	Ἀλγέριον 264 (170) Ὀράν 194 (120) Κωνσταντ. 106 (45)	σιτηρὰ οἶνος δέρματα
Γαλ. Μαρόκον	420.000	8.617	13	Φέζ 110 (35)	μέταλλα
Ἰσπ. Μαρόκον	28.000	1.082	13	Μαρόκον 241	σιτηρὰ
Ταγγέρη	580	130		Τετουάν 45 Ταγγέρη 50	ἐριον λιπάσματα

Ἀσκήσεις.—1. Ὅρισε τὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ τῶν βορειοαφρικανικῶν χωρῶν μὲ τὴν λοιπὴν μεσογειακὴν περιοχὴν.—2. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Κυρηναϊκῆς (ἀπὸ τὴν πόλιν Δέροναν) μέχρι τῆς Κορήτης.—3. Ποῖος γαλλικὸς λιμὴν εἶναι ὁ κατωλληλλότατος διὰ τὴν συγκοινωνίαν μὲ τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν;—4. Τί γνωρίζεις ἐκ τῆς ἱστορίας, ιδίως τῆς ἀρχαίας, διὰ τὰς ἀφρικανικὰς ἀκτὰς;—5. Ταξίδευσε ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Καζαμπλάνκαν.

4. Η ΕΡΗΜΟΣ ΣΑΧΑΡΑ

1. Γενικά.—Ἡ Σαχάρα, διὰ τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ βόρειος τροπικὸς κύκλος, εἶναι ἡ μεγίστη ἔρημος τῆς Γῆς, ἴση σχεδὸν κατὰ τὴν ἔκτασιν πρὸς τὴν Εὐρώπην. Ἀρχεται ἀπὸ τοῦ Ἀτλαν-

τικοῦ ὠκεανοῦ καὶ φθάνει μέχρι τῆς Ἑρυθρᾶς θαλάσσης, διακοπτομένη μόνον ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Νείλου κατὰ τὴν Νουβίαν.

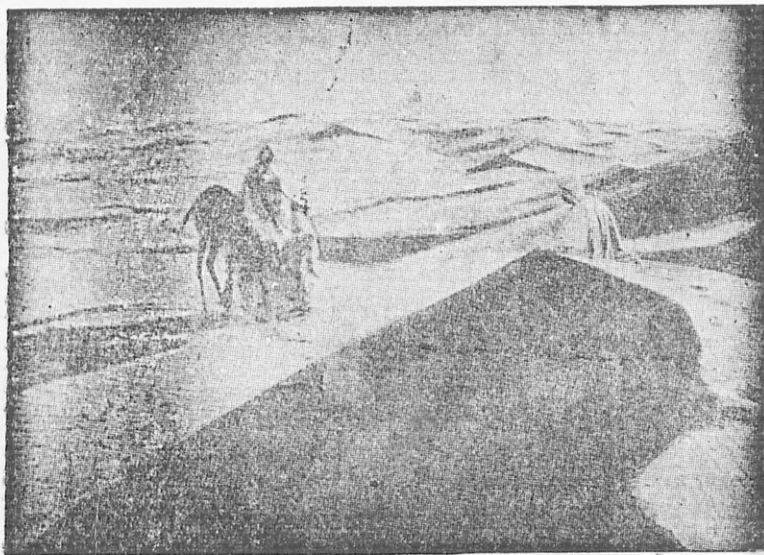
2. Ποιὸν τοῦ ἐδάφους. Οἰκήσεις. — Ἡ Σαχάρα διαμορφώνεται ὡς τεράστιον ὁροπέδιον, τὸ ὁποῖον ἀλλαχοῦ μὲν φέρει ὄρη μὲ ἐσβεσμένα ἠφαιστεία, ἀλλαχοῦ δὲ καταπίπτει εἰς λεκάνας τόσον χαμηλὰς, ὥστε τὸ ἔδαφος νὰ κατέρχεται καὶ κάτω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Τὴν Σαχάραν, ὡς καὶ πολλὰς ἄλλας ἐρήμους τῆς Γῆς, διὰ τῶν ὁποίων διέρχονται οἱ τροπικοὶ

63. Καραβάνιον διασχίζον τὴν Σαχάραν.

κύκλοι, ὀνομάζουσι **τροπικὰς ἐρήμους**. Ὅχι μόνον τὰ μεσόγεια, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν παράλιον δὲν ἔχουσι βροχὰς, διότι συμβαίνει ἐδῶ οἱ ἀπὸ τὸν ὠκεανὸν ἄνεμοι νὰ συναντοῦν ψυχρὸν θαλάσσιον ρεῦμα πρὸς τὰ παράλια καὶ νὰ ψύχωνται. Δι' αὐτὸ ἡ βροχὴ πίπτει εἰς τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ὀλίγα νέφη, ὅταν συναντήσουν τὸ θερμὸν ἔδαφος τῆς, διαλύονται. Οὕτω, διαρκῶς καθ' ὅλον τὸ ἔτος, ὑπὸ τὸν ἀνέφελον οὐρανόν, αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου καταφλέγουσι τὸ ἔδαφος· κατὰ τὰς ἀστροφεγγεῖς νύκτας τὸ ἔδαφος ἀποβάλλει ταχέως τὴν θερμό-

τητα. Διὰ τοῦτο κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἡμερονυκτίου παρουσιάζεται ταχέια ἐναλλαγή θερμάνσεως καὶ ψύξεως. Ἀποτέλεσμα τούτου εἶναι νὰ σχίζωνται οἱ βράχοι καὶ νὰ σκεπάζωνται μεγάλαι ἐκτάσεις μὲ στρῶμα αἰχμηρῶν λίθων. Ἀπὸ τὰ σχίσματα ταῦτα σχηματίζονται πολλάκις τόσον χαρακτηριστικαὶ βραχώδεις μορφαί, ὥστε χρησιμεύουν ὡς σημεῖα πορείας εἰς τὰ караβάνια. Αἱ περιφέρειαι αὗται λέγονται **πετρώδεις** ἢ **χαλικώδεις ἔρημοι**. Ὅπου ὁ ἄνεμος κατατρίβει τοὺς λίθους αὐτοὺς

64. Θινῶδες τοπίον τῆς Σαχάρας.

εἰς λεπτοὺς κόκκους καὶ τοὺς μαζεύει εἰς ὑψηλοὺς καὶ κιτρινωποὺς θίνας, ἐκεῖ μορφώνονται αἱ **ἀμμώδεις ἔρημοι**. Συμβαίνει νὰ παρέλθουν πολλὰ ἔτη χωρὶς νὰ βρέξη καθόλου. Ὅταν ὅμως βρέξη, βρέχει τόσον ἄφθονα καὶ ὀρμητικά, ὥστε διὰ μικρὸν χρονικὸν διάστημα τὸ μέρος αὐτὸ τῆς ἐρήμου πρασινίζει καὶ ἀνθίζει αἰφνιδίως. Ὑγρασία ὅμως ὑπάρχει εἰς τὰς ὀρεινὰς χώρας, ὅπου πίπτουν, σπάνια μὲν, ἀλλὰ κανονικαὶ βροχαί. Εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη τῆς ἐρήμου ὑπάρχουν **ὀάσεις**, ὅπου εὐρίσκεται

ὕδωρ ὄχι εἰς πολὺν βάθος ὑπὸ τὸ ἔδαφος. Εἰς τὰς ὁάσεις ὑπάρχουν χωρία, τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων περιβάλλονται ἀπὸ φοίνικας καὶ σιταγρούς. Εἰς αὐτὰς μόνον ὑπάρχουν μόνιμος πληθυσμὸς (**οἱ Βέρβεροι**). Ἄλλαι φυλαὶ ζοῦν ὡς νομάδες εἰς τὰ στεππώδη μέρη τῆς ἐρήμου καὶ τρέφουν καμήλους, ἵππους καὶ πρόβατα. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Σαχάρας ἀνέρχεται μόλις εἰς 1 1/2 ἑκατομμύριον, ἐν μέσῳ ἐπιφανείας 8 ἑκατομ. τετραγωνικῶν χιλιομέ-

65. Ὁ Νεῖλος διαρρέων τὴν Κάτω Νουβίαν.

τρων. Ἡ συγκοινωνία γίνεται ἀπὸ ὁάσεως εἰς ὁάσιν διὰ καραβανίων. Ἀρχαὶ τοιούτων ὁδῶν εἶναι ἡ Τρίπολις καὶ ἡ Τύνις. Τὰ καραβάνια ταῦτα διατρέχουν πολλοὺς κινδύνους, διότι ληστρικὰ καραβάνια ἀπειλοῦν τοὺς ταξιδεύοντας ἐμπόρους. Προμερὸς εἶναι καὶ ὁ ἄνεμος **σιμούν**, ὁ ὁποῖος γεμίζει τὸν ἀέρα μὲ ἄμμον καὶ σκοτεινιάζει ἀπ' αὐτὴν ὁ οὐρανός. Τρεῖς μῆνας διαρκεῖ τὸ ταξίδιον ἀπὸ τὴν Τρίπολιν ἕως τὸ Τομβουκτού. Οἱ Γάλλοι ἐξερευνοῦν τὴν Σαχάραν μὲ αὐτοκίνητα καὶ μὲ

αεροπλάνα. Ἐπίσης σχεδιάζουν νὰ προεκτείνουν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸ Ἀλγέριον θὰ φθάσῃ εἰς τὸ Τομβουκτού, ὅπου θὰ ἐνωθοῦν αἱ κτήσεις τῆς Βορείου Ἀφρικῆς μετὰ τὰς ἄλλας, αἱ ὁποῖαι εἶναι πρὸς Ν. τῆς Σαχάρας (εἰς τὸ Σουδάν).

Εἰς τὰ ἀνατολικά τῆς Σαχάρας καὶ πρὸς Ν. τῆς Αἰγύπτου ἐκτείνεται ἡ ἐρημικὴ ὡσαύτως χώρα Νουβία. Διασχίζεται ὑπὸ τοῦ Νείλου ἐν σχήματι S, κατέχεται δὲ ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ κράτους καὶ τῆς Ἀγγλίας.

Εἰς ἐν караβάνιον τῆς Ἐρήμου. — Ὁ τρομερὸς σιμὸν παρῆλθεν. Ἀπὸ τὸν μολυβδόχρον οὐρανὸν ὁ ἥλιος στέλλει πάλιν τὰς κατακορύφους ἀκτίνας του. Οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἐπροφυλάσσοντο εἰς τὸ ὑπὸ πτενέον θινὸς, ὅπισθεν τῶν καμήλων καὶ τῶν κιβωτίων, τὰ ὁποῖα εἶχον ἐκφορτωθῇ, σκεπασμένοι μετὰ πυκνὰ ὑφάσματα, σηκώνονται. Πολλοὶ ἄσκοι ὕδατος ἔχουν σχισθῇ καὶ τὸ ὕδωρ ἔχει ἐξατμισθῇ. Χεῖλη καὶ δέρματα, ἐνεκα τοῦ ξηροῦ καύσωνος, ἔχουν διαρραγῇ καὶ αἱμάσσουν. Μερικαὶ κάμηλοι δὲ ζοῦν πλέον. Ὁ θρήνης τῶν ἀγωγιάτῶν, οἱ ὅποιοι ἐκ τῆς ὁδύνης ἐφαίνοντο ἡμιπαράφρονες, ἔπαυσε πλέον. Τώρα εἶναι ἀνάγκη τὰ φορτία, τὰ ὁποῖα εἶχον καταβιβᾶσαι ἀπὸ τὰς καμήλους, νὰ τὰ φορτώσουν εἰς τὰς λοιπὰς, ὅπως φθάσουν εἰς τὴν πλησιεστέραν ὁδόν.

Ὅπου καὶ ἂν στρέψῃ τις τὸ βλέμμα, πανταχοῦ ἄμμος, κιτρίνη ἢ ἐρυθρά. Πυρῶνεται ὑπὸ τὰς θερμὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου καὶ φαίνεται εἰς τοὺς κατακουρασμένους ὀφθαλμούς ὡς χρυσοὶ κόνις. Οἱ πόδες καίουν εἰς ἕκαστον βῆμα βασιανιστικῶς. Οὐδαμοῦ θάμνος ἢ χλόη, εἰμὴ κάπου πτωχὴ τις ἄκανθα, ὅπου τὸ πτηνὸν ὑφαντὴς ἔχει πλέξῃ τὴν κρεμαστὴν φωλεάν του. Ὁ ἄηρ ὑποτρέμει ἐκ τοῦ καύσωνος καὶ εἰς τὰ βλέμματα τῶν ὑπερθετισμένων ὀφθαλμῶν προβάλλονται πρὸς στιγμὴν ψευδεῖς εἰκόνες: ὅσας μετὰ πυκνοὺς φοίνικας, λίμνη μετὰ πλοῖα καὶ ἄλλα. Τώρα τὸ караβάνιον κατέρχεται θινώδη λόφον ἑλικοειδῶς μετὰ κόπου. Μερικαὶ κάμηλοι κινδυνεύουν νὰ σωριασθῶν. Ἀλλ' ἀμέσως τὰ ἡνία ἀνασύρονται καὶ κατεβαίνουν προσεκτικά. Ὁ ἥλιος λαμβάνει ἐρυθρὸν χρῶμα καὶ αἱ ριπτόμεναι σκιαί ἔχουν μηκυνθῇ. Αἶφνης ἀκούεται δυνατὸς χρεμετισμὸς τῶν καμήλων· ὁσφραίνονται ὕδωρ. Ὑπερβαίνουν χαμηλὸν βραχῶδες ὕψωμα, ὅπότε ἐμφανίζεται πράσινον τοπίον ἐν μέσῳ τῆς κιτρινουερύθρου ἄμμου· εἶναι ὅσας, διαγραφομένη ὑπὸ τῶν κλώνων τῶν φοινίκων.

Κατὰ πρῶτον οἱ ἀγωγιάται ποτίζουσιν τὰς καμήλους καὶ τὰς ἐκφορτῶν. Ἐπειτα τὰ πεινῶντα ζῶα σπεύδουσιν εἰς τὰ πλησίον πενιχρὰ λιβάδια. Ὁ θερμὸς καύσων ὑποχωρεῖ εἰς τὴν ζωογόνον δροσερότητα. Στήνονται σκηναὶ καὶ ἀνάπτεται πῦρ. Ἐπειτα οἱ μὲν ἀγωγιάται κἀκθινοῦν πλησίον τῶν χορτασμένων καμήλων, οἱ δ' ἄλλοι ταξιδιῶνται μεταβαίνουσιν πρὸ τῶν πλινθίων καλυβῶν παλαιότητος χωρίου, ὅπου συνομιλοῦν, καπνίζουν καὶ παιζοῦν. Ἡ σελήνη ρίπτει τὸ ἀργυρόχρουν φῶς τῆς εἰς τοὺς φαιδρούς ὁμίλους καὶ ἐνθυμίζει ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ ἀποχαιρετήσουν τοὺς

κατοίκους τῆς ὁάσεως καὶ νὰ ἡσυχάσουν. Πρέπει μὲ τὴν χαραυγὴν τῆς ἐπομένης νὰ κινήσουν καὶ νὰ ἐξακολουθήσουν τὴν πορείαν· τὸ αὐτὸ θὰ ἐπαναληφθῇ ὄχι μόνον αὐριον, ἀλλὰ καὶ μεθαύριον, ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα ἢ ἀκόμη καὶ ἐπὶ μῆνας.

66. Χωρίον τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. Αἱ οἰκίαι εἶναι κτισμέναι μὲ πηλόν.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Ἀφρικῆς μεγαλυτέραν ὁμοιότητα πρὸς τὴν Εὐρώπην ἔχουν αἱ βόρειοι προεκτάσεις αὐτῆς, δηλαδὴ αἱ χῶραι τοῦ Ἀτλαντος καὶ ἡ Κυρηναϊκὴ. Αἱ λοιπαὶ χῶραι ὁμοιάζουν περισσότερο πρὸς τὴν Πρόσω Ἀσίαν. Ὅπως ἐκεῖ, οὕτω καὶ ἐδῶ, λόγῳ, τῆς ξηρότητος τοῦ κλίματος, σχηματίζονται ἔρημοι, καὶ διὰ τοῦτο μεγάλαι ἐκτάσεις δὲν ἔχουν πυκνὸν πληθυσμόν. Ἡ Ἀραβικὴ ἔρημος συνεχίζεται διὰ τῆς μεγάλης τροπικῆς ἐρήμου Σαχάρας. Ἡ ἐξαιρετικὴ εὐφορία τῆς Μεσοποταμίας μὲ τὸν Εὐφράτην καὶ τὸν Τίγρην ἐπαναφαί-

νεται εἰς τὴν Αἴγυπτον «ὡς δῶρον τοῦ Νείλου». Ὡς πρὸς δὲ τοὺς κατοίκους, ἡ ὁμοιότης εἶναι γενική· καθ' ὅλην τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν συναντῶμεν τοὺς Ἀραβας καὶ τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος, τὰ τζαμιά, οἱ μιναρέδες καὶ αἱ κιβωτοειδεῖς οἰκίαι δίδουν εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν ὄψιν ἀνατολικήν. Οἱ Ἀγγλοι εἶχον ἄλλοτε μεγάλην πολιτικὴν ἐπιρροὴν εἰς τὴν Αἴγυπτον, οἱ Ἰταλοὶ κατεῖχον πρὸ τοῦ δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου τὴν Λιβύην, οἱ δὲ Γάλλοι κατέχουν τὰς χώρας τοῦ Ἀτλαντος μετὰ τῆς Σαχάρας. Ἔνεκα τούτου εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Βορείου Ἀφρικῆς φαίνεται ἡ εὐρωπαϊκὴ ἐπίδρασις.

Ἀσκήσεις.—1. Ἀπομνημόνευσε τὰς χώρας τῆς Βορείου Ἀφρικῆς.—2. Ἐκ τοῦ πίνακος 7 προσδιόρισε τὸν πληθυσμὸν ταύτης.—3. Σχεδίασε τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν καὶ χρωμάτισε ἰδιαίτερος τὰς γαλλικὰς κτήσεις.—4. Ταξίδευσε νοερῶς ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς τὸ Κάιρον καὶ τὸ Ἀσουάν.

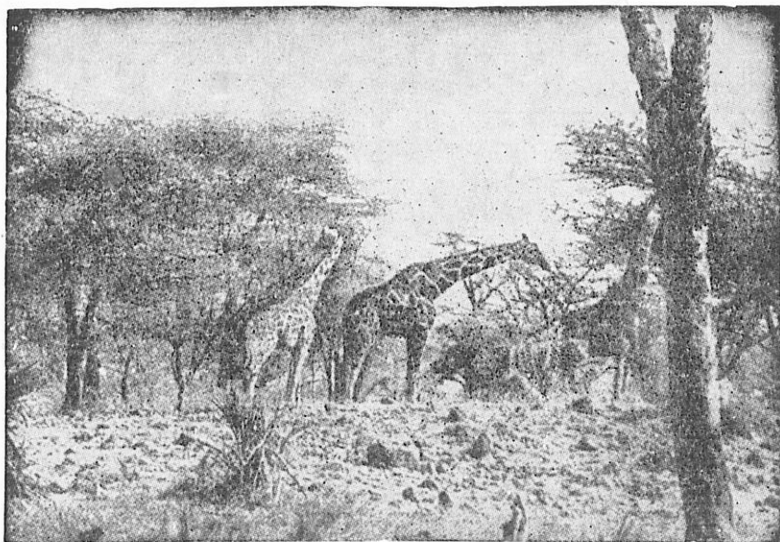
Β'. ΤΡΟΠΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

Γενικά.—Τὸ μεγαλύτερον τοῦτο τμήμα τῆς Ἀφρικῆς διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν. Εἶναι τροπικόν, δηλαδὴ θερμόν, ὑγρὸν καὶ ἀνθυγιεινόν, γεμᾶτον ἀπὸ πυκνὰ δάση, ἄγρια ζῷα καὶ πτηνὰ. Πανταχοῦ παρουσιάζεται ἡ Μαύρη φυλὴ (ἡ Νιγηρική), ἡ ὁποία διακρίνεται εἰς τοὺς Σουδανέζους καὶ εἰς τοὺς Μαντού. Ἡ πρὸς τὴν Σαχάραν περιοχὴ λέγεται **Σουδάν**, ἡ δὲ περὶ τὸν Ἰσημερινὸν **Ἰσημερινὴ Ἀφρικὴ**.

1. ΣΟΥΔΑΝ

1. Φυσικὴ ἄποψις.—Ὅπως ἡ Σαχάρα κατέχει ζώνην τῆς Ἀφρικῆς, οὕτω νοτίως αὐτῆς ἐκτείνεται ὡς ζώνη, ἐκ Δ. πρὸς Α. τὸ Σουδάν. Εἶναι παλαιογενὲς ὀροπέδιον παρουσιάζον βαθμίδας καὶ καταβυθίσματα. Εἰς ἓν ἐκ τούτων εὐρίσκεται ἡ λίμνη **Τσάδα** (ὕψ. 240 μ.), εἰς τὴν ὁποίαν ρέουν πολλοὶ ποταμοί. Ὁ

μέγας ποταμός Νίγηρ διαγράφει μέγα τόξον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ στρέφεται πρὸς τὴν ἀκτὴν, ἣ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν χώραν **Ἄνω Γουινέαν**. Ὅσον περισσότερον ἀπομακρυνόμεθα τῆς Σαχάρας, τόσοι ἡ χώρα γίνεται πλουσιωτέρα εἰς βροχάς. Αἱ ξηραὶ στέππαι μεταβάλλονται βαθμηδὸν εἰς **χλοεράς στέππας**. Αὗται σκεπάζουν τὸ βόρειον μέρος τοῦ Σουδάν. Νοτιώτερον ἀκολουθοῦν αἱ σαβάνναι, αἱ ὁποῖαι καλύπτουν τὰ δύο τρίτα τῆς ἐπιφανείας τοῦ Σουδάν. Πρὸς τὴν Ἄνω ὅμως Γουινέαν,

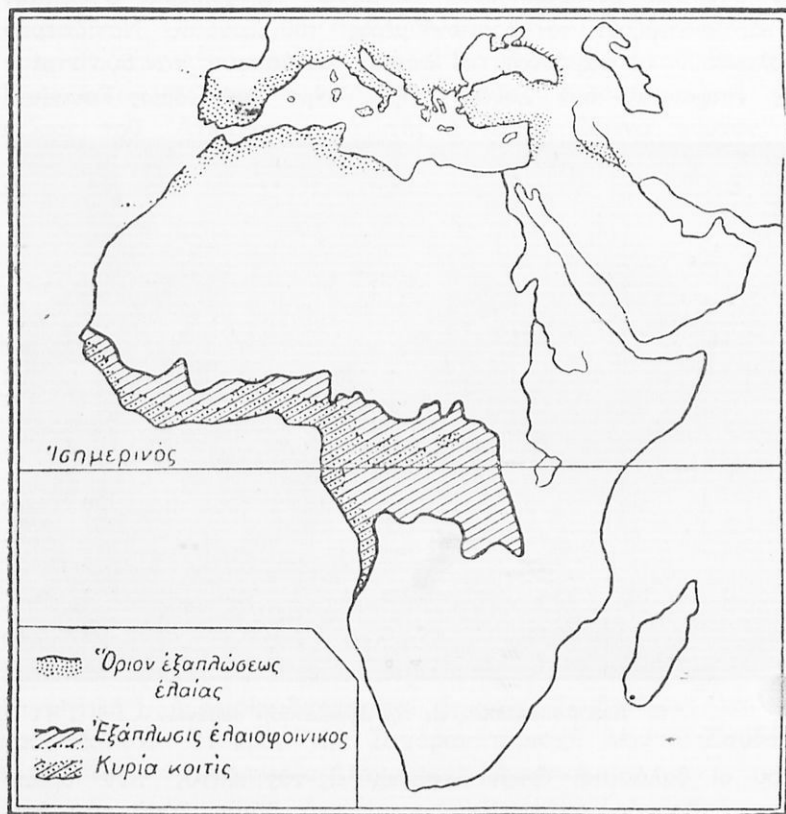

67. Καμηλοπαρδάλεις εἰς τὴν ἀφρικανικὴν σαβάνναν.

ὅπου οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι ἀφίνουν εἰς τὰς κλιτύς τῶν ὀρέων συνεχεῖς βροχάς, σχηματίζονται τροπικὰ δάση. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν τροπικῶν βροχῶν τὸ ἔδαφος μεταβάλλεται εἰς παχὺ καὶ κεραμόχρουν πέτρωμα, τὸν λατερίτην. Πρὸς τὴν θάλασσαν δὲ ἐκτείνονται προσχωσιγενεῖς πεδιάδες, ἡ τοῦ Σενεγάλη ποταμοῦ, ἡ τοῦ Γαμβία καὶ αἱ πεδιάδες τῆς Γουινέας, εἰς τὸς ὁποίας περιλαμβάνεται καὶ τὸ δέλτα τοῦ Νίγηρος.

2. Πανίς.— Αἱ χλοεραὶ στέππαι καὶ αἱ σαβάνναι τοῦ Σουδάν

εἶναι εὐχάριστον ἐνδιαίτημα πολλῶν ζώων. Ἄλλ' εἰς τὰ ὑγρὰ καὶ χαμηλὰ μέρη ἀναφαίνεται ἡ μυῖγα **τσετσέ**, ἡ ὁποία βασανίζει τὰ ζῶα. Ἐν εἶδος αὐτῆς τσιμπᾷ τὸν ἄνθρωπον καὶ προσενεῖ τὴν φοβερὰν **ἀσθένειαν τοῦ ὕπνου**.

68. Ἡ ἐξάπλωσις τῆς ἐλαίας καὶ τοῦ ἐλαιοφοίνικος.

3. Κάτοικοι καὶ προϊόντα. — Μερικὰ μέρη τοῦ Σουδάν κατοικοῦνται πυκνῶς ἀπὸ τοὺς Νιγρήτας Σουδανούς· Οὗτοι εἶναι μωαμεθανοὶ καὶ διαμένουν εἰς μεγάλα χωρία ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Καλλιεργοῦν γεώμηλα, ἀραχίδας (φιστίκια ἀράπικα), ἀραβόσιτον, βάμβακα καὶ κέγ-

χρον, ὁ ὅποιος χρησιμεύει ὡς κυρία τροφή τῶν Νιγηρτῶν. Διὰ λίπασμα μεταχειρίζονται στάκτην τῶν χόρτων, τὰ ὅποια καίουν εἰς τὰς σαβάννας. Τὰ τροπικὰ δάση τῆς Ἀνω Γουινέας δίδουν φοινικέλαιον καὶ καουτσούκ, ἐξάγεται δὲ καὶ πολύτιμος ξυλεία (ἔβενος, μαόνι). Παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Ἀνω Γουινέας ὑπάρχουν μεγάλαι φυτεῖαι κακαοδένδρων. Ἐνταῦθα παρατηρεῖται ἡ_μεγίστη ἐπὶ τῆς γῆς παραγωγή τοῦ κακάου.

Τὸ Σουδάν εἶναι χώρα, ἡ ὁποία ἔχει μέλλον. Μεταξὺ τῶν 50 ἑκατομμυρίων Νιγηρτῶν ζοῦν σήμερον 27.000 λευκοί, λαμ-

Πίναξ 8. Σουδάν.

Χ ὥ ρ α ι	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγ. χιλιόμετρα	Κάτοικοι εἰς χιλιάδας	Κάτοικοι εἰς 1 τετραγ. χιλιόμετρον	Πρωτεύουσαι καὶ μεγαλύτε- ραι πόλεις	Σπουδαί- τερα προϊ- όντα
Γαλλικὸν Σουδάν	4.700	3.875	3	Ντακάρ (132) Τομβουκτοῦ (6)	φιστίκια ἀράπικα φοινικέλ. δέρματα
Βρετανν. Σουδάν:					
α) Γαμβία	107	200	19	Βαθούρστ (10)	
β) Σιέρρα Λεόνε	80	1.700	19	Φρητάουν (44)	κακάον
γ) Παρ. Χρυσοῦ	208	2.900	14	Ἀκκρα (38)	χρυσὸν
δ) Νιγηρία	850	22.987	22	Λάγκος (167) Ἰμπαντάν (318)	φοινικέλ. καουτσούκ
ε) Αἰγ. Σουδάν	2.600	8.766	2	Χαρτούμ (50) Ὀμντορμάν (100)	βάμβαξ
Λιβερία	95	2.000	21	Μονροβία (10)	καουτσούκ φοινικέλ.

βάνοντες πολλὰς προφυλάξεις διὰ τὴν ὑγείαν των. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι καὶ 500 Ἑλληνες.

4. Πολιτικὴ κατάστασις.—Τὸ μεγαλύτερον τμῆμα ἀνήκει εἰς τοὺς Γάλλους. Τὸ Γαλλικὸν Σουδάν (3.875.000 κατ.) ἔχει πρωτεύουσιν τὸ **Ντακάρ** (132), τὸ ὅποιον εἶναι ὁ κυριώτερος λιμὴν τῆς ἀποικίας καὶ μεγάλη ναυτικὴ καὶ ἀεροπορικὴ βάση. Εὐρίσκεται παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Πράσινον. Ἄλλη πόλις εἶναι τὸ **Τομβουκτοῦ** κέντρον τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου. Εἰς τὰς

ὄχθας τῆς λίμνης Τσάδας καλλιεργεῖται βάμβαξ. Σπουδαιότερα εἶναι τὰ τμήματα τοῦ Σουδάν τὰ ἀνήκοντα εἰς τοὺς Ἀγγλους. Τοιοῦτον τμήμα εἶναι ἡ **Νιγηρία** (22.987.000 κάτ.) (βλ. πίν. 8) ἐκτεινομένη περίξ τοῦ Νιγηρος ποταμοῦ μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας. Ἐκ τοῦ λιμένος ταύτης **Λάγκος** (167) γίνεται ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον φοινικελαίου καὶ γαιοκαρύων. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ **Ἰμπαντάν** (318). Ἡ Ἀγγλία μετὰ τῆς Αἰγύπτου κατέχει καὶ τὸ Ἀγγλοαιγυπτιακὸν Σουδάν (8.766.000 κάτ.), τὸ ὁποῖον εἶναι κτῆσις διοικουμένη ἀπὸ κοινοῦ. Τοῦτο ἐκτείνεται ὑψηλότερον τῆς Νουβίας καὶ διασχίζεται ὑπὸ τοῦ Νείλου. Καὶ ἐδῶ εἶναι μεγάλοι φυτεῖαι βάμβακος.

69. Συλλογὴ κακάου εἰς τὴν Ἀφρικήν.

Εἰς τὴν Ἀνω Γουινέαν ὑπάρχει καὶ μία ἐλευθέρα δημοκρατία τῶν Νιγηρτῶν, ἡ **Λιβερία**, ἰδρυθεῖσα ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα. Αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἔχουν ἐγκαταστήσει ἐδῶ μεγάλας φυτείας καουτσούκ.

Τὸ κακάον. — Ὅταν τρώγωμεν τὴν σοκολάταν μας, δὲν φανταζόμεθα τοὺς ἀτελειώτους κόπους καὶ τὰς φροντίδας, τὰς ὁποίας ἀπαιτεῖ μία φυτεία κακάου.

Ἡ κακαοφυτεία ὁμοιάζει πρὸς μικρὸν δάσος. Τὰ δένδρα εἶναι ἕως 8 μέτρα ὑψηλά καὶ ἴστανται εἰς ἀπόστασιν 4 ἕως 6 μέτρων ἀπ' ἀλλήλων. Πρὸς προφύλαξιν τῶν εὐπαθῶν κακαοδένδρων ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἀνέμου, φυτεύουν μετὰ τούτων βανανέας ἢ κορμιόδενδρα. Ἐπειδὴ τὸ κακαόδενδρον ἀγαπᾷ τὸ ὑγρὸν καὶ θερμὸν κλίμα, εὐδοκίμεῖ εἰς τὰ ὑγρά τροπικὰ μέρη, ἰδίως δὲ εἰς ὑψηλὰ χαμηλότερα τῶν 300 μέτρων.

Μὲ περιέργειαν παρατηρεῖ ὁ ξένος ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τὸν ἀγγουροειδῆ καρπὸν μετὰ τῶν μικρῶν ἐρυθρῶν ἀνθέων. Ὁ συλλέκτης τὸν κόπτει μὲ προσοχήν, ὥστε νὰ μὴ πειραχθοῦν οἱ παρακείμενοι κάλυκες καὶ τὰ ἄνθη. Ἐντὸς τοῦ καρποῦ εἶναι οἱ

σπόροι, τῶν ὁποίων πρόκειται νὰ γίνη σειρά ἐπεξεργασιῶν, ὅπως παρασκευασθῇ ἡ θρεπτικὴ αὕτη τροφή. Τὸ κακαόδενδρον ἀνθεῖ καὶ καρποφορεῖ καθ' ὅλον τὸ ἔτος, διὰ τοῦτο δὲ αἱ συγκομιδαὶ δὲν σταματοῦν ποτέ.

2. ΙΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΦΡΙΚΗ

1. **Φυσικὴ ἄποψις.** — Ἐκατέρωθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας μέχρι τῆς λίμνης τοῦ Ἐδουάρδου, ἐκτείνεται ἡ Ἰσημερινὴ Ἀφρική, ἡ ὁποία εἶναι ἡ θερμωτάτη καὶ ἡ βρο-

70. Καλύβαι ἰθαγενῶν τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς.
(Παρατηρήσατε τὰ ξύλα τῶν στεγῶν).

χερωτάτη ζώνη τῆς ἡπείρου. Εἰς τὸ ἡφαιστειογενὲς ὄρος Καμερούν, τὸ ὁποῖον εἶναι πλησίον τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας, πίπτει βροχὴ 10 μέτρων ὕψους (ἐν Ἀθήναις 0,40 μ.). Ἔνεκα τοῦ βροχεροῦ κλίματος ὁ μέγας ποταμὸς Κόγγος, ὁ ὁποῖος ρεεῖ εἰς τεραστίαν λεκάνην, ἔχει πάρα πολὺ ὕδωρ. Εἰς τὸ τοιοῦτον ὑγρὸν τροπικὸν κλίμα ἀναπτύσσονται πυκνὰ τὰ τροπικὰ ἢ παρθένα δάση, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐμφωλεύουν δηλητηριώδη ἔντομα καὶ ὄφεις· ἐπίσης πίθηκοι, ἐλέφαντες, ποικιλόχρωμα πτηνὰ καὶ πολλὰ ἄλλα ζῷα.

2. Κάτοικοι. — Ὁ ὕγρὸς καύσων καθιστᾷ τὴν περιοχὴν ταύτην ἀνθυγιεινὴν διὰ τὸν ἄνθρωπον, καὶ διὰ τοῦτο ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἀραιός. Οἱ Εὐρωπαῖοι προσβάλλονται ὅπῃ πυρετοὺς καὶ δυσεντερίαν, ὑποφέρουν δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ἰθαγενεῖς κάτοικοι, οἱ **Μπαντού**. Διὰ τοῦτο διαμένουν καὶ ἐργάζονται εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ὀλιγώτερον νοσηρὸν. Καλλιεργοῦν κέγχρον καὶ ὄρυζαν. Εἰς τὰ δάση κατοικοῦν καὶ **Πυγμαῖοι**, με ἀνάστημα 1 μέτρον, ζῶντες κυρίως ἀπὸ τὸ κυνήγιον.

3. Πολιτικὴ κατάστασις καὶ προϊόντα.

71. Πασσαλόπηκτοι καλύβαι ἰθαγενῶν πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῶν ἀγρίων ζώων.

Τὰ μεγαλύτερα μέρη τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς ἀνήκουν εἰς τοὺς Γάλλους, τοὺς Βέλγους καὶ τοὺς Πορτογάλους (βλ. πίν. 9). Τὸ λεγόμενον **Βελγικὸν Κόγκιον**, ἂν καὶ εἶναι ἐξαπλάσιον τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου (ἐκτ. 2.335.000 τετ. χιλ.) ἔχει 11 ἑκατομ. κατοίκους, ἐκ τῶν ὁποίων λευκοὶ εἶναι μόνον 16.000 περίπου. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Λεοπόλδβιλ** (120.000

κάτ. λευκοὶ 6.240). Οἱ Μπαντού εἶναι εἰδωλολάτραι, ἐγκαθίστοῦν δὲ εἰς τὰ τροπικὰ δάση φυτείας κακάου, καφέ καὶ καπνοῦ. Οἱ Βέλγοι ἀνεῦρον ἐδῶ πλούσια κοιτάσματα χαλκοῦ καὶ ραδίου εἰς τὴν ΝΑ. περιοχὴν **Κατάγκαν**, ὅπου ἰδρύθη νέα πόλις ἡ **Ἐλισάβετβιλ** (90.000 κάτ., λευκοὶ 6.240). Ἀξιόλογος εἶναι καὶ ἡ **Στάνλεϋβιλ** (λευκοὶ 1.500) κατὰ τὸν μέσον ροὺν τοῦ ποταμοῦ.

Ἡ πορτογαλικὴ ἀποικία **Ἀγγόλα** (ἐκτ. 1.270.000 τετ. χιλ.) κεῖται νοτιώτερον, ὅπου ὑπάρχει μία ἐποχὴ βροχῶν διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ἐκτείνονται σαβάνναι. Ἡ Ἀγγόλα ἔχει 3.700.000 κατοίκους. Ἀπὸ τὴν πόλιν **Βεγγουέλαν** ἐστρώθη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ με ἀγγλικά ἐξοδα, φθάνουσα εἰς τὰ χαλκωρυχεῖα τῆς Κατάγκας, πρὸς εὐκόλον μεταφορὰν τοῦ χαλκοῦ διὰ τὴν παγκόσμιον ἀγοράν.

4. Συγκοινωνία.—Ὀλίγαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ φέρουν ἐκ τῆς παραλίας, εἰς τὰ μεσόγεια, διότι αἱ ἄκται εἶναι ἀπότομοι. Ἡ συγκοινωνία ὁμῶς εἰς τὸν μέσον καὶ ἄνω ροῦν τοῦ Κόγγου γίνεται μὲ πλοῖα, τὰ ὁποῖα πλέουν μεταξύ τῶν καταρρακτῶν. Ἀπὸ καιροῦ ἔχει ἀρχίσει καὶ συγκοινωνία δι' αὐτοκινήτων καὶ ἀεροπλάνων. Μεταξὺ τῶν λευκῶν, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἐνταῦθα ἐγκαταστήσει σταθμούς διὰ τὸ ἐμπόριον, ὑπάρχουν καὶ Ἕλληνες.

Τὸ παρθένον δάσος.—Δέκα μῆνας τὸ ἔτος πίπτουν ἐδῶ κανονικώτατα μετὰ μεσημβρίαν καὶ τὴν νύκτα ραγδαίαι βροχαί. Εἰς τοιαύτην ὑγρασίαν καὶ θερμότητα ἀναπτύσσεται τὸ πυκνὸν παρθένον δάσος. Ἡ βλάστησις σχηματίζει τέσσαρα ἄλλεπάλληλα δώματα. Εἰς τὸ κατώτατον, τὸ ἔδαφος καλύπτεται ἀπὸ χαμηλὰ βότανα καὶ ἔρποντα φυτὰ. Ἀνωτέρω τούτων ὑψοῦνται ὑψηλοὶ θάμνοι καὶ νεαρὰ δένδρα. Ὑπεράνω αὐτῶν δένδρα 20-30 μέτρων ὕψους ἀπλώνουν κλάδους, μετὰ τῶν ὁποίων συμπλέκονται ἅπαιρα ἐλίσσόμενα φυτὰ καὶ ἀποτελοῦν πραγματικὴν στέγην. Ὑπεράνω ἀκόμη αὐτῶν ὑψοῦνται κατὰ διαστήματα, πολλάκις ἀνὰ ἑκατοντάδας μέτρων, μεμονωμένα πελώρια δένδρα φθάνοντα εἰς ὕψος 60 ἢ 70 μέτρων. Οἱ ἀτελεύτητοι καὶ λεπτοὶ κορμοὶ τῶν φυτῶν «λιάνων» περισφίγγουν τοὺς κορμούς τῶν δένδρων, ἀνέρχονται καὶ ἀπλώνονται ἀπὸ κορυφῆς δένδρου εἰς κορυφὴν ἄλλου, ὥς ἄρμενα πλοίου, κατέρχονται πάλιν εἰς τὸ ἔδαφος καὶ περιπλέκονται πάλιν εἰς ἄλλον κορμόν. Εἰς τοὺς κλάδους, τοὺς κλώνους καὶ εἰς αὐτὰ τὰ φύλλα ἐπικαθύνται πλῆθος παρασίτων. Λεῖπει ἐντελὺς ἡ δροσερὰ καὶ ζωογόνος ἐπίδρασις τοῦ ἀνέμου εἰς τὸ πυκνὸν τοῦτο καὶ κλειστὸν δασικὸν στέγασμα. Αἱ ἡμέραι ἐντὸς τούτου εἶναι σκοτειναί, αἱ δὲ νύκτες ἀκόμη βεβαίως σκοτεινότεραι.

Τὰ ὕγρα τροπικὰ δάση δὲν παρουσιάζουν τὴν αὐτὴν πανταχοῦ εἰκόνα. Μερικὰ ὁμῶς χαρακτηριστικὰ εἶναι γενικά· πάντοτε π.χ. τὰ δένδρα ἔχουν μεγάλους καὶ ἰσχυρὰς ρίζας, οἱ δὲ κορμοὶ τῶν ὁμοιάζουν, ἂν καὶ ἀνήκει ἕκαστον δένδρον εἰς ἴδιον γένος· παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν ἡ ἀνύψωσις τῶν δένδρων κατὰ τρόπον ὄχυροῦ τείχους εἶναι γενικὴ, καὶ πανταχοῦ εἶναι ἐστρωμένη δυσκολοδιάβατος ξυλεία, τὴν ὁποῖαν ἐναποθέτει ἡ κανονικὴ καὶ διαρκὴς πλῆμυρα τῶν ποταμῶν.

Εἰς τὸν πλούσιον τοῦτον φυτικὸν κόσμον τοῦ σκοτεινοῦ δάσους διαμένουν σχετικῶς ὀλίγα ζῷα. Ἡ ζωὴ τούτων ἐμφανίζεται τὴν πρωΐαν καὶ τὴν ἑσπέραν εἰς τὰς ὑψηλὰς ἄκρας τῶν δένδρων. Ἀγριογαλαί, πίθηκοι μικροὶ καὶ μεγάλοι, περιφέρονται κατ' ἀγέλας εἰς τὰ δένδρα διὰ τῶν κλάδων. Παπαγάλοι καὶ ἄλλα πτηνὰ ζοῦν ἐπ' αὐτῶν, τρώγοντες μακαρίως καρπούς. Πολλὰ θηρία κατοικεῦν καὶ ἐπὶ τῶν δένδρων καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Τοιαῦτα εἶναι ἡ λεοπάρδαλις καὶ ὁ γορίλλας, ὁ ὁποῖος ἔχει ὕψος δύο μέτρων καὶ φθάει τὸ βάρος τῶν τριῶν στατήρων. Μικραὶ ἀντίλοποι, νανώδεις μόσχοι, μώνυχα πυγμαῖα, βουβαλίδια, καὶ ἵππάρια διατρέχουν ἐλαφρῶς τὰ φυλλώματα, ὅπως γλιστροῦν καὶ οἱ ὄφεις, αἱ χελῶναι καὶ αἱ σαῦραι. Ἀφροντις

ὁ ἑλέφας βαδίζει διὰ τοῦ δάσους, τῆς λόχμης καὶ τῶν περιπεπλεγμένων φυτῶν. Καὶ αὐτὰ τὰ δένδρα παραμερίζονται εἰς τὴν διάβασίν του καὶ ἀφίνει πέρασμα, τὸ ὅποιον ὁ ἄνθρωπος ἐπωφελεῖται.

(Κατὰ τὸν S. Waibel)

Ἀσκήσεις.— 1. Σύγκρινε τὸ παρθένον δάσος πρὸς δάσος τῆς πατρίδος μας.— 2. Σχημάτισε χάρτην τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς· διάγραψε τὰς ἀκτὰς, τοὺς ποταμούς, τὰ πολιτικὰ ὅρια. Χρωμάτισε τὰ πυκνὰ δάση.— 3. Ὅρισε τὰς συγκοινωνιακὰς ὁδοὺς τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς.

Πίναξ 9. Ἰσημερινή Ἀφρική.

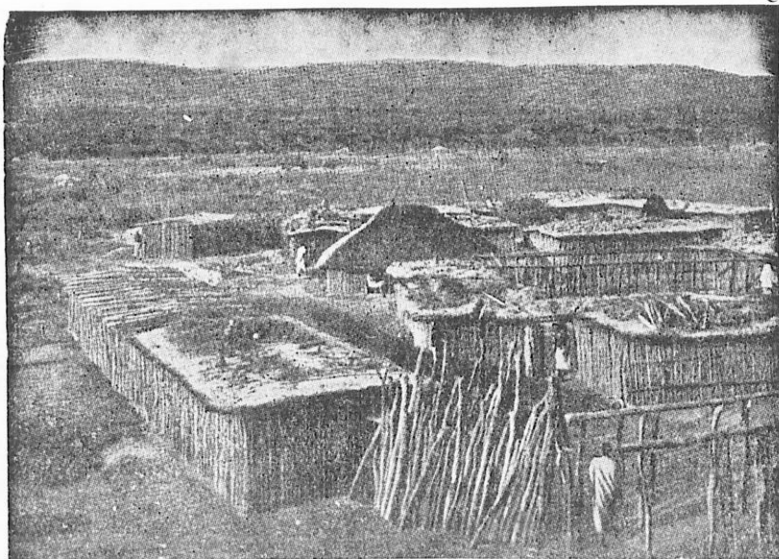
Χ ὥ ρ α ι	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγ. χιλόμε.	Κάτοικοι εἰς χιλιάδας	Κάτοικοι εἰς 1 τετρ. χιλμ.	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαῖαι πόλεις (κάτοικοι εἰς χιλιάδας)	Σπουδαί- οι προΐ- όντα γενι- κῶς
Γαλ. Ἰσημ. Ἀφρ.	3.370.000	3.200	1,4		φοινικέλ. κακάον
Βελγικὸν Κογγόν	2.335.000	11.000	4,1	Λεοπόλδβιλ (120)	χαλκός
Ἀγγόλα	1.270.000	3.700	1	Ἐλισάβετβιλ (90)	καουτσούκ
				Ἀγ. Παῦλος τῆς Λοάνδης (20)	κακάον φοινικέλ. καπνὸς
Καμερούν (Γαλλικὴ ἐντολή)	430.000	2.500	5	Δουάλα (20)	κακάον

Γ'. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

1. Φυσικὴ ἄποψις.— Ἡ Ἀνατολική Ἀφρική εἶναι ὑψηλὴ χώρα, χωριζομένη ἀπὸ τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Κόγκου ὑπὸ σειρᾶς ὀρέων καὶ καταπίπτουσα πρὸς Α. εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν καὶ ἐν μέρει εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Ὁ κόλπος τοῦ Ἀντεν χωρίζει τὴν Ἀραβίαν ἀπὸ τὴν χερσονησοειδῆ χώραν **Σομαλίαν**.

Ἡ Ἀνατολική Ἀφρική εἶναι γενικῶς ὑψίπεδον μέσου ὕψους 1.000 μέτρων, τὸ ὅποιον διακόπτεται ὑπὸ μεγάλης ταφροειδοῦς καθιζήσεως καὶ ὑπὸ μεμονωμένων ὀρέων· ἡ καθίζησις, ἡ ὁποία

ἐκτείνεται ἐκ Β. πρὸς Ν., περικλίνει σειρὰν μεγάλων λιμνῶν, εἰς δὲ τὰς πλευρὰς αὐτοῦ ὑψώνονται ἐσβεσμένα ἢ καὶ ἐνεργὰ ἠφαίστεια. Τὸ ἐσβεσμένον ἠφαίστειον **Κιλιμάντζαρον** (ὕψους 6.000 μέτρων) εἶναι τὸ ὑψιστον ὄρος τῆς Ἀφρικῆς· ἂν καὶ εὕρεται πλησίον τοῦ Ἰσημερινοῦ, φέρει εἰς τὰς κορυφὰς παγετῶνας καὶ χιόνας. Ὑψηλὰ εἶναι καὶ τὰ ὄρη τῆς Αἰθιοπίας (Ἀβησσυνιακαὶ Ἀλπεις), ἐπικαθήμενα εἰς σχιστολιθικὸν ὀροπέδιον, τὸ ὁποῖον περιστοιχίζεται ὑπὸ ἠφαιστείων. Ἐκ τῆς ἐνταῦθα λίμνης **Τάνας**

72. Χωρίον ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἀφρικῇ.

ἔχει τὰς πηγὰς τοῦ ἀνατολικὸς βραχίον τοῦ Νεῖλου, ὁ Κυανοῦς Νεῖλος. Ὁ μακρότερος βραχίον αὐτοῦ, ὁ Λευκὸς Νεῖλος, ἐξέρχεται ἐκ τῆς μεγίστης λίμνης **Βικτωρίας**, ἡ ὁποία εὕρεται εἰς ὕψος 1.130 μέτρων καὶ κατέχει ἐπιφάνειαν διπλασίαν τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας.

Αἱ βροχαὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικὴν δὲν εἶναι τόσον ἄφθονοι, ὅπως εἰς τὴν λοιπὴν Ἰσημερινὴν Ἀφρικὴν. Ἡ Σομαλία μάλιστα, ἡ ὁποία ἀντικρύζει τὴν Ἀραβίαν, εἶναι πτωχὴ εἰς

βροχάς, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφος ἐκεῖ εἶναι στεππῶδες. Μόνον ἡ παραλία πλησίον τοῦ Ἰσημερινοῦ δέχεται βροχάς ἐκ τῶν νοτιοανατολικῶν ἀνέμων καὶ ἔχει πυκνὰ δάση ἐκ φοινίκων τὸ πλεῖστον. Ἀλλαχοῦ ἐπικρατοῦν αἱ σαβάναι, τὰ δὲ δάση περιορίζονται εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, τὰς παραλιμνίους περιοχάς καὶ τὰ χαμηλὰ μέρη τῶν ὀρέων. Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ εἰς τὰ ὀροπέδια δὲν εἶναι νοσηρά, καὶ διὰ τοῦτο κατοικεῖται πυκνότερον ἢ ἡ λοιπὴ Ἰσημερινή Ἀφρικὴ. Πλὴν τῶν Νιγηριτῶν ἐνταῦθα κατοικοῦν καὶ Εὐρωπαῖοι, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἐγκαταστήσει πολλὰς φυτείας ὁμοίας πρὸς τὰς φυτείας τοῦ Σουδάν.

2. Πολιτικὴ κατάστασις.—Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ ἦτο μέχρι τοῦ 1940 διαμοιρασμένη μεταξὺ τῆς Μεγάλης Βρετανίας, τῆς Ἰταλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Πορτογαλίας. Μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἡ Ἀβησσυνία ἀνέκτησε τὴν ἀνεξαρτησίαν της, ἡ Σομαλία παρεχωρήθη προσωρινῶς εἰς Ἰταλίαν καὶ διὰ τὴν Ἑρυθραίαν ἐκκρεμεῖ τὸ ζήτημα. Ἡ κτήσις τῆς Γαλλίας εἶναι ἡ μικρὰ περιοχὴ τῆς Σομαλῆς **Γαλλικὴ Σομαλία**, παρὰ τὸν πορθμὸν Βάβ-ἐλ-Μανδέβ, καὶ διὰ τοῦτο ὁ λιμὴν αὐτῆς **Τζιμπουτί** ἔχει σπουδαιότητα. Ἐκ τούτου σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἄγει εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Αἰθιοπίας **Ἀδδῖς-Ἀμπέμπα** (150).

α) Αὐτοκρατορία τῆς Αἰθιοπίας ἢ Ἀβησσυνίας. Αὕτη ἔχει ἔκτασιν 400.000 τετραγ. χιλίῳ. καὶ πληθυσμὸν 12.000.000 κατοίκους. Τὰ ἑδάφη αὐτῆς ἐκτείνονται κατὰ βαθμίδας εἰς διαφορὰ ὕψη· διὰ τοῦτο τὸ κλίμα εἰς μὲν τὰ χαμηλὰ μέρη εἶναι θερμὸν, εἰς δὲ τὰ ὑψηλὰ καθίσταται εὐκρατον.

Εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη εὐδοκιμεῖ τὸ ζαχαροκάλαμον, ἡ ὄρυζα καὶ ὁ βάμβαξ. Ὑψηλότερον τῶν 1.000 μέτρων εὐδοκιμεῖ ὁ καφές, ὁ καπνὸς καὶ ἡ ἄμπελος. Τέλος ὑψηλότερον τῶν 2.700 μέτρων εἶναι ἡ περιοχὴ, ὅπου καλλιεργοῦνται γεώμηλα καὶ σῖτος καὶ τρέφονται ἵπποι καὶ βόες. Οἱ Αἰθίοπες διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Νιγηρίτας, διότι αὐτοὶ ἀνήκουν εἰς τοὺς χαμιτικούς λαούς. Μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Αὐτοκρατορίαν ἄλλοτε εὐρίσκοντο εἰς σχέσεις καὶ ἀπὸ Ἑλλήνων ἱεραποστόλους παρέλαβον τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Εἶναι ὅμως μονοφυσίται,

ὅπως καὶ οἱ Κόπται τῆς Αἰγύπτου. Ἐκ τῶν 12.000.000 κατοίκων οἱ 5.000.000 εἶναι χριστιανοὶ καὶ οἱ 7.000.000 μουσουλμάνοι καὶ εἰδωλολάτραι.

Ἡ Αἰθιοπία ἔχει ἀξιόλογον ἐξαγωγὴν καφὲ καὶ δερμάτων διὰ τοῦ λιμένος τοῦ Τζιμπουτί. Οἱ Ἴταλοί, οἱ ὅποιοι εἶχον κατακτήσει διὰ βραχὺ χρόνικόν διάστημα τὴν χώραν, εἶχον ἀναλάβει νὰ ἀναπτύξουν τὴν συγκοινωνίαν διὰ αὐτοκινητικῶν ὁδῶν καὶ νὰ συνδέσουν τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Αἰθιοπίας διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς μετὰ τῆς Μασσαύας, ἡ ὁποία εἶναι λιμὴν εἰς τὴν παράλιον χώραν Ἑρυθραίαν· ἡ χώρα αὕτη, συνορεύουσα πρὸς τὴν Γαλλικὴν Σομαλίαν, πρὸ πολλοῦ ἦτο ἀποικία τῆς Ἰταλίας.

73. Χωρίον τῆς Ἀβυσσυνίας.
(Παρατηρήσατε τὸ σχῆμα τῶν οἰκιῶν
καὶ τῶν στεγῶν του).

Ἡ χερσόνησος Σομάλη, θερμὴ καὶ στεππώδης χώρα, ἔχει μικρὰν οἰκονομικὴν σημασίαν. Ἦτο διαμοιρασμένη μεταξὺ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἰταλίας.

β) Βρεττανικὴ Ἀνατολικὴ Ἀφρική. Αὕτη συνέχεται μεσογείως ἀφ' ἑνὸς μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Σουδάν καὶ ἀφ' ἑτέρου μετὰ τῆς Νοτίου Ἀφρικής. Οὕτως αἱ Βρεττανικαὶ κτήσεις φθάνουν ἕως τὴν πόλιν τοῦ Ἀκρωτηρίου (Κεῖπτάουν). Εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν ἀνεπτύχθη ὡς ἐμπορικὴ πόλις ἡ Μομβάζα, (50) ἐξάγουσα πολὺν βάμβακα. Ἀπ' αὐτὴν σιδηρόδρομος ἀναβαίνει εἰς τὴν χώραν Οὐγάνδα, ὅπου εἶναι ἡ μεγάλη λίμνη τῆς Βικτωρίας. Ἀπὸ δὲ τὴν πόλιν Δαρεσσαλάμ ἄλλος σιδηρόδρομος φθάει εἰς τὴν λίμνην Ταγκανίκαν.

γ) Ἰταλικὴ Σομαλία. Αὕτη εἶναι πρῶν Ἰταλικὴ ἀποι-

κία, τῆς ὁποίας ἡ διοίκησις παρεχωρήθη ὑπὸ τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν εἰς τὴν Ἱταλίαν τὸ 1949, πρόκειται δὲ νὰ ἀνακηρυχθῇ εἰς ἀνεξάρτητον κράτος τὸ 1960. Σύγκειται ἐκ παραλιακῆς λωρίδος ἐπὶ τοῦ κόλπου τοῦ Ἄντεν καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ μὲ ἑκτασιν 570.000 τετ. χιλ. καὶ πληθυσμὸν 1.254.000 κατ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Μογκαντίτσο (70).

Κυριώτερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι: δημητριακὰ, βάμβαξ, καπνός, σακχαροκάλαμον, ἀραβόσιτος· ἐξαγόμενα δὲ εἶδη εἶναι δέρματα, ζῶα, σμύρνα καὶ ἀραβικὸν κόμμι.

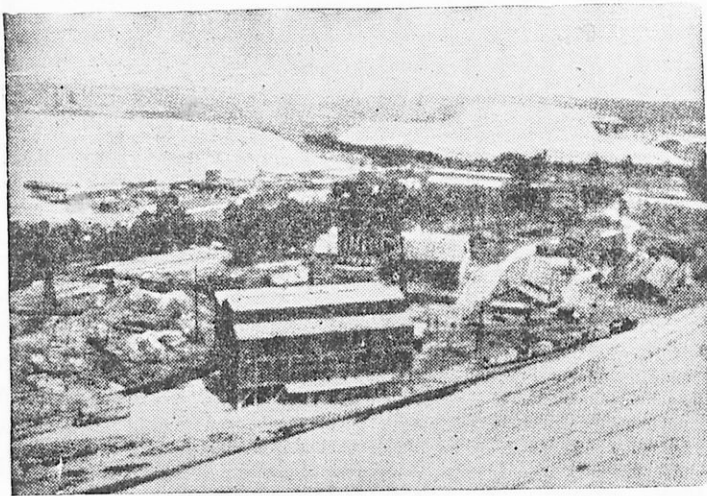
δ) Πορτογαλικὴ ἀποικία Μοζαμβίκη. Αὕτη ἐκτείνεται νοτιώτερον. ἔχει κλίμα νοσηρὸν καὶ διὰ τοῦτο κατοικοῦν ἐδῶ πολὺ ὀλίγοι Εὐρωπαῖοι. Ἄν καὶ εἶναι πορτογαλική, εὐρίσκεται ὑπὸ ἀγγλικὴν ἐπιτροπὴν. Ἀπὸ τὰς ἀκτὰς δύο σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ διευθύνονται πρὸς μεσογείους ἀγγλικὰς κτήσεις, τὴν Ροδεσίαν καὶ τὸ Τράνσβααλ.

Ἀσκήσεις.— 1. Διὰ τὴν λιμὴν Τζιμποῦτι ἔχει σπονδαίωτα διὰ τὴν Γαλλίαν; — 2. Σχημάτισε τομὴν ἐκ τῆς λίμνης Βικτωρίας μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Γουαρδαφού.— 3. Ποῖα τὰ ἐξαγόμενα προϊόντα τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς;

Δ'. ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

1. Γενικά.— Ἡ Νότιος Ἀφρικὴ ἔχει σχῆμα τριγώνου, τοῦ ὁποίου αἱ δύο παράλαιοι πλευραὶ λήγουν εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῶν Βελονῶν. Τοῦτο εὐρίσκεται εἰς τὸν αὐτὸν μεσημβρινὸν μετὰ τῆς Κερκύρας, τὸ δὲ νότιον γεωγραφικὸν πλάτος αὐτοῦ (35°) εἶναι ἴσον πρὸς τὸ βόρειον γεωγραφικὸν πλάτος τῆς Κρήτης. Πλησίον αὐτοῦ εἶναι καὶ τὸ ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἑλπίδος. Ἡ νοτία αὕτη ἀκτὴ ἐχρησίμευε, πρὸ τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, ὡς σταθμὸς τῆς συγκοινωνιακῆς ὁδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας. Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν εἰς τὴν χώραν εὐρωπαίων ἀποίκων εἶναι οἱ λεγόμενοι Μπόερς, οἱ ὅποιοι κατάγονται ἀπὸ τὴν Ὀλλανδίαν. Ἡ Νότιος Ἀφρικὴ εἶναι μία τῶν πολυτιμοτέρων μεταλλοφόρων χωρῶν τῆς Γῆς καὶ εἶναι ἀνεξάρτητον αὐτοδιοίκητον κράτος καὶ μέλος τῆς Βρεττανικῆς Κοινοπολιτείας.

2. Φυσική άποψις.—Τὸ μέσον ὕψος τῆς χώρας εἶναι 1.300 μέτρα, ἀλλὰ τὰ ὄρη αὐτῆς ἐκτείνονται παραλλήλως τῶν ὠκεανῶν, οὕτω δὲ ἡ Νότιος Ἀφρική λαμβάνει μορφήν πινακίου. Ἔνεκα τῆς θέσεως αὐτῆς ἐν τῇ νοτίῳ εὐκράτῳ ζώνῃ ἔχει κλίμα ὅμοιον πρὸς τὸ τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. Λόγῳ τῆς θέσεως τῶν ὁρέων τῆς ὀλίγαι βροχαὶ φθάνουν εἰς τὰ μεσόγεια. Πρὸς τοῦτους εἰς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν ρεεῖ τὸ ψυχρὸν ρεῦμα τῆς Βεγγουέλας, ὑπερά-

74. Τὸ μέγιστον χρυσορυχεῖον τοῦ κόσμου παρὰ τὸ Γιόχανεσμπουργκ.

νω τοῦ ὁποίου ὁ ἀὴρ ψυχόμενος ρίπτει τὴν βροχὴν εἰς τὴν θάλασσαν· οὕτω φθάνει εἰς τὴν θερμὴν ἀκτὴν ξηρὸς.

Δι' αὐτὸ ἡ παραλίᾳ χώρα **Νάμιπ** καὶ ἡ ἐσωτερικὴ **Καλαχά-ρη** τῆς Ν. Ἀφρικῆς εἶναι ὀλμυραὶ ἢ ξηραὶ στέππαι. Αὗται πρὸς τὰ πλευρικὰ ὄρη μεταβάλλονται εἰς θαμνώδεις στέππας, ὅπου ζοῦν μεγάλοι ἀγέλαι ἀγρίων ζώων, ἰδίως ἀπὸ ἀντιλόπας καὶ δορκάδας. Τρέφονται ἀκόμη εἰς αὐτὰς μεγάλα ποίμνια ζώων (αἶγες, πρόβατα). Ὅπου εἶναι δυνατὴ ἡ ἀρδευσίς ἀπὸ ποταμὸν ἢ ἀπὸ ἀρτεσιανὸν φρέαρ, ἐκεῖ εἶναι ἐγκατεστημένοι καὶ λευκοὶ ἄποικοι.

Γενικῶς αἱ ἐξωτερικαὶ πλευραὶ τῶν ὀρέων καταπίπτουν κατὰ βαθμίδας. Εἰς τὰ χαμηλὰ πεδία καλλιεργοῦνται μεσογειακαὶ φυτεῖαι ἢ καὶ τροπικαί, εἰς τὰ μέτρια κατὰ τὸ ὕψος καλλιεργοῦνται σιτηρά, εἰς δὲ τὰ ὑψηλότερα περιφέρονται πολλὰ αἰγοπρόβατα.

Πολύ μεγαλυτέραν σημασίαν ἀπὸ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν

75. Οἰκογένεια Βουσμάνων εἰς τὴν Καλαχάρην.

κτηνοτροφίαν ἔχουν τὰ μεταλλευτικὰ προϊόντα, γαιάνθρακες, ἀδάμαντες καὶ ἰδίως χρυσός. Τὸ κέντρον τῆς χρυσορυχίας εἶναι τὸ **Γιοχάνεσμπουργκ**, καὶ διὰ τοῦτο ἀνεπτύχθη εἰς μεγάλην πόλιν (300). Ἀδάμαντες ἐξορύσσονται παρὰ τὸ **Κίμπερλέϋ**, τὴν **Πραιτωρίαν** καὶ τὴν ἔρημον **Νάμιπ**.

3. Πολιτικὴ κατάστασις. — Ἡ κυριωτέρα πρώην ἀγγλικὴ κτῆσις ἐνταῦθα εἶναι ἡ **Νοτία Ἀφρικανικὴ Ἐνωσις**. Ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων κρατῶν : τοῦ Ἀκρωτηρίου, τῆς Ὁράγγης, τοῦ **Νατάλ** καὶ τοῦ **Τράνσβααλ**. Ἐχει δύο πρωτευούσας, τὴν **Πραιτωρίαν** (ἣτις ἔχει 280.000 κατ. ἐκ τῶν ὁποίων 149.000 κάτ. εἶναι

Εὐρωπαῖοι) καὶ τὴν **Κεϊπτάουν** (Ἰδηλαδὴ πόλιν τοῦ Ἀκρωτηρίου), ἣτις ἔχει 410.000 κάτ., ἐκ τῶν ὁποίων 200.000 κάτ. εἶναι Εὐρωπαῖοι. Λόγῳ τοῦ εὐκράτου κλίματός της εἶναι ἡ μεγαλὺτέρα ἀποικιακὴ περιοχὴ τῶν λευκῶν ἐν Ἀφρικῇ. Εἰς ὀλίκον ἀριθμὸν 9 ἑκατομμυρίων κατοίκων, 2 ἑκατομμύρια εἶναι Εὐρωπαῖοι, μετὰξὺ τῶν ὁποίων 1.500 Ἕλληνες.

Ὑπὸ τὴν ἀγγλικὴν προστασίαν ὑπάρχουν καὶ ἄλλα κράτη τῶν νέγρων. Οἱ ἰθαγενεῖς **Ότεντόττοι** καὶ **Κάφροι** ζοῦν ἢ ὡς κτηνοτρόφοι ἢ ὡς ἐργάται εἰς τὰς πόλεις. Εἰς δὲ τὴν Καλαχάρην ὑπάρχουν λείψανα παλαιότητας φυλῆς οἱ **Βουσμάνοι**· εἶναι χαμηλοῦ ἀναστήματος καὶ ζοῦν σκληρὸν βίον ὡς κυνηγοὶ εἰς τὰς ξηρὰς στέππας.

76. Κεντρικὴ ὁδὸς εἰς τὸ Γιοχάνεσμπουργκ.

Ἡ Νότιος Ἀφρικὴ εἶναι ἡ πρώτη χρυσοφόρος χώρα τοῦ κόσμου, κατέχουσα πλέον τοῦ ἡμίσεος τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς τοῦ χρυσοῦ. Κύριοι λιμένες εἶναι ἡ **Κεϊπτάουν**, ὁ λιμὴν **Ἐλισάβετ** καὶ τὸ **Ντῶρμπαν** (338).

Ε'. ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

1. **Γενικά.** — Ἡ Ἀφρικὴ δὲν ἔχει πολλὰς καὶ μεγάλας νήσους, ὅπως ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀσία. Μία μόνον εἶναι μεγάλη ἐν τῷ Ἰνδικῷ ὠκεανῷ ἡ **Μαδαγασκάρη**, ἀνήκουσα εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν αἱ νῆσοι εἶναι μικραί, οὐδεμία δὲ φθάνει τὸ μέγεθος τῆς Κρήτης. Αἱ **Κανάριοι**, αἱ **Νῆσοι τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου** καὶ αἱ **Νῆσοι τοῦ Κόλπου τῆς Γουινέας** εἶναι πλησίον τῆς ἡπείρου, ἐνῶ ἄλλαι, ὡς αἱ **Ἀζόραι**, ἡ **Ἀσσηνσιὸν** καὶ ἡ

Ἀγία Ἑλένη, γνωστὴ ἐκ τῆς ἐξορίας εἰς αὐτὴν τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος, εἶναι εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. Εἶναι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ νῆσοι αὗται ἡφαιστειογενεῖς καὶ κτήσεις τῶν Ἰσπανῶν, τῶν Πορτογάλων καὶ τῶν Ἀγγλῶν.

2. Αἱ νῆσοι εἰδικῶς.— Αἱ νῆσοι **Μαδέρα** καὶ **Ἀζόραι** ἀνήκουν εἰς τοὺς Πορτογάλους, αἱ δὲ **Κανάριοι** εἰς τοὺς Ἰσπανούς. Ἐχουν ὑγιεινὸν κλίμα καὶ θαυμασίας φυσικὰς καλλονὰς καὶ διὰ τοῦτο ἐπισκέπτονται αὐτὰς πολλοὶ περιηγηταὶ καὶ ἄσθενεις. Παράγουν οἶνον, νοστήμους καρπούς καὶ πρῶιμα λαχανικά. Ἐκ τῶν Καναρίων ἡ **Λὰς Πάλμας** καὶ ἡ **Τενερίφα** χρησιμεύουν ὡς σπουδαῖοι σταθμοὶ τῶν συγκοινωνιῶν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Αἱ νῆσοι τοῦ **Πρασίνου Ἀκρωτηρίου** εἶναι πορτογαλικαί· ἔχουν πτωχὴν βλάστησιν, διότι εἶναι πλησίον τῆς ξηρᾶς ζώνης τῆς Βορείου Ἀφρικῆς.

Αἱ νῆσοι τοῦ **Κόλπου τῆς Γουινέας** εἶναι τέσσαρες τὸν ἀριθμόν, ἐκ τῶν ὁποίων δύο εἶναι ἀγγλικά καὶ δύο πορτογαλικά. Ἐχουν τὸ ὑγρότατον καὶ θερμότατον κλίμα τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς καὶ παράγουν κακάον καὶ καπνόν. Αἱ δὲ **Ἀσσεισιὸν** καὶ **Ἀγία Ἑλένη** εἶναι ἀγγλικά καὶ ἔχουν ἀποτόμους ἀκτὰς καὶ χρησιμεύουν ὡς σταθμοὶ καλωδίων.

3. Ἡ Μαδαγασκάρη.— Ἡ νῆσος αὕτη, μεγαλυτέρα κατὰ τὴν ἔκτασιν ἀπὸ τὴν χερσόνησον τοῦ Αἴμου (592 τετ. χιλ. 4.351.000 κάτ.), ἔχει ὑψηλὰς ὄροσειράς πρὸς τὴν Α. πλευράν καὶ διὰ τῶν νοτιοανατολικῶν κανονικῶν ἀνέμων δέχεται πλουσίαις βροχαῖς εἰς τὸ μέρος τοῦτο. Διὰ τοῦτο ἡ πλευρὰ αὕτη σκεπάζεται ἀπὸ πυκνὸν δάσος. Τοῦναντίον τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ δυτικὸν μέρος εἶναι μᾶλλον ξηρὸν καὶ πλήρες στετιπῶν. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Ταναναρίβη** (174). Αἱ πρὸς Α. τῆς Μαδαγασκάρης νῆσοι δεικνύουν, ὅτι ἄλλοτε ἡ νῆσος συνεδέετο μετὰς Ἰνδίας. Διὰ τῶν νήσων τούτων, βοηθούμενοι ὑπὸ θαλασσιῶν ρευμάτων, ἦλθον μετὰ ἀκάτια τῶν Μαλαῖοι ἀπὸ τὰς νήσους τῶν καὶ ἐγκατεστάθησαν ἐδῶ. Σπουδαιότερα τούτων εἶναι ἡ νῆσος **Μαυρίκιος**, ἡ ὁποία ἄλλοτε ἦτο ὁ σπουδαιότερος σταθμὸς τῆς

όδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας. Σήμερον ἔχει μεγάλας φυτείας ζαχαροκαλάμου. Ἐπὶ μικρᾷ νήσῳ, πολὺ πλησίον τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς, κεῖται ἡ **Ζανζιβάρη**, ἡ ὁποία ἄλλοτε κατεῖχε τὸ ἐμπόριον ὅλης τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς. Τὴν σπουδαιότητα αὐτὴν ἔχει σήμερον ἡ Μομβάζα.

Ἀσκήσεις.— 1. Ποῖαι νῆσοι περὶ τὴν Ἀφρικὴν ἔχουν κατὰ τὸν χρόνον τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας σπονδαίαν θέσιν ; — 2. Ἰχνογράφησε σχέδιον τῆς Ἀφρικῆς καὶ σημείωσε τὰ θαλασσίας ὁδοὺς, αἱ ὁποῖαι διέρχονται ἀπὸ τὰς νήσους.

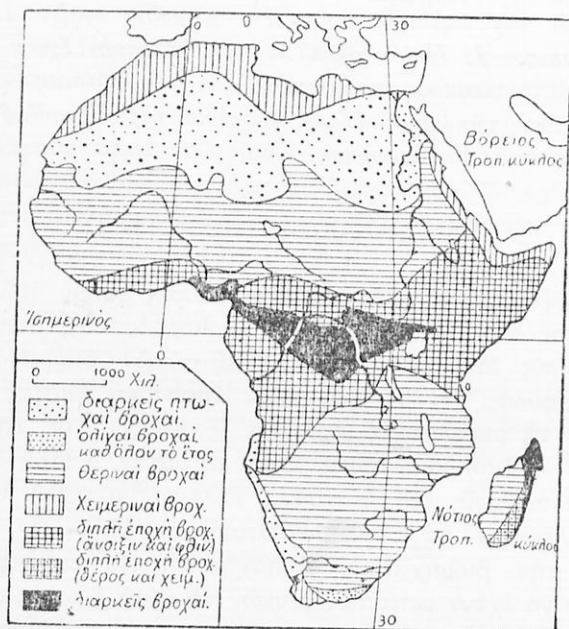
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ ἥπειρος τῆς μαύρης φυλῆς τῶν **Νιγη-τῶν**. Οὗτοι διακρίνονται εἰς δύο κυρίως ὁμάδας, τοὺς **Σουδα-νοὺς** καὶ τοὺς **Μπαντού**. Ἐκάστη ἐξ αὐτῶν διαιρεῖται εἰς πολυαρίθμους φυλάς. Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἀποικιακὴ ἥπειρος τῶν Εὐρωπαίων· τὰ μεγαλύτερα μέρη της ἐξουσιάζουν οἱ Ἀγγλοι καὶ οἱ Γάλλοι. Ὀλίγοι ὅμως λευκοὶ ζοῦν εἰς αὐτήν, 3 περίπου ἑκατομ. ἐπὶ ὀλίκοῦ ἀριθμοῦ 140 ἑκατομ. (Ἕλληνες 110.000). Οἱ Νιγη-ται τῆς Ἀφρικῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐζήτησαν προνόμια. Ἰδίως εἰς τὴν βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς κα-τάρθωσαν νὰ ἔχουν μετὰ τῶν λευκῶν τὰ αὐτὰ δικαιώματα.

Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ ἥπειρος τοῦ **τροπικοῦ κλίματος**. Ἐχει τὴν σχετικῶς μεγίστην θερμοκρασίαν, διότι τὸ μεγαλύτερον αὐ-τῆς μέρος εὐρίσκεται εἰς τὴν θερμὴν ζώνην. Τὸ κλίμα ἐδῶ εἶναι συγχρόνως θερμὸν καὶ ὑγρὸν (εἰς τὸ Τομβουκτού ἡ θερμοκρα-σία τοῦ θερμότερου μηνὸς εἶναι 35⁰ καὶ τοῦ ψυχροτέρου 29⁰). Εἰς τὸ Σουδάν καὶ εἰς ὅλην τὴν ἑκτασιν μεταξὺ τοῦ Νίγηρος καὶ τοῦ Ζαμβέζη (δηλαδὴ 10⁰ βορείως καὶ 10⁰ νοτίως τοῦ Ἰση-μερινοῦ) πίπτουν διαρκεῖς βροχαί.

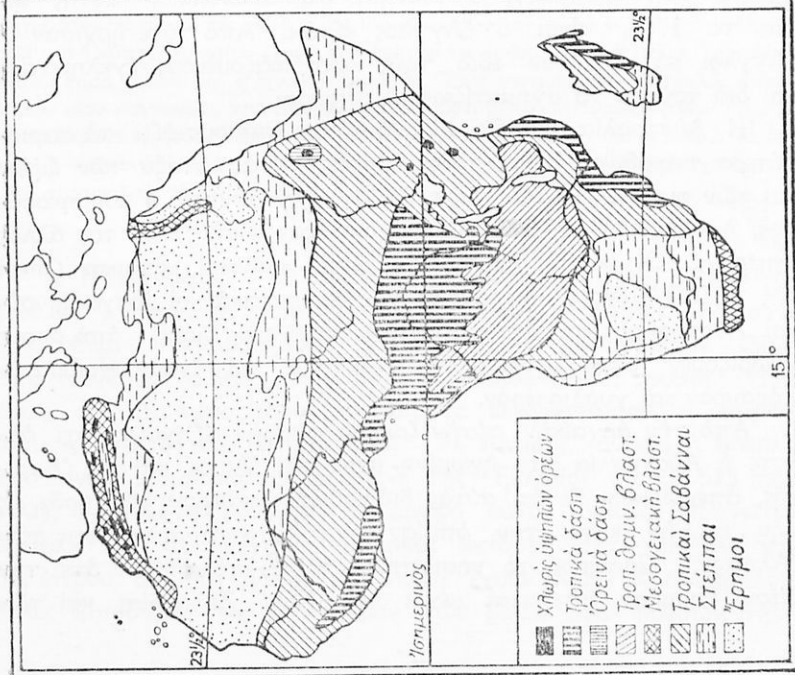
Τοῦτο εἶναι τὸ **ὑγρὸν τροπικὸν κλίμα**. Οἱ κατὰ τὸ κλίμα αὐτὸ πνέοντες ἐκ Β. πρὸς Ν. κανονικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν διεύθυνσιν πρὸς τὸν Ἰσημερινόν, λέγονται **ἀληγεῖς**. Πλησίον τῶν τροπικῶν κύκλων τῆς Γῆς τὸ κλίμα εἶναι πάντοτε ξηρὸν (**ξηρὸν τροπικὸν κλίμα**). Εἰς τὴν Ἀφρικὴν διακρίνονται ἴδιαι

περιοχαὶ κατὰ τὴν βλάστησιν : τὸ πυκνὸν δάσος, ἡ σαβάννα, ἡ στέππη, ἡ ἔρημος καὶ ἡ ὄασις. Διὰ τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν ἡ Ἀφρικὴ ἀποφέρει **τροπικὰ φυτικὰ προϊόντα**, ὡς κακάον, καουτσούκ, φοινικέλαιον καὶ βάμβακα, προσέτι δὲ καὶ μέταλλα.

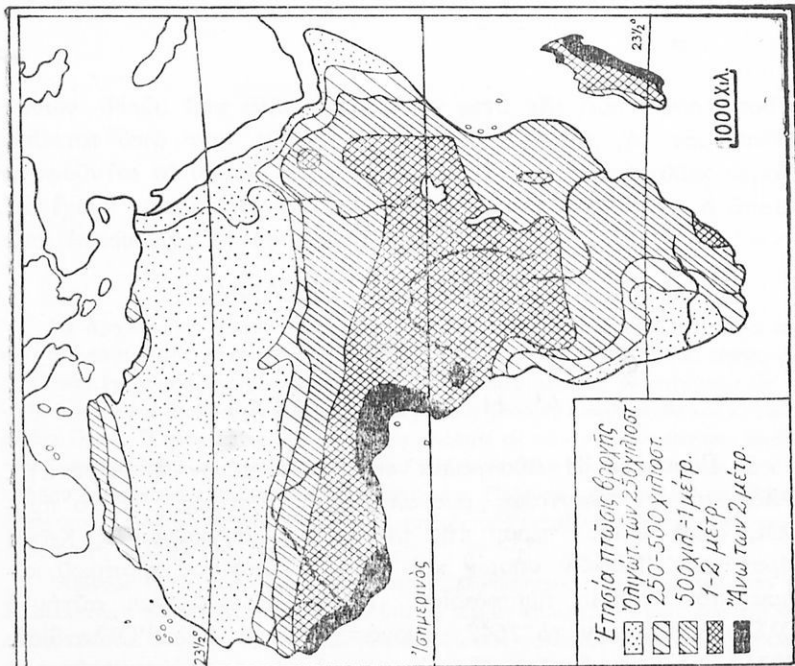

77. Ἡ διανομὴ τῶν βροχῶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ.

Ἀσκήσεις.—1. Σύγκρινε τὰς βροχερὰς καὶ ξηρὰς περιοχὰς τῆς Ἀφρικῆς πρὸς τὸν χάρτην τῆς ἐξαπλώσεως τῶν φυτῶν.—2. Πότε ὁ ἥλιος ἴσεται κατακορύφως τὴν μεσημβρίαν εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου, εἰς τὸν Ἰσημερινὸν καὶ εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Αἰγόκερου ;—3. Ἰχνογράφησε χάρτην τῆς Ἀφρικῆς καὶ διαίρεσε αὐτὸν εἰς τὰ ἀνεξάρτητα κράτη καὶ τὰς εὐρωπαϊκὰς κτήσεις.—4. Τοποθέτησε τὰς σπουδαιοτάτας μεταλλοφόρους θέσεις καὶ τὰ σπουδαιοτάτα μεταλλευτικὰ προϊόντα.—5. Ὅρισε εἰς ἕκαστον ἀφρικανικὸν τμήμα τὴν ἐπικρατοῦσαν φυλὴν.—6. Ποῖαι εἶναι αἱ καταλληλότεραι περιοχαὶ πρὸς ἐγκατάστασιν Εὐρωπαίων καὶ διατί ;

78. Χάρτης τής χλωρίδος τής Ἀφρικῆς.

79. Ἐτήσια πτώσις βρογῆς εἰς τὴν Ἀφρικὴν.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑ

Α'. Η ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

1. **Γενικά.**— Ἡ Αὐστραλία εἶναι ὄχι μόνον ἡ μικροτάτη, ἀλλὰ καὶ ἡ τελευταίως ἀνακαλυφθεῖσα ἡπειρος. Τοῦτο προ-
ῆλθε, διότι ἔκειτο πέραν τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας. Κεῖται
πέραν τῶν Ἰνδικῶν νήσων καὶ τέμνεται ὑπὸ τοῦ τροπικοῦ κύ-
κλου τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου. Πρῶτος ἀνεκάλυψεν αὐτὴν ὁ
Ὀλλανδὸς **Τάσμαν** τὸ 1642, ὀνομάσας αὐτὴν Νέαν Ὀλλανδίαν.
Ἄλλ' ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐξηρέυνησε τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέ-
ρος τὸ 1768, εἶναι ὁ Ἄγγλος **Κούκ**. Ἀπὸ τότε ἤρχισαν οἱ
Ἄγγλοι νὰ στέλλουν ἐδῶ τοὺς καταδικαζομένους ἐγκληματίας
καὶ διὰ τούτων νὰ σχηματίζονται ἀποικίαι.

Ἡ Αὐστραλία μεταξὺ τῶν ἡπείρων παρουσιάζει τὰ περισ-
σότερα παράξενα. Ἰδίως τοῦτο παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν ζώων
καὶ τῶν φυτῶν. Τὰ ἐδῶ ζῶα, ὡς ὁ ὀρνιθόρυγχος, ὁ μυρμηκοφά-
γος, ἡ καγκουρώ, πρὸ πολλοῦ ἔχουν ἐξαφανισθῇ ἀπὸ τὰς ἄλλας
ἡπείρους. Οἱ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ζῶντες παλαιοὶ κάτοικοι (περί
τὰς 60.000) ἔχουν ἰδιόρρυθμα χαρακτηριστικὰ· οἱ ἰθαγενεῖς οὗ-
τοι Αὐστραλοὶ εἶναι ὁ περισσότερον ἀρχέγονος λαός, ἀπὸ ὅσους
γνωρίζομεν· εἶναι μέτριοι τὸ ἀνάστημα καὶ ἔχουν χρῶμα ὑ-
πόμαυρον καὶ γυαλιστερόν.

Ἀπὸ τὴν ἀρχαϊκὴν αὐτὴν ζωικὴν μορφήν ἐξηγοῦν, ὅτι ἄλ-
λοτε ἡ Αὐστραλία ἦτο ἠνωμένη μετὰ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρι-
κῆς, ἀπεχωρίσθη δὲ ἀπ' αὐτὰς διὰ καθιζήσεως μέρους τῆς ξηρᾶς, εἰς
τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγεννῶντο αἱ πτυχωσσεῖς τῶν
Ἄλπεων. Ὡσαύτως τὸ νησιωτικὸν τόξον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὴν
Νέαν Γουινέαν ἐκτείνεται μέχρι τῆς Νέας Ζηλανδίας καὶ τῶν

νήσων Φίτζι, ἤτο ἄλλοτε ἠνωμένον μετὰ τῆς Αὐστραλίας· τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὸν ἀβαθὴ θάλασσιον πυθμένα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀνυψοῦνται αἱ νῆσοι. Εἰς τὴν ΒΔ. ἀκτὴν τῆς Αὐστραλίας κοράλλια ἔχουν σχηματίσει τὸν μέγα **σκοπελώδη φράκτην**, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐπικίνδυνος εἰς τὴν ναυσιπλοΐαν.

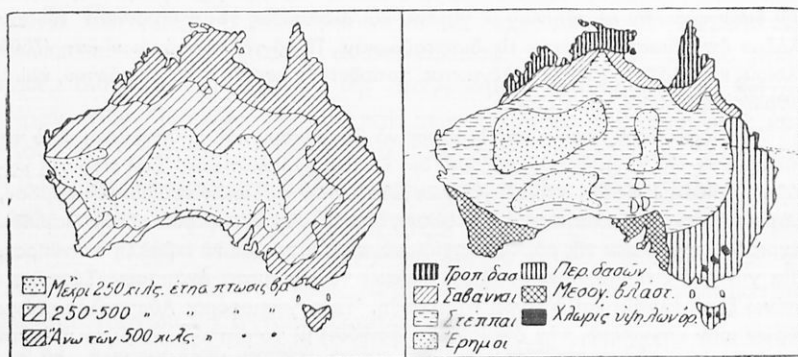
Ὁ ἀρχέγονος Αὐστραλός. — Σταματῶμεν τοὺς ἵππους μας. Τί κινεῖται ἐκεῖ εἰς τὸ ἀνοιγμα τῆς λόχμης ; Μὲ τὸς διόπτρας μας διακρίνομεν ὁμάδα ἰθαγενῶν, οἱ ὅποιοι ἐγκαθιστοῦν προσωρινὴν κατοικίαν. Γυμνοὶ ἄνδρες, μὲ στίγματα εἰς τὸ στῆθος καὶ τοὺς βραχίονας μεταφέρουν μεγάλους φλοιούς εὐκαλύπτου καὶ κλάδους δενδρυλλίων. Ἐπειτα στερώνουν ζευγος κλάδων εἰς τὴν γῆν ἐγκαρσίως, δένουν τὴν διασταύρωσιν μὲ σχοινίον ἐκ χόρτου καὶ ἀκολουθῶς τοποθετοῦν κατ' εὐθείαν κλάδον ἀπὸ διασταύρωσεως εἰς διασταύρωσιν. Πρὸς τὸ προσήνεμον στηρίζουν φλοιούς καὶ κλάδους ἐπὶ τοῦ πλέγματος, τοποθετοῦν μεταξύ τούτων χόρτον, καὶ ἡ ἀνθρώπινη καλύβη εἶναι ἐτοιμή.

Ἀφίνομεν τοὺς ἵππους μας δεμένους νὰ βοσκήσουν καί, κρυπτόμενοι ἀπὸ τὰ φυλλώματα τῆς λόχμης, πλησιάζομεν διὰ νὰ ἴδωμεν καλύτερον. Ἐκεῖ πρὸ τῆς καλύβης κἀστὴν ἀνὴρ καὶ στρέφει γοργῶς μετὰ τῶν παλαμῶν του μακρὰν ράβδον, ἡ ὁποία εἰσχωρεῖ εἰς ὅππῃν τεμαχίου ξύλου, ἐξακολουθεῖ δὲ στρέφωσιν αὐτὴν διαρκῶς, μέχρις ὅτου τὸ ἄκρον τῆς ράβδου ἀρχίζει νὰ πυρῶνεται καὶ νὰ ἐκβάλλῃ σπινθῆρας. Μία γυνὴ κύπτει πλησίον, φυσᾷ καὶ ἀμέσως τὰ ρινίσματα ἀνάπτουν. Τότε θέτει ἐπάνω ξηρὰ κλαδιά καὶ ἡ πυρὰ ἡτοιμάσθη. Ἐνας γενειοφόρος Αὐστραλός φθάνει σύρων μίαν καγκουρώ, τὴν ὁποίαν ἔχει φονεύσει μὲ τὸ ριπτόμενον ξύλον του, τὸ « μπούμεραγκ », ἥτοι τὸ ἀκόντιόν του, τοῦ ὁποίου ἡ αἰχμὴ εἶναι ἐκ λίθου. Τὸ θῆρμα ἐκδέρεται καὶ τεμαχίζεται. Μὲ τοῦτο καὶ μὲ τὰς ρίζας, τὰς ὁποίας ἔχουν συλλέξει αἱ γυναῖκες, τὸ γεῦμα παρεσκευάσθη.

2. Πληθυσμός. — Ὁ ἰθαγενὴς πληθυσμός εἶναι ἐλάχιστος (60.000) ἀπέναντι τῶν λευκῶν ἀποίκων, οἱ ὅποιοι, ὅλοι σχεδόν, εἶναι Ἀγγλοσάξονες· οὗτοι ἤρχισαν νὰ συρρέουν ἰδίως ἀπὸ τοῦ 19ου αἰῶνος, ὅταν εἶχεν ἀνακαλυφθῇ ἐδῶ χρυσός. Ἦδη ὁμως, ὅτε τὰ χρυσοφόρα κοιτάσματα ὀλιγόστευσαν, ἡ μετανάστευσις ἔχει σχεδὸν σταματήσει. Ἡ ἡπειρος, ἃν καὶ ἡ ἑκτασίς της εἶναι 59 φορὰς μεγαλυτέρα τῆς Ἑλλάδος (7.631.513 τετ. χιλ.), ἔχει 8.876.000 κατ. Ὁ μικρὸς οὗτος ἀριθμὸς ἐξηγεῖται ἀφ' ἑνὸς ἀπὸ τὰς μεγάλας ἐρημικὰς ἐκτάσεις τῆς ἡπείρου καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἔχουν λάβει οἱ Αὐστραλοί, ὅπως ἐμποδίζουν τὸν ἀποικισμὸν τῶν ξένων· πρὸ πάντων ἀπο-

κλείουν τούς κιτρίνους, διὰ νὰ ἀποφεύγουν τὸν συναγωνισμόν εἰς τὰ χειροτεχνικά προϊόντα των. Οὕτως ἡ Αὐστραλία παράγει προϊόντα περισσότερα τῶν ὧσων ἔχει ἀνάγκην, καὶ ἐξ αὐτῶν μέγας πλοῦτος μεταφέρεται εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Εὐρώπης. Μεταξὺ τῶν λευκῶν ἐν Αὐστραλίᾳ ζοῦν καὶ Ἕλληνες περὶ τὰς 20.000

3. Θαλάσσιος διαμελισμός. — Ἡ Αὐστραλία δὲν ἔχει πλούσιον διαμελισμόν. Μόνον τὰ παράλια αὐτῆς πρὸς Β. διαμελίζονται ὀλίγον ὑπὸ τῆς θαλάσσης.

80. Αἱ βροχαὶ καὶ ἡ χλωρίς τῆς Αὐστραλίας.

4. Φυσικὴ διαίρεσις. — Ἡ Αὐστραλία φυσικῶς διακρίνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. εἰς τὰ ἑξῆς τρία μέρη :

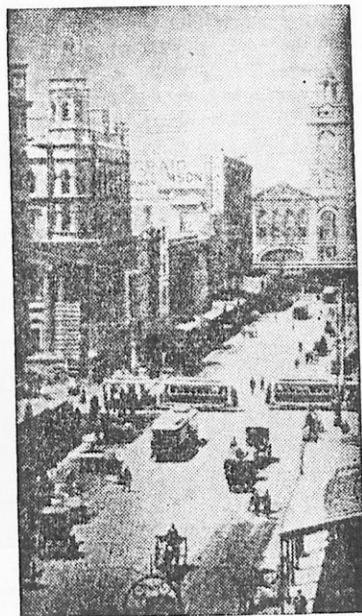
1) Τὸ δυτικὸν ἡμισυ εἶναι χαμηλὸν ὀροπέδιον πληρὲς ἀπὸ πετρώδεις καὶ ἀμμόδεις ἐρήμους. Τοῦτο συμβαίνει, διότι οἱ συχνοὶ ἄνεμοι, οἱ νοτιοανατολικοί, συναντοῦν πρῶτον τὰ Αὐστραλιανὰ ὄρη, ὅπου χάνουν τὴν ὑγρασίαν των, οὕτω δὲ πέραν αὐτῶν πνέουν ζωηροὶ καὶ ὑψώνουν εἰς τὰς ἐρήμους μεγάλους θίνας.

2) Τὸ Ν.Α. τμήμα εἶναι βαθύπεδον, ὅπου ἡ ἔρημος συνεχίζεται, προβάλλουν ὅμως καὶ στέπτται καὶ ἀραιὰ δάση εὐκαλύπτων. Εἰς τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος ρέει ὁ **Μώρραιου** καὶ ὁ παραπόταμος αὐτοῦ **Ντάρλιγκ**, τῶν ὁποίων τὸ ὕδωρ χρησιμοποιεῖται δι' ἄρδευσιν τῶν ἀγρῶν.

3) Ἡ τρίτη περιοχή εἶναι τὰ πτωχωσιγενῆ **Αὐστραλιακὰ ὄρη**, τὰ ὁποῖα ἀφίουν πρὸς τὴν θάλασσαν στενὴν μόνον πεδιάδα. Λόγω τῆς ἀφθόνου πτώσεως βροχῶν ἔχουν ὠραία δάση. Βροχαὶ πολλαὶ πίπτουν καὶ εἰς τὰ βόρεια παράλια τῆς ἡπείρου, τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς τὸ ὑγρὸν τροπικὸν κλίμα· διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ὑπάρχουν τροπικὰ δάση.

5. Πόλεις. — Ὁλος σχεδὸν ὁ πληθυσμὸς εἶναι συγκεντρωμένος εἰς τὸ εὐφορώτερον καὶ εὐκρατέστερον μέρος τῆς ἡπείρου, δηλαδὴ τὸ Ν.Α. Τὸ ἥμισυ τούτου κατοικεῖ εἰς τὰς μεγάλας πόλεις. Μέγιστα εἶναι τὸ **Σίδνεϋ** (1510) καὶ ἡ **Μελβούρνη** (1228). Ἡ **Βρισμπάνη** (424) εἶναι τὸ κέντρον τῆς φυτείας τοῦ ζαχαροκαλάμου. Ἡ **Ἀδελαΐς** (442) εἶναι ὁ λιμὴν τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ σίτου. Ἡ **Πέρθη** (317) εἶναι λιμὴν τῆς δυτικῆς ἀκτῆς.

6. Πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἄποψις. — Ἡ Αὐστραλία ἀποτελεῖ αὐτόνομον ὁμοσπονδίαν ἀπὸ ἐξ ἀποικίας, τῶν ὁποίων ἡ κοινὴ κυβέρνησις ἐδρεύει εἰς τὴν πολίχνην **Καμπέραν** (20) ΝΔ. τῆς Σίδνεϋ. Εἶναι χώρα κτηνοτροφικὴ καὶ γεωργικὴ μᾶλλον ἢ χώρα τῶν μετάλλων καὶ τῆς βιομηχανίας. Ὅλα τὰ χρήσιμα φυτὰ καὶ ἡμερὰ ζῶα εἰσῆχθησαν ἐδῶ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων.

81. Μελβούρνη. Ἡ κίνησις εἰς κεντρικὴν ὁδόν.

7. Κτηνοτροφία. — Αἱ χλοεραὶ στέππαι τῶν μεγάλων ἐσωτερικῶν πεδιάδων εὐνοοῦν τὴν διατροφήν προβάτων· ἐν εἶδος τούτων, τὸ ὁποῖον λέγεται **μερινόν**, ἀριθμεῖ περισσότερας κεφα-

λὰς τῶν 100 ἑκατομμυρίων. Ἡ ἐπερχομένη ὁμως πολλάκις ξηρασία ἐπιφέρει τὸν θάνατον κατὰ χιλιάδας, παρ' ὅλα τὰ ἀρτεσιανὰ φρέατα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀνοιγῇ. Ἐπὶ πλέον, τὰ μεταφερθέντα ἐνταῦθα κουνέλια ἔχουν τοσοῦτον πληθυνθῇ, ὥστε ἐγιναν πληγὴ διὰ τὴν κτηνοτροφίαν, διότι τρώγουν τὴν ἀναγκαίαν διὰ τὰ πρόβατα χλόην. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη διαρκῶς νὰ μετακινῶνται τὰ ποίμνια διὰ μέσου τῆς στέππης. Τὸ ἔριον τῆς Αὐστραλίας εἶναι τὸ πρῶτον εἰς τὸν κόσμον καὶ κατὰ τὴν

82. Στέππη με εὐκαλύπτους εἰς Αὐστραλίαν.

ποσότητα καὶ κατὰ τὴν ποιότητα, μεταφέρεται δὲ εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν.

8. Γεωργία. — Ἡ γεωργία ἀνετύχθη διὰ τῆς κατασκευῆς ἀρδευτικῶν ἔργων, κυρίως εἰς τὴν λεκάνην τῶν ποταμῶν Μώρραιν καὶ Ντάρλιγκ. Ἐνταῦθα ἀπαντῶνται μεγάλοι σιταγροί, ἄμπελοι καὶ κῆποι ὀπωροφόρων δένδρων, πάντων δὲ τούτων οἱ καρποὶ προορίζονται διὰ τὴν Εὐρώπην. Εἰς τὴν βόρειον ζώνην, τὴν τροπικὴν, καλλιεργοῦνται ζαχαροκάλαμον, βανάναι καὶ

βάμβαξ. Ἐπειδὴ εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον αἱ ὥραι τοῦ ἔτους εἶναι ἀντίστροφοι τῶν ἰδικῶν μας, ὁ θερισμὸς τοῦ σίτου εἰς τὴν Αὐστραλίαν γίνεται τὸν Δεκέμβριον καὶ τὸν Ἰανουάριον· τοιοῦτοτρόπως ἡμπορεῖ ἡ Εὐρώπη κατὰ τὸν χειμῶνα νὰ προμηθεύεται σίτον.

9. Ὁρυκτά.—Κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἡ Αὐστραλία ἦτο ἡ πρώτη χώρα τῆς ἐξαγωγῆς χρυσοῦ, ἐνῷ σήμερον εἶναι ἡ ἑβδόμη. Ὁ χρυσὸς ἐξορύσσεται κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος τῆς ἐσωτερικῆς ἐρήμου, ὅπου ἰδρῦθησαν καὶ πολίχνη διὰ τοῦτο. Εἰς τὰ ἀνατολικά ὄρη εὐρέθησαν κοιτάσματα γαιάνθρακος, μολύβδου καὶ ἰδίᾳ ψευδαργύρου· ὥς πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ ψευδαργύρου, ἡ Αὐστραλία σήμερον κατέχει τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον (τὴν πρώτην αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι).

10. Βιομηχανία.—Ἡ βιομηχανία ἐγεννήθη ἐνταῦθα μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον καὶ συνεχῶς ἀναπτύσσεται· ὑπάρχουν ὕφαντουργεῖα εἰς τὴν Σίνδνεϋ καὶ μεταλλουργεῖα καὶ κονσερβοποιεῖα εἰς τὴν Μελβούρνην.

11. Συγκοινωνία καὶ ἐμπόριον.—Αἱ ἀνατολικαὶ πόλεις συνδέονται διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς μετὰ τῆς Πέρθης, μελετᾶται δὲ ἡ διὰ μέσου τῆς ἡπείρου σύνδεσις αὐτῶν καὶ μετὰ τῆς Β.Δ. Ἀκτῆς.

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον διεξάγεται κυρίως διὰ τῶν λιμένων Σίνδνεϋ καὶ Μελβούρνης καὶ συνίσταται κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὴν ἐξαγωγὴν ἐρίου καὶ μετὰ τοῦτο εἰς τὴν τοῦ σίτου, δερμάτων καὶ κρέατος. Πρῶτη πελάτις εἶναι ἡ Μεγάλη Βρεττανία.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

Ἡ Αὐστραλία εἶναι ἡ μόνη ἡπειρος, ἡ ὁποία ἐξ ὁλοκλήρου κεῖται ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαίριῳ. Λόγω τῆς ἀποκέντρου ταύτης θέσεως τῆς ἔχει ἀραιὰν συγκοινωνίαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἡπείρων· ἐπὶ πλεόν οἱ μεγαλύτεροι οἰκισμοὶ τῆς κεῖνται Ν.Α., πρὸς τὴν μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένην θέσιν ἀπὸ τοῦ λοιποῦ κόσμου. Ἐνεκα τῆς ἀπομεμονωμένης ταύτης θέσεως ἡ Αὐστραλία ἐμφανίζει τόσα πολλὰ

περίεργα, ὥστε δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς πελώριον φυσικὸν μουσεῖον. Ὑπάρχουν ἰδιάζοντες ἀντιπρόσωποι φυτῶν καὶ ζώων, προσέτι δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἰθαγενὴς ἄνθρωπος παρουσιάζεται ὡς πρωτόγονος.

Ἀλλὰ καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς ἡπείρου εἶναι ἀξιοπαρατήρητος. Αἱ ἀποικίαι ἤρχισαν νὰ σχηματίζονται ὑπὸ τῶν Ἀγγλων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1788. Ἀπὸ τοῦ 1848, ὁπότε ἀνευρέθησαν κοιτάσματα χρυσοῦ, συνέρρευσαν πολλοὶ μετανάσται. Ἀργότερον, ὅτε ταῦτα σχεδὸν ἐξηντλήθησαν, οἱ μετανάσται ἀπὸ χρυσορῦχοι ἐγίναν καλλιεργηταὶ καὶ κτηνοτρόφοι, οὕτω δὲ ταχέως ἡ Αὐστραλία ἐγινεν ἀποθήκη ἐρίου καὶ κρέατος διὰ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν καὶ εἰς τῶν πρώτων σιτοβολώνων τῆς Γῆς.

Εἰς τοὺς Εὐρωπαίους ἐπιτρέπεται ἡ ἀποίκισις ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ ἐγκατασταθοῦν ὡς ἀγρόται. Εἰς τοὺς λοιποὺς ἀπαγορεύεται ἀπολύτως. Ἐνεκα τούτου ἡ Αὐστραλία εἶναι ἀραιότατα κατωκημένη· ὁ πληθυσμὸς της ὅμως εἶναι ὁμοιογενὴς, ὅσον εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἡπειρον. Παράξενα ἀκόμη εἶναι καὶ τὰ ὅρια τῶν αὐστραλιακῶν ἀποικίων, τὰ ὁποῖα εἶναι εὐθείαι γραμμαί, αἱ ὁποῖαι ἔχουν καθορισθῇ κατὰ γεωγραφικὰ μήκη καὶ γεωγραφικὰ πλάτη.

Ἀσκήσεις. — 1. Ἀπομνημόνευσε τὰς πόλεις τῆς Αὐστραλίας κατὰ τὰς φυσικὰς περιοχάς. — 2. Ποία ἀφρικανικὴ ἔρημος ἀντιστοιχεῖ κατὰ τὸ γεωγραφικὸν πλάτος πρὸς τὴν δυτικὴν αὐστραλιανὴν ἔρημον; — 3. Εἰς ποῖον μέρος τῆς Αὐστραλίας τὸ κλίμα ὁμοιάζει περισσότερον πρὸς τὸ τῆς Ἑλλάδος;

Β'. ΩΚΕΑΝΙΑ

Γενικά. — Ὑπὸ τὸ ὄνομα Ὁκεανία ἐννοοῦμεν τὰς μεγάλας νήσους **Νέαν Ζηλανδίαν** καὶ **Νέαν Γουινέαν** ὡς καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἄλλων μετρίων καὶ μικρῶν νήσων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἔγκατεσπαρμέναι ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ. Πλὴν τῆς πρώτης, ἡ ὁποία πολιτικῶς εἶναι αὐτόνομος, ὅπως καὶ ἡ Αὐστραλία, ὅλαι αἱ λοιπαὶ εἶναι κτήσεις διαφόρων κρατῶν: τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, τῆς Γαλλίας, τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, τῆς Ὁλλανδίας καὶ τῆς Χιλῆς (κράτους τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς).

Δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰς νήσους τῆς Ὁκεανίας εἰς τὰς

ἐξῆς τρεῖς συστάδας: 1) Ὑπὸ τὸ ὄνομα **Μελανησία** (λόγῳ τοῦ μαύρου χρώματος τῶν κατοίκων τῆς) ἐννοοῦμεν τὸ νησιωτικὸν τόξον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τῆς Νέας Γουινέας τελειώνει εἰς τὰς Ἑβρίδας. Εἰς αὐτὸ δύναται νὰ ὑπαχθῇ καὶ ἡ νέα Ζηλανδία. 2) **Μικρονησία** ὀνομάζονται αἱ πολυάριθμοι νῆσοι, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πρὸς

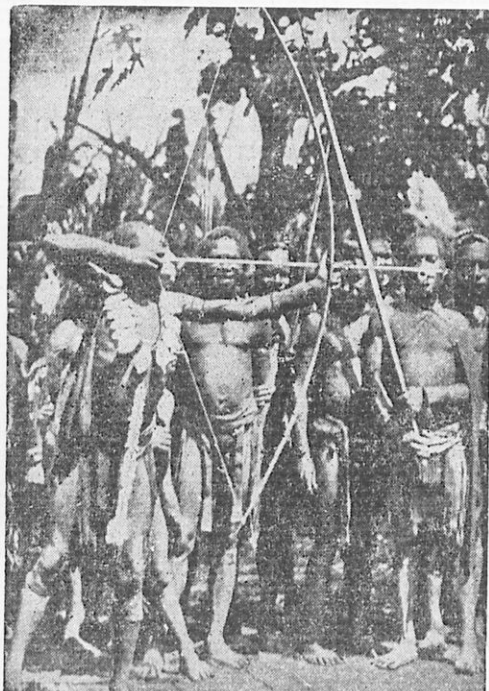
83. Συνοικισμὸς πασσαλωτὸς εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Ν. Γουινέας.

Β. τῆς Μελανησίας. 3) **Πολυνησία** ὀνομάζεται τὸ πλῆθος τῶν νήσων, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται πρὸς Α. τῶν προηγουμένων.

ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΣ

1. Νέα Ζηλανδία. — Αὕτη εἶναι ὀρεινὴ, χωριζομένη διὰ πορθοῦ εἰς δύο τμήματα, ἔχει ἑκτασιν 265.000 τετραγωνικά χιλ. καὶ πληθ. 2.028.000 κατ. Ὅπως καὶ ἡ Ἰαπωνία, οὕτω καὶ ἡ Νέα Ζηλανδία εἶναι λείψανον καταποντισθείσης ξηρᾶς, καὶ ὥς ἐκ τούτου εἶναι πλουσία εἰς ἡφαίστεια καὶ θερμὰς πηγὰς. Τὰ ἀπότομα φιορδ ἐνθυμίζουν τὴν Νορβηγίαν. Λόγῳ δὲ τῆς θέσεώς της εἰς τὴν νοτίαν εὐκρατον ζώνην καὶ τῶν ἐδῶ ἐκ δυσμῶν πνεόντων ἀνέμων, δέχεται περισσοτέρας βροχὰς τὸ δυτικὸν μέρος ἢ τὸ ἀνατο-

λικόν. Διὰ τοῦτο εἰς τὸ δυτικόν εὐδοκιμοῦν τὰ σιτηρὰ καὶ τὸ λίνον, ἐνῶ εἰς τὸ ἀνατολικόν, ὅπου ὑπάρχουν στέππαι καὶ θάμνοι, βόσκουν μεγάλα ποίμνια. Εἰς τὴν κτηνοτροφίαν αὐτὴν στηρίζεται ὁ πλοῦτος τῆς Νέας Ζηλανδίας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν

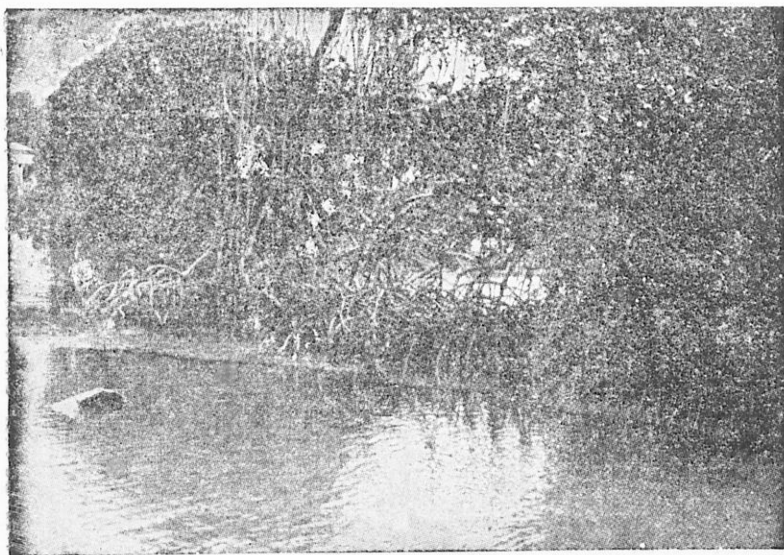

84. Τὸ μοναδικὸν ὄπλον τῶν Παπούων.

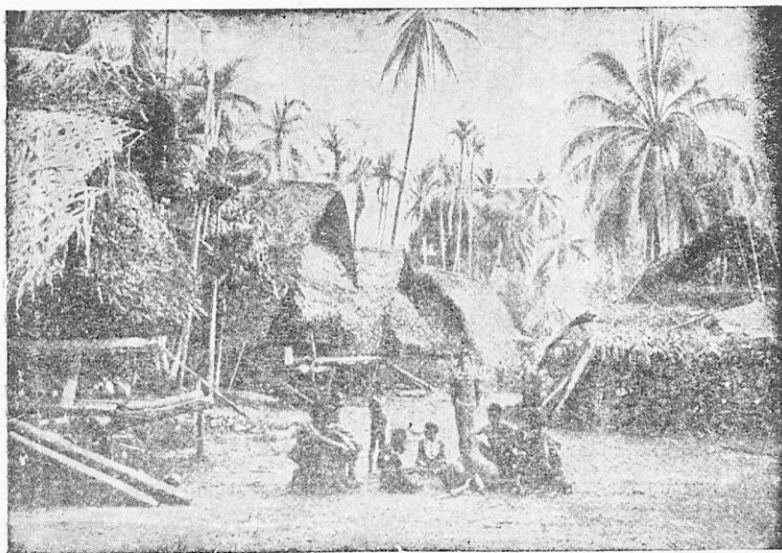
προβάτων ἀνέρχεται εἰς 3 ἑκατομμύρια, ἐπομένως ἀναλογοῦν ἀνὰ 15 πρὸς ἕκαστον κάτοικον. Ὅθεν τὰ κύρια προϊόντα εἶναι κτηνοτροφικά (ἐν πρώτοις τὸ ἔριον) καὶ ἐξαγονται ἀπὸ τὸν λιμένα **Ὡκλάνδην** (298). Οἱ ἰθαγενεῖς **Μαόρι** (περὶ τὰς 70.000) ἔχουν ὠραῖα χαρακτηριστικὰ καὶ ζοῦν μὲ τὰ αὐτὰ δικαιώματα, τὰ ὅποια ἔχουν καὶ οἱ ἐγκατεστημένοι εἰς τὴν νῆσον λευκοὶ (κυρίως Ἀγγλοι).

Ἡ Νέα Ζηλανδία, ἡ ὁποία εἶναι κατὰ τὴν ἑκτασιν ὀλίγον μεγαλυτέρα τῆς Μεγ. Βρετανίας, ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον αὐτόνομον τμήμα ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μεγ. Βρετανίας.

2. Νέα Γουινέα. — Αὕτη εἶναι ἡ δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος νῆσος τῆς Γῆς 785.000 τετρ. χιλ. (πρώτη ἡ Γροιλανδία) καὶ ὀλίγον ἐξηρευνημένη. Αἰτία τούτου εἶναι τὰ ἐλώδη βαθύπεδά της καὶ τὰ πυκνὰ δένδρα τῶν παραλίων (μαγγρόβαι), τὰ ὅποια ἔχουν τὰς ρίζας των μέσα εἰς τὴν θάλασσαν. Πυκνὰ τροπικὰ δάση ἐκτείνονται εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη της, τὰ ὅποια φθάνουν τὸ ὕψος τῶν

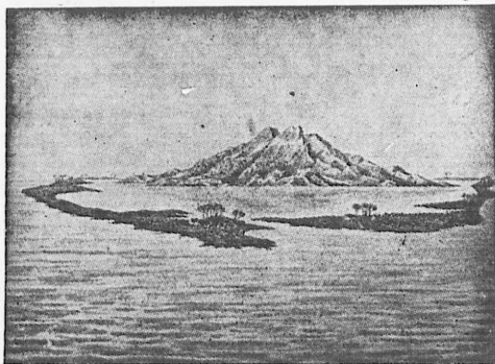

85. Μαγγρόβαι εις τὰς ἀκτὰς τῆς Νέας Γουινέας.

86. Χωρίον εις τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Νέας Γουινέας.

εὐρωπαϊκῶν ᾿Αλπεων. Εἰς τὰ δάση τῆς περιφέρονται ἄρκτοι, σκύλοι, πετῶντες παπαγάλοι καὶ παραδείσια πτηνὰ. Οἱ ἰθαγενεῖς, οἱ **Παποῦαι**, εἶναι μαῦροι καὶ ἄγριοι μὲ πλατεῖαν ρῖνα καὶ βραχύσωμοι. Ζοῦν ἀπὸ τὸ κυνήγιον, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀλιείαν. Κατοικοῦν εἰς καλύβας, τὰς ὁποίας στήνουν εἰς πασσάλους ἢ εἰς δένδρα, καὶ εἶναι ἐν μέρει ἀκόμη ἀνθρωποφάγοι. Ἡ νῆσος εἶναι διαμοιρασμένη μεταξὺ τῶν Αὐστραλῶν καὶ τῶν Ὀλλανδῶν. Οἱ ἄποικοι ἐκμεταλλεύονται τὰ τροπικὰ δάση καὶ

87. Κοραλλιογενὴς δακτύλιος εἰς νῆσον
τῆς Πολυνησίας.

ἐξάγουν κυρίως ξυλείαν καὶ καουτσούκ. Εἰς τὰ παράλια ὑπάρχουν καπνοφυτεῖαι καὶ κοκοφοίνικες.

Συγγενεῖς μὲ τοὺς Παπούας εἶναι οἱ κάτοικοι τῶν λοιπῶν νήσων. Ὁ κοκοφοίνιξ παρέχει εἰς αὐτοὺς ἐνδυμασίαν, πρὸς κατασκευὴν τῶν καλυβῶν καὶ τῶν οἰκιακῶν σκευῶν των. Ὁ καρπὸς τοῦ κοκοφοίνικος

κόπτεται καὶ ξηραίνεται καὶ στέλλεται εἰς τὸ ἐμπόριον μὲ τὸ ὄνομα **κ ό π ρ α**.

3. Μικρονησία καὶ Πολυνησία.— Αἱ πολυάριθμοι αὐταὶ νῆσοι εἶναι κορυφαὶ καταβυθισθέντων ὀρέων ἢ ἡφαιστειῶν. Αἱ περισσότεραι ἐξ αὐτῶν περιβάλλονται ἀπὸ κοραλλιογενὲς πέτρωμα, δηλαδὴ ἀπὸ ἀσβεστολιθικὴν ὕλην, τὴν ὁποίαν ἐκκρίνουν τὰ μικρὰ καὶ ἀπειράριθμα κοράλλια. Τὰ ζῶα αὐτὰ ζοῦν μόνον εἰς μικρὸν βάθος θαλάσσης, ὅχι μεγαλύτερον τῶν 40 περίπου μέτρων. Ὅταν οἱ κοραλλιογενεῖς σκόπελοι σχηματίζουσιν λιμνοθάλασσαν, ἡ νησίς αὕτη λέγεται **ἀτόλη** καὶ ὁμοιάζει μὲ ὅσιν ἐν μέσῳ ἐρημικῆς ἐκτάσεως τοῦ ὠκεανοῦ. Ἐπὶ κοραλλιογενεῶς ἐδάφους εὐδοκιμοῦν ὑψηλοὶ κοκοφοίνικες, ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ζωὴν τῶν κα-

τοίκων. Οἱ Πολυνήσιοι ἔχουν κάπως ξανθότερον χρῶμα ἀπὸ τοὺς Παπούας καὶ εὐρίσκονται εἰς ἄνωτέραν βαθμίδα πολιτισμοῦ ἀπὸ ἐκείνους. Πολλοὶ Πολυνήσιοι, ὡς οἱ **Σαμοᾶνοι**, εἰς τὰς Σαμόας νήσους, ἔχουν καὶ ὠραῖα χαρακτηριστικά. "Ολοὶ εἶναι ἐπιδέξιοι ναυτικοί, καὶ μὲ τὰ κομψὰ πλοιάριά των πλέουν εἰς μακρὰς ἀποστάσεις.

Ἐξ ὅλων τῶν νήσων σπουδαιότατοι εἶναι αἱ **Χαβαί**, διότι χρησιμεύουν ὡς κύριος σταθμὸς τῆς θαλασσίας ὁδοῦ εἰς τὸν Εἰρηρικὸν ὠκεανόν. Διὰ τοῦτο ἔχουν καταλάβει αὐτὰς ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος οἱ Ἀμερικανοί. Ἡ μεγαλυτέρα ἐκ τῶν νήσων τούτων εἶναι ἡ Χαβαί. Ὁ λιμὴν της εἶναι τόσον εὐρύχωρος, ὥστε ἐντὸς αὐτοῦ χωρεῖ ὁλόκληρος ὁ στόλος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Αἱ νῆσοι εἶναι ἡφαιστειογενεῖς, ἐπειδὴ δὲ εὐρίσκονται εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, δέχονται ἐξαιρετικῶς μεγάλας βροχὰς (12,5 μ. ὕψος). Ἐκτεταμέναι φυτεῖαι ἀπὸ ζαχαροκάλαμον, ἀνανάδες, βανάνας καὶ λαχανικά, ἀποφέρουν πλουσίας συγκομιδὰς. Λιμὴν ἐξαγωγῆς εἶναι ἡ πρωτεύουσα **Χονολουλού**. Ἡ ἐξαγωγή γίνεται πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Ὁ πληθυσμὸς εἶναι μικτός· τὰ τρία τέταρτα αὐτοῦ εἶναι Ἰάπωνες καὶ μόνον τὸ ἓν δωδέκατον ἰθαγενεῖς.

Πίναξ 10. Ὠκεανία.

Σπουδαιότεραι νῆσοι	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγωνικὰ χιλιόμετρα	Κάτοικοι εἰς χιλιάδας	Πυκνότης πληθυσμοῦ	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότεραι πόλεις μὲ τὸν πληθυσμὸν εἰς χιλιάδας	Σπουδαιότατα προϊόντα
Νέα Γουινέα καὶ Καληδονία	3.700.000	1500	0,7	Γρανιβίλλη Νουμέα (10)	κόπρα κακάον βάμβαξ καουτσούκ
Νέα Καληδονία	19.000	64	3		
Νέαι Ἑβρίδες	15.000	150	10		
Φίτζι	18.000	157	8		
Ν. Σολομώντος	28.000	150	5,5		
Σαμόαι	3.000	103	24		
Χαβαί	17.000	370	22	Χονολουλ. (140)	ζάχαρις ὀπώρ., καφέ

Εἰς μίαν νῆσον τῆς Μελανησίας.— Ἀπὸ τὴν οἰκίαν μου, ὅταν ὁ καιρὸς εἶναι ὠραίος, ἡ ἀποψὶς εἶναι ἐξόχως μαγευτικὴ. Εἰς τὴν καταφύξειαν ἱστάνται ὀλίγα μεγάλα δένδρα μὲ ὀδοντωτὰ φύλλα, τὰ ὅποια πλαισιώνουν τὴν γαλανὴν

θάλασσαν. Είναι πάντοτε θερινή ημέρα όνειρώδης, τόσοσ γλυκεία καί ήσυχος, ώστε νά νομίζη τις ότι δέν εύρίσκεται πλέον εις γήινον τοπίον.

Ή θέα από τοῦ εξώστου μου είναι καί τήν νύκτα ώσαύτως γοητευτική. Από έν ήφαιστειον άνέρχεται εις τόν άέρα λεπτός άτμός. Τό σεληνόφως παίζει έλαφρώς επί τής θαμβής επιφανείας τοῦ κόλπου, ύποτρέμει καί φαίνεται ώς νά άναπηδᾷ εις τήν άτμόσφαιραν έν είδει άργυρᾷς κόνεως. Τά πάντα φαίνονται ύπολάμποντα :

88. Καλύβη άρχηγού των Σαμοάνων.

τό δάσος, ό λειμών. Καί αυτό χαμηλά τό άρτόδενδρον, τοῦ όποίου τό σχήμα εύκρινώς διαγράφεται, δέν είναι σκοτεινόν, άλλ' έμφανίζεται μέ άργυρόχρουν χρώμα. Εις τόν θαμπόν ούρανόν λάμπουν τά άστρα.

Από τήν παραλίαν άκούγεται ό ρυθμικός φλοίσβος τών θραυομένων κυμάτων. Οί γρύλοι τραγουδοῦν. Από καιροῦ εις καιρόν φλυαρεί ένας πετῶν σκύλος καί μέ κουρασμένα πτερυγίσματα αλλάζει τό δένδρον, όπου κάθηται. Κατά τά άλλα είναι πλήρης ήσυχία. Έν τούτοις, έν έντεινή τις τήν προσοχήν, άκροᾷται πανταχοῦ ήχους, σημεία μυστηριώδους ζωής. Από αυτούς γεννῶνται όλα εκείνα τά τρομερά φαντάσματα εις τό δάσος, τά όποία γνωρίζουν οί ίθαγενείς : γίγαντες μέ λαβίδας καραβίδος, άνθρωποι μέ πυρίνους όφθαλμούς, γυναίκες, σί όποια μεταβάλλονται εις όφεις καί φέρουν τόν θάνατον, σί νεφελώδεις καί πτερωταί ψυχαι τών προγόνων, σί όπριοι πετοῦν διά τών φυλλωμάτων τών δένδρων.

Αίφνης ή οικία τρίζει καί σείεται. Αμέσως ακολουθοῦν κρότοι ώς έκπυρσο-

κροτήσεις απομακρυσμένων τηλεβόλων. Στρέφωμεν πρὸς τὰ ἐκεῖ καὶ εἰς εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας ἀπὸ τὸ λεπτόν καὶ ἀργυρόχρουν φῶς ἀναπηδᾷ λάμψις ἐρυθρά. Ἐξερράγη τὸ ἠφαίστειον. Θολόν, ἐρυθροκίτρινον νέφος λάμπει ἀνωθεν τῶν δένδρων. Πυτνὸς καπνὸς ἀναβαίνει ἀργὰ καὶ ἀπλοῦται καθ' ὅλος τὰς διευθύνσεις. Τὸ ὕψος του

89. Χορὸς Μελανησίων με συνοδείαν τυμπάνων.

βαθμηδὸν αὐξάνει καὶ ἐμφανίζεται τέλος γιγάντιον δένδρον, τοῦ ὁποίου ὁ κορμὸς ἀπτελεῖται ἀπὸ ἐρυθρὰν φλόγα. Ὅλιγον κατ' ὀλίγον τὸ πῦρ σβήνει καὶ τὸ νέφος διαλύεται. Ἐπανέρχεται ἡ σκοτεινὴ νύξ, εἰς τὴν ὅποιαν κυριαρχεῖ καὶ πάλιν τὸ σελινόφως.

(Περὶληψις κατὰ τὸν F. Speiser)

Ἀσκήσεις.—1. Σχημάτισε χάρτην τῆς Ὁκεανίας καὶ ὀνόμασε τὰς κριωτέρας νήσους καὶ νησοσυστάδας.—2. Ποῖαι αἱ φυλαὶ εἰς αὐτήν ;—3. Ποία συγκοινωνία διέρχεται διὰ τῶν νήσων Χαβάι ;

ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Ὅλοι αἱ ἡπειροὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου ἀποτελοῦν τὸν Ἀνατολικὸν κόσμον, ὃ ὅποιος θὰ ἐλέγετο καλύτερον «Παλαιὸς Κόσμος», ἂν δὲν συμπεριλαμβάνετο εἰς αὐτὸν καὶ ἡ Αὐστραλία. Ὁ Ἀνατολικὸς κόσμος περιλαμβάνει τὴν μεγαλυτέραν ἑκτασιν τῆς γῆνης ξηρᾶς, τῆς ὁποίας μεγάλοι ὁμοιόμορφοι ζῶναι ἐκτείνονται γενικῶς ἐκ Δ. πρὸς Α. Οὕτω, βορειότατα μὲν παρατηρεῖται ζώνη ἐκτενοῦς βαθυπέδου, τοῦτο δὲ ἀκολουθοῦν ὄρη καὶ ὄροπέδια. Χαρακτηριστικαὶ εἶναι αἱ μεγάλοι ὄροσειραὶ τῶν πτωχωσιγενῶν ὁρέων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουν ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν διὰ τοῦ Ἀτλαντος καὶ ἀπὸ τὴν Εὐρώπην διὰ τῶν Πυρηναίων καὶ τελειώνουν εἰς τὴν Νοτιοανατολικὴν Ἀσίαν. Τὰ ὄρη ταῦτα προσδίδουν ὁμοιότητα μορφῆς εἰς μέγα τμήμα τοῦ Ἀνατολικοῦ κόσμου.

Ὡσαύτως αἱ **ζῶναι τῶν φυτῶν** ἀκολουθοῦν τὴν ἐκ Δ. πρὸς Α. διεύθυνσιν, καὶ μάλιστα κανονικώτερον. Ἡ βορειοτάτη στενὴ ζώνη εἶναι ἡ **τούνδρα**, τὴν ὁποῖαν ἀκολουθεῖ τὸ μέγα **εὐρασιατικὸν δάσος**. Αὐτὸ διακόπτεται πρὸς Ν. ὑπὸ **καλλιεργημένης ἐκτάσεως**. Τέλος ἐξαφανίζεται καὶ αὕτη καὶ τὴν διαδέχεται **ζώνη ἐρήμων** ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἕως τὴν εὐφορον πλευρὰν τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας. Ἀκολουθῶς εἰς ἀμφοτέρας τὰς πλευρὰς τοῦ Ἰσημερινοῦ ἐξαπλοῦται ἡ πλατεῖα ζώνη τῶν **τροπικῶν δασῶν**. Εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον ἐπαναλαμβάνεται ἡ ζώνη ἐρήμων, περιοριζομένη εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς Αὐστραλίας· ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ ἀντίστοιχος ζώνη τῶν δασῶν. Αἱ διάφοροι αὗται ζῶναι, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν εἰς διάφορα κλίματα, χαρακτηρίζονται ἀπὸ περιοχάς, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνουν ὠρισμένα εἶδη ζώων καὶ ὠρισμένους λαούς.

Ὁμοίως καὶ τὸ **κλίμα** διακρίνεται κατὰ τοιαύτας μακρὰς ζώνας· αὗται εἶναι αἱ δύο ψυχραὶ, αἱ δύο εὐκρατοὶ καὶ ἡ τροπικὴ. Παρατηρεῖται συγχρόνως μεγάλη ἀντίθεσις μεταξύ τοῦ ὠκεανείου κλίματος τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας. Ὡς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἡ διάταξις εἶναι διαφορετικὴ. Ὁ Ἀνατολικὸς κόσμος διακρίνεται εἰς τέσσαρα μεγάλα τμήματα, εἰς τὰ ὁποῖα κατοικεῖ χωριστὰ ἡ λευκὴ, ἡ κιτρίνη, ἡ μαύρη καὶ ἡ μελαχροινὴ φυλὴ. Ἀνομοία εἶναι καὶ ἡ πυκνότης τοῦ πληθυ-

σμοῦ. Αὕτη ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέσιν, τὸ κλίμα, τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους καὶ πολλαχοῦ ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς τοῦ ὑπεδάφους. Πυκνὸς πληθυσμὸς εἶναι εἰς τὰ βορειοδυτικά, τὰ νότια καὶ τὰ ἀνατολικά μέρη τοῦ παλαιοῦ κόσμου. Εἰς αὐτὰς δὲ τὰς περιοχὰς εὐρίσκονται κατὰ τὸ πλεῖστον αἱ μεγάλαι πόλεις καὶ τὰ μεγάλα κράτη. Ἰσχυροτέρα ἐξαιρετικῶς εἶναι ἡ θέσις τῆς Εὐρώπης. Οἱ κάτοικοι ταύτης ἔχουν ἐγκατασταθῇ σχεδὸν πανταχοῦ εἰς τὸν Ἀνατολικὸν κόσμον. Περισσότερον εἶναι ἐξηπλωμένη ἡ δύναμις τῶν Ἀγγλων, τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ρώσων. Οἱ Ἀγγλοι πρὸ πάντων εἶχον ἰδρύσει κράτος περὶ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν (Βρεττανικαὶ Ἰνδίαι). Τὸ κεντρικὸν τοῦτο κράτος προστατεύεται ἀπὸ τῶν πλευρῶν ὑπὸ τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας. Ἡ εἴσοδος δὲ εἰς αὐτὸ εἶναι ἡ διῶρυξ τοῦ Σουέζ.

Ἀσκήσεις.—1. Ποῖαι θάλασσαι περιβάλλουν τὸν παλαιὸν κόσμον ;—2. Ποῖαι στεναὶ θάλασσαι χωρίζουν τὰς ἡπείρους τοῦ παλαιοῦ κόσμου καὶ ποῖοι ὠκεανοὶ τὸν παλαιὸν κόσμον ἀπὸ τὸν νέον ;—3. Ποῦ διαμελίζεται ὁ παλαιὸς κόσμος ἰσχυρῶς καὶ ποῦ ἀσθενῶς ;—4. Ὀνόμασε τὰ ὑψηλότερα ὄρη, τοὺς μακροτέρους ποταμοὺς καὶ τὰς μεγαλυντέρας λίμνας τοῦ παλαιοῦ κόσμου.—5. Ποῖα θαλάσσια ρεύματα γνωρίζεις κατὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ παλαιοῦ κόσμου ;—6. Πόσον μακρὰν τοῦ ἰσημερινοῦ κεῖνται τὸ βορειότατον ἀκρωτήριον καὶ τὸ νοτιώτατον ;—7. Ποῖον τὸ δυτικώτατον καὶ ποῖον τὸ ἀνατολικώτατον ;—8. Τί κλίμα ἐπικρατεῖ εἰς τὰ τροπικὰ δάση καὶ τί εἰς τὰς ἐρήμους ;—9. Ποῦ παρατηρεῖται ἡ μικροτέρα διαφορὰ θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους ;—10. Διὰ τί αἱ Ἰνδίαι εἶναι σπονδαιόταται διὰ τὴν Ἀγγλίαν ;

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΔΥΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Γενική εισαγωγή. — Παρατηροῦντες εἰς τὴν γεωγραφικὴν σφαῖραν τὸ δυτικὸν ἡμισφαίριον τῆς Γῆς, βλέπομεν τὴν διπλὴν ἡπείρον τοῦ Δυτικοῦ κόσμου, δηλαδή τὴν Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικὴν, εὐρισκομένην μεταξύ τῶν δύο μεγαλυτέρων ὠκεανῶν τῆς Γῆς. Τὸ βορειοδυτικὸν τῆς ἅκρον προσεγγίζει πολὺ τὴν Ἀσίαν, ἐνῶ ὁ μακρὸς αὐτῆς κορμὸς πλησιάζει περισσότερον πρὸς τὴν δυτικὴν ἄκτὴν τῆς Εὐρώπης.

Ἡ τοιαύτη θέσις τῆς, καὶ ἰδίως τῆς ἀνατολικῆς τῆς πλευρᾶς, ἥ ὁποία ἔχει μάλιστα εὐνοηθῇ καὶ περισσότερον ὑπὸ τῆς φύσεως, εὐκολύνει τὴν συγκοινωνίαν τῆς μετὰ τὴν Εὐρώπην. Διότι πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἀνοίγονται τὰ μεγάλα βαθύπεδα καὶ πρὸς αὐτὸν οἱ μεγάλοι ποταμοὶ σχηματίζουν ὁδοὺς. Ἐπὶ πλέον, αἱ Β.Α. νῆσοι Γροιλανδία καὶ Ἰσλανδία κεῖνται ὡς γέφυρα πρὸς τὴν Εὐρώπην· ἡ βορεῖα ὁμῶς θέσις τῶν νήσων τούτων καὶ τὸ ψυχρὸν κλίμα τῶν φέρουν ἐμπόδια εἰς τὰς ἀνθρωπίνους σχέσεις τῶν δύο κόσμων διὰ μέσου τούτων.

Ἡ θέσις αὕτη τῆς Ἀμερικῆς πρὸς τὴν Εὐρώπην ἐξηγεῖ καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ἀνακαλύψεων. Ἦδη πρὸ τοῦ 100 μ. Χ., οἱ **Νορμανδοί**, πλεύσαντες πρῶτον εἰς τὰς νήσους Ἰσλανδίαν καὶ Γροιλανδίαν, ἔφθασαν καὶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἄκτὴν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Ἀλλὰ τὰ ταξίδια τούτων ἔπειτα ἐλησμονήθησαν. Τὸ 1492 ὁ **Κολόμβος**, πλέων πρὸς Δυσμὰς διὰ νὰ εὕρῃ ἄλλην ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας, ἀνεκάλυψε τὰς νήσους τῆς Μέσης Ἀμερικῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἐνόμισεν, ὅτι ἔφθασεν εἰς νήσους αἱ ὁποῖαι ἀνῆκον εἰς τὰς Ἰνδίας, ὠνομάσθησαν αὗται **Δυτικαὶ Ἰνδαί** καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῶν **Ἰνδιάνοι**. Ἡ ἡπείρος ὁμῶς ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸν Ἰταλὸν **Ἀμερικὸν Βεσπούκιον**, ὁ ὁποῖος πρῶτος ἐδημοσίευσεν ἀκριβῆ περι-

γραφὴν τοῦ Νέου κόσμου. Μετὰ τὸν Κολόμβον ἐξηρεύνησαν τὴν ἡπειρον Ἰσπανοὶ καὶ Πορτογάλοι. Ἀκολουθῶς ὁ Πορτογάλος **Μαγελλᾶνος** ἐπλευσε πρῶτος τὸ 1520 γύρω ἀπὸ τὴν Νότιον Ἀμερικὴν, ὁ δὲ **Κορτέζ**, ζητῶν θησαυροὺς εἰς τὴν νέαν ἡπειρον, ἐκυρίευσεν τὸ Μεξικόν. Ὀλίγον ἀργότερον ὁ **Πιζάρρος** κατέλαβεν τὸ Περού τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ ἐξηρευνήθη καὶ κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν, Ἀγγλων, Γάλλων καὶ Ὀλλανδῶν, πολλοὶ δὲ Εὐρωπαῖοι μετηνάστευσαν εἰς τὸν Νέον κόσμον.

Ὁ Δυτικὸς κόσμος, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Ἀνατολικόν, ἐκτείνεται ἐκ Β. πρὸς Ν. καὶ διακρίνεται εἰς **Βόρειον Ἀμερικὴν, Μέσην Ἀμερικὴν καὶ Νότιον Ἀμερικὴν.**

Α' ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Εἰσαγωγή.— Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ, ὀλίγον μεγαλυτέρα τῆς Νοτίου, εἶναι δύο φοράς μεγαλυτέρα] τῆς Εὐρώπης (20 ἑκατ. τετρ. χλμ.). Πρὸς Β. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγωμένου ὠκεανοῦ, ὅπου εὐρίσκονται καὶ πολλαὶ νῆσοι. Ὁ ὠκεανὸς οὗτος συνδέεται μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ διὰ τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ. Τὰ πτυχωσιγενῆ ὄρη, τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν ἀπὸ τὸν πορθμὸν τοῦτον, εἶναι συνέχεια τῶν Ἀσιατικῶν ὄρων καὶ κατέχουν τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς ἡπείρου. Πρὸς Α. καὶ παραλλήλως τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὑψοῦνται παλαιὰ μέτρια ὄρη, τὰ **Ἀππαλάχια**, εἰς δὲ τὸ μέσον ἀνοίγεται εὐρύτατον βαθύπεδον. Τοιοῦτοτρόπως οἱ ποταμοὶ εὐρίσκουν διέξοδον πρὸς Β. καὶ Ν., οἱ δὲ βόρειοι ψυχροὶ ἄνεμοι ἢ οἱ θερμοὶ νότιοι ἡμποροῦν ἀκωλύτως νὰ εἰσβάλλουν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἡπείρου.

90. Ἰνδιάνοι εἰς τὰς Ἰνωμένους Πολιτείας.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ἀνέρχεται εἰς 170 περίπου ἑκατομύρια καὶ κατανέμεται ἀνίσως ἕνεκα φυσικῶν λόγων. Οἱ ἰθαγενεῖς κάτοικοι αὐτῆς, οἱ Ἰνδιάνοι, ἔχουν σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου ἐξαφανισθῇ, τὸν κύριον δὲ πληθυσμὸν ἀποτελοῦν λευκοί, παλαιοὶ ἄποικοι ἐκ τῆς Εὐρώπης (130 ἑκατομ.). Κατοικοῦν ἔτι εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην καὶ Νιγρῆται, οἱ ὅποιοι ὡς δοῦλοι εἰχον μεταφερθῇ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς διὰ τὰ φυτείας.

Ἀσκήσεις.—1. Εὐρὲ ἐπὶ τοῦ χάρτου εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὴν μεγαλύντεραν πόλιν τοῦ κόσμου Νέαν Ὑόρκην καὶ ὄρισε τὸ γεωγραφικὸν πλάτος αὐτῆς. Ποία πόλις τῆς βαλκανικῆς ἔχει τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος ;—2. Εὐρὲ ἄλλην παρὰ τὸν Εἰρηρικὸν ὠκεανὸν ἔχουσαν τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος πρὸς τὰς Ἀθήνας (38° β.γ.π.).—3. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν μεταξὺ Νέας Ὑόρκης καὶ Χάβρης ὡς καὶ μεταξὺ Ἀγίου Φραγκίσκου καὶ Τόκιο.—4. Εἰς ποίας ζώνας ἐκτείνεται ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ ;—5. Ποῦ φαίνεται περισσότερον διαμελισμένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης ;—6. Παρατήρησε τὴν θέσιν τῶν πέντε μεγάλων λιμνῶν.

2. Φυσικὴ καὶ πολιτικὴ διαίρεσις.—Εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν διακρίνονται αἱ ἑξῆς φυσικαὶ περιοχαί : 1) ἡ Ἀρκτικὴ Βόρειος Ἀμερικὴ, 2) ἡ περιοχὴ τῶν μεγάλων λιμνῶν, 3) τὰ Ἀππαλάχια καὶ ἡ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν χώρα, 4) τὸ βαθύπεδον τοῦ Μισισσιππὶ καὶ τὸ ὀροπέδιον τῶν λειμῶνων καὶ 5) ἡ δυτικὴ ὀρεινὴ χώρα.

Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, τὸν Καναδᾶν (πρὸς Β.) καὶ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας (πρὸς Ν.).

1. ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

1. ΑΡΚΤΙΚΗ ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Μέρος τῆς πλευρᾶς πρὸς τὸν Παγωμένον ὠκεανὸν ἀνήκει εἰς τὰς πολικὰς χώρας, αἱ ὅποια χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὴν δριμύτητα τοῦ ψύχους κατὰ τὸν χειμῶνα· εἰς ταύτας συνεχίζονται αἱ τοῦνδραι τῆς Εὐρασίας. Μέγας κόλπος, ὁ κόλπος τοῦ Χῶντσον, εἶναι κλειστὴ θάλασσα, ὁμοία πρὸς τὴν Βαλτικὴν, καὶ αἱ περὶ τοῦτον πε-

ριοχαί ἐνθυμίζουν τὴν Σουηδίαν καὶ τὴν Φινλανδίαν. Καὶ ἐνταῦθα τὸ βραχῶδες ἔδαφος εἶναι διαυλακωμένον ὑπὸ τῶν παγετώνων τῆς παγετώδους ἐποχῆς καὶ περιέχει πολυαρίθμους λίμνας, ἔλη καὶ ποταμούς πλήρεις ἰχθύων. Ἄν καὶ ἡ Ἀρκτική εὐρίσκεται εἰς τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος μὲ τὴν Σουηδίαν, ἐν τούτοις τὸ κλίμας τῆς εἶναι ψυχρότερον. Οἱ ἄνεμοι τοῦ Παγωμένου ὠκεανοῦ δὲν εὐρίσκουν ἐμπόδιον πνέοντες πρὸς Νότον καὶ ὁ ἐπὶ ἐξάμηνον παγωμένος κόλπος τοῦ Χῶντσον εἶναι ὡς « ἀποθήκη ψύχους ». Ἐπὶ πλέον ρεῦμα ὠκεάνειον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὸν Παγωμένον ὠκεανὸν ῥέει πρὸς τὸν Ἀτλαντικόν, καθιστᾷ τὴν χειρσόνησον **Λαβραδὸρ** ψυχροτάτην καὶ ἀκατοίκητον.

Γενικῶς ὅμως ἡ χώρα δὲν εἶναι ἐντελῶς ἄχριστος εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Πρὸς νότον τῶν τουνδρῶν δάση βελονοφύλλων δένδρων, τὰ ὁποῖα κατέχουν ἑκτασιν εἰκοσαπλασίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀποφέρουν εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν ἄφθονον ξυλείαν. Εἰς τὰς τούνδρας καὶ τὰ πλησίον δάση ζοῦν τάρανδοι, βόνασοι, πολικαὶ ἀλώπεκες καὶ ἄλλα τριχωτὰ ζῷα, ὡς καὶ πολυαρίθμοι λαγόποδες. Εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Παγωμένου ὠκεανοῦ ὑπάρχουν λευκαὶ ἄρκτοι, θαλάσσιοι λέοντες καὶ θαλάσιοι ἵπποι.

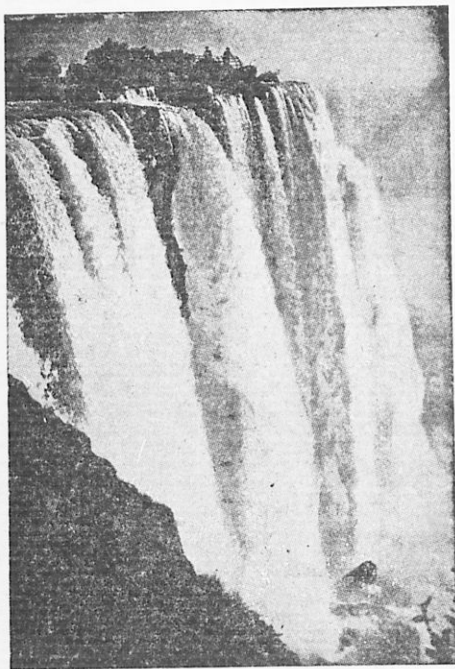
Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀρκτικῆς εἶναι ὀλιγάριθμοι. Μόνον ἡ νοτιωτάτη καλλιεργήσιμος καὶ βοσκήσιμος γῆ ἔχει περισσότερον σχετικῶς πληθυσμὸν καὶ διασχίζεται ὑπὸ σιδηροδρόμου. Εἰς τὰ δάση καὶ εἰς τὰς τούνδρας ὑπάρχουν ὀλίγαι χιλιάδες **Ἰνδιάνων** καὶ **Ἑσκιμῶν**, οἱ ὁποῖοι ζοῦν μὲ κυνήγιον καὶ τὴν ἀλιείαν. Οἱ Εὐρωπαῖοι ἔχουν ἐδῶ μερικοὺς σταθμούς, ὅπου οἱ ἰθαγενεῖς τοὺς δίδουν δέρματα καὶ λαμβάνουν κλινοσκεπάσματα καὶ φορέματα.

91. Γιγαντιαῖον δένδρον τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ὕψους 146 μ.

2. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΛΙΜΝΩΝ

Αί πέντε μεγάλοι λίμναι, δηλαδή ή **Ύπερτέρα**, ή **Μίσιγκαν**, ή **Ύοϋρον**, ή **Οντάριο** καί ή **Ήρη** εἶναι δημιουργήματα

92. Ὁ καταρράκτης τοῦ Νιαγάρα.

τῆς παγετώδους ἐποχῆς. Ἡ ἐπιφάνεια ἐκάστης ἐξ αὐτῶν εἶναι διπλασία σχεδόν τῆς Ἑλλάδος, κείνται δέ εἰς διάφορα ὕψη, καί διὰ τοῦτο ἀπό τήν μίαν λίμνην εἰς τήν ἄλλην σχηματίζονται καταρράκται. Περίφημος εἶναι ὁ **Νιαγάρας**, ὁ ὁποῖος πίπτει ἀπὸ ὕψους 47 μ. μετὰ τῶν δύο τελευταίων λιμνῶν Ὀντάριο καί Ἡρης. Τὸ ἐκρέον ὕδωρ τῶν λιμνῶν σχηματίζει τὸν ποταμὸν **Ἅγιον Λαυρέντιον**, ὁ ὁποῖος ἐκβάλλει ΒΑ. διὰ μεγάλου στομίου.

Ἡ περιοχή αὕτη ἔχει μέγαν πλοῦτον. Τὸ στεπεπῶδες ἔδαφος αὐτῆς εἶναι καταλλήλotaτον πρὸς καλλιέργειαν, καί πλήν τοῦ σίτου καί τῶν ζώων συγκεντροῦται ἐνταῦθα καί ή ἀπὸ τοῦ Βορρᾶ ξυλεῖα. Παρὰ τήν λίμνην Ὑπερτέραν κείνται τὰ μεγαλύτερα τῆς Γῆς κοιτάσματα **σιδήρου** καί **χαλκοῦ**. Δι' αὐτὸ αἱ λίμναι εἶναι χῶρος συγκεντρώσεως πολλοῦ πλοῦτου καί μέγας ἐμπορικός στόλος πλέει εἰς αὐτάς (ἄνω τῶν 2.500 ἀτμοπλοίων).

Παρὰ τὰς λίμνας καί τὸν ποταμὸν Ἅγιον Λαυρέντιον συμπίπτουν τὰ ὅρια τοῦ Καναδᾶ καί τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν. Ἐ-

κεῖ ἀνεπτύχθησαν μεγάλοι καὶ ἐμπορικαὶ πόλεις. Τὸ 1852 ἡ **Δου-
λουθή** ἦτο χωρίον καὶ σήμερον εἶναι ὁ δεῦτερος κατὰ τὸ μέγεθος
λιμὴν τῆς ἐσωτερικῆς Ἀμερικῆς. Τὸ **Σικάγον**, ἡ δευτέρα κατὰ τὸ
μέγεθος πόλις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν (4 ἑκατομ. κάτ.), εἶναι
ἡ πρώτη εἰς τὴν πώλησιν τοῦ σιδήρου καὶ χάλυβος καὶ ἡ μεγί-
στη ἀγορὰ τοῦ σίτου καὶ τῶν σφαγίων. Μὲ τοὺς οὐρανοξύστας
καὶ τὰς ὥραιας ἐπαύλεις του τὸ Σικάγον εἶναι ἐφάμιλλον πρὸς τὴν
Νέαν Ὑόρκην· 35 σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ καταλήγουσιν ἐδῶ. Τὸ
Μπούμφαλο συνδέεται μὲ τὴν Νέαν Ὑόρκην διὰ διώρυγος καὶ
εἶναι ὁ διάμεσος σταθμὸς μεταξὺ τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν καὶ τῆς
περιοχῆς τῶν Ἀππαλαχίων.

Ἡ οἰκονομία τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν ἔχει δύο ἐμπόδια. Ὁ
πάγος ἐμποδίζει κατὰ τὸν χειμῶνα τὸν πλοῦν, ἡ δὲ πρὸς τὴν θά-
λασσαν ἐξοδος αὐτῶν κωλύεται ἀπὸ τὸν Νιαγάραν. Ὁ καταρρά-
κτης οὗτος παρακάμπτεται ἐσχάτως διὰ πολλῶν διωρύγων οὐ-
τως, ὥστε τὸ θέρος τὰ πλοῖα δύνανται νὰ φθάνουν εἰς τὸν ποταμὸν
Ἀγιον Λαυρέντιον. Ὁ ποταμὸς οὗτος εἶναι ἡ κυριωτέρα ἀρτηρία
τῆς ζωῆς τοῦ νοτιοανατολικοῦ Καναδᾶ. Εἰς τὴν πόλιν **Μοντρεάλ**
(800) δύνανται νὰ φθάσουν καὶ τὰ ὑπερωκεάνεια.

3. ΤΑ ΑΠΠΑΛΑΧΙΑ ΚΑΙ Ἡ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΝ ΧΩΡΑ

1. **Τὰ Ἀππαλάχια.**—Τὰ Ἀππαλάχια εἶναι ὅρος ἀρχαῖον
διαβρωσιγενές, ὅμοιον πρὸς τὴν Ροδόπην τῆς Ἑλλάδος. Τὰ ὑ-
ψηλὰ αὐτοῦ μέρη συνίστανται ἀπὸ ὁμαλὰς θολοειδεῖς ράχεις· αὐ-
ταὶ πρὸς Ν. ἢ ἔχουν μεγαλοπρεπῆ δάση ἢ φέρουν σιταγρούς. Πολ-
λαὶ γραφικαὶ κοιλάδες χωρίζουσιν τὸ ὅρος εἰς διάφορα τμήματα καὶ
εὐκολύνουσιν τὴν συγκοινωνίαν τῆς πεδιάδος μὲ τὰς λοιπὰς περιοχάς.
Ἡ κυριωτέρα γραμμὴ εἶναι ἡ διὰ τοῦ ποταμοῦ Χῶντσον. Τὰ βο-
ρειοδυτικὰ Ἀππαλάχια εἶναι πλουσιώτατα εἰς θησαυροὺς ὀρυ-
κτῶν. Ἐδῶ εὐρίσκονται αἱ μεγαλύτεραι ἀνθρακοφόροι περιοχαὶ
τῆς Γῆς. Ὡσαύτως τὸ ὅρος κρύπτει πετρέλαιον, σίδηρον κ.ἄ.

2. **Ἡ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν χώρα.**—Ἡ μεταξὺ τῶν Ἀπ-
παλαχίων καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ χώρα εἶναι ἡ σχετικῶς πλη-
σιεστέρα εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, καὶ διὰ τοῦτο κατωκλήθη ἐξ

ἀρχῆς ὑπὸ πυκνοῦ εὐρωπαϊκοῦ πληθυσμοῦ. Τὸ 1613 οἱ Ὀλλανδοὶ ἱδρυσαν ἐπὶ νησίδος πόλιν, ὀνομάσαντες αὐτὴν **Νέον Ἀμστερνταμ**. Μετὰ 50 ἔτη κατέλαβον αὐτὴν οἱ Ἀγγλοὶ καὶ τὴν μετωνόμασαν **Νέαν Ὑόρκην**. Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος πολυάριθμοι Ἀγγλοὶ μετηνάστευσαν εἰς τὴν Β.Α. ἀκτὴν καὶ σήμερον αὕτη εἶναι ἡ κυρία πύλη τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Ἡ ἀνατολικὴ ἀκτὴ διαμελίζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ ἔχει πολλοὺς λιμένας, νοτιώτερον ὅμως γίνεται ἀμμώδης καὶ ἀλίμενος.

Ἀπὸ τὰς ἀκτὰς μέχρι τῶν Ἀπαλλαχίων ὁρέων ἐκτείνεται **πεδιάς** πλήρης ἀπὸ φυτείας καπνοῦ καὶ βάμβακος. Εἰς τὴν χαμηλοτέραν βαθμίδα τοῦ ὄρους οἱ πολλοὶ ποταμοί, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὰ Ἀππαλάγια, σχηματίζουν καταρράκτας· οὗτοι εἶναι χρήσιμοι διὰ τὰς βιομηχανικὰς πόλεις, αἱ ὅποιαι εὐρίσκονται πλησίον.

3. Αἱ πόλεις.— Ὁ πλοῦτος οὗτος τοῦ ὑπεδάφους, ἡ εὐκολος μὲ τὴν ἀκτὴν συγκοινωνία καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ ἀπόστασις ἀπὸ τὴν Εὐρώπην συνετέλεσαν, ὥστε ἡ περιοχὴ αὕτη τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν νὰ ἀναπτυχθῇ ὡς μεγίστη μεταλλοφόρος καὶ βιομηχανικὴ περιοχὴ τῆς Γῆς. Διὰ τοῦτο εἶναι καὶ πολὺ πυκνὰ κατ'οικονομίαν καὶ ἔχει πολλὰς καὶ μεγάλας πόλεις.

Εἰς τὰς ὑπάρχειας τῶν Ἀππαλαχίων κεῖται ἡ **Πίττσμπουργκ** (670), τὸ κέντρον τῆς μεταλλουργίας καὶ τῆς βιομηχανίας τοῦ σιδήρου. Εἰς τὴν παραλιακὴν ζώνην εἶναι ἡ **Βαλτιμόρη** (820), ἡ σπουδαιότατη διὰ τὴν βιομηχανίαν τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν κονσερβῶν, ἡ μεγάλῃ βιομηχανικῇ **Φιλαδέλφεια** (2 ἑκατ.), ἡ μεγίστη πόλις τῆς Γῆς **Νέα Ὑόρκη** καὶ ἄλλαι.

Ἡ **Νέα Ὑόρκη** (10 ἑκατ.), κειμένη εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Χώντσον, ἔχει κατοίκους περισσοτέρους ἀπὸ ὅσους ἔχει ὁλόκληρος ἡ Ἑλλάς ἢ ἡ Σουηδία. Ὅπως ὅλαι σχεδὸν αἱ πόλεις τῆς Ἀμερικῆς, οὕτω καὶ ἡ Νέα Ὑόρκη ἔχει ὁδοὺς κανονικὰς, διασταυρουμένας καθέτως (ἡ κεντρικὴ λέγεται Μπροντγουαίη). Ἡ ρυμοτομία ὅμως αὕτη παρέχει εἰς τὰς Ἀμερικανικὰς πόλεις μονότονόν ὄψιν. Εἰς τὸ ἐμπορικὸν τμήμα τῆς πόλεως ὑψώνονται οἱ « οὐρανοξύσται », ὑψηλαὶ οἰκίαι μὲ 20—60 πατώματα. Ἡ πόλις ἀποτελεῖται ἀπὸ διάφορα τμήματα (Νέα Ὑόρκη, Μπρούκλιν, Νέα Ὑερσέη κ.ἄ.).

Εἰς τὸ μέσον τοῦ λιμένος ἴσταται ἐπὶ ὑψηλοῦ βάρθρου τὸ ἄγαλμα τῆς Ἑλευθερίας, ἡ δὲ εἰς τὸν λιμένα κίνησις εἶναι ζωηροτάτη. Ἐκεῖ κατοικοῦν ἄνθρωποι διαφόρου καταγωγῆς· ἰταλικῆς καταγωγῆς κατοικοῦν ὅσοι καὶ εἰς τὴν Ρώμην, ἑλληνικῆς δὲ περὶ τὰς 200.000 (πρὸ τοῦ πολέμου περισσότεροι). Πλὴν τῶν λευκῶν κατοικοῦν καὶ Νιγρῆται ἐκ τῆς Ἀφρικῆς (μεταφερθέντες ἄλλοτε ὡς δοῦλοι καὶ ἀργότερον ἐλευθερωθέντες).

Τὰ Ἀιτπαλάχια ἐκτείνονται καὶ βορειότερον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἀλλ' ἐκεῖ εἶναι χαμηλὰ καὶ καταπίπτουν ἀποτόμως

93. Ἀποψὶς τῆς Νέας Ὑόρκης.

εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀγίου Λαυρεντίου. Τὰ ὁροπέδια, τὰ ὁποῖα εἶναι διεσχισμένα ἀπὸ τοὺς πάγους τῆς παγετώδους ἐποχῆς, ὡς καὶ αἱ ξηραὶ βραχώδεις ἐπιφάνειαι τῆς νήσου Νέας Γῆς, ἐνθυμίζουν τὰ σκανδιναυικὰ τοπία. Ταῦτα ἔχουν κλίμα ψυχρὸν καὶ συχνὰ προσβάλλονται ἀπὸ ἀγρίας θυέλλας. Ἐπὶ πέντε μῆνας οἱ ποταμοὶ μένουν παγωμένοι, καὶ ὁ μόνος ἐλεύθερος πάγων λιμὴν εἶναι ὁ **Χά-λιφαξ**, ὁ ὁποῖος ἀνήκει εἰς τὸν Καναδᾶν.

Πλησίον τῆς Νέας Γῆς συναντᾶται τὸ θερμὸν ρεῦμα τοῦ Κόλπου μὲ τὸ ψυχρὸν ρεῦμα τοῦ **Λαβραδὸρ**, τὸ ὁποῖον παρασύρει

καὶ βουνὰ πάγου. Ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης συναντήσεως εἶναι πρῶτον ἡ πυκνὴ ὁμίχλη, ἡ ὁποία μαζί με τὰ παγόβουνα εἶναι μεγάλος κίνδυνος διὰ τὰ πλοῖα, καὶ δεύτερον ἡ ἀφθονία τῶν ἰχθύων κατὰ τὸ τέναγος τῆς Νέας Γῆς. Ἡ ἀφθονία αὕτη προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι οἱ ἰχθύες τοῦ Βορρᾶ ἀποφεύγουν τὸ θερμὸν ρεῦμα καὶ συναθροίζονται πρὸ αὐτοῦ. Τὸ τέναγος τοῦτο εἶναι τὸ πλουσιώτατον τῆς Γῆς ἀλιευτικὸν πεδῖον εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν (βακαλάοι, σωλωμοί, ρέγγες, ἀστακοί).

Πίναξ 11. Ἀριθμὸς κατοίκων πόλεων τινων κατὰ διάφορα ἔτη (εἰς χιλιάδας).

Πόλεις	1800	1880	1938
Ἀθῆναι	10	40	600
Βερολῖνον	700	900	4.300
Λονδῖνον	1.500	4.000	8.200
Νέα Ὑόρκη	60	1.850	10.000
Σικάγον	δὲν ὑπῆρχε	300	4.000
Τόκιο	—	6	5.400

Ἀφίξις εἰς Νέαν Ὑόρκην.—Τὸ ὑπερωκεάνειον, μετ' ὃ τοιοῦτον κατεπλεύσασεν εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην, εἶχε πλευρίσει βαθεῖα μέσα εἰς τὴν πόλιν, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Χῶντσον, ὃ ὁποῖος χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τὴν Νέαν Ὑερσέν. Διὰ τὴν ἀποβίβασιν ἔπρεπε νὰ περιμένωμεν τὴν σειρὰν μας, ὅπως ὑποβληθῶμεν εἰς ἔλεγχον. Ἀπὸ τὸ κατὰστροφωμα καθ' ὅλον τὸ ἀπόγευμα ἐβλέπομεν τὴν κίνησιν εἰς τὴν 49ην ὁδὸν καὶ εἰς τὴν παραλιακὴν 11ην λεωφόρον. Αὐτοκίνητα πηγαينوήρχοντο, περισσότερα εἰς ἀριθμὸν ἀπὸ τοὺς πεζοὺς. Καὶ αὐτοὶ καὶ ἐκεῖνα ἔπερνούσαν βιαστικά. Δὲν ἐστάθη κανεὶς περίεργος νὰ ἴδῃ τὸ μεγαλοπρεπὲς ὑπερωκεάνειον, τὸ ὁποῖον μετὰ τὰ πολλὰ του πατώματα ἐφαίνετο ὡς συνέχεια τῆς συνοικίας τῶν οὐρανοῦστων.

Ἀπὸ τὸ ὑπερωκεάνειον ἀπεβιβάσθημεν, ὅταν πλέον εἶχε νυκτώσει. Τὰ ταξί, ὅλα κιτρίνου χρώματος, ἤρχοντο μετ' αὐτὴν πρὸ τῆς ἐξόδου τοῦ τελωνείου καὶ παρελάμβανον τοὺς ἐπιβάτας. Ὅσοι ἦσαν ἐλεύθεροι ἀποσκευῶν, ἤμποροῦσαν νὰ κινήσων πεζῇ, ἔστω καὶ ἂν πρῶτην φορὰν ἤρχοντο εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην, διότι ἡ ὀνομασία τῶν ὁδῶν μετ' ἀριθμοὺς προσανατολίζει ἀμέσως τὸν ξένον. Ὅταν εὐρίσκωμαι εἰς τὴν 49ην ὁδὸν καὶ τὸ ξενοδοχεῖον μου εἶναι εἰς τὴν 59ην, γνωρίζω ἀμέσως, ὅτι ἀπέχω ἀπ' αὐτὸ δέκα τετράγωνα. Κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἔχει διαιρεθῇ ὅλο σχεδὸν τὸ κεντρικὸν τμήμα τῆς Νέας Ὑόρκης. Φαντασθῆτε ἓνα μακρόστενον ἐπίπεδον, χαράξατε κατὰ μῆκος ἑνδεκα γραμμὰς καὶ ὀνομάσατε τὰς λεωφόρους 1ην, 2αν κτ.λ.

μέχρι τῆς 11ης. Χαράξατε κατόπιν κατὰ πλάτος 238 γραμμάς, καὶ μὲ κάθε ἀριθμὸν ὀνομάσατε κατὰ σειρὰν τὰς ὁδοὺς· τοιοῦτοτρόπως θὰ ἔχετε τὴν ρυμοτομίαν τοῦ **Μανχάταν**, τοῦ κεντρικοῦ μέρους τῆς Νέας Ὑόρκης. Ἄν καὶ ἦτο νῦξ, τὸ ἄφθονον φῶς τῆς πόλεως μᾶς ἐδίδε τὴν ἐντύπωσιν ἡμέρας. Πολλὰ φωτισμένοι οἰκίαι μοῦ ἐφαίνοντο μετέωροι. Τοῦτο συνέβαινε, διότι κατὰ τύχην ἦσαν σκοτεινὰ τὰ χαμηλότερα πατώματα καὶ ἐφωτίζοντο τὰ ὑψηλότερα· λόγου χάριν, ἂν ἐφωτίζοντο ἀπὸ τὸ 40ον πάτωμα μέχρι τοῦ 50οῦ ἢ καὶ ἄνω, ἐβλέπομεν τὰ ἄνω πατώματα νὰ ἀποτελοῦν ἓνα δεκαῶροφον ἢ εἰκοσαῶροφον οἰκοδόμημα μετέωρον.

Τὸ ξενοδοχεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνω, εἶναι τοῦ συμπατριώτου μας Γ. Ταβουλαρίδου ἀπὸ τὴν Θράκην, καὶ ἔχει 34 πατώματα. Μὲ καλοδέχεται καὶ ἐρωτᾷ μὲ ἐνδιαφέρον νέα ἀπὸ τὴν πατρίδα. Ὁ ἀνεγκυστήρ μὲ ἀναβιβάζει εἰς τὸ 29ον πάτωμα μὲ ταχύτητα ρουκέτας, καὶ ὁδηγοῦμαι εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 2933 δωμάτιον. Ἐρωτῶ τὸν ὑπηρετὴν, τὸν « γκρούμ », ἂν τὸ ξενοδοχεῖον ἔχει καὶ σκάλα.

— Βέβαια ἔχει, μοῦ ἀπαντᾷ. Γιατὶ ρωτᾷτε ;

— Νὰ ξεύρω πῶς ἡμπορῶ νὰ κατέβω ἀπ' ἐδῶ, ἂν χαλάσῃ τὸ ἀσανσέρ.

— Δὲν χαλᾷ, κύριε, ποτέ. Μόνον ἂν γίνῃ ἀπεργία τῶν ὑπαλλήλων τοῦ ἀσανσέρ, ὅποτε πάλιν θὰ ἡμπορῇτε εὐκόλα νὰ κατεβῇτε. Δὲν θὰ κάμετε ἐπάνω ἀπὸ δέκα λεπτά, διὰ νὰ ἀναβῇτε δέ, θὰ θέλετε μόνον ἓνα τέταρτον ἕως εἴκοσι λεπτά. Δὲν εἶναι περισσότερα ἀπὸ ἑξακόσια σκαλοπάτια.

(Κατὰ τὸν Ἀ. Ἀσημακόπουλον)

4. ΤΟ ΒΑΘΥΠΕΔΟΝ ΤΟΥ ΜΙΣΙΣΙΠΠΗ ΚΑΙ ΤΟ ΟΡΟΠΕΔΙΟΝ ΤΩΝ ΛΕΙΜΩΝΩΝ

Μεταξὺ τῶν Ἀππαλαχίων καὶ τῶν πρὸς Δ. πλευρικῶν ὁρέων κεῖται γιγαντιαῖον λεκανοπέδιον, ἴσον πρὸς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν, τοῦ ὁποῖου τὸ κέντρον κατέχει ἡ περιοχὴ τοῦ Μισισσιππῆ. Τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος εἶναι βαθύπεδον ὁμοῖον πρὸς τὸ τοῦ Πάδου. Ἡ ἰλὺς, τὴν ὁποίαν φέρει ὁ ποταμὸς μὲ τοὺς μεγάλους του παραποτάμους Μισουρήν καὶ Ὁχάιο, προσχώνουν τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ. Ἡ ἐκβολὴ του προχωρεῖ κατ' ἔτος εἰς τὴν θάλασσαν 80 μ. Ἐπειδὴ δὲ αἱ πηγαὶ του εἶναι μόλις 450 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ ρεεῖ εἰς τεράστιον μῆκος (ἴσον πρὸς τὸ τοῦ Νείλου), δὲν σχηματίζει κανένα καταρράκτην. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ λεκανοπεδίου ὑψώνεται κατὰ πλατείας βαθμίδας μέχρι τῶν Βραχωδῶν ὁρέων, καὶ πρὸς Β. μέχρι τοῦ Καναδᾶ. Ἡ περιοχὴ αὕτη λέγεται **Πραίρι**, δηλαδὴ **λειμῶν**, διότι ἕως ἐδῶ φθάνουν ἀκόμη ἀρκεταὶ βροχαί, ὥστε νὰ φυτρῶνῃ χόρτον. Δυτικώτερον ὁμως ἡ βροχὴ εἶναι ὀλίγη καὶ αἱ ὑψηλότεραι ἐδῶ βαθμίδες εἶναι στέπτται μὲ πτω-

χόν χόρτον. Ἡ περιοχή τοῦ Μισισσιππὶ πᾶσχει τὸν χειμῶνα ἀπὸ χιονοθύελλας, τὸ δὲ θέρος ἀπὸ φοβεροῦς ἀνεμοστροβίλους, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ Νότου.

Ἡ τεραστία αὕτη λεκάνη εἶναι ἡ μεγαλυτέρα **γεωργικὴ** καὶ **κτηνοτροφικὴ** περιοχή τῆς βορείου Ἀμερικῆς. Ἐξαιρετικῶς πλουσία εἶναι ἡ σιτοπαράγωγά κατὰ τὸ βόρειον μέρος εἰς τὴν **Βορείαν Ντακότα** καὶ τὴν γειτονικὴν καναδικὴν ἐπαρχίαν **Μανιτόμπαν**, διότι ἐδῶ ἡ ὑγρασία εἶναι μεγαλυτέρα. Εἰς τὰς νοτιωτέρας περιφέρειας, ὅπου ἡ θερμοκρασία εἶναι μεγαλυτέρα, εὐρίσκονται αἱ μεγαλυτέρας **καπνοφυτεῖαι** καὶ **βαμβakoφυτεῖαι** τῆς Γῆς· τὰ παράλια τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου τὰ κατέχουν **ὄρυζῶνες**.

Πλὴν τῶν γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων ἀξιόλογος εἶναι καὶ ἡ ἐξαγωγή πετρελαίων καὶ γαιανθράκων εἰς τὸν Ἄνω Μισισσιππὶν καὶ εἰς τὴν Πραίρι.

Ὁ πληθυσμὸς εἰς τὴν ἀγρονομικὴν λεκάνην τοῦ Μισισσιππὶ δὲν εἶναι τόσον πυκνός, ὅσον εἰς τὴν βιομηχανικὴν περιοχήν τῶν Ἀππαλαχίων. Ἰδίᾳ πρὸς Δ. ὀλιγοστεύει ὁ ἀριθμὸς τῶν πόλεων. Αἱ πόλεις κατὰ τὸ πλεῖστον εὐρίσκονται εἰς τοὺς ποταμούς, ὡς βιομηχανικὰ ἢ μεταφορικὰ κέντρα. Ἡ **Οὐίννιπεγκ** (285) εἶναι τὸ σπουδαιότατον συγκοινωνιακὸν κέντρον καὶ ἡ σιταγορὰ τοῦ Καναδᾶ. Ἡ διπλὴ πόλις **Ἅγιος Παῦλος - Μιννεάπολις** ἔχει πολυαριθμοὺς ὑδροπρίονας καὶ ἀλευρομύλους. Ὁ **Ἅγιος Λουδοβίκος** (Σαιν Λουί, 1.000) ἀνεπτύχθη εἰς μεγίστην βιομηχανικὴν πόλιν. Ἡ **Νέα Ὁρλεάνη** (570) εἶναι δευτέρα ἀγορὰ βάμβακος εἰς τὸν κόσμον. Ἡ **Κάνσας Σίτυ** (400), εἰς τὸ ἄκρον τῶν λειμῶνων, εἶναι κέντρον ἀγορᾶς ζώων.

Ἡ παρακειμένη χερσίνησος **Φλωρίς** ἔχει κατὰ μέγα μέρος παραλίαν ἐλώδη καὶ περιβάλλεται ἀπὸ ταινίαν κοραλλιογενῆ· οἱ Ἀμερικανοὶ χρησιμοποιοῦν μερικὰ μέρη τῆς παραλίας διὰ λουτρά.

5. ΔΥΤΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΧΩΡΑ

Ἡ δυτικὴ περιοχή εἶναι παμμεγίστη ὀρεινὴ χώρα, τῆς ὁποίας αἱ μακραὶ ὄροσειραὶ εἶναι συνέχεια τῶν Ἀσιατικῶν ὀρέων. Τὸ τόξον τῶν **Ἀλεούτων** νήσων εἶναι λείψανον τοῦ ἄλλοτε δεσμοῦ τῶν δύο ἡπείρων καί, ὅπως αἱ Σουνδαῖαι νῆσοι, εἶναι γεμᾶτοι ἀπὸ ἡφαιστεία.

Τὸ βορειοδυτικὸν τμήμα, ἡ **Ἀλάσκα**, εἶναι ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας εἰς πατεγῶνας χώρας τῆς Γῆς. Ἄν ἐξαιρέσωμεν τὰ πρὸς τὸν Παγωμένον ὠκεανὸν μέρη, τὰ πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν φιόρδ ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὸ θερμὸν ρεῦμα **Κουροσίβο** καὶ διὰ τοῦτο εἰς αὐτὰς ὠριμάζουν τὰ σιτηρά. Ἐδῶ ζοῦν ἄρκετοὶ Εὐρωπαῖοι· εἶχον ἔλθει ἐδῶ, διότι προσεῖλκυσαν τούτους τὰ χρυσορυχεῖα τῆς χώρας, τὰ ὅποια σήμερον ἔχουν ἐξαντληθῇ.

Νοτίως τῆς Ἀλάσκας ἡ ὀρεινὴ χώρα διακρίνεται εἰς τρεῖς περιοχάς. Πρὸς Α. διακλαδίζονται τὰ **Βραχώδη ὄρη**, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν τὴν σπονδυλικὴν στήλην τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Πρὸς Δ. δύο παράλληλοι ὄροσειραὶ σχηματίζουν τὰ δυτικὰ πλευρικὰ ὄρη. Μεταξὺ δὲ τῶν δυτικῶν τούτων ὀρέων καὶ τῶν Βραχωδῶν ἐκτείνεται τρίτη περιοχή, ἡ ὅποια εἶναι κλεισμένον ὑψίπεδον. Εἰς τοῦτο ρέουν οἱ ποταμοὶ **Κολομβίας** καὶ **Κολοράδο**.

1. Τὰ Βραχώδη ὄρη.—Τὰ Βραχώδη ὄρη, ἴσα κατὰ τὸ ὕψος πρὸς τὰς Ἀλπεις, εἰς μὲν τὸν Καναδᾶν, ἐπειδὴ εἶναι πλησίον τοῦ ὠκεανοῦ καὶ δέχονται πολλὰς βροχάς, ἔχουν μεγαλοπρεπῆ δάση καί, λόγῳ τῆς βορείας αὐτῶν θέσεως, ἐκτεταμένους παγετῶνας. Ἄλλ' εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, ἐπειδὴ ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὴν θάλασσαν, εἶναι πτωχὰ εἰς βροχάς, καὶ ὥς ἐκ τούτου ἔχουν ὀλίγα δάση. Τὰ πετρώματα αὐτῶν κρύπτουν πλοῦτον μετάλλων, τὰ ὅποια προέρχονται ἀπὸ ἡφαιστειώδεις ἐκρήξεις. Μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν σχηματίζονται πολλαχοῦ λεκάναι, αἱ ὅποιαὶ χαρακτηρίζονται διὰ τῶν περιέργων βράχων των καὶ τῶν θερμῶν πηγῶν. Ἐκ τούτων γνωστοτέρα εἶναι ἡ λεκάνη περὶ τὴν λίμνην **Ῥελλοστόουν**, ἔχουσα περισσοτέρας τῶν 3.000 θερμῶν πηγῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων θερμοπίδακας (γκέϋζερ).

2. Τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον.—Τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον εἶναι στεππῶδες καὶ ἔρημον, διότι τὰς βροχὰς δέχονται τὰ ὑψηλὰ ὄρη. Μόνον εἰς μερικὰ μέρη ὑπάρχουν ὀλίγα ὄασεις. Εἰς μίαν ὄασιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐρήμου εἶναι ἡ **Πόλις τῆς Ἀλμυρᾶς λίμνης**.

Ὁ ποταμὸς Κολοράδο ἔχει διαβρώσει τὸ ἔδαφος διὰ φάραγος, βάθους σχεδὸν 2.000 μ. καὶ μήκους 300 χιλιομ. Τοιαῦται φάραγγες μὲ ἀποτόμους ὄχθας λέγονται **καίνυον** (δηλ. σωλῆνες).

3. Τὰ δυτικά πλευρικά ὄρη.—Τὰ δυτικά πλευρικά ὄρη διακρίνονται εἰς τὰς θαλασσίας **Ἄλπεις** (6.000 μ.) καὶ τὰ **Κασκάδια ὄρη** (4.400 μ.). Τὰ πρῶτα εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ ὑγροῦ δυτικοῦ ἀνέμου. Αἱ ἄκται διασχίζονται ὑπὸ φιόρδ, ὁμοίων μὲ τὰ φιόρδ τῆς Νορβηγίας. Εἰς ἓν τοιοῦτον φιόρδ εἶναι οἱ λιμένες **Βανκούβερ** εἰς τὸν Καναδᾶν καὶ **Σήττλη** εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Πρὸς Νότον εἰς κλειστὸν λιμένα εἶναι ὁ **Ἅγιος Φραγκῖσκος**, ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς δυτικῆς ἀκτῆς, ἡ ὁποία κατὰ τὸ 1906 εἶχε κατὰ μέγα μέρος καταστραφῇ ὑπὸ σεισμοῦ. Νοτιώτερον, ὅπου τὸ κλίμα γίνεται θερμότερον, ὅμοιον πρὸς τὸ μεσογειακόν, ἀνεπτύχθη ἐσχάτως τὸ **Λὸς Ἀντζελες** εἰς μεγάλην πόλιν (1.300). Αὕτη καλύπτεται ὑπὸ κήπων μὲ φοίνικας καὶ λεμονεάς, παρὰ τοὺς ὁποίους ὡς τεράστια δένδρα ὑφούνται εἰς τὴν θάλασσαν οἱ πύργοι τοῦ πετρελαίου. Περίφημος δὲ εἶναι ἡ πόλις τῶν κινηματογραφικῶν ταινιῶν **Χόλλυγουντ**, προάστειον τοῦ Λὸς Ἀντζελες. Ὅλη ἡ δυτικὴ αὕτη χώρα λέγεται **Καλιφορνία**. Ἡ ἐξαιρετικῶς ξηρὰ χερσόνησος τῆς Καλιφορνίας (πρὸς Ν.) ἀνήκει εἰς τὸ Μεξικόν. Εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἡμέτερος καὶ κατοικεῖται μόνον ὑπὸ 50.000 κατοίκων.

Τὰ Βραχώδη ὄρη.—Ἀπὸ τὰς βαθμίδας τῶν Πραίρι τὰ Βραχώδη ὄρη δὲν παρουσιάζουν τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν Πυρηναίων ἢ τῶν Ἀλπεων, διότι τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζονται, εἶναι ἤδη ἄρκετὰ ὑψηλόν. Γενικῶς δὲ φέρουν παγετώνας, εἰμὴ πρὸς Β. Ἄλλοτε μὲν τὰ ὄρη ὀρθοῦνται μὲ ἀποτόμους βράχους ἄνωθεν τῆς κοίτης τῶν κλειστῶν χειμάρρων, ἄλλοτε δὲ ὑφούνται δι' ὁμαλῶν κλιτύων, αἱ ὁποῖαι φέρουν δάση πιτύων καὶ κέδρων. Τὸ βαθύ χρῶμα τούτων κατὰ τὰς φάραγας συγχέεται μὲ τὸ βοθυγάλανον τοῦ βάθους, πρὸς τὸν οὐρανὸν δὲ τὸ δασικόν ὄριον τελευτᾷ κάτω ἀπὸ τὰς κορυφάς, ὅπου αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ ἐπιδράσεις λαξεύουν τὰ δημιουργήματά των. Αἱ κορυφαὶ ἐγυμνώθησαν ἀπὸ τὸν βασάλτην ἢ τὸν γρανίτην καὶ ἤδη λάμπουν εἰς τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου μὲ τοὺς ἐκρηξιγενεῖς ἐρυθροὺς, κυανοὺς ἢ πρασίνους βράχους των.

Κατὰ τὴν διέλευσιν τοῦ σιδηροδρόμου διὰ μέσου τῶν Βραχωδῶν ὄρεων, ἀπὸ τῶν Μεγάλων Πραίρι μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ, ἐν εὐδίᾳ, παρουσιάζεται εἰς τὸν περιηγητὴν μία ἐκ τῶν μεγαλοπρεπῶν καλλονῶν τῆς Ἀμερικῆς. Ἐπὶ πεντήκοντα ὥρας, ὑπέροχα τοπία ἀνελίσσονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του· αἱ ἐκπλήξεις καὶ αἱ τέρψεις ἐκάστοτε ἀνανεοῦνται. Τὸ ἐκπληκτικώτερον εἶναι ὅταν, μετὰ τὴν πρωινήν ἐγερσιν εἰς τὴν κλινάμαζαν διὰ τῆς πυρόχρου ὑαλίνης θυρίδος, ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς τὸ ὕψος τῆς κεφαλῆς του ἐν τῇ κλινῇ, παρατηρῇ τὸ ἐξωτερικὸν θέαμα· τὰ δάση, τὰ ὁποῖα κατέρχονται εἰς τὰ βάθη τῶν κλιτύων, τοὺς καταρράκτας, τοὺς ὁποίους ἡ ἀμα-

ξοστοιχία φαίνεται ὅτι ὑπερπηδᾷ, τὰς βραχῶδεις ἐπάλξεις, τὰς πυραμίδας τῶν πριονιστηρίων, τοὺς ἀφρίζοντας χειμάρρους, οἱ ὅποιοι μὲ πηδήματα καὶ θόρυβον ἀκολουθοῦν τὴν κατὰβασιν τῆς ἀμαξοστοιχίας εἰς τὴν κοιλάδα. Κατὰ τὴν ἡμέραν, ἐν ὄχημα παρατηρητήριον εἰς τὴν οὐρὰν τῆς ἀμαξοστοιχίας ἐπιτρέπει εἰς τοὺς περιγητάς, καθημένους εἰς ἀναπαυτικά καθίσματα, νὰ βλέπουν τὰ φεύγοντα τοπία, τὰ ὅποια ἀκαταπαύστως ἐπανέρχονται καὶ ἀνասυντίζονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των. Νομίζει τις ὅτι διέρχεται χώραν Τιτάνων, ἢ ὅποια ἀνατρεπομένη ἄλλοτε διὰ γιγαντιαίων ἀγώνων, ἐπαγιάθη τέλος εἰς μίαν χαώδη σύγχυσιν ὑπερτάτης ὠραιότητος.

(Κατὰ τὸν Carles Gestre)

2. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

1. ΚΑΝΑΔΑΣ

Ὁ **Καναδᾶς** εἶναι αὐτοδιοίκητον κράτος τῆς Βρεττανικῆς Κοινοπολιτείας. Εἶχε καταληφθῇ κατὰ τὸ 1608 ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἀλλὰ κατὰ τὸν Ἑπταετῆ πόλεμον (1756-1763) περιήλθεν εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς. Τὴν γαλλικὴν κατοχὴν ἐνθυμίζουν ἀκόμη αἱ πολυάριθμοι πόλεις καὶ περισσότερον ἢ γλῶσσαι καὶ ἡ θρησκεία τοῦ ἐνὸς τρίτου σχεδὸν τῶν κατοίκων (Φραγκοκαναδοί).

Ἀποτελεῖ ὁμοσπονδίαν ἐξ ἑννέα αὐτονόμων κρατῶν, τῶν ὁποίων κοινὴ πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Ὀττάβα** (202). Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶναι 9 1/2 ἑκατ. τετρ. χιλμ. Εἰς τὴν ἑκτασιν ταύτην, ἴσῃν σχεδὸν πρὸς τὴν τῆς Εὐρώπης, κατοικοῦν μόνον 13 ἑκατ. κάτοικοι λόγῳ τοῦ ψυχροῦ κλίματος. Ἐπειδὴ δὲ μέρος αὐτῆς εἶναι εὐφορον καὶ ὁ πληθυσμὸς ἀραιός, περισσεύει σῖτος πολὺς, ὁ ὁποῖος ἐξάγεται πρὸ πάντων εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἰδιαιτέρως στεναὶ εἶναι αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις τοῦ Καναδᾶ μὲ τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας. Πλὴν τῶν προϊόντων τῆς γεωργίας καὶ τῆς ὑλοτομίας, μέγας εἶναι καὶ ὁ πλοῦτος τῶν δερμάτων καὶ γουναρικῶν, τῶν ἰχθύων καὶ τῶν μετάλλων. Σήμερον ὁ Καναδᾶς ἀποφέρει τὰ 90 ἑκατοστὰ τῆς ὅλης ἐν τῇ Γῇ παραγωγῆς τοῦ νικελίου, προσέτι δὲ χρυσόν, ἄργυρον, ἀλουμίνιον, σίδηρον, χαλκόν, γαιάνθρακα κ.τ.λ.

Λόγῳ ἀνεπαρκείας ἐργατικῶν χειρῶν, ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Σπουδαιότερα εἶναι ἡ τῆς κατασκευῆς γεωργικῶν μηχανῶν εἰς τὸ **Τορόντον**.

Λιμένες τῆς ἐξαγωγῆς εἶναι εἰς μὲν τὸν Ἀτλαντικὸν οἱ τοῦ

Ἀγίου Λαυρεντίου καὶ τοῦ **Χάλιφαξ** (85), εἰς δὲ τὸν Εἰρηνικὸν τοῦ **Βανκοῦβερ** (355). Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔρχονται ἀπὸ τὸν Καναδᾶν σῖτος καὶ βακαλάως.

Οἱ σιταγροὶ τοῦ Καναδᾶ καὶ ἡ γαλακτοκομία.—Οἱ μεγάλοι λειμῶνες (Πραίρι) τοῦ δυτικοῦ Καναδᾶ, οἱ ὅποιοι ἐκτείνονται ἀπὸ τῆς Οὐίνιπεγκ μέχρι τῶν Βραχωδῶν ὀρέων, περιλαμβάνουν πλεόν τῶν ἑκατὸν ἑκατομμυρίων ἑκταρίων καλλιερ-γησίμου γῆς. Ἡ γῆ αὕτη εἶναι δύο εἰδῶν : ἡ τῶν ὑψηλῶν λειμῶνων, κατάλληλος διὰ καλλιέργειαν σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν, καὶ ἡ τῶν χαμηλῶν λειμῶνων, ἡ ὁποία, λόγῳ τοῦ αὐτοφουῶς χόρτου, χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

Ὅταν φαντασθῇ τις εὐρείας πεδιάδας, εἰς ἑκτασιν χιλιάδων χιλιομέτρων, με ὑψηλὸν χόρτον, αἱ ὁποῖαι νὰ διακόπτονται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπὸ ποτάμια καὶ μεμονωμένα ἄλσυλλα, θὰ λάβῃ ἀμυδρὰν ἰδέαν τῶν καναδικῶν Πραίρι. Ἐδαφος μαῦρον ὡς πίσσα—ἐξαιρετικῆς εὐφορίας, δύο ποδῶν πάχους φυτικῆς γῆς, κοπρόχωμα ἐκ σαπισμένων φυτῶν ἐπικαθήμενον ἐπὶ βάθρου ἀργιλλοσιταναῶδους—ἰδοὺ ἡ σύστασις τῆς θαυμασίας ταύτης γῆς.

Ἐκαστος κάτοικος καλλιεργεῖ ἰδιοκτησίαν τουλάχιστον 65 ἑκταρίων· ὑπάρχουν ὅμως καὶ συνεταιρισμοί, διὰ τῶν ὁποίων ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ μεταφορὰ τοῦ προϊόντος εὐκολύνεται. Πρὸς τοῦτο οἱ ἐξαγωγεῖς τοῦ σίτου καὶ οἱ μεγάλεμποροι φροντίζουν νὰ ἰδρύνουν σιδηροδρομικὰς διακλαδῶσεις μέχρι τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς.

Εἰς ἑκαστον σιδηροδρομικὸν σταθμὸν ὑπάρχουν μεγάλαι σιταποθήκαι, εἰς τὰς ὁποίας τὰ ὀχήματα τοῦ σιδηροδρόμου πλησιάζουν καὶ φορτώνονται ἀπευθείας με τὴν βοήθειαν σωλήνων.

Ἐκτὸς τῆς καλλιέργειας, εἰς τὰ πλεῖστα χωρία ὑπάρχουν διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων τυροκομεῖα καὶ βουτυροποιεῖα· τοιαῦται ἐγκαταστάσεις ὑφίστανται ὡσαύτως καὶ εἰς τὰς πόλεις, καὶ οἱ ἐνταῦθα βιομήχανοι ἐνεργοῦν καθ' ἑκάστην τὴν μεταφορὰν τοῦ γάλακτος ἐντὸς μεγάλων μεταλλίνων ὑδριῶν, σιδηροδρομικῶς ἐξ ἀποστάσεως πολλᾶκις 30 ἕως 50 χιλιομέτρων.

(Κατὰ τὸν Edmond Ruron)

2. ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ

1. Γενικά.—Αἱ **Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς** ἦσαν ἄλλοτε ἀποικία Ὀλλανδῶν, Ἀγγλῶν καὶ Ἰσπανῶν. Αἱ ἀγγλικαὶ ἀποικίαι κατὰ τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰῶνος ἐκηρύχθησαν ἀνεξάρτητοι καὶ ἀπετέλεσαν πολιτείας, αἱ ὁποῖαι σήμερον ἀνέρχονται εἰς 49 καὶ ἀποτελοῦν δημοκρατικὴν ὁμοσπονδίαν. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ **Οὐάσιγκτων** (802), μεγίστη ὅμως πόλις εἶναι ἡ **Νέα Ὑόρκη**.

Ἀπὸ τοῦ 19ου αἰῶνος μετανάσται ἐκ διαφόρων χωρῶν τῆς

Εὐρώπης ἡῤῥησαν τὸν πληθυσμὸν εἰς πολλὰ ἑκατομύρια, ἐνῶ ἄφ' ἑτέρου οἱ παλαιοὶ ἰθαγενεῖς κάτοικοι, οἱ **Ἰνδιάνοι**, ἐξετοπίσθησαν εἰς ὠρισμένα μέρη καὶ σήμερον ἀριθμοῦνται εἰς ὀλίγας χιλιάδας. Μεταξὺ τῶν μεταναστῶν ἦσαν καὶ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι ἐργαζόμενοι ἀπέκτων περιουσίας καὶ ἐπέστρεφον εἰς τὴν πατρίδα των. Σήμερον, ὅποτε ἔχει περιορισθῇ ἡ μετανάστευσις, μένουν ἐκεῖ ἐγκατεστημένοι πολλοὶ Ἕλληνες. Μετὰ τοὺς Εὐρωπαίους ἔρχεται ὁ ἀριθμὸς τῶν **Νιγητῶν** (11 ἑκατομ.). Οὗτοι εἶχον με-

94. Οὐάσιγκτων. Τὸ μέγαρον τοῦ Κοινοβουλίου.

ταφερθῇ ἄλλοτε ἐδῶ ὡς δούλοι ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς εἰς τὰς θερμὰς νοτίους πολιτείας, καὶ ἔχουν πολὺ πληττασθῇ. Διὰ τοῦτο τοὺς χαρακτηρίζουν ὡς « μαῦρον κίνδυνον ». Πρὸς Δ. ζοῦν ὀλίγοι μετανάσται **Ἰάπωνες** καὶ **Κινέζοι** (200. 000). Ὅλοι οἱ Ἀμερικανοὶ διαπνέονται ἀπὸ τὸν πόθον νὰ βελτιώσουν τὴν οἰκονομικὴν των κατάστασιν. Τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὴν κατεύθυνσιν πάσης ἐργασίας καὶ ἐπιχειρήσεως καὶ ὑποκινεῖται ἀπὸ τὸν ἀμύθητον πλοῦτον τοῦ ἐδάφους. Διὰ τοῦτο αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι ἔχουν γίνει ἡ **οἰκονομικὴ ἀποθήκη** ὅλου τοῦ κόσμου.

Ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται σήμερον εἰς 161 ἑκατομύρια καὶ διαρκῶς αὐξάνει. Εἶναι ὅμως ἀκόμη, δι' ἐπιφάνειαν ἐκτάσεως 7.800.000 τετρ. χιλιομέτρων, σχετικῶς ὀλίγος. Ἡ μέση πυκνότης εἶναι μόνον 16 κατ. εἰς 1 τετρ. χιλιομέτρον.

2. Κατανομή τοῦ πληθυσμοῦ καὶ πόλεις.— Ὁ πληθυσμὸς εἶναι κατανεμημένος ἀνίσως. Εἰς περιοχὰς μεταξὺ τοῦ Μισισσιππὶ καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ὅπου εὐρίσκονται αἱ φυτεῖαι καὶ αἱ μεγάλοι βιομηχαναί, παρουσιάζεται πολλὰκις πυκνότης 200 κατοίκων εἰς 1 τετρ. χιλμ. Τουναντίον αἱ δυτικαὶ πολιτεῖαι μὲ τὰ ἔρημικὰ μέρη ἔχουν πυκνότητα μόλις 1 ἢ 2 κατοίκων εἰς 1 τετρ. χιλμ. Ὁ πληθυσμὸς εἶναι προσέτι πυκνὸς καὶ εἰς τὴν νέαν οἰκονομικὴν περιοχὴν πρὸς τὸν Εἰρηνικόν.

Πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ πληθυσμοῦ κατοικεῖ εἰς πόλεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἄνω τῶν ἑκατὸν ἔχουν ὑπὲρ τὰς 100.000 κατοίκους. Ἡ τοιαύτη ἀνάπτυξις πόλεων προῆλθεν ἀπὸ τὴν τάσιν τῶν κατοίκων πρὸς τὴν βιομηχανίαν. Πολλὰ κέντρα, συσταθέντα πέριξ ὀρυχείων ἢ μεταλλείων, ἀνεπτύχθησαν εἰς μεγάλας πόλεις τόσον ταχέως, ὥστε αἱ πολλαπλασιαζόμεναι ὁδοὶ αὐτῶν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γνωστοῦν μὲ ὀνόματα καὶ ἐδηλώθησαν μὲ ἀριθμούς.

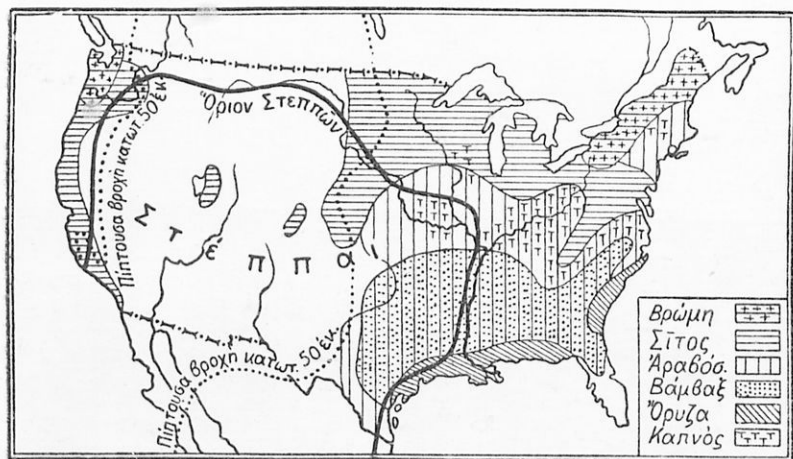
Ἡ Οὐάσιγκτων, πρωτεύουσα τῆς ὁμοσπονδίας, ἐπροστατεύθη δι' αὐστηρῶν μέτρων ἀπὸ τὴν βιομηχανικὴν εἰσβολήν, καὶ εἶναι ἡ πόλις τῶν μαρμαρίνων οἰκοδομῶν, τῶν λεωφόρων καὶ τῶν κήπων. Αἱ ἑκατομμυριοῦχοι πόλεις εἶναι κατὰ τὴν τάξιν πληθυσμοῦ: ἡ **Νέα Ὑόρκη**, τὸ **Σικάγον**, ἡ **Φιλαδέλφεια**, τὸ **Νητρώιτ**, τὸ **Λὸς Ἀντζελες** καὶ ἡ **Κληβελαντ**.

3. Γεωργία.— Ἄν καὶ ὑπάρχουν εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας ἐκτάσεις ἄγονοι, ὡς παρὰ τὰ Βραχῶδη ὄρη καὶ κατὰ τὰ Ἀππαλάχια, ἐν τούτοις ὑπάρχουν ἄχανεῖς πεδιάδες εἰς τὸ κέντρον καὶ εἰς τὰ ἀτλαντικὰ παράλια, καὶ μάλιστα ἐδάφη, τὰ ὅποια καλλιεργοῦνται ὄχι ἀπὸ πολλοῦ καιροῦ καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔχουν ἀνάγκην λιπασμάτων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ γεωργία ἐκτείνεται εἰς διάφορα κλίματα, αἱ καλλιέργειαι εἶναι καὶ εὐκράτων κλιμάτων καὶ τροπικῶν. Ἔνεκα τοῦ ἀραιοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἀγροτῶν οἱ Ἀμερικανοὶ μεταχειρίζονται μηχανὰς διὰ νὰ καλλιεργήσουν μεγάλας ἐκτάσεις,

ὥστε νὰ ἔχουν μεγάλας ἀποδόσεις. Ἡ καλλιέργεια αὕτη ὀνομάζεται **ἐκτατική**. Διακρίνεται δὲ ἡ ζώνη τοῦ σίτου, ἡ ζώνη τοῦ ἄραβοσίτου κ.τ.λ.

Ἄλλοτε, ὅτε ὁ πληθυσμὸς ἦτο ὀλίγος, αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι ἐξῆγον εἰς τὴν Εὐρώπην πολλὰ γεωργικὰ προϊόντα, ἐνῶ σήμερον ἐξάγουν μόνον ὀλίγα ἄλευρα.

α) Αἱ πρὸς τροφὴν καλλιέργειαι. Ἡ ζώνη τοῦ σίτου, εἶναι εἰς τὸ Πραίρι, εἶναι δὲ προέκτασις τῆς τοῦ Καναδά. Ἄν καὶ ἡ ἀπόδοσις ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως εἶναι μετρία, ἡ παραγωγή

95. Χάρτης γεωργικῆς παραγωγῆς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

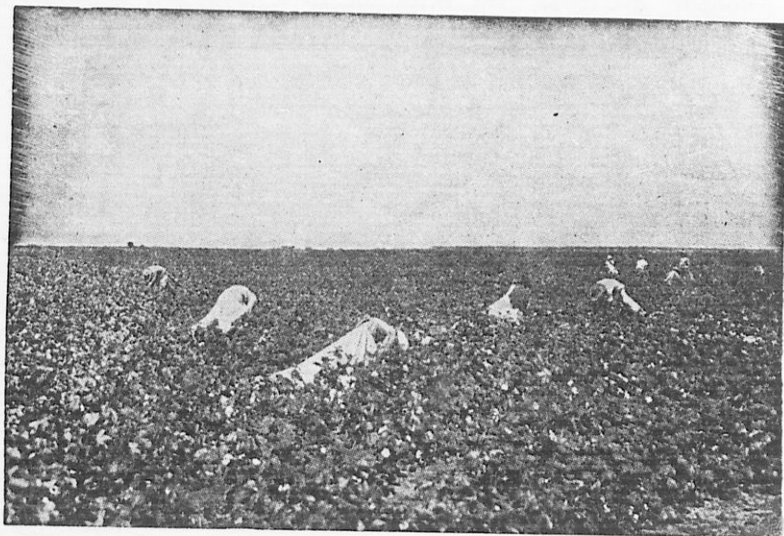
τοῦ σίτου κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ (τὸ ἕκτον τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς). Παρὰ τὴν ζώνην ταύτην καλλιεργοῦνται ἀκόμη κριθὴ καὶ βρώμη.

Μεγαλυτέραν ἐκτασιν κατέχει ἡ ζώνη τοῦ ἄραβοσίτου, ὁ ὁποῖος εὐνοεῖται ἐξαιρετικῶς εἰς τὰ θερμὰ καὶ ὑγρὰ μέρη τοῦ μέσου ροῦ τοῦ Μισισσιππὶ. Χρησιμοποιεῖται ὡς τροφή ἀνθρώπων καὶ ζώων (ιδίως χοίρων), καὶ διὰ τὴν παραγωγὴν οἰνοπνεύματος.

Ἡ νοτιὰ ζώνη, ὅπου αἱ πολιτεῖαι Φλωρίδα, Γεωργία καὶ Καρολίνα, εἶναι προωρισμένη διὰ τὴν ὄρυζαν.

Πλὴν τῶν δημητριακῶν καρπῶν καλλιεργοῦνται ἐν ἀφθονίᾳ τομάται καὶ ἄλλα κηπαῖα, ὡς καὶ ποικίλαι ὀπῶραι. Ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τῶν ζαραχούχων τεύτλων, αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι κατατάσσονται μετὰ τὴν Γερμανίαν.

β) Αἱ βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι. Ἡ ἀξιολογωτέρα τούτων εἶναι ἡ τοῦ β α μ β α κ ο ς, εὐδοκιμοῦσα εἰς τὴν τροπικὴν ζώην ἀπὸ τῶν Βραχιδῶν ὀρέων μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τῶν Ἀτππαλαχίων. Αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι παράγουν τὸ ἥμισυ τοῦ παγ-

96. Καλλιέργειαι βάμβακος εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας. —

κοσμίου βάμβακος. Ἡ ἄλλοτε μεγάλη ἐξαγωγή αὐτοῦ ὀλιγοστεύει σὺν τῷ χρόνῳ, διότι οἱ Ἀμερικανοὶ τὸν παραγόμενον βάμβακα χρησιμοποιοῦν εἰς τὰ ὑφαντουργεῖα, τὰ ὅποια διαρκῶς αὐξάνουν. Ὡσαύτως αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι εἶναι ἡ πρώτη χώρα καὶ εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ κ α π ν ο ὦ, τοῦ ὁποίου, αἱ φυτεῖαι εὐρίσκονται εἰς τὴν νοτίαν περιφέρειαν τῶν Ἀτππαλαχίων.

4. Κτηνοτροφία.—Παρὰ τὸ ἡπειρωτικὸν κλίμα, αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι ἔχουν μεγάλην κτηνοτροφίαν, τῆς ὁποίας προῖ-

όντα περισσεύουν πρὸς ἐξαγωγήν, οὐχὶ βεβαίως σήμερον πολλά, ἔνεκα τῆς ἐγχωρίου καταναλώσεως. Ἐκεῖ ὅπου ἄλλοτε περιεφέροντο ἄγριοι βόνασοι, ὡς καὶ εἰς τὰς κεντρικὰς πεδιάδας, τρέφονται ἀγέλαι β ὦ ν καὶ ἀ γ ε λ ᾶ δ ω ν. Εἰς τὴν ζώνην τοῦ ἀραβοσίτου περιορίζονται οἱ χ ο ῖ ρ ο ι, εἰς δὲ τὰς ξηρὰς στέππας τῆς δύσεως τρέφονται π ρ ὁ β α τ α. Τὰ ζῷα ταῦτα ὀδηγοῦνται πρὸς σφαγὴν εἰς ὠρισμένας πόλεις, ἰδίως εἰς τὸ Σικάγον καὶ τὴν Κάνσας Σίτυ, ὅπου γίνεται καὶ ἡ παρασκευὴ κατεψυγμένου κρέατος, κονσερβῶν καὶ ἐκχυλίσματος κρέατος.

5. Ἀλιεία.— Ἡ πρὸς τὴν Νέαν Γῆν ἀκτὴ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἶναι πλουσία εἰς βακαλάους, ρέγγας καὶ σκόμβρους. Ἐν τούτοις αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι ἀναγκάζονται νὰ ἀγοράζουν ἰχθῦς ἀπὸ τὸν Καναδᾶν.

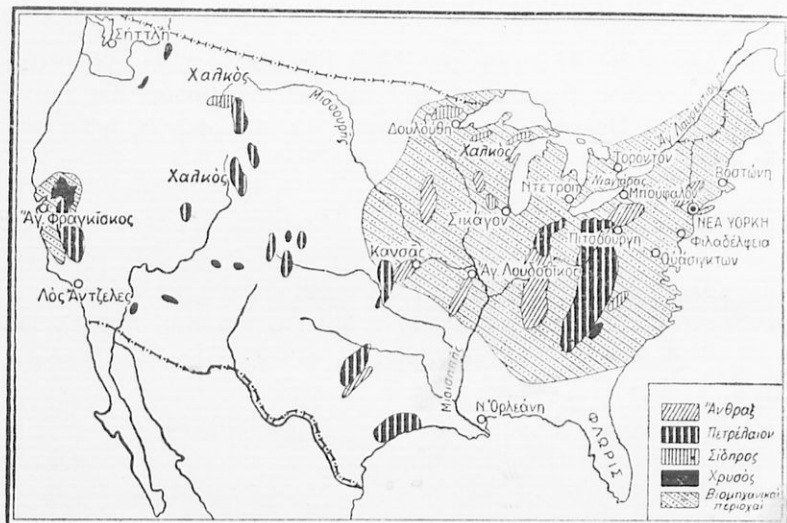
6. Βιομηχανικὰ ὀρυκτά.— Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν ἐξῆς ὀρυκτῶν : τοῦ **γαιάνθρακος**, τοῦ **σιδήρου**, τοῦ **χαλκοῦ**, τοῦ **μολύβδου**, τοῦ **ψευδαργύρου**, τοῦ **ὕδραργύρου**, τοῦ **θείου** καὶ τοῦ **πετρελαίου**. Δευτέραν θέσιν ἔχουν εἰς τὸν **χρυσόν**, τὸν **ἄργυρον** καὶ τὸν **βωξίτην**.

Τὰ πλουσιώτερα κοιτάσματα τοῦ **γαιάνθρακος** εἶναι εἰς τὰ Ἀππαλάχια, παρὰ τὸ Πίττσμπουργκ καὶ εἰς τὴν πολιτείαν Ἰλ-λινόις, νοτίως τοῦ Σικάγου. Ἡ παραγωγὴ του εἶναι τόσον ἀφθονος, ὥστε πωλεῖται καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ὁ **σίδηρος** παρέχει $1/3$ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς καὶ εὐρίσκεται παρὰ τὴν Ὑπερτέραν λίμνην καὶ τὰ Ἀππαλάχια. Τὸ **πετρέλαιον**, ἀπὸ τὰ φρέατα, τὰ ὁποῖα εἶναι εἰς διάφορα μέρη, διοχετεύεται πρὸς καθαρισμὸν εἰς ἐργοστάσια τῆς Νέας Ὑόρκης, τῆς Φιλαδελφείας, τοῦ Πίττσμπουργκ κ.τ.λ. Προσέτι αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι κατέχουν φρέατα πετρελαίου καὶ εἰς τὸ Μεξικὸν καὶ τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν, μεταφέρεται δὲ καὶ τοῦτο εἰς τὰ ἐργοστάσιά των πρὸς καθαρισμὸν.

7. Βιομηχανία.— Ἡ **μεταλλουργία** συγκεντροῦται μεταξύ τῶν Καναδικῶν λιμνῶν καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἡ δὲ πόλις Πίττσμπουργκ εἶναι τὸ κέντρον τῶν ὑφικαμίνων. Συναντᾶται ὁμως ἡ μεταλ-

λουργία καὶ ἀλλαχοῦ, ὅπου ὑπάρχουν αἱ ἀναγκαῖοι εἰς αὐτὴν πρῶται ὕλαι. Ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς βιομηχανίας, τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ **μεταξουργία**, ἀκολουθεῖ δὲ ἡ **βαμβακουργία**, εἰς τὴν ὁποίαν αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουν τὴν δευτέραν θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ μετὰ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν. Καταπληκτικὴ εἶναι προσέτι ἡ παραγωγή τῶν αὐτοκινήτων, κατέχουσα τὰ 85% τῆς ὅλης παραγωγῆς ἐν τῷ κόσμῳ.

Τοιοιουτρόπως καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν αἱ Ἑνωμ. Πολιτεῖαι

97. Χάρτης μεταλλείων καὶ βιομηχανίας τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν.

εἶναι πλουσιωτάτη χώρα καὶ παραβάλλονται πρὸς τὴν Μ. Βρετανίαν.

8. Ἑσωτερικὴ συγκοινωνία.— Πλήθος πλοίων διαπλέουν τοὺς ποταμούς τῆς μεγάλης πεδιάδος, οἱ ὅποιοι διὰ διωρύγων συνδέονται μετὰ τῶν μεγάλων λιμνῶν. Εἰς τὰς λίμνας ταύτας λιμένες εἶναι τὸ Σικάγον, ἡ Κλήβελαντ, τὸ Ντητρώιτ κ.ἄ. Τέσσαρες σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ συνδέουν τὰς περιοχὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ μετὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ (ἡ ταχεῖα ἀμαξοστοιχία ἐκτελεῖ τὴν διαδρομὴν εἰς 2 1/2 ἡμέρας). Πρὸς τούτοις πολλοὶ ὁδοὶ χρησιμεύουν εἰς τὴν

κίνησιν πλήθους αὐτοκινήτων διὰ τὸν τουρισμὸν καὶ τὴν μεταφορὰν ἐμπορευμάτων. Ἐκαστον αὐτοκίνητον ἀντιστοιχεῖ πρὸς 8 Ἀμερικανούς (εἰς τὴν Ἑλλάδα 1 αὐτοκίνητον πρὸς 200 Ἑλληνας).

9. Ἐμπόριον.—Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον διενεργεῖται δι' ἐμπορικῷ στόλῳ, ὃς ὅποιος εἶναι ὁ δεῦτερος εἰς τὸν κόσμον κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν πλοίων. Οἱ μέγιστοι λιμένες εἶναι : [ὁ τῆς **Νέας Ὑόρκης**, τῆς ὁποίας τὸ Χρηματιστήριον εἶναι ἡ καρδιά τῆς διεθνούς οἰκονομικῆς ζωῆς· ἡ **Βοστώνη**, ἡ **Τσαρλεστον** καὶ ἡ **Νέα Ὁρλεάνη**, λιμένες ἐξαγωγῆς τοῦ βράμβacos· ὁ **Ἅγιος Φραγκίσκος**, λιμὴν εἰσαγωγῆς μετὰξῆς καὶ τείου ἀπὸ τὴν Ἀπὼ Ἀνατολήν.

Τὰ ἐξαγόμενα εἶδη μεταφέρονται πανταχοῦ καὶ κατέχουν τὰ 54 % τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου· ἀποτελοῦνται ἰδίως ἀπὸ ἀνθρακα, πετρέλαιον, ὑφάσματα, βαμβακερὰ ἄλευρα καὶ κονσέρβας τροφίμων. Τὰ εἰσαγόμενα εἶναι πρῶται ὕλαι διὰ τὴν βιομηχανίαν, ὡς ἔριον, καουτσούκ καὶ μέταλλα.

Ἀπὸ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας ἔρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα ἄλευρα, λίπη ζωικά καὶ ὀρυκτά, κατεργασμένα δέρματα κ.ἄ., στέλλονται δὲ ἐκεῖ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ξηρὰ σῦκα, ἐλαῖαι καὶ πυρηνέλαιον, τάπητες καὶ μεταλλεύματα χρωμίου.

10. Κτήσεις.—Αἱ ἐξωτερικαὶ κτήσεις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν εἶναι νέαι καὶ ὄχι πολὺ ἐκτεταμέναι.

α) Τὸ 1867 ἡγόρασαν ἀπὸ τὴν Ρωσίαν ἀντὶ 7 1/2 ἑκατομμυρίων δολλαρίων τὴν **Ἀλάσκαν**.

β) Τὸ 1898 ἀπέσπασαν ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν καὶ κατέλαβον τὸ **Πορτορίκον** καὶ τὰς **Φιλιππίνas**.

γ) Αἱ νῆσοι **Χαβαί** κατελήφθησαν τὸ 1900 μαζί με ἄλλας νήσους τῆς Πολυνησίας.

δ) Τὸ 1903 κατελήφθη ἡ **ζώνη τοῦ Παναμᾶ**.

ε) Κατὰ τὸν πρῶτον Παγκόσμιον πόλεμον (1917) ἡγόρασαν ἀπὸ τὴν Δανίαν δύο νήσους τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν, τὸν **Ἄγιον Θωμᾶν** καὶ τὴν **Σάντα Κρούζ**.

ζ) Προσέτι ἔχουν προστασίαν ἐπὶ τῆς νήσου **Κούβας** καὶ τῆς νήσου **Αἵτης**.

11. Οἱ Ἕλληνες ἐν Ἀμερικῇ.—Ἀπὸ ὅλας τὰς ξένας χώρας, εἰς τὰς ὁποίας εἶναι ἐγκατεστημένοι Ἕλληνες, τοὺς περισσοτέρους ἔχει ἡ Βόρειος Ἀμερική, ἀριθμοῦσα ἄνω τῶν 400.000. Ἀσχολοῦνται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ ἄλλα ἐπαγγέλματα, ἀποτελοῦντες εἶδος οἰκονομικῆς ἀποικίας. Οἱ ἐν Ἀμερικῇ Ἕλληνες παρακολουθοῦν τὰς τύχας καὶ προόδους τῆς πατρίδος των καὶ εἰς πολλὰς περιστάσεις ἔδειξαν τὴν ἀγάπην των πρὸς αὐτήν. Διὰ τὰ διατηρήσουν τὸν ἐθνισμόν των, ἔχουν ὀργανώσει σωματεῖα, ἐκδίδουν δὲ καὶ ἑλληνικὰς ἐφημερίδας 10 τὸν ἀριθμόν.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἡ Βόρειος Ἀμερική, ὡς πρὸς τὴν φυσικὴν διάπλασιν, ἔχει διαφορὰς ἀπὸ τὴν Εὐρώπην ὡς καὶ ὁμοιότητας.

Αἱ διαφοραὶ εἶναι αἱ ἑξῆς : Τὰ πτυχωσιγενῆ ὄρη τῆς Ἀμερικῆς διευθύνονται ἐκ Β. πρὸς Ν., καὶ οὐχὶ ὅπως εἰς τὸν Παλαιόν κόσμον ἐκ Δ. πρὸς Α. Ὡς ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης διαφέρει καὶ τὸ κλίμα. Ἡ Βόρειος Ἀμερική δὲν λαμβάνει, ὅπως ἡ Εὐρώπη, βροχὰς ἐκ τῶν δυτικῶν ἀνέμων καὶ θερμότητα ἐκ Δ. διὰ θερμοῦ ρεύματος, ἡ δὲ ποσότης τῶν βροχῶν γενικῶς ἐλαττώνεται ἀπὸ Α. πρὸς Δ. Ἡ Βόρειος Ἀμερική ἔχει μεγάλα βαθύπεδα καὶ ἐκτεταμένους λειμῶνας, πρὸ πάντων δὲ μεγαλύτερον πλοῦτον τοῦ ὑπεδάφους ἢ ἡ Εὐρώπη. Κυριωτέρα δὲ ὁμοιότης εἶναι ἡ ἑξῆς : ὅπως ἡ Βόρειος Εὐρώπη, οὕτω καὶ τὰ βόρεια μέρη τῆς Ἀμερικῆς ἐσκεπάζοντο κατὰ τὴν παγετώδη ἐποχὴν ἀπὸ πάγους καὶ δι' αὐτὸ ἔχουν τὴν ἰδίαν μορφήν μὲ τὰ μέρη τῆς Βορείου Εὐρώπης. Ὅπως δὲ εἰς τὴν Νορβηγίαν καὶ τὴν Φινλανδίαν, οὕτω καὶ ἐδῶ εὐρίσκονται φιόρδ, λίμναι, βραχώδεις ἐκτάσεις καὶ σμήνη νησίδων.

Περὶ τὰ 150 ἔτη μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Νέου Κόσμου ἤρχισαν ἀπὸ τὴν Εὐρώπην μεταναστεύσεις. Εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τῆς Γῆς, ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης, μετεβλήθη ἡ φυσικὴ ὄψις διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας τόσον, ὅσον εἰς τὴν **Βόρειον Ἀμερικὴν**. Κατ' ἀρχὰς οἱ Εὐρωπαῖοι μετέφερον ἵππους, βοῦς καὶ πολλὰ ἄλλα ζῶα. Οἱ μετανάσται ἦσαν ἰσχυροὶ καὶ ἐργατικοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἐφυγον ἀπὸ τὴν πατρίδα των λόγῳ κακῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως ἢ καταδιωκόμενοι διὰ πολιτικὰς καὶ θρησκευτικὰς ἀφορμάς.

Οἱ ἰθαγενεῖς Ἰνδιάνοι διαρκῶς ἀπεσύροντο. Ἀπὸ τοὺς διαφόρους μετανάστας ἐγεννήθη νέον ἔθνος, τὸ ὁποῖον ἔλαβε χαρακτῆρα ἀγγλικόν. Ὡς μέσον ἐργασίας πανταχοῦ ἐτέθησαν αἱ μηχαναί. Διὰ τῆς φιλοπονίας καὶ τῆς ἐφευρετικότητός των οἱ Ἀμερικανοὶ ἔλαβον τεραστίαν ἀνάπτυξιν.

Ἀσκήσεις.— 1. Ὀνόμασε τὰς γνωστὰς πόλεις τοῦ Καναδά.— 2. Σχημάτισε χάρτην τῶν Ἑν. Πολιτειῶν.— 3. Ποῦ βασίζεται τὸ παράξενον τῆς γραμμῆς τῶν ὁρίων μεταξὺ τῶν πολιτειῶν, πὺν βλέπομεν εἰς τὸν χάρτην; Ποῦ ἄλλοῦ γνωρίζομεν τοιαῦτα ὅρια; — 4. Ποίαν διαφορὰν βλέπεις μεταξὺ τῶν Ἀνατολικῶν καὶ τῶν Δυτικῶν Πολιτειῶν; — 5. Ὀνόμασε τὰ ἀφθονώτερα προϊόντα τῆς Ἀμερικῆς — 6. Ταξίδευσσε νοερῶς ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς τὴν Ν. Ὑόρκην καὶ τὸν Ἅγιον Φραγκίσκον.

Β'. ΜΕΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Γενικά.— Ὁ Κόλπος τοῦ Μεξικοῦ, ὁ ὁποῖος βρέχει τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Φλωρίδος καὶ τὸ βαθύπεδον τοῦ Μεξικοῦ, πλησιάζει κατὰ τὴν τροπικὴν ζώνην τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ὅπου σχηματίζεται ὁ ἰσθμὸς τοῦ **Τουαντεπέκ**. Ἐκεῖθεν τῆς Φλωρίδος ἄρχεται μακρὰ σειρὰ νήσων, αἱ καλούμεναι Δυτικά Ἰνδία, αἱ ὁποῖαι προσεγγίζουν τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ ἀποκλείουν τὴν **Καραβαϊκὴν** θάλασσαν. Ἡ θάλασσα αὕτη πλησιάζει ἔτι μᾶλλον τὸν Εἰρηνικὸν καὶ σχηματίζεται ὁ ἰσθμὸς τοῦ **Παναμᾶ**. Τὸ μὲν ἡπειρωτικὸν τμῆμα, ἡ Μέση Ἀμερικὴ, ἐκτείνεται ὡς γέφυρα ἀπὸ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἰς τὴν Νότιον, αἱ δὲ Δυτικά Ἰνδία εἰς παλαιὰν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἦσαν μεγάλη ὀρεινὴ χώρα, ἡ ὁποία συνεδέετο μετὰ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς, κατεβυθίσθη δὲ τὸ μεγαλύτερον τμῆμα αὐτῆς καὶ τὴν θέσιν της κατέλαβεν ἡ θάλασσα. Κατὰ τὴν πλευρὰν πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν καὶ εἰς τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας ἐσχηματίσθησαν ρήγματα, τὰ ὁποῖα εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα τὸν σχηματισμὸν πολυαρίθμων ἡφαιστειῶν. Σήμερον ἀκόμη ἐκρήξεις ἡφαιστειῶν καὶ σεισμοὶ προξενοῦν τρόμον καὶ μεγάλας καταστροφάς. Κατὰ τὸ ἔτος 1902 ἔκρηξις ἡφαιστείου εἰς τὴν Γουατεμάλαν τῆς Μέσης Ἀμερικῆς ἐσκέπασε μὲ στάκτην ἑκτασιν ἴσην μὲ τὴν Θεσσαλίαν.

Τὸ αὐτὸ ἔτος εἰς τὴν νῆσον Μαρτινίκαν νέφος δηλητηριώδους ἀερίου, προερχόμενον ἀπὸ ἔκρηξιν ἡφαιστείου, κατέστρεψε τὴν πόλιν Ἅγιον Πέτρον μὲ 30.000 ἀνθρώπους.

1. ΜΕΞΙΚΟΝ

Τὸ **Μεξικόν** ἀποτελεῖ εἶδος γεφύρας μεταξύ τῆς Βορείου καὶ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς. Εἶναι γενικῶς ὑψίπεδον, τὸ ὁποῖον περιβάλλεται μὲ ὄρη ὑψηλὰ καὶ μεγαλοπρεπῆ ἡφαιστεία, ἰδίως πρὸς Ν. Αἰ πρὸς τοὺς ὠκεανούς πλευραὶ του καταπίπτουν ἀποτόμως καὶ ἀφήνουν μόνον στενὰ παράλια βαθύπεδα. Οἱ ὕγροι ἐτησίου ρίπτουν πολλὰς βροχὰς εἰς τὰς ἐξωτερικὰς πλευράς, καὶ ἰδίως εἰς τὰς ἀνατολικὰς. Διὰ τοῦτο τὰ ἀνατολικά θερμὰ βαθύπεδα ἔχουν τροπικὰ δάση καὶ μαστίζονται ἀπὸ πυρετούς. Κατὰ τὰ μέσα τῶν ὀρεινῶν κλιτύων τὸ κλίμα εἶναι γλυκὺ ἐν γένει δὲ τοῦτο, ὥς καὶ ἡ βλάστησις, ἀπὸ τὴν θάλασσαν μέχρι τοῦ ὑψιπέδου, ποικίλλει καὶ διακρίνεται εἰς τρεῖς διαφόρους ζώνας. Ἡ κατωτέρα, δηλαδή ἡ θερμή, εἶναι σχεδὸν ἀκατοίκητος. Ἡ μέση (600 – 1800 μ. ὕψ.) φέρει τροπικὰς φυτείας, ἰδίᾳ καπνὸν καὶ ὀπώρας. Τὸ δὲ ὀροπέδιον ἔχει κλίμα εὐκραές, διότι μὲ τὸ ὕψος ὀλιγοστεύει ἡ τροπικὴ θερμότης. Τὸ ἔδαφος εἶναι γενικῶς ξηρόν, κυρίως πρὸς τὸν κόλπον τῆς Καλιφορνίας, ὅπου αὐξάνουν οἱ ἰδιόμορφοι κάκτοι καὶ ἀγάβαι, ἔχει ὅμως γίνεαι καλλιεργήσιμον διὰ τῆς τεχνητῆς ἀρδεύσεως. Ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων οἱ Ἰνδιάνοι ἐκκαλιέργουν ἐδῶ δημητριακοὺς καρπούς, ὅπως καὶ οἱ πληθυσμοὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Κίνα. Κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα, ὅτε οἱ Ἰσπανοὶ ἦλθον ἐδῶ ζητοῦντες πολύτιμα μέταλλα, τὸ ἀκμάζον κράτος τῶν Ἀζτέκων ὑπετάγη ἀμέσως, διότι οὗτοι κατετρόμαξαν ἀπὸ τὰ ὀλίγα πυροβόλα τῶν Ἰσπανῶν. Σήμερον πλὴν τῶν Ἰνδιάνων ὑπάρχουν καὶ μικταὶ φυλαί. Ἀπόγονοι τῶν Ἰσπανῶν καὶ κύριοι τῆς χώρας εἶναι οἱ **Κρεολοί**.

Τὸ Μεξικόν, ὅπως καὶ αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι, ἀποτελεῖται ἀπὸ ἡνωμένας πολιτείας (27 τὸν ἀριθμόν). Ἀλλὰ αἱ πολιτεῖαι τοῦ Μεξικοῦ δὲν δύνανται νὰ προοδεύσουν, ὅπως αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι, διότι τὸ Μεξικόν διαρκῶς ταράσσεται ἀπὸ ἐμφυλίους πολέμους· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ πληθυσμὸς του εἶναι ὀλίγος. Εἰς ἑκτασιν

2 εκατ. τετρ. χιλιομ. υπάρχουν μόνον 10 1/2 εκατομ. κάτοικοι. Τῆς ἀνωμαλίας ταύτης ἐπωφελοῦνται αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι, καὶ ἡ εἰς αὐτὸ ἐπιρροή των διαρκῶς αὐξάνει, διότι ἐνδιαφέρονται διὰ τὰ ὀρυκτὰ πλούτη τοῦ ἐδάφους του, καὶ ἰδίᾳ διὰ τὸ πετρέλαιον. Τὸ Μεξικὸν εἶναι πλούσιον εἰς ὀρυκτά, κατέχον τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ εἰς τὴν ἐξαγωγήν τοῦ ἀργύρου (45%) καὶ τὴν τρίτην εἰς τὴν ἐξαγωγήν τοῦ πετρελαίου. Εἰς τὰ ἐν τῷ ὁροπεδίῳ ἀργυρωρυχεῖα καὶ τὸ εὐκρατον κλίμα ὀφείλει τὴν ἀκμὴν τῆς ἡ πρωτεύουσά πόλις **Μεξικόν** (960).

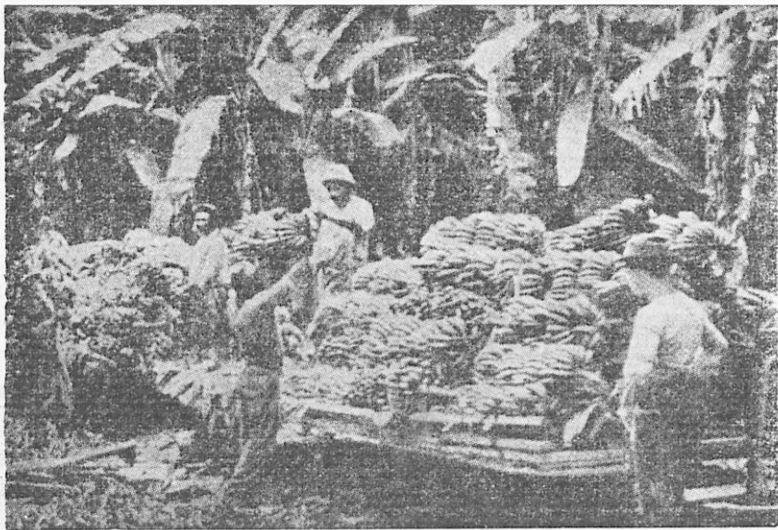
Ὡς παράλιαι πόλεις τοῦ ἐμπορίου εὐρίσκονται εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον ἡ **Βερακρούζ** καὶ τὸ **Ταμπίκον**.

2. Η ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἡ λοιπὴ στερεὰ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς εἶναι ὀρεινὴ χώρα στενὴ, ἡ ὁποία συνέχεται μὲ παραλίους πεδιάδας κατὰ τὴν χερσόνησον **Ύουκατάνην** καὶ τὴν **Νικαράγουαν**. Ἡ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ἄκτὴ διὰ τῶν βορείων ἐτησίων δέχεται πολλὰς βροχάς, ἰδίως τὸ θέρος. Διὰ τοῦτο τὰ ἀνατολικά βαθύπεδα εἶναι ὑγρὰ καὶ θερμὰ καὶ φέρουν τροπικὰ δάση μὲ πολύτιμον ξυλείαν. Ἐπὶ τοῦ ἡφαιστειογενοῦς καὶ εὐφόρου ἐδάφους αἱ καφέαι φθάνουν μέχρις ὑψομέτρου 1800· αὗται ἀποφέρουν τὸ κύριον προϊόν τῆς Μέσης Ἀμερικῆς. Εὐδοκίμοῦν ἐπίσης ὁ βάμβαξ, τὸ ζαχαροκάλαμον, τὸ κακάον καὶ αἱ βανάναι. Τὴν ἐργασίαν ἐκτελοῦν οἱ Ἰνδιάνοι, πλὴν τῆς ἀνατολικῆς ἁκτῆς, ὅπου ἐργάζονται Νιγρῆται. Ἰνδιάνοι καὶ Νιγρῆται ἔχουν ἀποτελέσει μικτὸν λαόν, ὁ ὁποῖος λέγεται **Ζάμπο**. Αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι ζητοῦν νὰ ὑπαγάγουν τὰ πολλὰ ἐδῶ κρατίδια ὑπὸ τὴν οἰκονομικὴν των ἐξάρτησιν.

Αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι κατέχουν τὸν Ἰσθμὸν μετὰ τῆς διώρυγος τοῦ Παναμᾶ. Τοῦτο εἶναι μέγα κέρδος, διότι διὰ τῆς διώρυγος δύνανται νὰ συγκοινωνοῦν πολὺ γρηγορώτερα μὲ τὴν δυτικὴν ἁκτὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, καὶ ἐν καιρῷ πολέμου νὰ μεταφέρουν ταχέως τὸν στόλον ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν εἰς τὸν Εἰρηνικόν. Ἡ τομὴ τῆς διώρυγος, ἡ ὁποία ἐτελείωσε τὸ 1914, συνήντησε μεγάλας δυσκολίας. Εἰς τὰ στόμια τῆς διώρυγος εἶναι αἱ πόλεις **Κολόν** καὶ **Παναμᾶς**. Ἀπὸ τὴν Κολόν (εἰς τὸν Ἀτλαντικόν) ἔως

τὸν Παναμαῖν (εἰς τὸν Εἰρηνικὸν) ἡ ἀπόστασις εἶναι 80 χιλιόμετρα. Τὸ διερχόμενον πλοῖον ἀναβαίνει μὲ σειρὰν δεξαμενῶν μέχρις ὕψους 26 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Οἱ Ἀμερικανοὶ σκέπτονται νὰ ἀνοίξουν καὶ ἄλλην διώρυγα εἰς τὸν ἰσθμὸν τῆς Νικαράγουας.

98. Συγκομιδὴ βανανῶν εἰς Κостаρίκαν.

Πολιτικὴ διαίρεσις.— Ἡ Κεντρικὴ Ἀμερικὴ διαίρεται εἰς ἕξ δημοκρατίας. Εἶναι δὲ αὗται :

α) Ἡ **Γουατεμάλα** μὲ 33.678.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν ὁμώνυμον (225).

β) Ἡ **Σαλβαδόρ** μὲ 2.018.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν ὁμώνυμον (170).

γ) Ἡ **Ὀνδούρα** μὲ 1.533.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὴν **Τεγουσιγάλπαν** (90).

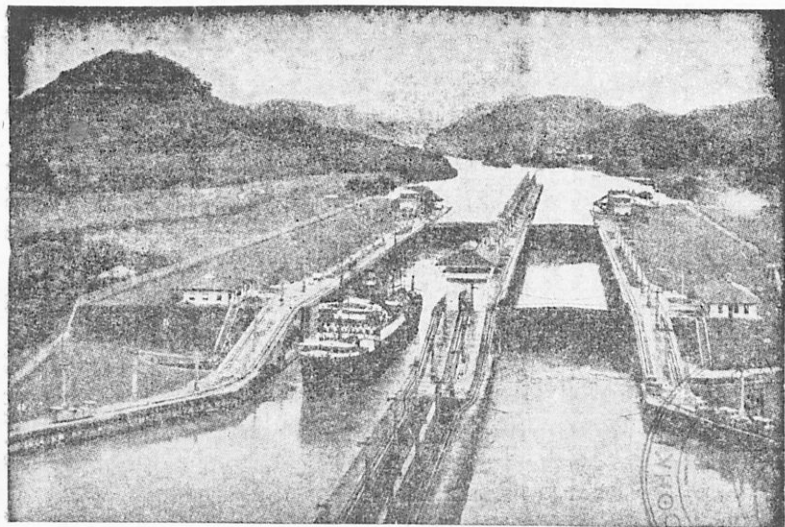
δ) Ἡ **Νικαράγουα** μὲ 1.053.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὴν **Μανάγουαν** (107).

ε) Ἡ **Κοσταρίκα** μὲ 837.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὸν **Ἄγιον Ἰωσήν** (90).

5) Ὁ **Παναμᾶς** με 805.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν ὁμώνυμον (248).

3. ΑΙ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Αἱ Δυτικαὶ Ἰνδίαὶ εἶναι νησοσυστὰς ὁμοία πρὸς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδικὰς νήσους. Διαιροῦνται εἰς τὰ νήσους **Μπαχάμας**, τὰς **Μεγάλας Ἀντίλλας** καὶ τὰς **Μικρὰς Ἀντίλλας**.

99. Ἡ Διῶρυξ τοῦ Παναμᾶ.

1. Αἱ Μπαχάμας.— Αὗται εἶναι αἱ βορειόταται κοραλλιογενεῖς νῆσοι τῆς Γῆς· εἰς μίαν τούτων εἶχε φθάσει τὸ πρῶτον ὁ Κολόμβος. Μεταξὺ τούτων καὶ τῆς χερσονήσου Φλωρίδος ρεεῖ τὸ ἀπὸ τοῦ Κόλπου τοῦ Μεξικοῦ ἀρχόμενον Μεξικανικὸν ρεῦμα τῆς θαλάσσης, τὸ ταχύτερον τῆς Γῆς. Ἀπ' αὐτὸ ἀναπτύσσεται τὸ θερμὸν ρεῦμα τοῦ Κόλπου. Οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῶν νήσων, οἱ Ἰνδιάνοι **Καραΐβαι**, οἱ ὅποιοι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κολόμβου ἦσαν πολυάριθμοι, δὲν ὑπάρχουν πλέον. Σήμερον ὑπερτεροῦν οἱ **Νιγρῆται** καὶ οἱ **Μουλᾶττοι**, δηλαδή μικτὴ φυλὴ προελθοῦσα ἐκ Νιγρητῶν καὶ λευκῶν.

2. Αἱ Μεγάλαι Ἀντίλλαι.— Αὗται εἶναι τέσσαρες: ἡ **Κούβα**, ἡ **Ἰαμαϊκή**, ἡ **Αἴτη** καὶ τὸ **Πορτορίκον**. Μεγαλυτέρα ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ Κούβα. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς, ὅπως καὶ τοῦ Πορτορίκου, ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ λευκοῦς. Ἡ Κούβα εἶναι ἡ πρώτη χώρα τῆς Γῆς εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς ζαχάρεως καὶ τοῦ ἐκλεκτοῦ καπνοῦ. Ἡ πρωτεύουσα **Ἀβάνα** (500) εἶναι μεγάλη ἐμπορικὴ πόλις τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν. Ἡ **Ἰαμαϊκή** παράγει βανάνας, ζάχαριν καὶ ρώμι. Ἡ **Αἴτη** ἀποτελεῖ δύο δημοκρατίας, τὴν **Αἴτην**, ἀποτελουμένην ἀπὸ Νιγρήτας, καὶ τὸν **Ἁγιον Δομίνικον**, ἀποτελούμενον ἀπὸ Μουλάττους. Ἡ νῆσος παράγει καφέν, κακάον, βάμβακα καὶ ξυλεῖαν.

Πίναξ 12. Δυτικαὶ Ἰνδία.

Νῆσοι ἢ κράτη	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγ. χιλιόμετρα	Κάτοικοι εἰς χιλιάδας	Κάτοικοι 1 τετρ. χιλμ.	Πρωτεύουσαι καὶ μεγάλαι πόλεις	Σπουδαιό- τατα προϊόντα
Νῆσοι Μπαχά- μας	11.000	63	5	Νάσσαου (22)	σπόγγαι
Κούβα	115.000	4.777	35	Ἀβάνα (500)	καπνὸς ζάχαρις καπνὸς
Ἰαμαϊκή	12.000	1.368	84	Κίνγκστον (120)	ὀπώραι βανάναι ζάχαρις
Δημ. Αἴτης	28.000	3.000	83	Λ. Πρίγκιπος (150)	καφές
Δημ. Ἀγ. Δο- μίνικου	50.000	1.700	24	Ἀγ. Δομίνικος (140)	βάμβαξ
Πορτορίκον	9.000	2.110	178	Ἀγ. Ἰωάννης (223)	χρωστικὴ ξυλεῖα
Μικρ. Ἀντίλλαι					ζάχαρις
Ἀμερικανικαὶ	360	26	76	Ἀγ. Θωμᾶς (8)	ζάχαρις
Βρετανικαὶ	4.300	470	110		βανάναι
Γαλλικαὶ	3.100	500	178		καφές
Ὀλλανδικαὶ	1.000	72	82		κακάον

3. Αἱ Μικραὶ Ἀντίλλαι.— Αὗται, 67 τὸν ἀριθμόν, εἶναι ἡφαιστειώδεις καὶ ἐκτείνονται ὡς σμῆνος Ν.Α. Καὶ τούτων τὰ προϊόντα εἶναι τροπικῆς βλαστήσεως.

Πολιτικῶς αἱ Δυτικαὶ Ἰνδία εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κτήσεις ἀποικιακαί. Αἱ δημοκρατίαι τῆς Κούβας καὶ τῆς Αἴτης εἶναι ὑπὸ

τὴν προστασίαν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Μετὰ τὴν τομὴν τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ πολλοὶ νῆσοι, ὡς προσκείμεναι αὐτοῦ, ἀπέκτησαν σημασίαν στρατηγικὴν.

Ἀσκήσεις.— 1. Σχεδίασε χάρτην τῆς Μέσης Ἀμερικῆς καὶ χρωμάτισε τὰς εἰς αὐτὴν ἀποικίας.— 2. Σέγκρινε τὴν μορφήν τῆς διώρυγος τοῦ Παναμᾶ πρὸς τὴν τοῦ Σουέζ.— 3. Παρακολούθησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν διαδρομὴν τοῦ ρεύματος τοῦ Κόλπου διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Γ'. ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Εἰσαγωγή.— Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ κεῖται, ὅπως καὶ ἡ Ἀφρική, κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, τὸ δὲ νοτιώτατον αὐτῆς ἀκρωτήριον, τὸ **Χόρν**, εὐρίσκεται εἰς νοτιώτερον γεωγραφικὸν πλάτος ἢ τὸ τῶν Βελονῶν τῆς Ἀφρικῆς. Ὅπως ἡ θέσις της, οὕτω καὶ τὸ σχῆμα της ὁμοιάζει πρὸς τὸ τῆς Ἀφρικῆς. Κατὰ τὴν μορφήν ὅμως τοῦ ἐδάφους ὁμοιάζει πρὸς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν. Καὶ ἐνταῦθα ἐπανευρίσκομεν τὰς τρεῖς φυσικὰς ζώνας, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἐκ Β. πρὸς Ν., δηλαδὴ πρὸς Δ. τὰ ὑψηλὰ ὄρη **Ἄνδεις** ἢ **Κορδιλλιέρας**, εἰς τὸ μέσον ἐκτεταμέναι πεδιάδας, καὶ πρὸς Α. τὰς ὀρεινὰς χώρας τῆς Βραζιλίας καὶ Γουιάνης.

Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ δὲν ἔχει τὸν μεγάλον πλοῦτον τῆς Βορείου, διὰ τοῦτο καὶ ὁ πληθυσμὸς της εἶναι ὀλιγώτερος, ἀνερχόμενος εἰς 100 ἑκατομμύρια.

1. Αἱ Ἀνδεις ἢ ἡ Δυτικὴ Ὀρεινὴ Χώρα

Αἱ Ἄνδεις ἢ Κορδιλλιέραι (δηλαδὴ ἀλύσεις), εἶναι νέα πτυχωσιγενὴ ὄρη, εἰς τὰ ὁποῖα, ὡς καὶ εἰς τὰ ὄρη τῆς Μέσης Ἀμερικῆς, ὑποῦνται πολυάριθμα ἡφαίστεια, ἐν μέρει ἐνεργά. Μερικαὶ περιοχαὶ αὐτῶν πάσχουν ἀπὸ δυνατοῦς σεισμοῦ. Λόγῳ τῆς μακρᾶς ἐκτάσεως αὐτῶν διακρίνονται εἰς **Βορείους**, **Κεντρικὰς** καὶ **Νοτίους Ἄνδεις**.

Ι. Αἱ Βορεῖοι Ἀνδεις

1. Γενικά.— Αἱ Βορεῖοι Ἄνδεις συνίστανται ἀπὸ τρεῖς ὁροσειράς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκτείνονται μακραὶ κοιλάδες. Ἐπεὶ δὲ

εὐρίσκονται εἰς τὸ τροπικὸν κλίμα, δέχονται πολλὰς βροχὰς καὶ αἱ ἀκταὶ εἶναι θερμαὶ καὶ ὑγραί. Ἐπαναλαμβάνονται καὶ ἐνταῦθα αἱ αὐταὶ κλιματικαὶ βαθμίδες, συμφώνως πρὸς τὸ ὕψος τοῦ ἐδά-

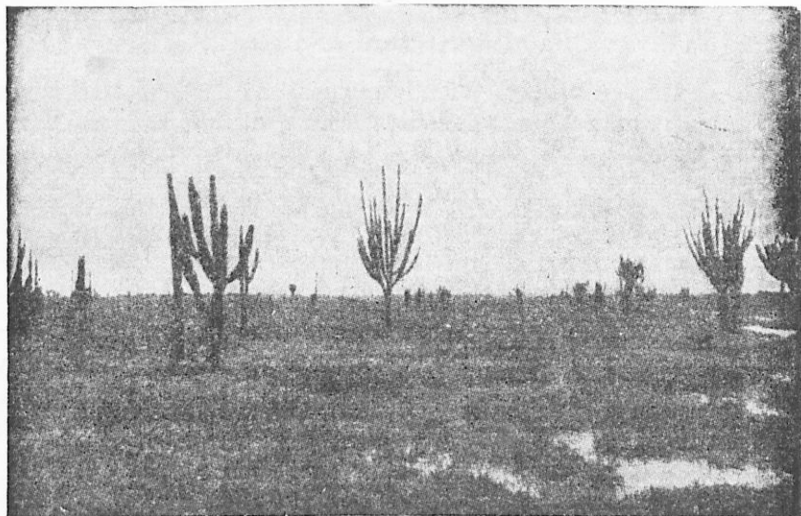

100. Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

φους, ὅπως καὶ εἰς τὸ Μεξικόν, αἱ δὲ ὑψηλαὶ κορυφαὶ φέρουν παγετῶνας. Ὁ πληθυσμὸς ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ Ἰνδιάνους, Νιγρήτας καὶ μιγάδας (Βεστίκους).

Εἰς τὰς Βορείους Ἄνδεις ἀνεπτύχθησαν τρία κράτη: ἡ **Βενεζουέλα**, ἡ **Κολομβία** καὶ ὁ **Ἐκουαντόρ**.

2. Βενεζουέλα.— Αὕτη ἐκτείνεται καὶ ἀνατολικῶς τῶν Ἀνδεων, εἰς τὸ βαθύπεδον καὶ τὴν Γουιάναν. Τὸ τροπικὸν αὐτῆς δάσος διακόπτεται ἀπὸ φυτείας καφέ, κακάου καὶ βανανέων. Πολὺ σπουδαιότεροι εἶναι οἱ θησαυροὶ τοῦ ὑπεδάφους καὶ πρὸ πάντων τὸ **πετρέλαιον**. Ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι $41\frac{1}{2}$ ἑκατομ., πρωτεύουσα δὲ ἡ **Καρακάς** (269). Εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Ὁρενόκου ἐκτείνονται αἱ **λάγνος**, δηλαδὴ πεδιάδες· ἐπειδὴ δὲ δὲν φθάνουν ἐδῶ πολλοὶ βροχαί, αὐταὶ ἐμφανίζονται ὡς σαβάνναι ἢ ὡς

101. Ἀποψὲς **λάνου** τῆς Βενεζουέλας κατὰ τὴν βροχερὰν ἐποχὴν.

στέππαι, αἱ ὅποια εἶναι κατάλληλοι διὰ κτηνοτροφίαν. Συνήθη δένδρα εἰς τὰς στέππας εἶναι οἱ παράξενοι **κάκτοι**.

Πρὸ τῆς Βενεζουέλας εἶναι καὶ ἡ βρεττανικὴ νῆσος **Ἀγία Τριάς**· ἀπὸ μίαν λίμνην ταύτης οἱ Ἀγγλοὶ λαμβάνουν πετρέλαιον.

3. Κολομβία.— Αὕτη κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὄροσειρῶν καὶ τῶν ποταμῶν τῆς εἶναι μᾶλλον κράτος τοῦ Ἀτλαντικοῦ ($101\frac{1}{2}$ ἑκατομμ. κάτ.). Εἰς τὴν ὑψηλοτέραν ζώνην (ἕως 300 μ.) εἰς εὐφορον περιοχὴν βανανέων εὐρίσκεται ἡ πρωτεύουσα **Μπογκότα**

(443). Ἐχει πλούσια κοιτάσματα μετάλλων καὶ πετρελαίου. Τὸ τρίτον τῶν κατοίκων κατὰγεται ἀπὸ Ἰσπανούς.

4. Ἐκουαντόρ. — Ὁ Ἐκουαντόρ (δηλαδὴ Ἰσημερινὸς) λέγεται οὕτως ἐκ τῆς θέσεώς του (3 1/2 ἑκατομ. κάτ.). Ἐπὶ ὁροπεδίου, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου ὑψοῦνται τὰ ἠφαίστεια Χιμποράσον καὶ Κοτοπάξι, κεῖται ἡ πρωτεύουσα **Κίτο** (200). Αἱ μεγαλοπρεπεῖς ἐκκλησίαι καὶ τὰ μοναστήρια αὐτῆς ἐνθυμίζουν τοὺς ἰσπανικοὺς χρόνους. Ἐπίνειον εἶναι ἡ **Γουαγιακίλ** (235).

II. ΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΑΙ ΑΝΔΕΙΣ

1. Γενικά. — Νοτίως τοῦ Ἰσημερινοῦ αἱ Ἄνδεις κατ' ἄρχὰς στενεύουν, ἔπειτα ὅμως διακλαδίζονται καὶ περικλείουν ὑψίπεδον, τὸ ὁποῖον ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὸ μεξικανικόν, εἶναι ὅμως κατὰ πολὺ ὑψηλότερον (4.000 μ. ὕψος). Εἶναι καὶ τοῦτο πτωχὸν εἰς βροχὰς καὶ καλλιεργήσιμον διὰ τεχνητῆς ἀρδεύσεως. Πέριξ ὑψοῦνται γιγαντιαῖα ἠφαίστεια, ἐν τῷ μέσῳ δὲ σχηματίζονται πολλοὶ λίμναι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ μεγάλη λίμνη **Τιτικάκα**, ὑπὸ πολλῶν ἀτμοπλοίων διασχιζομένη. Ἄλλοτε ἐδῶ οἱ Ἰθαγενεῖς **Ἰνκας** εἶχον ἰδρύσει μέγα κράτος, τὸ ὁποῖον λόγῳ τοῦ εἰς ἄργυρον πλούτου του κατεστράφη ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν. Ἐρείπια ἐνθυμίζουν τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν οἰκοδομημάτων τῶν Ἰνκας. Σήμερον εἰς τοὺς ξηροὺς λειμῶνας βόσκουν πρὸ πάντων **λάμαι**.

Ὡσαύτως πτωχὴ εἰς βροχὰς εἶναι καὶ ἡ δυτικὴ ἀκτὴ τῶν Κεντρικῶν Ἄνδεων, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ νοτιοδυτικὴ τῆς Ἀφρικῆς ἔρημος Νάπιμ. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Περουβίας κεῖνται μικραὶ νῆσοι, εἰς τὰς ὁποίας ἡ κόπρος θαλασσίων πτηνῶν διὰ μέσου τῶν αἰώνων συνεσωρεύθη εἰς ὀγκώδη στρώματα· εἰς τοῦτο συνετέλεσε καὶ ἡ ξηρασία. Ἡ κόπρος αὕτη, ἡ ὁποία λέγεται **γκουάνο**, εἶναι ἄριστον λίπασμα. Ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ εἶναι τουναντίον βροχερά, ἂν καὶ ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὴν θάλασσαν· τοῦτο συμβαίνει, διότι συνεχεῖς ἄνεμοι (οἱ ἄληγεῖς) διέρχονται ἀνεμποδίστως καθ' ὅλην τὴν λεκάνην τοῦ Ἀμαζονίου, ὅταν δὲ φθάσουν εἰς τὰ ὕψη τῶν ἀνατολικῶν ἀποκλιμάτων, ψύχονται καὶ ἀφίνουν ἀφθόνους βροχὰς. Δι' αὐτὸ κατὰ τὴν Β.Α. πλευρὰν τῶν Κεντρικῶν Ἄνδεων ἐκτείνεται τροπικὴ δασικὴ βλάστησις. Ἀπὸ τὰ δάση ταῦτα ἐλάμ-

βανον ἄλλοτε οἱ Ἰνδιανοὶ τὸν φλοιὸν τῆς κινίνης, ἐνῶ σήμερον λαμβάνεται οὗτος διὰ τὸ ἐμπόριον κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν Ἰάβαν.

Εἰς τὰς Κεντρικὰς Ἀνδεῖς ἀνεπτύχθησαν δύο κράτη : ἡ **Περουβία** καὶ ἡ **Βολιβία**.

2. Περουβία.— Ἡ Περουβία ἢ Περού εἶναι παλαιὸν κράτος μὲ πολλὰ μεταλλεῖα καὶ πηγὰς πετρελαίου ($8\frac{1}{2}$ ἑκατομ. κάτ.). Ἡ πρωτεύουσα **Λίμα** (734) μὲ τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς ἐνθυμίζει τὴν ἐποχὴν τοῦ ἰσπανικοῦ πλούτου. Ἐπίνειον ἔχει τὸ

102. Λάμαι τῶν Κεντρικῶν Ἀνδεῶν.

Καλιόν. Ἡ χώρα, λόγῳ τοῦ ὄρεινοῦ ἐδάφους της, εἶναι πολὺ δύσβατος, καὶ διὰ τοῦτο ἐμποδίζεται ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ὑπεδάφους. Ὀλίγοι σιδηρόδρομοι ὑπάρχουν, καὶ ὡς ὑποζύγιον χρησιμεύει ἡ λάμα.

3. Βολιβία.— Αὕτη εἶναι ὡσαύτως παλαιὰ μεταλλοφόρος χώρα. Σήμερον ἀποφέρει κασσίτερον καὶ πετρέλαιον. Οὐδαμοῦ βρέχεται ὑπὸ τοῦ ὠκεανοῦ. Ἀριθμεῖ $3\frac{1}{2}$ ἑκατ. κατ. καὶ πρωτεύουσαν ἔχει τὴν **Λαπαζ** (δηλαδὴ ἡ Εἰρήνη, 300), τὴν ὑψίστην τῶν μεγαλοπόλεων (ὕψος 3.700 μ.).

III. ΑΙ ΝΟΤΙΟΙ ΑΝΔΕΙΣ

1. Γενικά.— Αί Νότιοι "Ανδεις ἐνοῦνται εἰς μίαν μακρὰν καὶ κυρίαν ὁροσειράν. Νοτιώτερον τῶν 37^ο νοτίου πλάτους προσβάλλονται ὑπὸ τοῦ δυτικοῦ ἀνέμου, ὁ ὁποῖος φέρει πλουσιωτάτας βροχάς· αἱ ἄκται αὐτῶν ἀνήκουν εἰς τὰς βροχερωτάτας περιοχὰς τῆς Γῆς, καὶ διὰ τοῦτο ὑπάρχουν ἐδῶ δάση γιγαντιαίων δένδρων καὶ πυκνὴ βλάστησις. Οἱ παγετῶνες τῆς παγετώδους ἐποχῆς ἔχουν διαμελίσαι τὴν ἄκτὴν εἰς πολυάριθμα φιόρδ, ὅπως εἰς τὴν ᾿Αλάσκαν καὶ τὴν Νορβηγίαν. Αἱ Νότιοι "Ανδεις εἶναι λίαν διαμελισμέναι καὶ παρουσιάζουν ὄχι πολὺ ὑψηλὰς διόδους. Παλαιότερος ὕπερ ἀνδειος σιδηρὸς ὁδὸς ἀπὸ τὸ Μπουένος ᾿Αυρες εἰς Βαλπαραῖζο διέρχεται τὰς "Ανδεις εἰς ὕψος 3.200 μ. διὰ σήραγγος. Εἰς τὰς Νοτίους "Ανδεις ἀνεπτύχθη ἓν κράτος, ἡ Χιλή.

2. Χιλή.— Τὸ κράτος τοῦτο, τὸ ὁποῖον πάσχει ἀπὸ σεισμούς, ὡς πρὸς τὸ σχῆμα εἶναι μακρόστενον, ὁμοιάζον πῶς μὲ τὴν Νορβηγίαν. Ὅπως εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, ἐνῶ τὸ ἐν ἄκρον τῆς Χιλῆς εὐρίσκεται εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, τὸ ἄλλο πλησιάζει τὴν ψυχράν. Διὰ τοῦτο ἡ οἰκονομία καὶ ὁ χαρακτήρ τῶν κατοίκων διαφέρει κατὰ τὰ διάφορα μέρη.

Ὁ κύριος πλοῦτος τῆς βορείου Χιλῆς εἶναι χαλκός καὶ νίτρον. Εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ χαλκοῦ ἡ Χιλὴ κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν κόσμον (τὴν πρώτην αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι).

Ἐπειδὴ πολλοὶ ἐκτάσεις αὐτῆς εἶναι ἀκατοίκητοι, ὁ πληθυσμὸς τοῦ κράτους εἶναι ὀλίγος (6 ἑκατ.). Καταλληλότερον μέρος δι' ἐγκατάστασιν πληθυσμοῦ εἶναι ἡ μέση Χιλὴ· ἰδίως εἰς μίαν μικρὰν κοιλάδα νοτίως τοῦ Σαντιάγο ὑπάρχει καλὴ κτηνοτροφία, ἐκτεταμένοι σιταγροί, ἀμπελῶνες καὶ κῆποι ὀπωροφόρων δένδρων. Ἐδῶ εἶναι καὶ ἡ πρωτεύουσα **Σαντιάγο** (1.500), ἡ μεγίστη πόλις τῶν ᾿Ανδεων. Τὸ ἐπίνειόν της **Βαλπαραῖζο** (222) εἶναι ὁ κύριος λιμὴν τῆς δυτικῆς ἄκτῆς τῆς Νοτίου ᾿Αμερικῆς. Νοτιώτατα εἶναι ἡ **Πούντα ᾿Αρένας**, ἡ νοτιωτάτη πόλις τῆς Γῆς. Πρὸ τῆς τομῆς τοῦ Παναμᾶ ἦτο σπουδαιότερα, ὡς σταθμὸς τῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα περιέπλεον τὴν Νότιον ᾿Αμερικὴν.

Τὴν νοτιωτάτην ἄκραν τῆς ἡπείρου σχηματίζει ἡ **Γῆ τοῦ Πυρός**. Αὕτη εἶναι συστάς νήσων μὲ πολλὰ ὠραῖα τοπία. Ἐνεκα τοῦ ψυχροῦ κλίματος οἱ παγετῶνες αὐτῶν φθάνουν ἕως τὴν θάλασσαν, ἐνῶ ἄφ' ἑτέρου εἰς μέρη, τὰ ὁποῖα προστατεύονται ἁ-

103. Κάττουκοι τῆς Γῆς τοῦ Πυρός.

πὸ ψυχροῦς ἀνέμους, ὑπάρχουν ἀειθαλῆ δάση, εἰς τὰ ὁποῖα ζοῦν κολίβρια καὶ παπαγάλοι. Οἱ παρὰ τοὺς κόλπους αὐτῆς ζῶντες κάττουκοι τρέφονται κυρίως, ὅπως καὶ οἱ Ἑσκιμῶοι, ἀπὸ θαλάσσια προϊόντα.

Ἀσκήσεις.— 1. Σύγκρινε διὰ τῆς βοηθείας τοῦ ἄτλαντος τὰς νοτίους ἁκτὰς τῆς Χιλῆς μὲ τὴν Ἀλάσκαν καὶ τὴν Νορβηγίαν.— 2. Ὁνόμασε καὶ ἄλλας σεισμοπαθεῖς χώρας πλὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.— 3. Ποίας ἄλλας περιοχὰς γνωρίζεις ὁμοίας κατὰ τὸ κλίμα μὲ τὴν ὀρεινὴν χώραν τῶν Ἀνδεων;— 4. Περιέγραψε διὰ τῆς βοηθείας τοῦ χάρτου σου τὴν ὁδὸν τῶν ἱστιοφόρων, τὰ ὁποῖα μεταφέρουν τὸ νῆτρον ἀπὸ τὴν Χιλὴν εἰς τὴν Εὐρώπην.— 5. Εἰς τί χρησιμεύει τὸ νῆτρον;

2. ΤΑ ΒΑΘΥΠΕΔΑ ΚΑΙ ΑΙ ΟΡΕΙΝΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

1. ΤΟ ΒΑΘΥΠΕΔΟΝ ΤΟΥ ΛΑΠΛΑΤΑ ΚΑΙ Η ΠΑΤΑΓΩΝΙΑ

1. Γενικά.—Τὸ βαθύπεδον τοῦ **Λαπλάτα** ἐκτείνεται ὡς μεγάλη πεδιάς μεταξύ τῶν Ἀνδεων καὶ τῶν Βραζιλιανῶν ὀρέων. Ὁ ποταμὸς Λαπλάτα (δηλαδή Ἀργυρορρόας) μὲ τοὺς παραποτάμους του ὁμοιάζει πρὸς τὸν Πάδον καὶ τὸν Μισισσιππὴν ὅπως καὶ αὐτοί, προσχώνει βαθμηδὸν τὸ βαθύπεδον. Τὸ ἔδαφος αὐτοῦ εἶναι εὐφορος χοῦς, ὃ ὁποῖος σκεπάζεται μὲ χόρτον καὶ ὀνομάζεται **πάμπας**. Ἐκατομμύρια βοῶν καὶ προβάτων βόσκουν εἰς τὰ ἀπέραντα αὐτὰ λιβάδια καὶ ἀναρίθμητοι ἀνεμόμυλοι ἀντλοῦν ὕδωρ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς γῆς. Τὸ εὐκρατον κλίμα τοῦ μέσου καὶ νοτίου τμήματος τοῦ βαθυπέδου προσελκύει ἐδῶ πολλοὺς λευκοὺς. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει μεταβάλει τὸ εὐφορώτερον μέρος τῆς ἀνατολικῆς πάμπας εἰς «σιτοβολῶνα τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς».

Βορειοανατολικῶς, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι θερμότερον καὶ αἱ βροχαὶ πλουσιώτεραι, αἱ χλοεραὶ στέππαι φέρουν καὶ θαμνώδη δάση. Βορείως ἐκτείνεται τὸ **Μέγα Τσάκον**, ὅπου ὑπάρχουν ὑποτροπικὰ δάση καὶ γίνεται καλλιέργεια βάμβακος, ζαχαροκαλάμου, καπνοῦ καὶ ἀραβοσίτου.

Ἡ τραπεζοειδὴς χώρα **Παταγωνία**, ἡ ὁποία ἀρχίζουσα ἀπὸ θέσεως 40^ο νοτίου πλάτους φθάνει μέχρι τῆς Γῆς τοῦ Πυρός, ὑψώνεται δὲ κατὰ βαθμίδας ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ἕως τὰς Ἀνδεις. Ὁμοιάζει πρὸς χαλικώδη ἔρημον, εἰς τὴν ὁποίαν ὑψώνονται μεμονωμέναι ὄροσειραί. Ἀπὸ τὰς πολλὰς βροχάς, τὰς ὁποίας φέρουν οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι εἰς τὰς Ἀνδεις, μόλις ὀλίγοι φθάνουν μέχρις ἐδῶ. Διὰ τοῦτο τὸ ἐσωτερικὸν φέρει ἀκανθώδη φυτὰ ἢ θάμνους καταλήλους διὰ προβατοτροφίαν. Εἰς τὰς ἀκτὰς ἔχουν εὐρεθῆ πλούσιαι πηγαὶ πετρελαίων.

Τὸ βαθύπεδον τοῦ Λαπλάττα καὶ ἡ τραπεζοειδὴς Παταγωνία κατέχονται ὑπὸ τῆς **Ἀργεντινῆς** δημοκρατίας. Εἰς τὰ βορειοανατολικά κεῖνται καὶ τὰ κράτη **Παραγουάη** καὶ **Οὐραγουάη**.

2. Ἀργεντινὴ.—Αὕτη ἔχει ἑκτασὶν 2.800.000 τετραχ. χιλίῳ. καὶ πληθυσμὸν 13.000.000 κατ. περίπου. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔγινε πλουσιώτατον κράτος τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Ὀλίγοι μόνον

εἶναι ἐδῶ οἱ μὴ λευκοὶ κάτοικοι. Βάσις τῆς οἰκονομίας εἶναι ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία. Ἐπειδὴ δὲ ἡ χώρα κατοικεῖται ἀκόμῃ ἀραιῶς, μεγάλοι ποσότητες **σίτου**, **ἀραβοσίτου** καὶ **λιναροσπόρου** ἔρχονται ἀπὸ τὴν πάμπας εἰς τὴν Δυτικὴν καὶ Κεντρικὴν Εὐρώπην. Πλὴν αὐτῶν ἔρχονται ἀπὸ τὰς νομὰς **ἔρια**, **κατεψυγμένα κρέατα** καὶ **δέρματα**. Εἰς τὰς ἀκτὰς, εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν χροανοειδῇ ἐκβολὴν τοῦ Λαππλάτα ὑπάρχουν μεγάλοι

104. Μερικὴ ἄποψις τοῦ Μπουένος Ἄυρες.

ἐμπορικαὶ πόλεις. Μεταξὺ αὐτῶν τὸ **Μπουένος Ἄυρες** (δηλαδὴ Εὐάερος, ὑπὲρ τὰ 2 ἑκατ.) ἀνεπτύχθη εἰς πρωτεύουσαν καὶ ἐμπορικὴν πόλιν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Τὸ Μπουένος Ἄυρες εἶναι ἀρχὴ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, αἱ ὁποῖαι διακλαδίζονται ἀκτινοειδῶς εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ὡς καὶ εἰς τὸν νοτιώτερον λιμένα **Μπαχία Μπλάνκα**.

3. Παραγωγή.— Αὕτη κατοικεῖται ἀραιῶς (1.425.000 κάτ.).

Εἶναι χώρα τῆς κτηνοτροφίας, καθότι κατέχει καὶ μέρος τοῦ Μεγάλου Τσάκου. Εἰς τὰ ἀνατολικά δάση φύεται ὁ θάμνος μά τε, ἀπὸ τὰ φύλλα τοῦ ὁποίου παρασκευάζεται τὸ μά τε — τ σ ά ι, τὸ κύριον ποτὸν τῶν νοτίων Ἀμερικανῶν. Ἔως τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς, τὴν Ἀσουνσιὸν (200), ἀναπλέουν μεγάλα ποταμόπλοια.

4. Οὐραγουάη. — Αἴττῃ εἶναι ἡ μικροτάτῃ κατ' ἑκτασιν δημοκρατία τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς (2.200.000 κάτ.). Ἔχει πολλὰ ποίμνια, εἰς δὲ τὸ ὑποτροπικὸν αὐτῆς κλίμα παράγονται μεγάλοι ποσότητες σιτηρῶν, οἴνου, ἐλαίων καὶ καπνοῦ. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ Μοντεβίδεο (850).

II. ΤΟ ΒΑΘΥΠΕΔΟΝ ΤΟΥ ἈΜΑΖΩΝΙΟΥ ΚΑΙ Η ΒΡΑΖΙΛΙΑ

1. Τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου. — Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν ποταμίαν χώραν καὶ περιέχει τὰ μεγαλύτερα τροπικὰ δάση τῆς Γῆς. Καθ' ἡμέραν ἐδῶ ὑπὸ τὸν Ἰσημερινὸν πίπτουν τεράστια ποσότητες βροχῆς καὶ πλημμυροῦν τὴν λεκάνην τοῦ ποταμοῦ. Ὡσαύτως αἱ ἀπότομοι ἀνατολικοὶ ἄκται τῆς ὀρεινῆς Βραζιλίας καὶ τῆς ὀρεινῆς χώρας τῆς Γουιάνας λαμβάνουν ὑγρασίαν ἀπὸ τοὺς Β.Α. ἄλγηεις ἀνέμους. Διὰ τοῦτο εἰς τὰς ὀρεινὰς αὐτὰς χώρας τὸ ἀειθαλὲς πυκνὸν δάσος περιορίζεται πρὸς τὰς ἀκτάς.

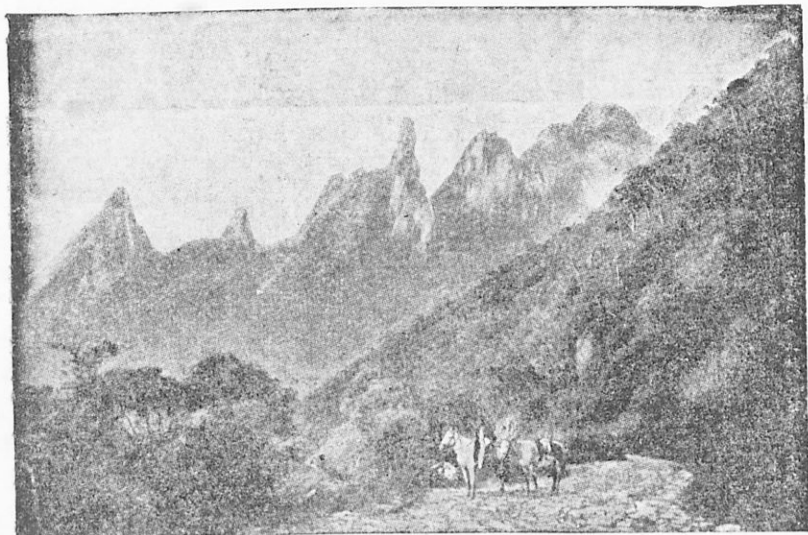
Τὰ δάση, εἰς τὰ ὁποῖα ρέει ὁ Ἀμαζόνιος, λέγονται σέ λ β α ς καὶ εἶναι δύσκολον νὰ εἰσχωρήσῃ τις εἰς αὐτά. Οἱ ὀλίγοι Ἰνδιάνοι πλέουν εἰς τοὺς ποταμούς με λέμβους καὶ συλλέγουν ἄγριον καουτσούκ, πολύτιμον ξυλείαν καὶ φαρμακευτικὰ ἢ ὀρωματικὰ φυτὰ. Ἀπειρα δὲ ἄγρια ζῷα ζοῦν ἐδῶ: ἄλλιγάτορες, βόαι, παπαγάλοι καὶ πολυχρώμα ἄλλα πτηνά.

Εἰς τὰ παράκτια μέρη ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἐγκαταστήσει φυτείας ἀπὸ ζαχαροκάλαμον, κακάον, καπνὸν καὶ βάμβακα. Ἡ καφεοφυτεία εἰς τὴν ἐρυθρὰν γῆν τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἡ ὁποία εὐκόλως ἀποσθαιροῦται, κατέχει τὴν πλουσιωτάτην συγκομιδὴν τοῦ καφέ ὅλης τῆς Γῆς.

2. Βραζιλία. — Ἡ ὀρεινὴ Βραζιλία εἶναι ἐπίσης πλουσία καὶ εἰς μέταλλα, πρὸ πάντων εἰς σίδηρον καὶ μαγγάνιον. Πολιτικῶς ἡ Βραζιλία περιλαμβάνει ὅλας σχεδὸν τὰς περιοχὰς τοῦ μεγάλου

βαθυπέδου καὶ τῆς ὀρεινῆς χώρας καὶ ἀποτελεῖ τὰς « Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Βραζιλίας » (48 ἑκατομμύρια). Ἐπειδὴ δὲ τὸ κλίμα εἰς ταύτας γενικῶς εἶναι ὑγρὸν τροπικόν, οἱ λευκοί, οἱ ὅποιοι κυρίως ἀποτελοῦνται ἀπὸ Πορτογάλους καὶ Ἰταλούς, ζοῦν εἰς τοὺς λιμένας καὶ τὰς πλευρὰς τῆς ἀνατολικῆς ὀρεινῆς χώρας, πρὸ πάντων, εἰς τὸ νοτιοανατολικὸν μέρος, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ὑποτροπικόν.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀποδημοῦν ἐκεῖ κατὰ μεγάλους ἀριθμοὺς οἱ Ἰάπωνες. Εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ὑπάρχουν καὶ αἱ μεγάλοι οἱ-

105. Τοπίον τῆς ὀρεινῆς Βραζιλίας.

κήσεις. Τὸ **Περναμποῦκον** καὶ ἡ **Μπαΐα** (ἡ Σὰν Σαλβαδόρ) εἶναι οἱ λιμένες τῆς ἐξαγωγῆς τῶν τροπικῶν προϊόντων. Τὸ **Ρίον Ἰανέιρον** εἶναι ἡ πρωτεύουσα (2 ἑκατομ.) καὶ μία τῶν ὠραιωτάτων πόλεων τῆς Γῆς, μεθ' αὐτῆς θανμάσιον φυσικὸν λιμένα. Ὁ **Ἅγιος Παῦλος** (1 1/2 ἑκατομ.) καὶ ὁ πρὸς Δ. λιμὴν αὐτοῦ **Σάντος** (150) εἶναι οἱ μεγάλοι ἐξαγωγικοὶ λιμένες τοῦ καφέ. Τοὺς τόπους τούτους, οἱ ὅποιοι ἄλλοτε ἦσαν ἐστία πύρετοῦ, ὁ ἄνθρωπος μετὰ μεγάλους κόπους κατῴρθησε νὰ ἐξυγιάνῃ. Ἀπὸ τὸν καφὲν τῆς Βραζιλίας προμηθεύεται καὶ ἡ Ἑλλάς.

3. Ὀρεινὴ Χώρα τῆς Γουιάνας.— Ἡ Γουιάνα ὁμοιάζει πρὸς κυματοειδῆ ὄρεινόν ὄγκον, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου ὑφοῦνται μεμονωμένα τινὰ ὄρη ποικίλης μορφῆς, εἰς τὸ ὕψος τῆς ἑλληνικῆς Πίνδου. Ὅπως καὶ εἰς τὴν ὄρεινὴν Βραζιλίαν, τὰ ἀνατολικά τῆς χώρας εἶναι ὑγρὰ μὲ τροπικὰ δάση. Εἰς τὰς νοσηρὰς ἀκτὰς καλλιεργοῦνται ἡ καφέα, τὸ ζαχαροκάλαμον καὶ τὸ κακαόδενδρον. Αἱ ἐργασίαι γίνονται ἀπὸ τοὺς Νιγρήτας, τοὺς Μουλάττους καὶ ἄλλους ἐγκατεστη-

106. Χωρίον τῆς Βραζιλίας.

μένους ἐδῶ Ἰνδοὺς καὶ Κινέζους. Πολιτικῶς εἶναι διαμοιρασμένη εἰς κτήσεις : τὴν **Βρεττανικὴν Γουιάναν**, τὴν **Ὀλλανδικὴν** καὶ τὴν **Γαλλικὴν Γουιάναν**. Ἡ τελευταία εἶναι ἀποικία διὰ καταδικαζομένους ἐγκληματίας. Ἐν γένει αἱ τρεῖς αὗται ἀποικίαι ὑπολείπονται ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἀπὸ τὰς ἄλλας δημοκρατίας τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Καφεοφυτεία—Ἐπὶ μίλλια ἐκτείνονται αἱ φυτεῖαι τῶν μεγάλων καφεώνων. Μόνον εἰς τὴν πολιτείαν τοῦ Ἁγίου Παύλου τῆς Βραζιλίας ἀριθμοῦνται ἐν δισεκατομμύριον καφέαι. Περισσότερον ἢ καφέα εὐδοκιμεῖ εἰς τὰ ἀποψιλωμένα μέρη τῶν

παρθένων δασῶν κατὰ τὰ μέτρια ὕψη τῶν τροπικῶν μέχρις ὕψους 1800 μέτρων. Ἀγαπᾷ τὴν πολλὴν ὑγρασίαν καὶ τὴν θερμότητα. Βλάπτουν αὐτὴν τὸ ψυχρὸς, οἱ μεγάλοι καύσωνες καὶ ὁ ξηρὸς ἄνεμος. Ἐπειδὴ δὲ αἱ φυτεῖαι εἶναι λίαν εὐαίσθητοι εἰς τὰς καιρικὰς μεταβολάς, προφυλάσσουν πολλάκις αὐτάς, μέχρις ὅτου ἀναπτυχθῶν, διὰ σκιερῶν δένδρων. Πέντε ἢ ἕξ ἔτη μετὰ τὴν σποράν, ὁ θάμνος, ὁ ὁποῖος ἤδη ὑφούται εἰς ὀλίγα μέτρα, παράγει τοὺς καρπούς του ὁμοίους πρὸς κεράσια. Εἰς εἰδικὰ ἐργοστάσια οἱ κόκκοι τοῦ καφέ ἐξάγονται ἐκ τοῦ καρποῦ, πλύνονται, ξηραίνονται καὶ ἐκλεπίζονται. Ἡ Βραζιλία προμηθεύει τὸ ἥμισυ τοῦ ὅλου καφέ, ὁ ὁποῖος παράγεται εἰς τὸν κόσμον. Μόνον εἰς ἓν ἔτος ἀπὸ τὸν λιμένα Σάντος ἐξάγεται τόσος καφές, ὅσος θὰ ἐγένετο 50.000 σιδηροδρομικὰ ὀχήματα. Τὸ ἥμισυ τῶν μεγάλων τῶν τοῦ καφέ εἰς τὸ Σάντος εἶναι Γερμανοί.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἐνῶ εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν βλέπομεν δύο μεγάλας πολιτικὰς ἐπικρατείας, εἰς τὴν Μέσσην καὶ τὴν Νότιον βλέπομεν πολλὰ κράτη, ἄλλα μικρὰ καὶ ἄλλα σχετικῶς μεγάλα. Τὰ κράτη τῆς **Μέσης** καὶ **Νοτίου Ἀμερικῆς** εἶναι δημοκρατίαι. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ 19ου αἰῶνος κατεῖχeto ὅλη ἡ Μέση καὶ Νότιος Ἀμερικὴ ἀπὸ εὐρωπαϊκὰ κράτη, ὅπως καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν εἶναι ἡ μικρὰ Γουιάνα. Πρῶτοι κάτοχοι τῆς ἡπείρου, ὅπως καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ἦσαν οἱ Ἰσπανοὶ καὶ οἱ Πορτογάλοι. Οἱ δύο οὗτοι λαοὶ ἔδωσαν εἰς τὸν πληθυσμὸν τῆς Μέσης καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς τὴν γλῶσσαν, τὴν θρησκείαν καὶ τὸν πολιτισμὸν των. Ἡ γλῶσσα γενικῶς πρὸς Α. εἶναι πορτογαλική, πρὸς Ν.Δ. δὲ καὶ Β. ἰσπανική.

Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ εἶναι κατὰ μέγα μέρος τροπικὴ ἡπειρος. Τοῦτο δυσκολεύει τὴν εἰς αὐτὴν ἀποίκησιν τῶν λευκῶν κατὰ μεγαλυτέρας καὶ περιεκτικωτέρας περιοχάς. Μόνον πρὸς Ν., εἰς τὰς περιοχὰς τοῦ εὐκράτου καὶ ὑποτροπικοῦ κλίματος, ὡς καὶ εἰς τὰ ὑψίπεδα κατοικοῦν περισσότεροι. Πανταχοῦ ἄλλου ἐπικρατεῖ ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἰνδιάνων, καὶ Β.Α., τῶν Νιγηρτῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων οἱ λευκοὶ ἔχουν ἀσθενῆ ἐπικυριαρχίαν. Πλὴν τούτων ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ μιγάδες. Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ ὑπολείπεται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν της κατὰ πολὺ τῆς Βορείου. Τὰ μᾶλλον σχετικῶς προωδευμένα κράτη εἶναι τὰ εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην κείμενα Ἀργεντινὴ, Βραζιλία καὶ Χιλί. Ἀποτελοῦν μίαν ἀντίστοιχον δύναμιν πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς· αὗται ὅμως, κατόπιν τοῦ ἀνοίγματος τοῦ

Παναμά και τοῦ πρώτου Παγκοσμίου πολέμου, απέκτησαν δύναμιν ἐπὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἀμερικῆς.

Αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις μεταξύ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶναι ἀξιόλογοι. Ἀπαραίτητοι διὰ τὸν πληθυσμὸν τῆς Εὐρώπης εἶναι αἱ σιταποθῆκαι καὶ ἡ κτηνοτροφία τῶν κρατῶν τοῦ Λατπλάτα, ὡς καὶ τὰ προϊόντα τῶν τροπικῶν δασῶν τῶν καφεῶν καὶ τῶν κακαοδένδρων τῆς Βραζιλίας καὶ τοῦ Ἑκουαντόρ. Εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν στέλλονται ἀπὸ τὴν Εὐρώπην βιομηχανικά προϊόντα. Ἐπειδὴ εἶναι ἄραιως κατοικημένα, δέχεται ἀκόμη Εὐρωπαίους, κυρίως μετανάστας, καὶ τοιουτοτρόπως ἡ Εὐρώπη εὐρίσκει εἰς αὐτὴν διέξοδον τοῦ αὐξανομένου πληθυσμοῦ της. Εἰς τὴν Ἀργεντινὴν, τὴν Χιλὴν καὶ τὴν Βραζιλίαν δύνανται ἀκόμη νὰ μεταναστεύσουν ἑκατομμύρια Εὐρωπαίων.

Ἀσκήσεις.—1. Σχεδίασε τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ θέσε τὰ ὄρη, τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς κυριωτέρας πόλεις.—2. Κατάρτισε πίνακα τῶν κρατῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς μὲ τὰς πρωτενοῦσας καὶ τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν.—3. Ποῖα κράτη εἶναι καταλλήλοτερα δι' ἀποίκισιν Εὐρωπαίων;—4. Πότε περίπου ὠριμάζει ὁ σῖτος εἰς τὴν Ἀργεντινὴν;—5. Ποίας ἄλλας τεύφορους χώρας γνωρίζεις;—6. Ἀνάφερε ἄλλας σιτοφόρους χώρας πλὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.—7. Δεῖξε τὸ μέρος τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, τὸ ὁποῖον ἐδρίσκεται εἰς ἴσην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ὅσον καὶ αἱ Ἀθῆναι.—8. Τί παρατηρεῖς ὅσον ἀφορᾷ τὴν πυκνότητα τῶν κατοίκων;—9. Ταξίδευσε νοερῶς ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς Ρίον Ἰανέριον καὶ Μπουνένος Ἀγρες.

Πίναξ 13. Ἡ αὐξησης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γῆς κατὰ διαφόρους ἐποχὰς (εἰς ἑκατομμύρια κατοίκων).

*Ἡ πειροὶ	1800	1830	1870	1910	1933
Εὐρώπη	172	230	306	447	520
Ἀσία	320	450	670	859	1.150
Ἀφρική	72	82	100	127	160
Ἀμερική	21	38	85	180	260
Αὐστραλία καὶ Ὠκεανία	1	1	3	7	10
*Ὄλος ὁ πληθυσμὸς τῆς Γῆς.	581	801	1.164	1.620	2.040

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΑΙ ΠΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

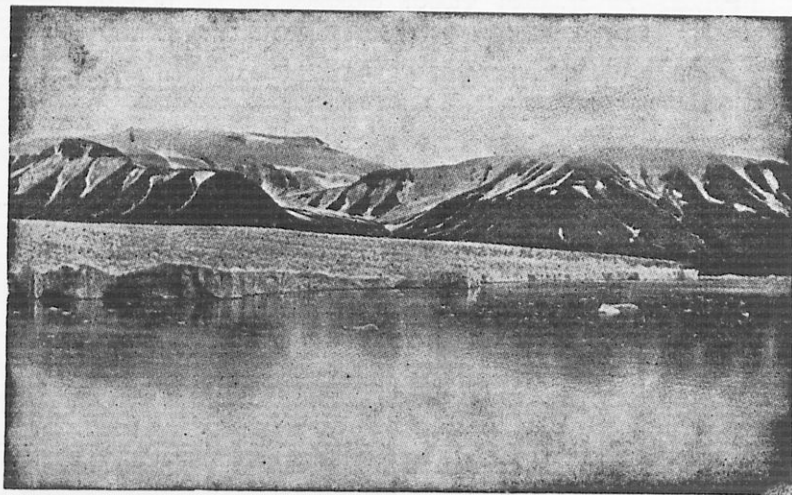
Γενικά.— Αἱ πολικαὶ χῶραι διακρίνονται εἰς Βόρειον περιο-
χήν (**Ἄρκτις**) καὶ Νότιον (**Ἀνταρκτίς**). Ἐκτείνονται ἀπὸ
τοὺς πολικοὺς κύκλους περίπου ἕως τοὺς πόλους. Εἰς τὰ μέρη
αὐτὰ ἡ ἡμέρα εἰς ὠρισμένας ἐποχὰς διαρκεῖ πλέον τῶν 24 ὡ-
ρῶν· εἰς βορειότερα μέρη συμβαίνει ἡ ἡμέρα νὰ διαρκῇ ἐβδομά-
δας καὶ μῆνας. Τὸ ἴδιον
συμβαίνει καὶ μὲ τὴν νύκτα.
Ἡ Ἄρκτις λοιπὸν κατὰ τὸ
ἰδικόν μας θέρος φωτίζε-
ται καθ' ὅλον τὸ ἡμερονύ-
κτιον ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ὃ ὁ-
ποῖος φαίνεται περιφερόμε-
νος ὀλίγον ὑψηλότερον τοῦ
ὀρίζοντος χωρὶς νὰ δύῃ.
Ὁ ἥλιος, ὅταν κατὰ τὴν
ᾠραν τοῦ μεσονυκτίου εἴ-
ναι ἄνωθεν τοῦ ὀρίζον-
τος, ὀνομάζεται **ἥλιος τοῦ**
μεσονυκτίου. Θὰ φαντάζε-
ταί τις, ὅτι μὲ τὴν διαρκῇ
αὐτὴν ἡμέραν ἡ θερμοκρα-
σία θὰ ὑψώνεται πολὺ· τοῦ-
το ὁμως δὲν εἶναι ἀληθές,
ἐπεὶδὴ ὁ ἥλιος εὐρίσκεται
πάντοτε πλησίον τοῦ ὀρίζοντος καὶ ρίπτει τὰς ἀκτῖνας του πλα-
γίως, ὥστε κατὰ μέγα μέρος αὗται ἀπορροφῶνται ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαι-
ραν. Καὶ κατ' αὐτὴν ἀκόμη τὴν μεσημβρίαν ὁ ἥλιος δὲν ἔχει μεγάλην
λάμψιν καὶ αἱ πολικαὶ χῶραι εὐρίσκονται ὑπὸ ἡμίφως. Ἡ
πολικὴ ἡμέρα εἰς τὸν Βόρειον Πόλον διαρκεῖ 186 ἡμέρας (6 μῆνας

107. Ὁ ἥλιος τοῦ μεσονυκτίου εἰς
Σπιτσβέργην.

καὶ πλέον), εἰς 80^ο βορείου πλάτους διαρκεῖ 134 ἡμέρας, καὶ εἰς 70^ο (ἐν τῇ πόλει Χάμμερφεστ) 94 ἡμέρας. Κατὰ τὸν χειμῶνα τουναντίον διαρκεῖ τόσον ἡ **πολικὴ νύξ**, ἡ ὁποία ὁμως πολλάκις φωτίζεται ἀπὸ τὸ **βόρειον σέλας**. Εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα ἡ πολικὴ νύξ συμπίπτει πρὸς τὸ ἰδικόν μας θέρος, ἐνῶ ἡ πολικὴ ἡμέρα πρὸς τὸν ἰδικόν μας χειμῶνα (ἀντιστρόφως πρὸς τὴν Ἀρκτίδα).

Καὶ αἱ δύο πολικαὶ χῶραι καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ κατὰ τὸ

108. Ἀρκτικὴ ἀκτὴ.

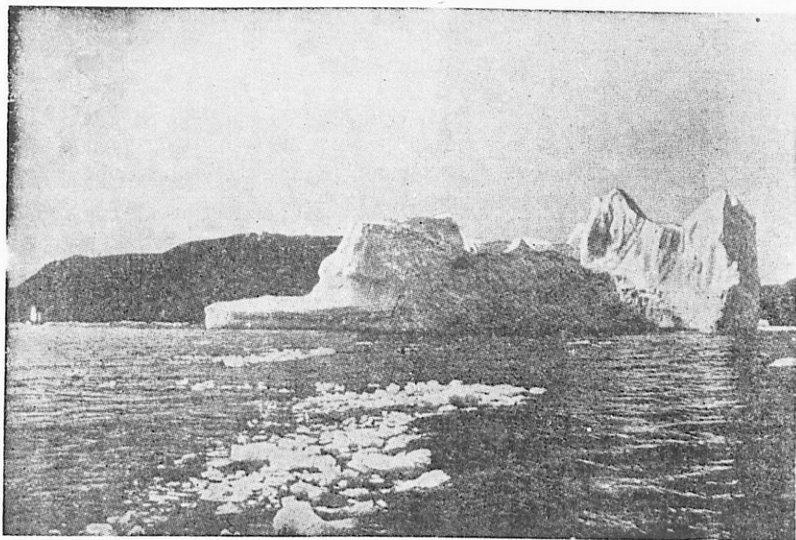
θέρος ἔχουν δυνατὸν ψυχὸς καὶ ἀγρίους ἀνέμους. Σφοδρότεροι ἄνεμοι ἐπικρατοῦν εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα, ἀλλὰ ὅχι πολὺ χιονώδεις, ὅπως εἰς τὴν Ἀρκτίδα.

Α΄. ΑΡΚΤΙΣ

1. Γενικά.— Ἡ Ἀρκτίς κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι βαθεῖα θάλασσα, ἡ ὁποία γύρω κλείεται ὑπὸ τριῶν ἡπείρων. Αὕτη λέγεται Ἀρκτικὴ θάλασσα ἢ Βόρειος Παγωμένος ὠκεανός. Εἰς ὀλίγα μέρη εὐρίσκονται ἔξοδοι πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν. Κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι σκεπασμένη μὲ στρῶμα πάγου πάχους 1 μέτρου, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ θέρος ἐν μέρει τήκεται. Τότε τεμάχια πά-

γων εύρίσκονται διαρκῶς εἰς κίνησιν ἀπὸ τὰ ρεύματα τῆς Ἀρκτικῆς θαλάσσης. Οἱ ὀγκόπαγοι αὐτοὶ ὑψώνονται πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Εὐρασίας καὶ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ὡς ὀρεινὰ προχώματα.

Πολλοὶ τολμηροὶ ἄνδρες ἔπλευσαν διὰ τὴν ἐξερεύνησιν τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν. Τὸ 1878—1879 ὁ Νορβηγὸς Νόρντενσκαιλντ ἔπλευσεν ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν κατὰ μῆκος τῆς ἀσιατικῆς ἀκτῆς ἕως εἰς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν καὶ ἀνεκάλυψε τὴν εἰς τὸν Εἰρηνικὸν διέξοδον. Ὁ Νάνσεν κατὰ τὰ ἔτη 1893—1896 μὲ πλοῖον,

109. Παγόβουνα παρὰ τὴν Νέαν Γῆν.

τὸ ὁποῖον κατεσκευάσθη διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν, ἐπροχώρησεν ἀπὸ τὴν Σιβηρίαν εἰς τοὺς πάγους καὶ προσεπάθησε νὰ φθάσῃ εἰς τὸν Βόρειον Πόλον. Ἐπειδὴ τὸ πλοῖον του ἀπεκλείσθη ἀπὸ τοὺς πάγους, ἐπροχώρησε μὲ ἑλκυθρα, τὰ ὁποῖα ἐσύροντο μὲ κύνας, πέραν τῶν 86°. Ὁ Νορβηγὸς Ἀμοῦνδсен κατώρθωσε κατὰ τὰ ἔτη 1903—1906 νὰ διαπλεύσῃ τὴν πρὸς τὴν Ἀμερικὴν πλευράν. Πρῶτος, ὁ ὁποῖος ἔφθασεν εἰς τὸν Βόρειον Πόλον, εἶναι ὁ Ἀμερικανὸς Πῆρυ κατὰ τὸ 1909. Μετὰ ταῦτα καὶ ἄλλοι ἐπέρασαν ἐπάνω ἀπὸ τὸν Πόλον μὲ ἀεροπλάνον καὶ μὲ ἀερόπλοιοι. Ὅλοι αὐτοὶ μᾶς ἔπεισαν ὅτι περὶ

τὸν Πόλον δὲν ὑπάρχει ξηρά, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ὑπάρχει ἡ παγωμένη θάλασσα.

Οἰκονομικὴν ἀξίαν αἱ πολικαὶ χῶραι ἔχουν μόνον διὰ τὸ κυνήγιον τῶν λευκῶν ἄρκτων, τῶν φωκῶν, τῶν φαλαινῶν καὶ ἄλλων, ἀπὸ τὰς ὁποίας λαμβάνονται δέρματα καὶ ἰχθυέλαιον. Ἐπίσης γίνεται ἐκεῖ κυνήγιον καὶ διατροφή ταρανδῶν. Διὰ τοὺς σκοποὺς αὐτοὺς εἶναι ἱδρυμένοι εἰς μερικὰς νήσους σταθμοί.

110. Νέαι τῆς Γροιλανδίας.

2. Γροιλανδία. — Αὕτη εἶναι ἡ μεγίστη νῆσος τῆς Γῆς. Σκεπάζεται πανταχοῦ ἀπὸ τεράστιον παγετῶνα, ὑπόλοιπον ἐκείνου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πάγων ἐκάλυπτε καὶ ὅλην σχεδὸν τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν. Μόνον στεναὶ λωρίδες εἰς τὰς ἀκτὰς εἶναι ἐλεύθεραι πάγου.

Εἰς τὰ πολυάριθμα φιόρδ ὁ παγωτῶν, ὁ ὁποῖος γλιστρᾷ σιγά, φθάνει εἰς τὴν θάλασσαν καὶ προχωρεῖ εἰς αὐτήν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ πάγος εἶναι ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος, φέρεται

πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ ἀποκόπτεται.

Τὰ ἀποκομμένα ταῦτα παγόβουνα, τῶν ὁποίων μόνον τὸ ἓν ἑβδομον ἐξέχει τοῦ ὕδατος, παρασύρονται ὑπὸ τῶν ρευμάτων, τὰ ὁποῖα διευθύνονται πρὸς Ν. Πρὶν τακοῦν, φθάνουν πλησίον τῆς Νέας Γῆς, ὅπου πλέουν τὰ πλοῖα τῆς βορείου ἀτλαντικῆς γραμμῆς. Διὰ τοῦτο τὰ πλοῖα, ἀπὸ τὸν Ἰανουάριον ἕως τὸν Αὐγουστον, πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς κινδύνου, παρεκκλίνουν ἀπὸ τὴν γραμμὴν τῶν νοτιώτερον.

Εἰς τὰ στενὰ παράκτια μέρη τῆς Γροιλανδίας ζοῦν περὶ τὰς 14.000 Ἑσκιμῶι (δηλαδὴ ἄγριοι ἄλεις). Ἀπὸ τὰ θαλάσσια ζῶα, τὰ ὅποια ἀλιεύουν, ἰδίως τὰς φώκας, προμηθεύονται κρέας, λίπος, ἰχθυέλαιον καὶ δέρματα. Διὰ τὸ κυνήγιον τοῦτο μεταχειρίζονται μὲ μεγάλην ἐπιδεξιότητα ἀκάτιον ἰδικῆς τῶν κατασκευῆς, τὸ καγιακ. Κυνηγοῦν ἀκόμη πολικοὺς λαγούς, πολικὰς ἀλώπεκας, πολικὰς ἄρκτους, τaráνδους καὶ πτηνὰ, τὰ ὅποια κατὰ τὸ θέρος ἔρχονται κατὰ σμήνη εἰς τὰς ἀκτάς. Τρέφουν τaráνδους, οἱ ὅποιοι μαζὶ μὲ τοὺς κύνας, εἶναι ἀπαραίτητα οἰκιακὰ ζῶα. Κατοικοῦν τὸν χειμῶνα εἰς καλύβας καὶ τὸ θέρος εἰς σκηνάς. Διὰ θέρμασιν καὶ φωτισμὸν μεταχειρίζονται τὸ ἔλαιον, τὸ ὁποῖον ἐξάγουν ἀπὸ τὰς φώκας, τὰς ὁποίας ἀλιεύουν ἐν ἀφθονίᾳ. Τὸν χειμῶνα μαζεύονται μέσα εἰς τὴν καλύβην τῶν, ἡ ὁποία εἶναι χωμένη εἰς τὰ χιόνια. Εἰς ἡμᾶς βέβαια ὁ βίος αὐτὸς φαίνεται πολὺ σκληρὸς, ἐν τούτοις ὅμως οἱ Ἑσκιμῶι εἶναι πάντοτε εὐχαριστημένοι. Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἤρχισαν νὰ κατασκευάζουν ξυλῖνας οἰκίας καὶ νὰ τὰς θερμαίνουν μὲ θερμάστρας. Ὁ βίος τῶν Ἑσκιμῶων μᾶς διδάσκει, πῶς ὁ ἄνθρωπος ἔζη καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πάγων.

111. Χειμερινὰ κατοικίαι τῶν Ἑσκιμῶων.

112. Θερμὴ κατασκήνωσις Ἑσκιμῶων.
(Ἡ σκηνὴ εἶναι κατασκευασμένη ἐκ
δερμάτων τaráνδου).

Ἡ Γροιλανδία πολιτικῶς ἀνήκει εἰς τὴν Δανίαν· εἰς τὰ δυτικὰ αὐτῆς παράλια ἔχουν ἰδρυθῆ μικροὶ συνοικισμοὶ Δανῶν, οἱ ὅποιοι προσεπάθησαν νὰ ἐκπολιτίσουν τοὺς Ἑσκιμῶους.

Ἡ Γροιλανδία πολιτικῶς ἀνήκει εἰς τὴν Δανίαν· εἰς τὰ δυτικὰ αὐτῆς παράλια ἔχουν ἰδρυθῆ μικροὶ συνοικισμοὶ Δανῶν, οἱ ὅποιοι προσεπάθησαν νὰ ἐκπολιτίσουν τοὺς Ἑσκιμῶους.

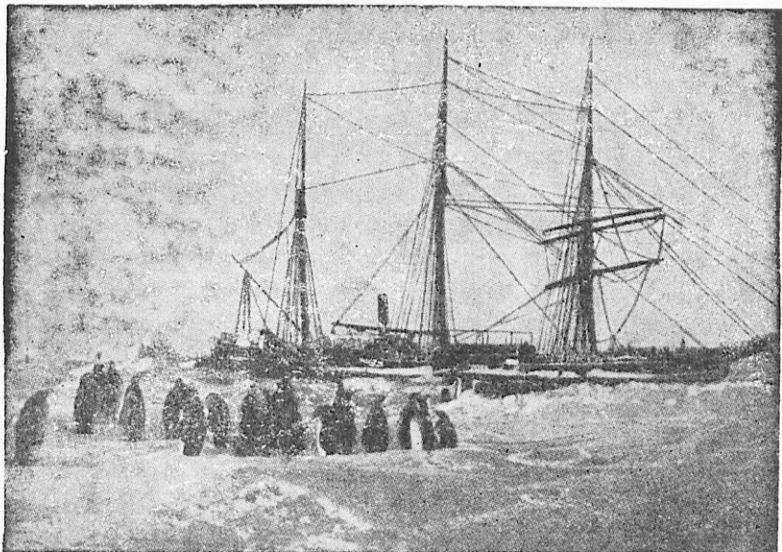
Μετά τῆς Δανίας συνδέεται καὶ ἡ νῆσος **Ἰσλανδία**, (δηλαδὴ χώρα τῶν πάγων), ἀποτελεῖ ὅμως αὐτόνομον κράτος (104.000 τετρ. χιλίομ., 140.000 κάτ.). Εἶναι πλήρης ἡφαιστειογενῶν πετρωμάτων, εἰς πολλὰς δὲ θέσεις ἀναπηδοῦν θερμαὶ πηγαί, αἱ ὁποῖαι ὀνομάζονται γ κ έ υ ζ ε ρ. Τὰ ἡφαιστειογενῆ ταῦτα φαινόμενα παρουσιάζονται συχνὰ καὶ μέσα εἰς τοὺς πάγους καὶ τὰς χιόνας, μὲ τὰς ὁποίας σκεπάζεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς νήσου. Εἰς μερικοὺς κόλπους οἱ παγετῶνες φθάνουν μέχρι τῆς θαλάσσης. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς νήσου εἶναι ἄδενδρον καὶ ἔρημον, σκεπαζόμενον μὲ λίθους καὶ στάκτην. Μόνον πρὸς Ν. καὶ Ν.Δ., ὅπου φθάνει τὸ ρεῦμα τοῦ Κόλπου, ὑπάρχουν ἔλη καὶ λιβάδια. Εἰς τοιαύτην πεδιάδα εὐρίσκεται ἡ πρωτεύουσα **Ρεύκιαβικ** (δηλαδὴ κόλπος τοῦ καπνοῦ). Τὸ ὄνομα τοῦτο προέρχεται ἀπὸ τὰς θερμὰς πηγὰς πρὸ τῆς πόλεως, τῶν ὁποίων τὸ ὕδωρ μεταχειρίζονται αἱ γυναῖκες διὰ πλύσιν. Ἡ Ρεύκιαβικ (54) ἐξάγει ἰχθῦς καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Παγωμένη εἶναι καὶ ἡ **Σπιτσβέργη**, καὶ μόνον αἱ κορυφαὶ τῶν βουνῶν τῆς ὑψώνονται ὑπεράνω τῶν πάγων. Ἡ νῆσος εἶναι σπουδαῖος σταθμὸς ἀλιείας φαλαινῶν καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς Νορβηγούς. Πολυτιμότερα εἶναι τὰ κοιτάσματα τῶν γαιανθράκων, τὰ ὁποῖα ἔχουν μεγάλην σπουδαιότητα διὰ τὴν ἀτμοπλοῖαν εἰς τὸν Παγωμένον ὠκεανὸν καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Νορβηγίας, τῆς ὁποίας τὸ ὑπέδαφος δὲν ἔχει τοιαῦτα κοιτάσματα. Κατοικεῖται ἀπὸ 1.200 περίπου ψυχὰς.

Β'. ΑΝΤΑΡΚΤΙΣ

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανόν, εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα ὑπάρχει ξηρὰ σκεπασμένη ἀπὸ πάγον, ἡ **Ἀνταρκτική**, ἡ ὁποία θεωρεῖται ὡς ἕκτη ἢ ἑβδομὴ ἡπειρος. Τὸ μέγεθός της ὑπολογίζεται μεγαλύτερον τῆς Εὐρώπης (14 ἑκατομ. τετρ. χιλίομ.). Μόνον μικρὰ λωρίς, περὶ τὸ 1 ἑκατομ. τετραγ. χιλίομ., εἶναι γυμνὴ πάγων. Εἰς ὅλην τὴν ἑκτασίαν τῆς ἐπικρατεῖ δριμύτατον ψῦχος, θύελλαι δέ, συνοδευόμεναι πολλάκις ἀπὸ πυκνὴν χιόνα, ἐκσποῦν μὲ μεγάλην ἀγριότητα. Ἡ μέση ἐδῶ ἐτησίᾳ θερμοκρασία εἶναι ἡ χαμηλοτάτη τῆς Γῆς (— 25°). Μόνον αἱ ἄκται τῆς γλυκαίνονται ὀλίγον ἀπὸ τὴν θάλασσαν, ὅπου ὁ παγετώδης φράκτης

σταματᾷ μὲ πολλὰ παγόβουνα τραπεζοειδῆ. Πλησίον τῆς ἄκτῃς εὐρίσκονται καὶ ἐνεργὰ ἡφαίστεια, ὡς ὁ **Φόβος** καὶ ὁ **Ἑρεβος**. Εἰς τὰ παράλια πετοῦν πολλὰ θαλάσσια πτηνὰ, ἰδίως οἱ περιέργοι καὶ ἀστεῖοι πιγκουῖνοι. Ὑπάρχουν ἀκόμη φάλαινα καὶ φῶκαι. Εἰς ταῦτα τὰ παράλια ἐγκαθίστανται σταθμοὶ τῶν ἀλιέων, οἱ ὁ-

113. Πιγκουῖνοι εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα.

ποῖοι πλέουν ἐδῶ διὰ τὴν ἀλιεῖαν τῶν ζῶων τούτων. Ἡ περαιτέρω διεξόδος εἰς τὴν Ἀνταρκτικὴν εἶναι πολὺ δύσκολος.

Πρῶτος ἀπὸ τοὺς ἐξερευνητὰς ἔφθασεν εἰς τὸν Νότιον Πόλον τὸ 1911 ὁ Ἀμουνδσεν, ὁ ὁποῖος παρατήρησεν, ὅτι εὐρίσκεται εἰς ἓνα ἐκτεταμένον καὶ ἐντελῶς παγωμένον ὁροπέδιον ὕψους 2.000 μέτρων.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Είσαγωγή.— Ἡ ξηρὰ καὶ ἡ θάλασσα δὲν εἶναι ἐξ ἴσου κατανεμημένοι. Τὸ ἐν τέταρτον περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς (28,5%) ἀποτελεῖται ἀπὸ ξηρὰν, τὰ δὲ τρία τέταρτα καλύπτονται ὑπὸ θαλάσσης. Ἄν ἐξαίρεσωμεν τὸν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανόν, με-

ταξὺ τῶν ἡπείρων ἐκτείνονται τρεῖς ὠκεανοὶ μετὰ πολυαρίθμων θαλασσῶν, κόλπων καὶ πορθμῶν. Οἱ τρεῖς οὗτοι ὠκεανοὶ εἶναι ὁ Μέγας ἢ Εἰρηνικός, ὁ Ἀτλαντικός καὶ ὁ Ἰνδικός (ἴδε σχῆμα 114).

114. Πῶς κατανέμονται ἡ ξηρὰ καὶ ἡ θάλασσα ἐπὶ τῆς γηίνης ἐπιφανείας (510 ἑκατ. τετρ. χιλιομ.)

Α'. ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΩΚΕΑΝΟΙ

1. Εἰρηνικός ὠκεανός.— Οὗτος εἶναι ὁ μεγαλύτερος, ἴσος πρὸς τοὺς δύο ἄλλους ὅμοῦ. Εἶναι προσέτι καὶ ὁ πλέον τρικυμιώδης, ἐπομένως κατ' εὐφημισμὸν ἐπονομάζεται **Εἰρηνικός ὠκεανός**. Λόγω τῆς ἀχανοῦς ἐκτάσεώς του ἡ ὑπερωκεάνειος συγκοινωνία εὐρίσκει δυσκολίας. Πλὴν

τούτου, ἡ ἀμερικανικὴ ἀκτὴ, λόγῳ τῆς ἀποτόμου καὶ ὀρεινῆς πρὸς τοῦτον πλευρᾶς της, ἐμποδίζει τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τῆς ἐνδοχώρας διὰ τοῦτο ὀλίγους λιμένας ἔχει πρὸς χρῆσιν. Ὅλιγοὶ εἶναι καὶ αἱ ἀκτοπλοϊκαὶ γραμμαὶ, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς διὰ τῶν νήσων Χαβάϊ φέρουν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν.

Τὴν συγκοινωνίαν αὐτὴν ἔχουν εἰς χεῖρας των ἑταιρεῖαι ἀγγλικαί, ἀμερικανικαί, αὐστραλιακαὶ καὶ ἰαπωνικαί. Διὰ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Εἰρηνικοῦ ἀντηγωνίζοντο ἀνέκαθεν αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι καὶ ἡ Ἰαπωνία.

Ζωηρὰ κίνησις ἔχει ἀναπτυχθῆ εἰς τοὺς δυτικούς πορθμούς, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Εἰρηνικὸς συνδέεται μετὰ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ. Μόλις τὰ 15 ἑκατοστὰ τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας ἀναλογοῦν εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν.

2. Ἀτλαντικὸς ὠκεανός.— Οὗτος εἶναι σήμερον ὁ σπουδαιότερος διὰ τὴν συγκοινωνίαν. Τὸ πλάτος αὐτοῦ δὲν εἶναι μέγα, ὅπως τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ. Ἐκτεταμένα βαθύπεδα παράκεινται τόσον εἰς τὰ ἀνατολικά, ὅσον καὶ εἰς τὰ δυτικά παράλια αὐτοῦ καὶ μεγάλοι πλωτοὶ ποταμοὶ ἐνώνουν τὴν θάλασσαν μὲ ἐνδοχώρας ἀπομεμακρυσμένας. Πλούσιος παραλιακὸς διαμελισμὸς καὶ εὐνοϊκοὶ ἄνεμοι εὐνοοῦν τὴν συγκοινωνίαν περισσότερον εἰς τὸ βόρειον τμήμα, ὅπου βρέχονται ὑπὸ τῆς θαλάσσης πυκνοκατάρκημένα καὶ βιομηχανικὰ κράτη. Τεράστια ποσότητες τροφίμων, πρώτων ὑλῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων ἀνταλλάσσονται μεταξὺ τοῦ ἐνὸς μέρους τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τοῦ ἄλλου. Πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ἀνοίγονται καὶ αἱ σπουδαῖαι θάλασσαι τῆς Εὐρώπης, ἰδίᾳ ἡ Μεσόγειος. Οὕτως ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη συγκοινωνιακὴ κίνησις τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει τὰ 75 ἑκατοστὰ τῆς παγκοσμίου θαλασσίας συγκοινωνίας. Εἴκοσι μεγάλοι θαλάσσιοι λιμένες διὰ τὰ ὑπερωκεάνεια ὑπάρχουν εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, ἐνῶ εἰς τὸν Εἰρηνικόν μόνον τέσσαρες. Ὑπερωκεάνειον γραμμὴν ἔχει καὶ ἡ Ἑλλὰς διὰ τοῦ ὑπερωκεανείου « Βασίλισσα Φρειδερίκη », τὸ ὁποῖον δεῖκνυει τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς μας ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ.

3. Ἰνδικὸς ὠκεανός.— Οὗτος εἶναι ὁ μικρότερος καὶ ὁ πτωχότερος. Πρὸς Β. καὶ Δ. φράσσεται ὑπὸ ἀποτόμων καὶ ὄρειων παρालίων. Πρὸς Ν. ἀνοίγεται εἰς τὴν Νότιον θάλασσαν, ἡ ὁποία παρέχει κινδύνους εἰς τὴν ναυτιλίαν. Παράκεινται τροπικαὶ περιοχαὶ ἀραιῶς κατοικούμεναι, ἐξαιρέσει τῆς Ἰάβας, καὶ κράτη μὴ βιομηχανικά. Διὰ τοῦτο αἱ ἐνταῦθα ἀτμοπλοικαὶ γραμμαὶ ἀποβλέπουν κυρίως εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῆς Εὐρώπης μετὰ τῆς ἀνατολικῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐ-

στραλίας. Χάρις εἰς τὰς διώρυγας τοῦ Σουέζ καὶ τοῦ Παναμᾶ ὑπάρχει σήμερον ἀτμοπλοϊκὴ γραμμὴ, διὰ τῆς ὁποίας ἐκτελεῖται ὁ γύρος τῆς Γῆς, χωρὶς νὰ ἀπομακρυνώμεθα πολὺ τοῦ Ἰσημερινοῦ.

Β'. Η ΚΑΤΑ ΞΗΡΑΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ἡ κατὰ ξηρὰν παγκόσμιος συγκοινωνία τελεῖται διὰ τῶν μεγάλων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τῶν ἡπείρων. Πολλοὶ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐν Εὐρώπῃ φέρονται ἐκ Β. πρὸς Ν. καὶ ἐκ Δ. πρὸς Α. Τοιαύτην ἐκ Δ. πρὸς Α διεύθυνσιν ἐν **Ἀσίᾳ** ἔχει ὁ **σιβηρικὸς σιδηρόδρομος**, τοῦ ὁποίου συνέχεια εἶναι ὁ **μαντζουριανὸς** καὶ ὁ **κινεζικὸς**. Συνέχεια τῶν εὐρωπαϊκῶν γραμμῶν εἶναι οἱ **ἀνατολικοὶ σιδηρόδρομοι** μετὰ τῶν προεκτάσεων ἀφ' ἐνὸς εἰς τὴν Βαγδάτην καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν Μέκκαν, ὡς καὶ ὁ **ὑπερκάσπιος**. Εἰς τὰς Ἰνδίας μεγάλη γραμμὴ φέρει ἐκ τοῦ Καράτσι εἰς τὴν Καλκούταν. Ἡ **Ἀφρικὴ** ἔχει κατὰ τὸ πλεῖστον μεμονωμένας γραμμάς, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παραλιακάς. Μία ἡπειρωτικὴ γραμμὴ, ἡ ὁποία ὅμως δὲν ἔχει ἀκόμη ἀποπερατωθῇ, βαίνει ἀπὸ Κεῖπτάουν εἰς Κάϊρον. Ὡσαύτως καὶ ἡ Αὐστραλία ἔχει πολλὰς μεμονωμένας γραμμάς, καὶ μία μόνον φέρει κατὰ τὰ νότια τῆς ἡπείρου ἐκ Σίδνεϋ εἰς Πέρθην.

Ἐν τῇ **Βορείῳ Ἀμερικῇ** τὴν μεταξὺ τῶν ὠκεανῶν συγκοινωνίαν ἐκτελοῦν πολλοὶ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ. Ἐν τῇ **Νοτίῳ Ἀμερικῇ** ὁ ὑπεράνδειος σιδηρόδρομος ἐκ τοῦ Μπουένὸς Ἀῦρες εἰς Βαλπαράϊζον ἀνέρχεται εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον ἐξ ὅλων τῶν ὑψηλῶν σιδηροδρομικῶν διαβάσεων (3.186 μ.).

Γ'. Η ΕΝΑΕΡΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αὕτη ἔχει ἀναπτυχθῇ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεταξὺ ὅλων τῶν ἡπείρων, προορίζεται ὅμως διὰ βιαστικούς ἐπιβάτας καὶ διὰ τὴν ταχεῖαν μεταβίβασιν τῆς ἀλληλογραφίας. Ἡμπορεῖ κανεὶς σήμερον διὰ τοῦ ἀεροπλάνου νὰ κάμῃ τὸν γύρον τῆς Γῆς μὲ τοὺς ἀπαραίτητους σταθμούς ἐντὸς ἐλαχίστων ἡμερῶν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ο ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Η ΑΣΙΑ

Σελίς

Εἰσ α γ ω γ ῆ	9
1. Πρόσω Ἀσία	11
α. Μικρὰ Ἀσία	11
Ἡ Μικρὰ Ἀσία κατὰ μέρη	15
Ἡ Τουρκικὴ Δημοκρατία	28
β. Συρία καὶ Παλαιστίνη	33
γ. Ἀραβία	41
δ. Μεσοποταμία	47
ε. Ἀρμενία	50
ς. Καυκασία	52
ζ. Ἀριανή	54
Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Πρόσω Ἀσίας	57
2. Νότιος Ἀσία	59
α. Αἱ Ἰνδία	59
Αἱ Ἰνδία κατὰ μέρη	63
β. Ἰνδοκίνα	72
γ. Ἰνδικαὶ ἢ Μαλαϊκαὶ νῆσοι	77
Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Νοτίου Ἀσίας	81
3. Ἀνατολικὴ καὶ Ὑψηλὴ ἢ Κεντρικὴ Ἀσία	82
α. Ἰαπωνία	82
β. Κορέα	91
γ. Κίνα ἢ Σινικὸν κράτος	91
Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας	105
4. Βόρειος Ἀσία	106
5. Δυτικὴ Ἀσία	109
Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Ἀσίας	111

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Η ΑΦΡΙΚΗ

	Σελίς
Εἰσαγωγή	114
1. Βόρειος Ἀφρικὴ	116
α. Αἴγυπτος	116
β. Λιβύη	122
γ. Αἱ χώραι τοῦ Ἀτλαντος	123
δ. Ἐρημος Σαχάρα	126
Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Βορείου Ἀφρικῆς	131
2. Τροπικὴ Ἀφρικὴ	132
α. Σουδάν	132
β. Ἰσημερινὴ Ἀφρικὴ	137
3. Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ	140
4. Νότιος Ἀφρικὴ	144
5. Νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς	147
Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Ἀφρικῆς	149

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑ

1. Αὐστραλία	152
Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Αὐστραλίας	157
2. Ὠκεανία	158
Γενικὴ ἄποψις τοῦ Ἀνατολικοῦ Κόσμου	166

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΔΥΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Γενικὴ εἰσαγωγή	168
1. Βόρειος Ἀμερικὴ	169
Α'. Τὰ φυσικὰ τμήματα	170
α. Ἡ Ἀρκτικὴ Βόρειος Ἀμερικὴ	170
β. Ἡ περιοχὴ τῶν μεγάλων λιμνῶν	172
γ. Τὰ Ἀππαλάχια καὶ ἡ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν χώρα	173
δ. Τὸ βαθύπεδον τοῦ Μισισσιππὶ καὶ τὸ Ὀροπέδιον τῶν Λειμῶνων	177
ε. Ἡ Δυτικὴ ὄρεινὴ χώρα	178
Β'. Πολιτικὴ διαίρεσις τῆς Βορείου Ἀμερικῆς	181
α. Καναδᾶς	181
β. Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι	182
Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Βορείου Ἀμερικῆς	190

	Σελίς
2. Μέση Ἀμερική καὶ Δυτικαὶ Ἰνδίαι	191
α. Μεξικὸν	192
β. Ἡ λοιπὴ στερεὰ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς	193
γ. Αἱ Δυτικαὶ Ἰνδίαι	195
3. Νότιος Ἀμερικὴ	197
Α'. Αἱ Ἀνδεῖς ἢ ἡ Δυτικὴ ὄρεινὴ χώρα	197
α. Αἱ Βόρειοι Ἀνδεῖς	197
β. Αἱ κεντρικαὶ Ἀνδεῖς	200
γ. Αἱ Νότιοι Ἀνδεῖς	202
Β'. Τὰ βαθύπεδα καὶ αἱ ὄρειναι ἀνατολικαὶ χώραι	204
α. Τὸ βαθύπεδον τοῦ Λαπλάτα καὶ ἡ Παταγονία	204
β. Τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου καὶ ἡ Βραζιλία	206
Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς	209

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Αἱ Πολιτικαὶ Χώραι

Γενικά	211
1. Ἀρκτίς	212
2. Ἀνταρκτίς	216

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ἡ Θάλασσα καὶ ἡ Παγκόσμιος Συγκοινωνία

Εἰσαγωγή	218
1. Οἱ τρεῖς Ὠκεανοὶ	218
2. Ἡ κατὰ ξηρὰν παγκόσμιος συγκοινωνία	220
3. Ἡ ἐναέριος συγκοινωνία	220

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουσι τὸ κάτωθι βιβλιοσῆμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἐντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλὼν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρ. 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ Η', 1959 (VII) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 10.000 — ΣΥΜΒΑΣΙΣ 951/18-4-59

Ἐκτύπωσις — Βιβλιοδεσία Ἀδελφῶν Γ. ΡΟΔΗ — Κεραμεικοῦ 40, Ἀθήναι

